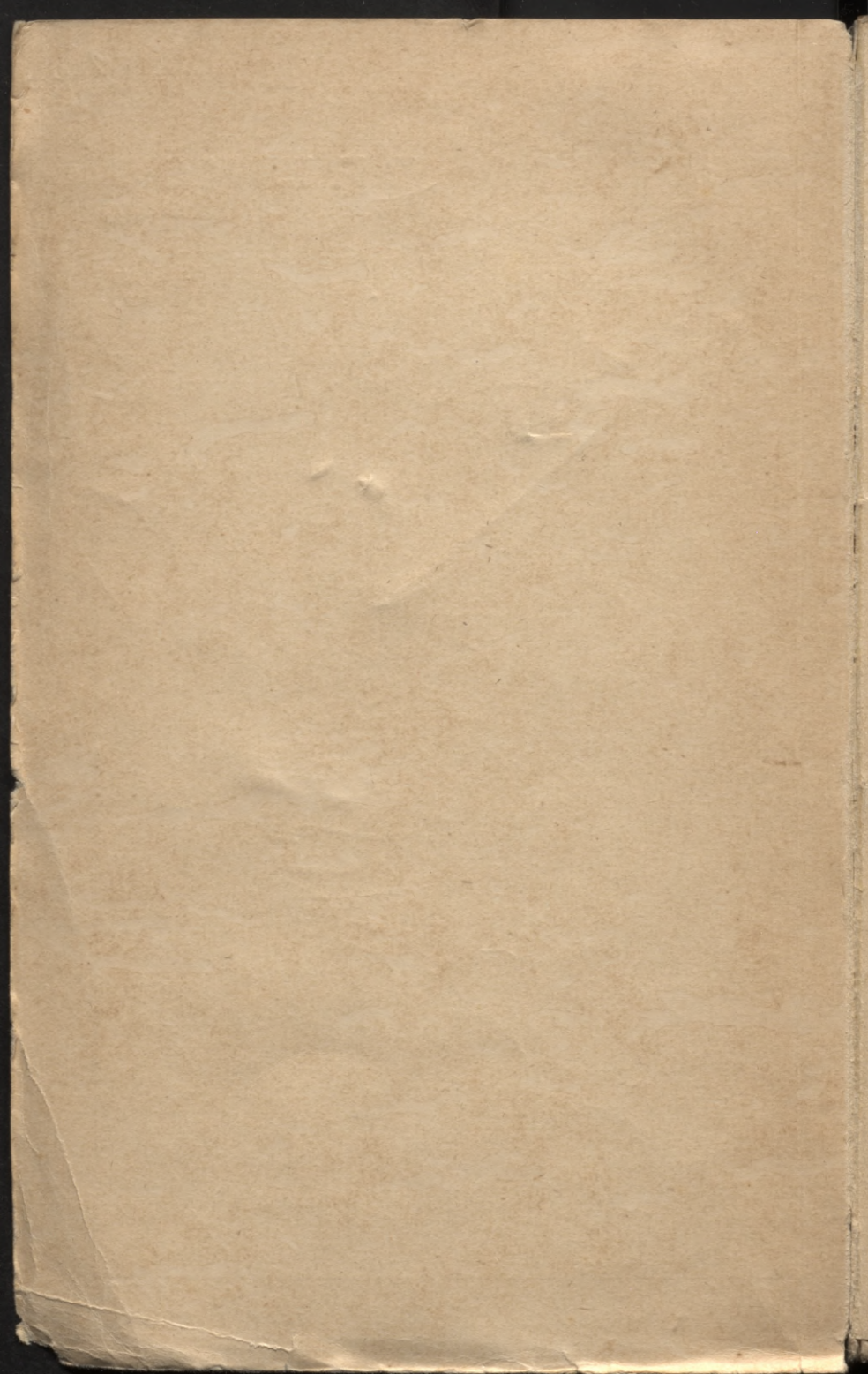

90-3
L 156

LEONIDS BREIKŠS MŪSU GIMENE

L 90-3
156

gūbē
39

Leonīds Breikšs

MŪSU ĢIMENE

(Sabrukums un augšāmcelšanās)

1 9 3 5

Izdevis A. G U L B I S, Rīgā

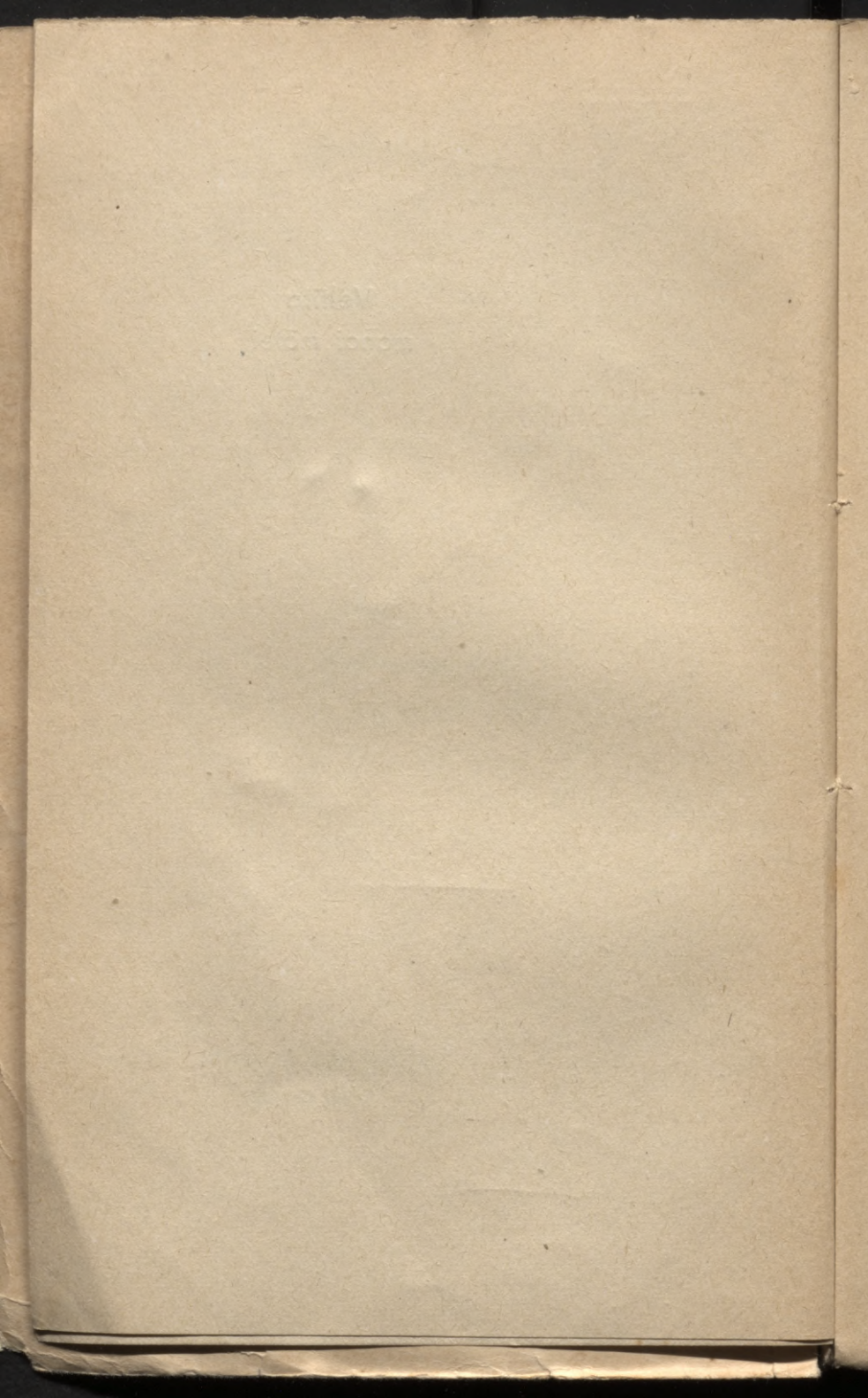
~~50.7612~~ ✓

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

~~90-30.771~~
0306117197

Grāmatu spiestuves kooperatīvs
„GRĀMATRŪPNIEKS”
Rīgā, Pils ielā Nr. 14.

Veltīta
manai mātei

Ievadam

Ikviens valsts pastāv tikai tikmēr, kamēr pastāv un pietiekoši stipra ir viņas tauta. Tautas stiprums ir vienīgais un īstais valsts stipruma, patstāvības un neatkarības pamats.

Ja kāds grib redzēt savas valsts īsto spēku, tad viņam nav vis jāskatās uz to zemes platību, kas tai pieder, bet vispirms jālūkojas, cik stipra ir tā tauta, kas uz saviem pleciem šo valsti un šīs valsts varu nes, un šīs valsts varu balsta un aizstāv.

Tautas spēku un stiprumu var labi pazīt pēc zīmēm, kas ir grūti apšaubāmas un vēl grūtāk apstrīdamas.

Ja kāds grib zināt, vai tā tauta, pie kuŗas šimbrīžam kavējas viņa acis, vai šī tauta iet pretim savu spēku uzplaukumam, vai sabrukumam, tad viņš lai vispirms vaicā pēc skaitļiem, kas liecinā par to, cik šajā tautā ikgadus nāk no jauna klāt un cik ikgadus nomirst.

Maz iepriecinoša par sevi liecinā tās tautas, par kuŗām var droši sacīt, ka viņu iedzīvotāju skaits iet mazumā. Par kuŗām var teikt, ka nāve ikgadus viņām atrauj vairāk, nekā dod tie šūpuļi, kuŗus ir kāruši šīs tautas tēvi un mātes.

Šīs tautas atgādinā dārzus, kas ir sākuši iznikt. Dārzus, kur vecās ābeles gadu no gada izkrīt, bet kur jaunās vairs neieaudzē un neieaug.

Tādas tautas ir kā skumjas ainavas tautu saimē. Viņas norāda uz tām ļaužu ciltīm, kas nav pratušas vērot dabas un Dieva likumus, un kas tāpēc jo dienas jo ātrāk tuvojas kādam bezdibenim, kuram ir tikai viens apzīmējums — iznīcība.

Bet kamēr ikviena dārza liktenis ir neatkarīgs no pašu koku gribas, tikmēr ikvienas tautas liktenis un nākotne guļ viņas dēlu un meitu rokās.

Tā tad šodien paši latvieši ir tie, kas var lemt par savas tautas dzīvību vai bojā eju. Paši latvieši ir tie, kas mūsu tautai var parakstīt nāves vai dzīvības spriedumus. Paši latvieši ir tie, kas var vest mūsu latviešu liel-saimi — pretim vārgumam, pazemojumiem un spaidiem no citu tautu puses, vai pretim spēka un neatkarības un varenības dienām.

Tāpēc ir labi, ja domādami par savas tautas nākotni, latvieši vispirms pakavētos savas tautas dzīvības dārzā, lūkodamies un vērodami, kas tur labs un kas ļauns, kas tur derīgs un kas nederīgs. Kas paturams un kas izskaužams.

Lai Latvija un latviešu tauta mūžīgi pastā-

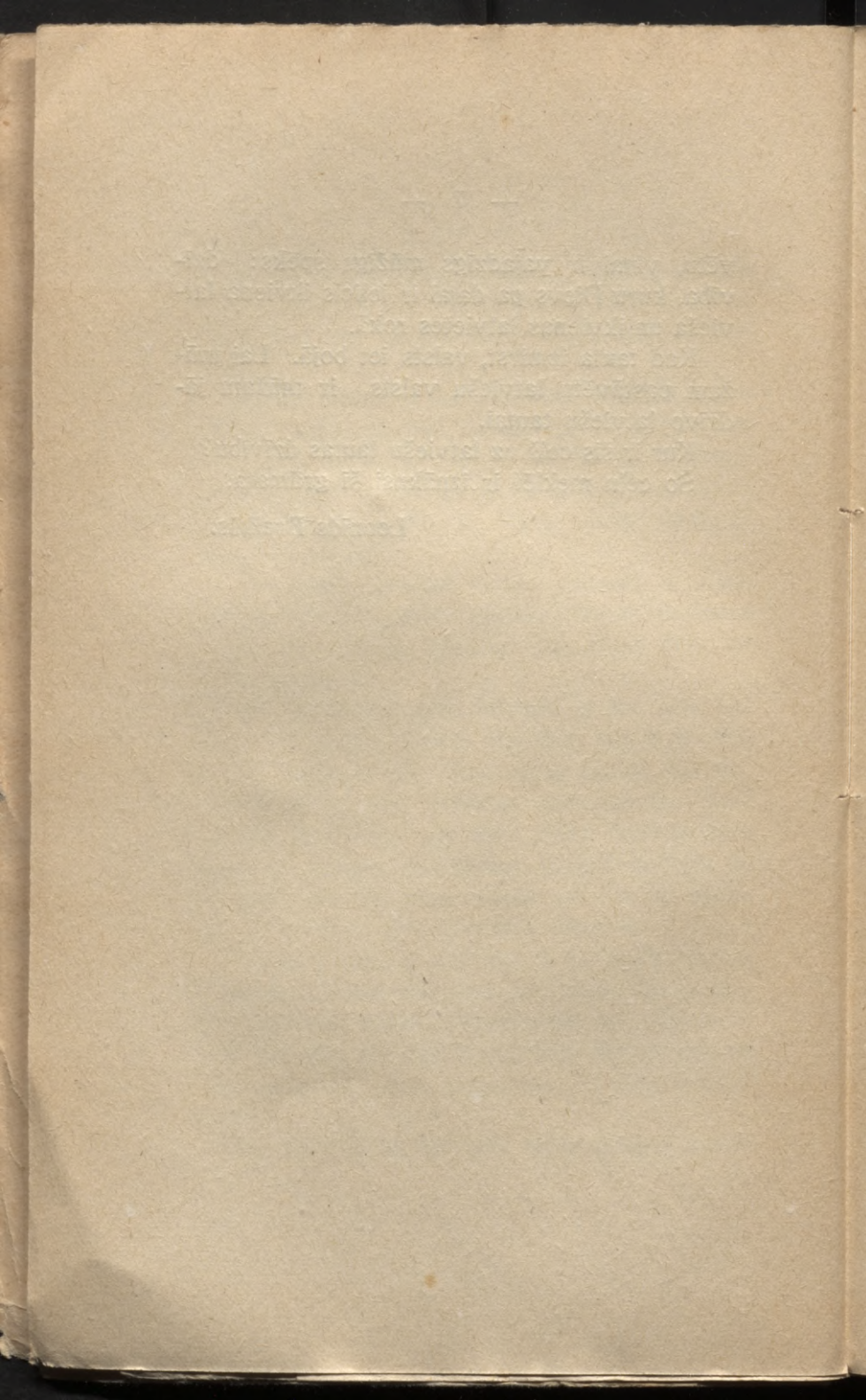
vētu, viņai ir vajadzīgs mūžīgs spēks: dzīvība, kuru Dievs pa daļai ir ielicis ikviena latvieša un ikvienas latvietes rokā.

Kad tauta izmirst, valsts iet bojā. Lai mūžam pastāvētu latviešu valsts, ir mūžam jādzīvo latviešu tautai.

Kur ir šis ceļš uz latviešu tautas dzīvību?

Šo ceļu meklēt ir iznākusi šī grāmata.

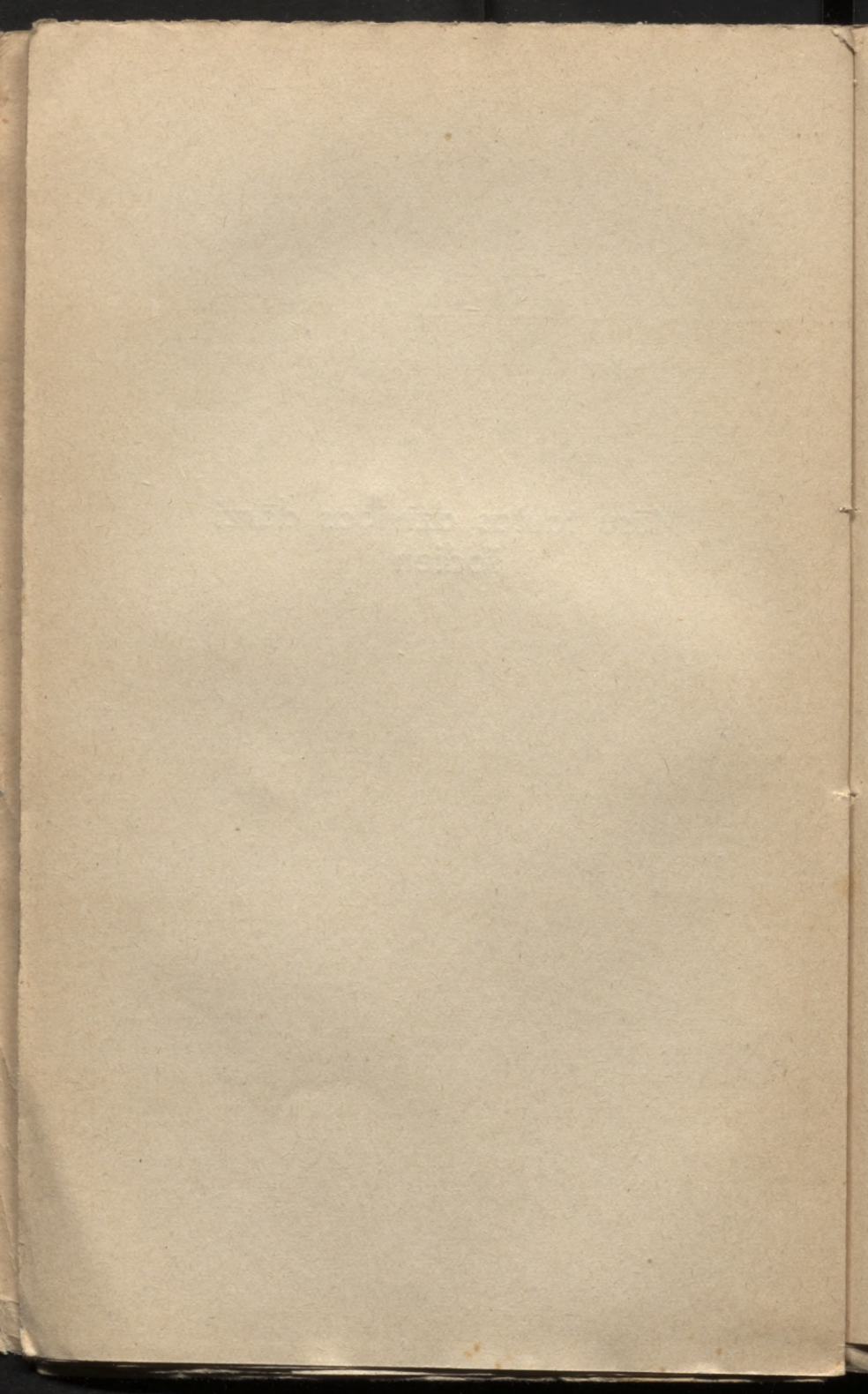
Leonīds Breikšs.

Tie, kas izmirst

THE END

Mūsu tautas dzīvības dārzi
šodien

Mūsu ģimene

Ja ļaudis par savu tautu un viņas apstākļiem runā ar ārzemniekiem, tad viņi dažkārt mēdz slēpt īsto patiesību, jo viņi cer, ka svešnieks to tā kā tā neuzzinās. Un tā kā ikviens pilsonis ir pārliecināts, ka viņa pienākums ir atstāt ikvienu ārzemnieku par savu valsti vislabākos ieskatos, tad bieži notiek, ka šādi pilsoņi stāsta vienīgi par to, kas pēc viņu domām viņu valsti ir labs un cildens un cienijams.

Turpretim, ja garā un asinīs tuvi ļaudis grib patiesi zināt, kādam liktenim pretim iet viņu tauta, tad viņu rīcība var būt arī citāda.

Tad viņi var nenodoties sapņiem, ne fantāzijām, bet gluži mierīgi un vaļsirdīgi apsvērt, kas duras viņiem acīs, lai zinātu, kas tos pašus un viņu tautu sagaida nākamajās gaitās.

Ja daži ļaudis, kas labi pazīst savu tēvu zemi, sāk runāt par viņas laukiem un pilsētām, tad neviens necenšas otram iestāstīt, ka Rīgā dzīvo trīs miljoni cilvēku, bet Jelgavā — tikai mazliet mazāk.

Jo ikviens no runātājiem pats labi zin, ka patiesībā tās lietas ir mazliet citādas. Un šī istā, nepārspīlētā patiesība tad arī parasti kļūst

par sarunu kodolu starp tiem, kas viens otru uzlūko kā „savus ļaudis“.

Ja mēs runājam par mūsu ģimeni šodien, tad mēs vispirms atceramies savu paziņu pulku un tās parādības, kas ir zīmīgas viņu ģimenes dzīvē. Parādības, kas „durās acīs“. Mēs atceramies arī visu, ko esam lasījuši un dzirdējuši savas zemes laikrakstos un sarunās ar savas tēvzemes ļaudīm.

Un par mūsdienu ģimeni runājot mums vispirms iešaujas prātā tās parādības, par kurām savā laikā tik bieži un tik plaši ziņoja un rakstīja mūsu prese.

Mums iešaujas prātā, ka mēs tak šajā ziņā esam rekordisti. Laikam vienīgi kāds Amērikas kurorts vai pilsētiņa varot sacensties ar Rīgu — laulību šķiršanas ātrumā. Ja. Un tad mūsu atmiņā sāk kārtoties ainas, kas ar visu to sakarā. Mēs atceramies kādu slavenu komponistu, kas bija atceļojis uz mūsu galvas pilsētu. Nevis lai priecātos par viņas skaistumu, vai ievērojamām vietām. O, nē. Pavisam cita iemesla dēļ: lai tiktu vaļā no savas sievas.

Atcerēsimies — mēs bijām ne mazumu lepni, ka viņš atbraucis tieši pie mums. Mēs spriedām tā: pasaule ir tik plaša un pilsētu tik daudz, un lūk: viņš atbrauc tieši pie mums! Kāds gods!

Un tad mēs atceramies kādus angļu aristo-

krātus. Diemžēl — tikai vienīgu pāri. Un tad — dažus amerikāņus. Un tad mums sāk likties, ka tur — apgabaltiesā — tā ir īsti ievērojama vieta, kur ļaudis stāv rindā. Jo viņi vēlas tieši to, ko šie pasaules varenie un slavenie ir vēlējušies. Un šo pasaules slavenību atspulga mūsu iedomās krīt arī uz tiem no mūsu vidus, kas ir gājuši uz apgabaltiesu — lai šķirtos. Lai pārvilktu strīpu pāri savai ģimenes dzīvei. Savām kopējām gaitām. Lai noārdītu savu kopēji celto ligzdu. Nē, mums tas viss tomēr liekas tik interesanti. Tas, ka Rīgā tikai divās vietās ļaudis stāv rindās: lai saņemtu radio abonenta kartiņu un lai šķirtos!

Tas mums paliek prātā un tas mums uzaust atmiņā, kad mēs runājam par šīsdienas latviešu ģimeni.

Un kas vēl?

Tas, ka mūsu pažiņu vidū ir tik daudz šķirtu. Un tik daudz — neprecētu. Un tik daudz — tādu, kas atgādinā itkā drupas: sabrukušo ģimeņu liecinieku.

Un tad mums nāk prātā vēl tie ļaudis, kas dzīvo ģimenes dzīvi un kam nez kādēļ — nav neviena bērna. Cauri gadiem. Ilgiem, gariem gadiem. Un ja ir, tad tikai — viens. Daudz, ja divi.

Un ja mēs vēl piepūlam savu atmiņu, tad mēs atceramies, ka Vidzemē un Kurzemē ir

vietas, kur dzimst tik maz bērnu, ka tur šodien gandrīz ikvienam saimnieka bērnam — dēlam vai meitai — ir gaidāma viena un divas un pat dažuviet trīs saimnieka mājas mantojumā.

Un tādas pašas lietas dzird stāstam arī no citurienes. Un vēl dzird, ka mūsu zemē ir pagasti, kur saimniekiem un saimniecēm ir tikums — neprecēties un neiet pie vīra.

Un tā mēs cilājam un pārcilājam visu dzirdēto un redzēto un novēroto, un mums kļūst savādi, ja mēs paši sev jautājam, ko sola mūsu tautai mūsu ģimene.

Ko tad viņa īsti sola?

Vai viņa nesola tautai to pašu ceļu, kādu viņa pati aiziet?

Vai viņa nesola tautai — iznīcību?

Mūsdienu ģimene?

Ja, bet kas tad viņa īsti ir? Kur viņa ir? Kāpēc viņa saucas par ģimeni?

Nē, tas nemaz nav tik viegli: atbildēt uz šo jautājumu.

Jo kurp vien mēs acis pametam — visur mēs redzam tikai drupas, vai tautai neko labu nesološas jaunceltnes.

Mums ir grūti šos vārdus dabūt pāri savām lūpām. Bet tā tak ir.

Skatāties tālu un tuvu mūsu zemē: visur jūs redzēsiet šo ainu.

Vai tik nu tā ir?

Varbūt dažs labs un dažā laba šīs rindas lasot iebildīs: vai tik nu tā ir? Vai tas var būt, ka latviešu ģimene ir tik ļoti sabrukusi, ka tur nekā vairs nav laba?

Bez šaubām — tur ir vēl kas labs. Mazāk pašās jaunajās ģimenēs. Vairāk — pašos jaunajos. Viņi tak ir tie, kas mantojuši mūsu tautas asinis un spēku. Tie, uz kuriem tauta cer, ticēdama, ka viņi tai neļaus spēkā izsīkt. Ticēdama, ka viņi tai neļaus bojā iet.

Mūsu jaunajos ir tik daudz laba, cik daudz viņos ir patiesas gribas sākt cīņu par mūsu tautas dzīvību un pastāvēšanu pāri paaudžu mūžiem.

Latviešu tauta, un sevišķi — jaunie latvieši, ir pilni ilgu redzēt savu zemi stiprāku, nekā viņa līdz šim ir bijusi. Stiprāku. Cienījamāku. Varenāku. Vairāk godājamu citu tautu saimē.

Jaunie latvieši — savā lielākajā vairumā — patiesi grib piedzīvot dienas, kad mūsu tauta būs saņēmusi savu gandarījumu par to pelēko laiku, kurš nu jau — paldies Dievam, mums ir aiz muguras, bet kas vēl dzīvo citu tautu atmiņās un no turienes nepazudīs iekams pati Latvija — šīsdienas Latvija — nebūs parādījusi savu spēku un savu īsto, no viņas sirds dziļuma izaugušo krāšņumu.

Tas nav nekāds īsais un tas nav nekāds vieglais ceļš — ceļš uz latviešu cieņas izplaušanu un uzziedēšanu citu tautu acīs. Bet taisnība ir arī tā, ka mūsu pagātnē netrūkst lappušu, kas stāsta par dēlu upuriem tēviņas labā. Un sirds saka un sirds tic, ka arī šodien nav ļaunāk.

Vai tas tiešām viss tā ir, kā bija sacīts un stāstīts iepriekšējās lappusēs — par to nav ilgi galva jālauza. Par to ikvienam ir brīv, par to ikviens var un par to ikvienam ir pat pienākums — pārliecināties.

Lai viņš vai viņa ieskatās ciešāk savā apkārtnē, lai ieskatās ciešāk ļaudīs, kas ir ap viņiem. Tad maz pamazam viņu skatam noskaidrosies ainas, par kurām te vēl nemaz nav runāts. Ainas, kas nevis sacīto apgāž, bet pāstrīpo. Ainas, kas rāda, cik tālu mēs esam aizgājuši no patiesas dzīvības un spēka ceļiem.

Ja tā ir patiesība, ko ārsti saka — ka mūsu zemē ikgadus priekšlaicīgā nāvē aiziet 30.000 jaunu dzīvību, kas varēja arī par bērniem saukties, ja tie mātes klēpī nebūtu nokauti, ja tā ir taisnība, ka tas tā ir gājis nu jau tepat pusotra gadu desmita, tad ikviens sapratīs, kāda Bērtuļa nakts ir stāvējusi pāri mūsu jaunai valstij un tautai šajos gados, tad ikviens sapratīs, ka no pašu rokām mūsu zemē ir miris vairāk dzīvību, nekā mūsu tautai ir atrāvis karš un bēgļu laiki.

Līdz šim tauta ir pati sevi izkāvusi.

Tā ir patiesība.

Līdz šim zeme ir sirgusi kādā postā, kas tik maz ir pieminēts, bet kas toties ir grāvis mūsu zemes un tautas spēku stiprāk kā jebkuŗš ienaidnieks, kāds vien jebkad ir bijis mūsu zemē.

Bez šaubām — ir vēl ģimenes — daži tūkstoŗi tādu ģimeņu, kas mūsu tautai jauko audzi dod. Jo citādi šodien mūsu skolas stāvētu tukŗas. Bet arī šajās nedaudzajās ģimenēs ir vērojamas parādības, kas liek par sevi domāt, mūsu tautas rītdienā skatoties.

Arī šajās ģimenēs ir vērojamas dažādas domu un uzskatu strāvas, dažādas pārliecības un dažādas intereses, dažādi viedokļi vienā un tajā pašā jautājumā un dažāda skatīŗšanās šodienā un rītdienā.

Arī šajās ģimenēs darbojas spēki un parādības, kas ir un būs liktenīgas ikvienai ģimenei nākotnē tāpat kā viņas ir liktenīgas šīsdienas ģimenēm un bijuŗas liktenīgas tām, kas pastāvējuŗas vakar.

Pie šīm parādībām tad arī pakavēsimies turpmākās nodaļās.

Mūsu pilsoņu ģimenes

Par mūsu pilsoņu ģimenēm runājoj, viņas ir jāšķiro: vecajās un tajās, kas dibinātas pēdējos gados.

Vecās pilsoņu ģimenes, patiesībā, ir bijušas tās, kas devušas mūsu pilsētām viņas „iedzimto“ jaunatni. Viņas dibinot vēl tajās ir valdījis tas gars, kas mūsu tautai nodrošināja spēku arī tajos laikos, kad mums brīvības nebija. Viņas ir tās, kas i pilsētās, i uz laukiem devušas mūsu tautai gan tos, kas šodien mūsu valsti vada, gan tos, uz kuŗu pleciem jaunā valsts turas.

Šīs ģimenes iemieso latviešu tautas spēka pēdējo, vareno, pret pilsētām aizšalkušo vilni, kas šodien draud apsīkt mūsu tēvu zemes smilšu kalnos, nepārveldamies pāri kapiem.

Ja runā par jaunajām pilsoņu ģimenēm, tad tās jau ir visspilgtākais mūsu ģimenes sabrukuma paraugs. Tieši viņas: mūsu pilsētu turīgāko ģimenes.

Kā tas ir nācis, kā nē, to neaplūkosim šajā nodaļā. Bet skaidrs ir tikai viens: jaunās pilsoņu ģimenes savā galvenā, savā izšķirošā vairumā tautai vairs nedod ne sava gara, ne savas dzīvības mantinieku.

Šo cilvēku ērtie dzīvokļi ir tie, kuŗos velti klausīties pēc bērnu balsīm. Viņu ērtās istabas ir tās, kur velti meklēt šūpuļus.

Gandrīz ikvienā dzīvoklī, kur vīrs vai sieva ir kāda diploma īpašnieks, vai kāda augstāka amata darbinieks, vai kādu lielāku īpašumu īpašnieks, vai mantinieks, gandrīz ikvienā šādā

mājā un dzīvoklī, viņu saimniekam izejot, valda klusums, kas atgādinā kapa mieru.

Šie ļaudis bieži vien ir pavisam stipri un veseli ļaudis. Viņi ir jauni un vingri. Viņiem nekas nekait, ja viņos paskatās.

Tā ir ļoti jautra un dzīves priecīga tauta, kas cauru dienu nāk un iet, kuņai ir tik daudz steigas. Tik daudz darišanu. Pie šiem ļaudīm tik daudzi nāk un viņiem pašiem pie tik daudziem ir jāiet.

Viņi tak ir mūsu pilsētu aristokrāti. Tā viņi klusībā par sevi domā. Un ja reiz viņi ir aristokrāti, tad kas gan cits, ja ne viņi, pildīs kafejnīcas, kinoteātrus, teātrus un operas un visas daudzās Rīgas zāles ballēs un koncertos?

Viņi ir ļaudis, kas uzskata par savu pienākumu būt visur tur, kur kautkas notiek. Viņi ir tajā svētajā ticībā, ka viņi savai tautai un savai valstij, pateicoties kuņai viņi ir tie, kas viņi ir, jau tā dod un dara pārāk daudz: censdames ar savu dzīvi un sadzīvi pierādīt, ka mūsu pilsētām ir savs augstāks „virsslānis“. Vai tad tā nav netaisnība, ja no viņiem gaida ko vairāk? Vai tad tā nav netaisnība, ka viens otrs iedomājas, ka arī viņu pienākums ir — audzināt tautai sargus un strādniekus un darbiniekus un palīgus?

Vai tad tā nav netaisnība, ja kāds iedomājas

jeb uzdrošinās iedomāties, ka viņiem izredzētiem, (protams — pašu izredzētiem) ir vēl kādi pienākumi, ārpus tiem, kurus viņi ar tādu čaklumu pilda?

Vai valstij nevajadzēja ar viņiem lepoties un tautai gaviļēt — viņus iztālēm vien ieraugot?

Vai cilvēkiem nevajadzēja saprast, ka īstas ģimenes dzīves smagās nastas ir jānes tiem... Nu tiem, kas jau tā tik daudz nes. Kas ir mazāk turīgi... Kas ir pieraduši pie daudz grūtībām un pie lielām nastām... Vienkāršajiem ļaudīm, kas sevi nesauc par aristokrātiem. Un kam nav ne desmitās daļas tik daudz naudas. Un kas var desmit un divdesmit pārtikt no tiem līdzekļiem, ar kuriem viņiem nepietiek — diviem vien.

Tiešām šajos ļaudīs valda tā svētā pārlicība, ka viņi jau tā ir pārpūlējušies, jau tā ir noguruši no savām raibajām gaitām, ka tas būtu grēks un netaisnība, ja valsts un tauta no viņiem prasītu un gaidītu arī kautko citu, ka vienīgi izpriecās un mūžīgi reprezentēšanos.

Nē, viņu vienīgais mērķis ir — savā mūžā pēc iespējas pamatīgi padarīt par neko tos namus un tos kapitālus, kurus tiem atstājuši pilsoņu vecākā paaudze.

Šo ļaužu vidū nav ko runāt par ģimeni vecajā nozīmē. Viņi ģimeni saprot citādi, nekā

tas ir jāsaprot, lai tauta varētu dzīvot un pastāvēt. Viņi ģimeni saprot tā, kā tas ir ērti un patīkami un sagādā daudz baudas un maz rūpju. Viņu vidū latviešu ģimene ir mirusi un aizgājusi bojā. Latviešu tautas dzīvības dārzam no viņiem nav ko gaidīt šūpuļus. Kapus gan. Bet vai tautai, kas grib dzīvot un pastāvēt ir pārāk liels prieks no kapiem?

Jašaubās.

Izpriecu divsavienības

Starp visiem daudzajiem pilsētas ļaudīm tomēr ir tādi, kuŗos vēl kautkur sirds dziļumos ir paglabājušies un dzīvi palikuši daži sen dienās dzirdētie brīdinājumi, kāda pusapzināta vēlēšanās pildīt tos likumus, kas ir mūsu tautā pildīti gadu tūkstošiem, pildīt kaut arī tikai pa daļai, kaut arī tikai tik daudz, cik tas netraucē viņu iedomātās ērtības un viņu labsajūtu.

Šie ļaudis, kļūdami no neprecētiem par precētiem, acu priekšā bija turējuši kādu rožainu ainu par mūžīgiem priekiem un izklaidēšanos, par iešanu no vienas balles uz otru, par staigāšanu no viena lokāla otrā, par dzīvošanu gan vienā kurortā, gan otrā, un tā jo projām un tā jo projām līdz bezgalībai.

Pastāvējuši dažas zekundes pie altāra, viņi ir pilnīgi pārliecināti, ka nu var sākties viņu nebeidzamais prieka un laimes pavasaris.

Visbiežāk šie ļaudis ir tādi, kas vai nu abi pelna un strādā, vai ir puslīdz labi nodrošināti vismaz no vienas puses.

Gadiem cauri, tepat ikvakarus sēdēdami kinematografos un lasīdami vietējās un ārzemju magazīnas un filmu žurnālus, viņi ir sevi radījuši priekšstatu par kādu laimīgu un mūžam bezrūpīgu dzīvi, par gadiem ilgu medus mēnesi un pēc šī šablona tad arī cenšas iekārtot visas savas gaitas.

Dažas zināšanas „medicīnā“ viņiem atļauj to prieku — nerūpēties par jauno paaudzi, un viņu dzīve rit no dienas dienā kā pa gludi uzliktām sliedēm.

Pirmos gadus tas iet pavisam brīnišķīgi: viņiem nav nekādu rūpju. Viņiem ir viss tas, ko nu viņi iedomājās sasniegt. Viņi brauc un iet un nāk un dara, kas vien tiem iešaujas prātā.

Parasti viņu filosofijā ir arī šāda tēze: pirmie gadi ir jāpadzīvo bez rūpēm. Bērni... Gan jau kādreiz vēlāk... Kad būsīm iedzīvojušies. Tagad jau neiznāk tik daudz līdzekļu: viss prasa — balles, koncerti, kino, mazās un jaukās mājas viesības. Un kur tad nu vēl visi citi sīkumi un krikumi.

Un šis viņu „gan jau pēc tam“ nobeidzas ar apmērām šādu zituāciju. Pēc dažiem gadiem kādreiz jaunās un visai pievilcīgās sievas noveco. Laiks prasa savu. Protams — kosmē-

tika un visi tie izdaudzīnātie kabineti daudz ko palīdz. Bet laiks ir vēl viltīgāks nekā viņi.

Jaunās sievas acīmredzot novīst. Viņas kļūst neinteresantākas.

Vīrus ar tām nekas cits nesaista, kā vienīgi kopējās jautrās gaitas un izpriecas. Bet arī tas jau ir zaudējis savu pievilcību. Savu pirmo svaigumu. Skaidri sakot: ir apnicis. Ne vienam vien. Bet abiem.

Sieva atrodas neizdevīgākā zituācijā. Sievietes noveco ātrāk. Salīdzinot ar vīru, viņas pozīcija ir mazāk izdevīga.

Vīrs... Nē, viņš ir vēl pietiekoši jauns. Viņam vēl ir dažādas izredzes. Arī ļaunākā gadījumā. Arī tad, ja šī viņu izpriecu divsavienība sabrūk un izjūk.

Sieva... Ar viņu ir jau ļaunāki. Viņa vairs nav tā, kas bija. Gadi ir paņēmuši savu.

Visbiežāk sākas šāda visai zīmīga un neizbēgama fāze: vīru sāk interesēt citas sievietes. Viņš to arī neslēpj. Viņš jūtas pārāk nenozīmīgi saistīts ar savu bezbērnu sievu. Viņam nav pret to nekādas sevišķas cieņas. Jo tādas izpriecas, par kādu dalībniekiem viņi abi ir bijuši šos gadus, nevairo vīrieša cieņu pret sievieti, ja visu to nav attaisnojuši — bērni.

Sieva šādiem vīriem domās vairs nepastāv kā sieva, bet — draudzene.

Šādas sievas ir palaidušas izdevību — kļūt

par sievām. Ja viņām vēl arvien nav bērnu, vīri sāk justies arvien tālāki un svešāki pret viņām. Un dabīgi.

Draudzenes ir tās, kuņām var arī pasacīt — ardievu. Visu labu. Palienci sveika. Paldies par sabiedrību.

Ar sievām un savu bērnu mātēm tas ir citādi. Bet viņas tās nav. Viņām bērnu nemaz nav bijis. Viņi tak bija vienojušies par to, ka viņiem bērnu nebūs. Viņa — nelaimīgā draudzene — sākumā, protams, nebija varējusi iedomāties, ka šāda kopēja vienošanās vīram vēlāk varēs likties tik nenozīmīga. Vispār šīs sievas un sievietes sākumā nevar iedomāties, kā šādu viņu piekrišanu vīri vēlāk izmantos tik ļaunprātīgi. Kā šī viņu piekrišana, kaut arī dažkārt itkā pret viņu gribu, ļautin ļaus vīriem vēlāk brīvas rokas.

Šīs jaunās sievas — arvien izrādās tās, kas visvairāk cietušas un zaudējušas no šādas fikcijas laulības.

To viņas, bez šaubām, nav zinājušas. Un kad viņas to sāk saprast, tad tas bieži vien ir par vēlu. Tad viņas ir jau pazaudējušas savus vīrus, bet tauta ir pazaudējusi savu ģimeni, kas pat laimīga būdama, bija varējusi arī viņai svētīga būt.

Izpriecu divsavienības — viņas ir tās, kas visbiežāk sabrūk tikpat viegli, kā viņas rodas.

Jaunie ļaudis, bēgdami no jaunās audzes un no grūtībām, gādājot par viņu, ir aizbēguši arī no laimes, no saskaņas un arī — viens no otra.

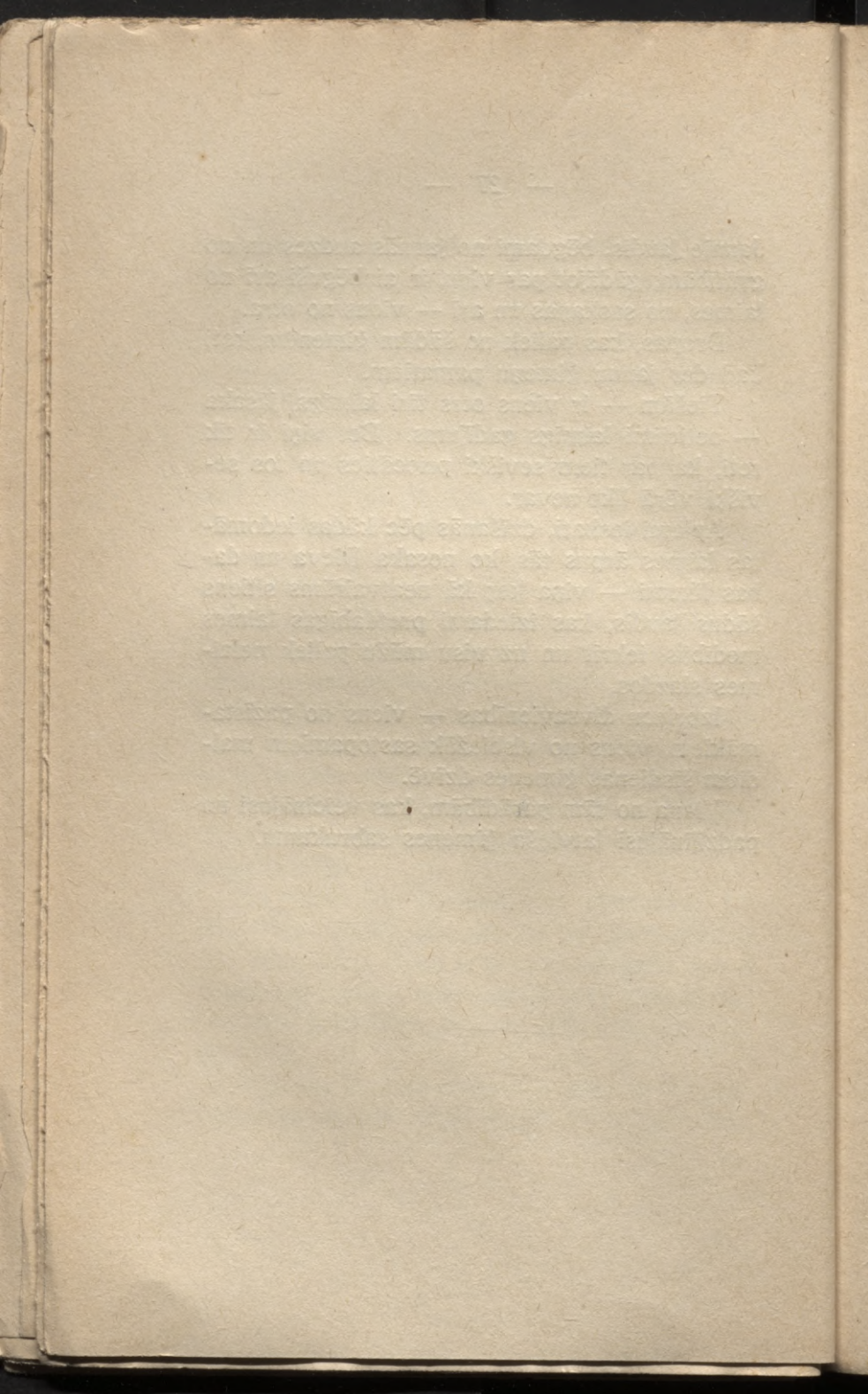
Drupas, kas paliek no šādām ģimenēm, reti kad der jaunu ģimeņu pamatiem.

Tiešām — ir viens otrs tīri laimīgs, jāsaka — neticāmi laimīgs gadījums. Bet viņi ir tik reti, ka par tiem sevišķi priecāties un tos sevišķi vērā likt nevar.

Aplami ieskatī, dziļanās pēc kādas iedomātas laimes ārpus tās, ko nosaka Dieva un dabas likumi — viņa ķer kā neatvairāms sitiens šādus ļaudis, kas iziedami pret dabīgas laimes medībās, iekrīt un uz visu mūžu paliek nelai mes slazdos.

Izpriecu divsavienības — viens no pazīstamākiem, viens no visbiežāk sastopamiem maldiem šīs dienas ģimenes dzīvē.

Viena no tām parādībām, kas veicinājusi un padziļinājusi latviešu ģimenes sabrukumu.

Jaunlaiku laudis un tautas
dzīvība

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1898

Modernie cilvēki

Mūsu laiki esot moderni laiki. Tehnikas gadsimtenis. Mašīnu era. Kultūras progresa ziedu dienas.

Tāpēc arī mūsdienu cilvēkam vajagot būt modernam. Viņš nedrīkstot palikt laikam iepakā. Viņš nedrīkstot smakt pagātnes aizspriedumu džungļos. Bez aizspriedumiem un brīvam vajagot būt mūsdienu modernajam cilvēkam.

Un tādi mums jau esot.

Tāpēc pakavēsimies mazliet visu sabiedrībā.

Tas mūs var tikai pagodināt — būt kopā ar šiem modernajiem vīriešiem un sievietēm. Tie tak ir ļaudis, kas, liekas, atrodas visas cilvēces priekšgalā. Viņi, vismaz pēc lielās pašpārliecības spriežot, vispilnīgāk piesavinājušies civilizācijas un — kā daži apgalvo — arī kultūras esenci. Tāpēc tuvosimies viņiem ar bijību, kādu prasa viņu izcilais stāvoklis. Paklausīsimies, ko viņi runā. Vērosim, ko tie dara.

Jā, to var redzēt tūlīt, ka tie ir stipri citādi, nekā viņu tēvi un mātes. Viņi, vispirms, apliecina paši un cenšas pierādīt, ka tie ir ļoti brīvi. Brīvi visur un arvien.

Vispirms — brīvi no aizspriedumiem. Ar to viņi lepojas visvairāk.

Aizspriedumi, sakiet paši, vai tas nav šausmīgs vārds? Un — cilvēks ar aizspriedumiem? Ak, mēs jau labprāt negribam būt ar tādu pazīstami! Vai tad tas nav kaut kas līdzīgs ķecerim, tāds cilvēks? Nē, tiešām, tas nelāgi skan — šis vārds.

Bet mūsu modernais laiks ir iemācījis nebīties ne no paša nelabā. Tā tad — sāksim ar pašu šo briesmīgo vārdu. Ar — aizspriedumiem.

Ko tas nozīmē — aizspriedumi?

Tas nozīmē vispirms: veclaiku māņus. Muļķīgos un nemodernos veclaiku uzskatus. Piemērām — pārspīlēto veclaiku tikumību. Tikumību, kas tik stingrā veidā piederējusies mūsu vecmāmiņām un vectētiņiem. Bet kas nekad nevarot piederēt modernajam cilvēkam. Jo mēs dzīvojam citos, pavisam citos laikos.

Te nu varētu taisīt mazu piezīmi un sacīt, ka šie laiki nemaz tik „citi“ nav. Piemērām: koki tāpat kā mūsu vecmāmiņu laikā aug ar saknēm zemē. Dienās spīd saule un naktīs — mēness. Un cilvēki — tāpat vēl arvien saucas par cilvēkiem.

Un viss, kas zīmējas uz cilvēka dzīvību un nāvi, tāpat vēl rit pa vecu vecajām sliedēm.

Bet tas, varbūt, nav nekāds pierādījums.

Tāpēc atstāsim to pie malas.

Skaidrs ir viens: modernais cilvēks tā tad ir tas, kam nav nekāda sakara ar naīvo un pārspilēto veclaiku tikumību. Sapelējušiem veclaiku uzskatiem.

Piemērām — ar vecajiem un nejdzīgajiem uzskatiem par laulību. Par laulības dzīvi.

Vecos laikos — cik tas muļķīgi — laulātie dzīvojuši kopā visu mūžu. No pirmās kāzu dienas līdz sirmam vecumam. Līdz kapa malai.

Vai tas kur redzēts? Vai tas kur dzirdēts?

Vai tad to rāda filmās, kas tik lieliski atspoguļo mūsdienu dzīvi? Vai tas lasīts jaunajos romānos un stāstos? Vai tad vispār kur šādas lietas arī drīkst notikt?

Tiešām — šāda vienmuļība? Šāda fantāzijas nabadzība! Nē, mēs esam ļoti sašutuši par to. Mēs — modernie ļaudis. Par laimi — mēs te varam ļoti daudz ko labot. Un mēs — labojam. Mēs sakām savām jaunajām sievietēm un saviem jaunajiem vīriem „ardievu“, tiklīdz pamanām, ka kafija ir izvārīta par stipru, vai mūsu laulātais draugs vienkārši — nopircis tādu kakla saiti, kas mums nemaz neimponē.

Un cik veikli tas viss mums iznāk! Un cik interesanti! Viens un divi: advokāts, lūgumraksts, apgabaltiesa — un mēs ejam katrs uz savu pusi. Sveiki! Uz redzēšanos!

Un tie laulātie, kam netrūkst humora, pēc šķiršanās atvadoties vēl uzlūdz viens otru uz savām nākošajām kāzām.

Lūk — cik tas ir cēli un atjautīgi.

Vai to spēja mūsu vecāki? Šie naīvie un aprobežotie ļaudis? Nē, cik mēs atceramies — nekad. Vai vismaz — ļoti reti. Tik reti, ka mēs to viņiem nevaram par nekādu atjautības pazīmi pieskaitīt.

Protams, mums — modernajiem cilvēkiem, vēl ir daudz labu īpašību. Un tādās nokrāsās, ko būtu grēks nepieminēt.

Piemērām — mūsu domas par bērniem.

Lūdzu — pasekojiet viņām. Kāds gars tur valda! Nē, neviens nevar teikt, ka arī te mēs pārāk daudz sekotu vecajiem laikiem un ka mēs pārāk no tiem mācītos. Bērni...

Jūs ievērojāt: cik nelāgi skan šis vārds! Mēs saviebjamies, itkā mums būtu jākož citronā. Nē, visu ko, tikai to nē. Šos mazos raudātājus un kliezējus? — Mēs viņus neciešam ne acu galā. Viņi ir taisni nepanesami, šie mažuļi, kas tik nevarīgi plāta rokām un tik muļķīgā naivumā aplūko pasauli.

Tāpēc arī — mums viņu nav. Un daudzi apgalvo un solās, ka viņiem to tik drīzi arī — nebūs. Un daži saka: nemaz nebūs. O, cik lepni viņi to pasaka!

Tiešām — sasiet savas rokas ar tik neinte-

resantu sabiedrību? Rokas, kas ir tik elegantas un smalkas? Rokas, kas nav pazinušas neviena smaga darba? Viņas lai auklētu un koptu tādus mazus un raudošus rezgaļus?

Tā tik vēl trūka!

Un tad ir vēl tāds ļoti bieži dzirdēts vārds ko saka dāmas, kas negrib bērnus: ko jūs iedomājaties! Vai tad sieviete ir kāds inkubators?

Ja, mēs modernie ļaudis... Kas viss mēs neesam!

Mēs esam — vispirms: putnu cilts. Mēs ejam un nākam. Mēs sastopamies un šķiramies. Mēs negarlaikojam viens otru un viens otram neapnīkam. Mēs neesam tik aprobežoti kā veclaiku ļaudis, kas savas sirdis prata piesiet pie domām par kopēju nākotni. Kas, laikam aiz sava drosmes un uzņēmības trūkuma, cieta kopā nešķirdamies visu mūžu. Piemērām — audzēdami mūs. Mēs par to pat negribam viņiem pateikties. Kāpēc? Tāpēc, ka tas jau esot viņiem pašiem darījis prieku. Un turklāt vēl tādu, par kuru lielāku tie neesot pazinuši. Stāsta pat, ka tā esot bijusi viņu laime un viņu dzīves uzdevums — šī mūsu audzēšana. Taisni jāsmejas, ko visu nestāsta par mūsu vecākiem. Mums, gandrīz kļūst neomulīgi viņu dēļ. Mums — brīvajiem jauno laiku bērniem.

Redziet — modernais cilvēks — tas ir pavisam kas cits.

Viņš zina, ka pasaule radīta viņam, un nevis viņš — pasaulei. Viņš zina, ka arī šī valsts — arī tā ir radīta tikai viņa ērtībām.

Tālie nākotnes sapņi, kas ir bijuši mūsu tēviem? Domas par mūsu tautas nākamajām dienām? Domas par nākošām paaudzēm? Piedodiet, kas vispār sācis cilāt šīs aprobežotās domas?

Mums — moderniem cilvēkiem — nav nekādas vajadzības pie viņām kavēties. Mums, kas tveram mirkļus un laimīgās stundas. Kas mums daudz jāzin par rītdienu? Par parītu? Un par vecuma dienām?

Ak, par tām gan mums ir jāzina vismazāk.

Un domājot par nākotni modernie cilvēki neliekas nebūt skumdināti. Tikai reizēm kāda apslēpta doma pazīb viņu acīs.

Un ja jūs varētu iekāpt viņu sirdīs, jūs dzirdētu apmērām kautko tādu:

„Mūs baida ar nākotni?.. Kādas pasakas! Nē, nākotnes slazdi nav tie, kuŗos mēs iekritīsim! Vēl tak pasaulē paliek revolveri — stoki, brauniņi, valteri... Visādas labas sistēmas. Un arī bez tam — mazas porcijas indes. Un ļaunākā gadījumā, kautkas... Ko no pakulām var savīt dažos acumirkļos.“

Tā apmērām ir ar šiem ļaudīm.

Bet arī tas vēl nav viss, ko mums gadās dzirdēt moderno cilvēku sabiedrībā. Tur, ilgāk vērojot, uzpeld vēl dažāda laba doma un ideja, ja tā varētu sacīt. Šiem cilvēkiem, tiešām, nevar pārņemt to, ka viņi būtu aizspriedumu vergi.

Jūs, varbūt, mēģināsiet iebilst, ka viņi ir vergi citādā ziņā, ka viņi ir — modernā neprāta vergi?

Sacīt, protams, var arī tā. Sacīt, vispār, var daudz ko.

Bet viņi, katrā ziņā purinās galvas un smiesies par jums. Jūs, nabaga veclaiku cilvēks, ar šaurajiem apvārkšņiem!.. Ja, apmierināti, fanatiski apmierināti viņi liekas. Vismaz ārēji. Vismaz — satiekoties viens ar otru.

Vai tā ir arī tad, kad viņi paliek vienatā? To ir grūti zināt. Var domāt, ka arī vienatā.

Jo kas gan cits, ja ne tiešām — ticība un pārlicība ir tā, kas viņus vada? Maniere? Jāšaubas. Kas tā par manieri, ja cilvēks savu dzīvi savazādā kā nederīgu apģērba gabalu? Vai manieres dēļ kāds ir meties zemē no namu visaugstākiem stāviem? Vai manieres dēļ kāds par visu smaidītu šādu cinisku smaidu, kā to dara modernais cilvēks?

Maldīšanās? Savāda, laikmetīga aklība? Varbūt.

Ja, te var minēt daudz un dažādi.

Bet nevar noliegt, ka ir kāds spēks, kas simtiem un tūkstošiem viņus vada pretim baigam un neapskaužamam liktenim. Kāds dragājošs spēks, kas nemieru laikos un pēclaikos no tautas dzīvības un spēka klints atskalda šīs drumsļas.

Uz vētras sakultas jūras līmeņa paliek putu plēves.

Šļūdoņi, berzdami vienu pret otru akmeņu blukus, atstāj aiz sevis oļu slāņus. Nemiera laiki cilvēcē rada šos modernos ļaudis.

Ļaudis bez ticības. Ļaudis bez īsta mērķa dzīvē. Ļaudis bez svētuma.

Šo paaudzi var saukt par traģisku paaudzi. Tāpēc, ka viņa ir zaudējusi tos spēkus, kas nesuši un nes uz priekšu tautu likteņus.

Šie ļaudis sirgst ar brīvības neprātu, jo viņiem nav spēka nest plecos savu pienākumu. Viņi ir kā kaņavīri, kas atsakās tālāk iet. Paguruši un salauzti cilvēki.

Viņus nav ko tiesāt pārāk bargi. Bet viņi nedrīkst arī gaidīt un cerēt ne uz kādu sevišķo cieņu.

Viņi nav tie, kas ko dara, un daudzkreiz — nav vairs arī tie, kas vēl ko spētu darīt tautas dzīvības un spēka pastāvēšanas labā. Viņi nav tie, kas ceļ un veido mūsu tautā to pa-

matu, kuŗa dēļ latviešu valoda un latviešu tautas balss nerims skanēt zemes virsū.

Jo tie ir citi.

Tie ir tie, kas tur cienā tieši šos „vecos aizspriedumus“, par kuŗiem dažkārt tik pastrīpoti vīpsnā modernais cilvēks. Tie ir tie, kas ārēji vienkārši un pieticīgi būdami, nes sevī no aizgājušām un aizejošām paaudzēm mantoto tikumu zeltu. Viņiem gan nepieder šīs dienas slava, bet viņiem pieder — šīs zemes un šīs tautas nākotne: tieši nemodernajiem cilvēkiem, kas vēl ir pilni vecās ticības, pilni dvēseles gaismas un vecā spēka.

Modernie cilvēki ir tie, kas bieži vien tik traģiski aizgājuši un aiziet no mūsu vidus. Aiz kādas dīvainas lepnības. Aiz spīta. Bet visbiežāk — aiz nespēka.

„Kas ir šie modernie ļaudis?“ varbūt dažs vēl vaicās. „Kur viņi atrodami? Kur viņus var sastapt?“

Šos modernos ļaudis?

Bet — vai tad mēs paši neesam viņi?

Es, jūs, mēs visi?

Vai mēs neesam moderni ļaudis?

Tieši tādi, par kādiem te bija runa?

Atzīsimies vien: tie esam — mēs!

Gimeni vai diplomu?

Kas tuvāk pazīst mūsu jauno paaudzi — es domāju vecumā no 20 līdz 30 gadiem, kas to vērojis viņas priekos un bēdās, viņas ikdienas darbā un izpriecās, tas būs novērojis, ka viņa, tiešām, nav pārāk laimīga. Un vēl vairāk: tie, kas patiesi būs ieskatījušies viņas sirdī, tie, kas būs sekojuši viņas bažām, rūpēm, cerībām, viņas sajūtām, savu darbu darot, vai pie šī darba stājoties, viņas bažas, skatoties nākotnē un vērtējot tagadni, tie varēs mierīgi atzīt, ka mūsdienu paaudze ir pat viena no nelaimīgākām, kādas vien pieredzējusi mūsu tauta.

Šo rindu nolūks nav baidīt lasītājus ar apgalvojumiem, kam nav nekāda sakara ar dzīvi; nav nolūks apbēdināt ļaudis, kuŗu vecums svārstās starp abiem jau pieminētiem skaitļiem, sniegdamies pat līdz 35 un tālāk. Bet dzīvodams pats šajā laikā un pazīdams savus laika biedrus, liekas, puslīdz labi, es te gribētu pakavēties pie dažām viņu dzīves parādībām.

Tās ir dažas tādas patiesības, par kuŗām daudzi un daudzas nedomā, jo šīs domas nomāc un turklāt — visai dziļi. Tāpēc ir liels skaits to jauno latviešu, kas nevarēdami atrisināt šos mūsu paaudzes svarīgākos jautājumus, labāk aizbēg no ciņas lauka viņpasaulē,

nekā paliek virs zemes šajā jautājumā mudžeklī, kādā tie itkā neviļus iekļuvuši.

Te ir vesela rinda vāriņu un sasāpējušu lietu, ar kuŗām kautcik apmierinoši tiek galā tikai samērā nedaudzi. Pārējie un pārējās toties samulst, nezinādami istā ceļa un izjūt to kā smagu, nospiedošu nastu, kas laupa dzīves prieku, laupa darba sajūsmu un nogalinā ticību nākotnei.

Gribu te iesākt tieši ar tiem ļaudīm, kuŗus pats vaigu vaigā ilgus gadus pazīstu. Ar kuŗiem kopā savā laikā esmu sēdējis uz skolas sola. Ar kuŗiem kopā dažkārt esmu bijis universitātes klausītavās. Ar kuŗiem esmu sastapies visur, kur mēdz sastapties mūsu latviešu jaunatne.

Te nu arī tālākās nodaļās ies runa ir par lauku dēliem un meitām, ir par tādiem, kas dzimuši un uzauguši pilsētās. Visi viņi ir vienlīdz neatlaidīgi gājuši gandrīz vienus un tos pašus ceļus, visi viņi vienlīdz uzticīgi ir sekojuši vienam un tam pašam mērķim un visus tos sagūstījis vai pamazām sagūsta viens un tas pats liktenis.

Vērodams šo savu draugu un paziņu dzīvi, viņu gaitas un to noskaņojumu, kas viņu dvēselēs valda visbiežāk, es atrodu, ka lielum lielā tiesa no tiem ir kādu vēl neuzrakstītu traģēdiju varoņi un varones.

Šodien vēl nē. Šodien daudzi no tiem pat nenojauž, kāds var būt un kāds būs vienīgi iespējamais noslēgums viņu mūžam. Šodien lielum lielā tiesa baidās apstāties un pārļaut skatu pāri savai dzīvei, pāri viņas jēgai, pāri saviem mērķiem, pāri tam, ko viņi — šie ļaudis — skaita par savas dzīves saturu un uzdevumu. Šodien vairums cenšas kautkā mākslīgi aizpildīt savu dzīvi ar gara, dvēseles, jūtu un darba viltojumiem, kas pa lielākai daļai var pagodināties ar apzīmējumu — moderns, laikmēģis.

Šie ļaudis šodien atgādinā strēlniekus, kas jautrā garā izmet pretim nezināmam liktenim savas vienīgās bultas — savu dzīvi šajā saulē — nemaz neapjausdami, kurp viņi īsti tēmējuši. Bet šī bulta neatvairāmi lido tālāk. Kopš liktenīgā sviediena pāriet arvien ilgāks laiks. Arvien vairāk gadu sakrājas strēlnieka un strēlnieces plecos.

Un jo tuvāk mērķim pielido bulta, jo ciešāk saskatāms šī mērķa apveids, jo dziļāk izbīstas mūsu brāļi un māsas, saprasdami, ka viņi savu vienīgo iespēju, dzīvot še — virs zemes — savu dzīves vienīgo un vienā mūžā neatkārtājamo balvu pārgalvīgi metuši pretim bezdibēnim.

Tā stunda, kad tas kļūst skaidrs, ir lielās traģēdijas liktenīgais brīdis. Viņā iesākas ne-

skaitāmu siržu posta ceļš, neskaitāmu dvēseļu slīdēšana pretim baigam sagurumam un izmisumam.

Bet salīdzinājums ar bultu, varbūt, nav īsti pareizs. Kamēr bultas ceļu vairs nespēj ietekmēt tas, kas viņu gaisos izšāvis, tikmēr savu dzīvi cilvēki vēl var griezt pretim citam mērķim vēl samērā vēlu. Kautgan arī te atkal ir jāpiezīmē, ka parlieku reti atrodas tādi, kas grib atzīties savos maldos, un vēl retāki ir tie, kas savus maldus gribētu par labu griezt. Vairums vienkārši aizmiedz acis un ļauj, lai ar viņu dzīvi notiek kas notikdams.

*

Tā tad — mūsdienu paaudze. Ļaudis ap trīsdesmit.

Šis vecums liekas puslīdz tāds, kur kā vīrietim tā sievietei vēl ir dažādas, kaut arī vairs ne sevišķi plašas iespējas pārkārtot savu dzīvi.

(Nav jāaizmirst, ka tie, kas vispār mēdz un prot iespējas izlietot, parasti to dara jau līdz trīsdesmit gadiem.)

Šie gadi tā tad ir tie, kuŗos viņu dzīves cementa lējums sāk sastingt un vairs tik viegli nepadodas viņu gribas veidojumam.

Mērķus, kas bijuši svēti līdz šim vecumam, grūti vairs atvietot ar kādiem citiem. Dvēse-

les noskaņojumu, kāds valdījis līdz šim laikam, grūti pārskatīt uz kādu citu.

Ar šo laiku, jāsaka, ir vēl iespējams, bet jau samērā grūti, iesākt jaunu, no agrākiem gadiem puslīdz neatkarīgu dzīvi. Jo šis ir kā plaujas laika sākums ikviena cilvēka mūžā. Daudz nekas jauns vairs, liekas, nevar uzaugt: katram jāsatavojas saņemt to, ko pats ir sējis.

Ko tad saka šo ražas ievācēju sirdis?

Vai tās ir mierīgas un labas apziņas pilnas, jeb tajās plaiksnās šaubas un bažas?

Nē, tas vēl būtu par maz. Nelaime ir drusku lielāka.

Taisni šajā vecumā es draugu un draudzeņu sejās esmu saskatījis visdziļāko nemieru. Kādas lielas nožēlas. Kādas lielas skumjas. Gatavošanos uz ko nenovēršamu un neizbēgamu. Itkā uz vientulību un vientuļi klusām dienām.

Daži — kūtrākie — saliek rokas klēpī un nodur galvu, un sāk gaidīt — vecumu. Citi — rosīgākie — aplūko savas dzīves auto mašīnu un sāk pētīt, kādēļ gan šī mašīna iebraukusi grāvī.

Šajā vecumā var visbiežāk sastapt šaubīgus un svārstīgus vīriešus un līdz pēdējai iespējai nervozas un nelaimīgas sievietes.

Priekšroka dāmām. Vispirms pakavēsimies pie viņām.

*

Šajā vecumā viņas vairs nedrīkst saukt par meitenēm. Vienkārt — tas izklausītos jokaini. Otrkārt: viņas to varētu uztvert kā zobgalību. Tā tad — meitenes viņas vairs nav. Kas viņas ir? Jaunas sievietes? Labi, sauksim viņas tā.

Šajā vecumā daudzas no tām, kas iestājušās augstskolā, beidz savas fakultātes. Diploms — tas ir bijis viņu sapnis. Viņu dzīves mērķis. Viņu ilgu sala. Šis diploms ar lielākām vai mazākām pūlēm beidzot vienai un otrai ir rokā. Viņas dažkārt priecīgi dodas uz laukiem mazā atpūtā: augstskola nobeigta.

„Paldies Dievam“, saka tās, kas mēdz Dievam pateikties.

„Labi gan — beidzot galā“, saka citas.

Un nu viņas apskatās, cik tad labi patiesībā ir.

Diploms — jā, to vairs neviens nevar atņemt. Tas viņām pieder. Bet... Un te nu sākas tā traģēdija, par kuŗu minēju sākumā. Te sākas kautkas tāds, kas nobeidzas ar izmisumu. Ar nelaimīgu mūža vakaru. Ar pašnāvību — ja, arī ar to.

Mūsu vēl jaunā dāma ar augstskolas izglītību, — parasti vietu tik drīz nelaimējas atrast, — sāk drusku domāt par savām nākošajām dienām.

Tās dienas, kad jaunie ļaudis sāk justies pieauguši, nes sev līdz arī jaunas domas. Domas par savu patstāvīgu dzīvi. Kā jau viss lielais vairums jauno cilvēku, arī jaunā latviete uzaugusi ģimenē. Tā tad — arī viņas domas apstājas pie ģimenes. Kā būs ar viņas pašas ģimeni?

Šādi jautājumi reti tiek pārspriesti un debatēti plašākā sabiedrībā. Tie gruzd un kvēlo kā slepenas, citu acīm apslēptas ugunis. Mums nav no svara, cik ļaudīm tas katreiz ir zināms. Mums no svara ir tikai tas, ka šāda patiesība, šāds fakts pastāv. Pastāv un turklāt spēlē visai nozīmīgu lomu mūsu jauno ļaužu dvēseles dzīvē.

Ja kādam vai kādai par to vaicā tieši, tad parasti gadās dzirdēt tikai izvairīgas atbildes, vai jāapmierinas ar smaidu, kas nokrīt kā maska pāri vienai vai otrai citādi diezgan atklātai sejai.

Vaļširdīgāku atbildi var dzirdēt tikai no visai tuvu draugu un paziņu mutēm. Tikai no tādiem, kas jums grib un uzdrošinās uzticēt savas sirds visapslēptākās jūtas. Bet tas, ko cilvēki tik rūpīgi slēpj, par to ir pamats domāt, kā tas katrā ziņā ir kautkas svarīgs viņu dzīvē. Un tā patiesībā arī ir ar šiem apslēptajiem un slēptajiem jautājumiem, kas klusu pārdomu brīžos pārstaigā mūsu jauno draugu dvēseles.

Kādas tad nu ir šīs viņu domas par savām ģimenēm?

Jaunie latvieši — kā jau vīrieši — paši var meklēt un uzmeklēt sev nākošās dzīves biedrenes. Jaunās latvietes — ar viņām ir citādi. Līdzšinējie tikumi un parašas, varbūt arī — pati sievietes dvēsele ir tā, kas gaida, kas cer — ka kāds reiz nāks un viņu paņems.

Protams — viņas dažkārt pārlaiž acis visiem tiem, kuŗus viņas pazīst, un klusībā domā: kuŗš no šiem visiem būs man īstais?

Un te nu tām, kas nobeigušas augstskolu un pārbraukušas mājās, uz laukiem, nekas visai priecīgs nerādās. No visiem tiem, ar kuŗiem kopā viņas gājušas reiz, varbūt, pagastskolā, no visiem tiem, kuŗus viņas pazinušas vēl jaunībā, īsi sakot — no visiem jauniešiem, vai vēl samērā jaunajiem pagastā bieži vien nav neviena, kas tām derētu, un dažkārt — arī neviena, kas viņas gribētu. Nav. Kāpēc? Kur viņi palikuši pa šo laiku, kamēr viņas kavējušās pilsētā?

Daži, nevarēdami iet un iziet augstās skolas, apprecējuši vienkāršas un darbīgas meitenes, kam tāpat nav bijis lieku līdzekļu tālāk izglītoties un kuŗas nu kopā ar saviem vīriem gan lokās pa labības lauku — vasarā, gan darbojas pa māju un ap pavārdu — ziemā.

Šie ir ļaudis, kas laimīgi tikuši pie savas

ligzdas. Šis ligzdas ir vienkāršas, tas tiesa. Bet viņas — ir. Šie jaunie ļaudis atraduši viens otru un pilnīgas dzīves izjūtu — kā gluži dabīgu piedevu.

Kur pārējie?

Daudzi no viņiem vēl arvien kaujas pa pilsētu. Nē, augstskolu nobeigt nav nemaz tik viegli. Sevišķi — ja vēl drusku jāpelni dieniskā maize. Sevišķi, ja vēl grib būt drusku „sabiedrībā“ un ja grib būt drusku sabiedrīks, kā tas studentu vidū dažkārt tiek uzlūkots par gluži nepieciešamu lietu.

Tā tad par šiem ļaudīm nevar zināt, kad viņi beigs augstskolu. Un ja beigs, vai tad viņi meklēs tieši šīs jau drusku rudenīgās rozes? Un ja viņi tās arī meklētu, vai tad vispār šie ļaudis nebūs pārāk mazturīgi, un varbūt vēl — pārāk studiju laika parādiem apkrāvušies — lai uzturētu ģimeni? Viņu mājas, kam nu tādas bija gaidāmas mantojumā, tiem skolās ejot, arī apkrautas parādiem. Lai nu kā — no šiem ļaudīm nekas sevišķi liels un labs nav gaidāms. Cīnīdamies uz priekšu zinātnes laukā, dažkārt arī — sabiedriskā laukā — viņi savas praktiskās dzīves ziņā iestiguši tādā purvā, ka gandrīz nav nekādu izredžu, ka tie pirms vairākiem gadiem spēs no tā izrāpties. Vai gaidīt uz viņiem vēl šos gadus? Nē, turpat jau būs arī vecums.

Un nu iznāk, ka šie vienpagastnieki, viņi un viņas, studētie un pusstudētie un trīs ceturtdaļas studētie — viņi pa studiju laikiem aizgājuši tikai tālāk viens no otra. Studijas ir prasījušas un aprijušas visus viņu līdzekļus, arī aizņemto naudu ieskaitot. Studiju laiks un cīņa iztikas dēļ paņēmusi arī viņu spēku un skaistumu. Un nu, kad beidzot viņi ir izstudējuši, lielā tiesa no viņiem atrodas inteligento bezdarbnieku rindās, tā tad — apstākļos, kas par ģimeni neļauj ne domāt. Kur par šo laiku palikusi jaunība? Kur palikusi istā, patiesā, pilnīgā dzīve? Kur palicis viss tas, pēc kā jaunībā ilgojās un par ko klusi sapņoja daža laba sirds? Varbūt — nevien daža laba. Varbūt — ikviena no viņām?

Tas viss ir ziedots, lai dabūtu diplomu. Šo diplomu, kas tagad kļūst itkā par miršanas apliecību daudzu jaunu siržu laimei. Diplomi... Viņi padara laimīgus tikai retus. (Starp citu: tā uzreiz pat diezgan grūti pasacīt — kurus. T. i. — pareizāk sakot — kurus? Mēs cilājam savā atmiņā vienu un otru jaunu un pajaunu dāmu un mums, nūdien, grūti pasacīt, kurai no viņām diploms ir palīdzējis tikt pie laimes. Pie maizes un augsta amata — ja gan. Diezgan bieži. Bet laime? Vai tad viņa ir tikai tas?)

Tā tad diploms ir padarījis laimīgus tikai dažus un labākā gadījumā — dažas.

Bet nelaimīgus?

Nelaimīgus diplomu ir padarījuši veselus tūkstošus no mūsu brāļiem un māsām, kas reiz, tāpat kā dažs no mums tagad, jauni bijuši un nav zinājuši un nav pratuši savu dzīvi dzīvot un iekārtot.

*

Pametuši dažus soļus sānis, mēs atkal atgriezīsimies pie savas vēl puslīdz jaunās zinātnieces, pie ļoti cienītās cand. phil., vai cand. oec., vai cand. jur., vai Dr. med. dent., vai cand. theol., vai u. t. t. u. t. t.

Pēc diploma tiekdamās, viņa ir beidzot guvusi savus laurus. Viņa, ar to rokā, laicīgu atgriezies savā pagastā. Pakavēsīsimies pie tām ainām, kādas te uz katra soļa paveras viņas acīm. Sevišķi pie tām, kas gluži dabīgi, saista viņas uzmanību.

Piemērām — mūsu jaunā kandidāte iet vai brauc pa ceļu. Tas var būt lielceļš, vai vienkāršs lauku ceļš — kā nu kuņģi reizi. Un lūk — viņai pretīm brauc viena un otra viņas bērniņas draudzene. Dažai no tām mugurā ir nesalīdzināmi vienkāršākas drēbes un arī rati, kuņģi viņas brauc, nav nekādi greznie. Jo šo meiču tēvi nepiederēja pie tiem, kas taisīja parādus, lai meitas varētu „spīdēt“. Dažām no šīm meičām turpat līdzās ratos sēd vienkārši

ļaudis — viņu vīri, turēdami grožus un skubinādami zirgus. Ak, kādreiz tie bija jauni, skaisti puisi, kas patika arī mūsu jaunajai zīnātniecei.

Un pretim brauc vēl arī citi pajūgi. Arī tur viņas pazīst savas drauzenes. Un dažai no tām līdzās sēd viņu bērni — dēls vai meita, vai vairāki. Viņi visi smejas un sarunājas un jūtas labi savā vienkāršībā, savā klusajā laimē.

Šādos brīžos visspilgtāk sāk parādīties starpība starp šādu vienkāršu mūžu un laimes meklēšanu pilsētā, ar diplomu rokā. Te pirmo reizi sāk ierasties nopietnas pārdomas. Savādas vientulības izjūtas. Kas dienu no dienas jo vairāk sāk nomākt. Kas neatkāpjas ne par soli. Kas duras acīs visur un arvien. Duras acīs un pamazām piesēj dvēseli pilnu nemiera.

„Kas būs“, sāk domāt jaunā dāma, „ja paies vēl gads? Vēl divi? Pieci? Desmit?”

Un ja šī vientulība nebeigsies?

Kas tad notiks?”

Un nevar sacīt, ka tās būtu kādas priecīgas atbildes, kas viņai iešaujas prātā.

Citas — tās, kuņas likušās vienkāršas un neattīstītas — tās nu tagad dzīvo grūtu, bet mierīgu dzīvi. Kādreiz viņas bijušas meitenes. Tad kļuvušas par sievietēm. Un tagad viņas ir mātes. Viņas auklē rokās bērnus un dzied vi-

ņiem savas vienkāršās šūpuļdziesmas bez vārdiem, bet ar maigumu. Dažreiz, kad viņu bērni saslimst, viņas ir tiešām nelaimīgas. Bet kad šie bērni atkal ir veseli, tad liekas, ka laime atgriežas divkārši atpakaļ. Tāda nu ir viņu dzīve. Mainīt to ar kādu citu? Ne, ne. Pajautāriet viņām, viņu lielākai daļai, vai tās būtu ar mieru dzīvot kādu citu dzīvi un nevis to. Un tad jūs dzirdēsiet, ko viņas atbild.

Viņas ir saņēmušas piepildījumu tam, pēc kā ilgojas sievietē, vēl meitene būdama. Kaut arī — tikai savos sapņos. Viņas dzīvo tā, kā mūsu mātes aizpagājušās dienās dzīvojušas, kas bijušas laimīgas, par augstskolu pat nedzirdēdamas.

Tā nu mūsu diplomētā draudzene skatās un vēro. Un viņa redz, ka vecā, labā, cilvēcīgā laime, ka viņa apciemo tikai tos, kas iet pa vecu vecajiem Dieva un dabas ceļiem. Kas laikā plaukst, laikā savā vasaras krāšņumā tērpjas un laikā māc augļus dot. Augstskolā to nemāca. Gar tiem, kas augstskolā iet, laime, kā par brīnumu, dažkārt neliekas ne zinīs. Viņa tos pat atstumj.

Visus tos, kas atsacījušies un par tālu aizgājuši no tēvu tikumiem. No tiem tikumiem, kas tautai dzīvot liek un viņai dzīvību nodrošinā. Un savu laimes daļu tiem, kas tos pilda.

Lai pāri zemei šalc diplomu putenis .

Laipe uz to pusi ir nepaskatās.

Viņai, izrādās, nav nekādas cieņas pret tiem,
kas savu tiesu prasdami, uzrāda diplomus.

Ceļš uz laimi nevienā diplomā nav izlasāms.

Un tiesības uz viņu — arī nē.

Tā ir ar laimi un diplomiem.

Nekā kopēja. Nekāda sakara.

Bēdīgs pūrs

Tas garīgo un miesīgo īpašumu pūrs, ar kādu mēs — vairāk vai mazāk izglītotie mūsu tautas jaunieši dodamies pretim savām varbūtējām ģimenēm, nav nekāds sevišķi iepriecinošais un daudzsološais. Vienam otram no mums ir savs diploms, vienam otram — savs amats, vienam otram — sava prasme nopelnīt maizi vienā vai otrā ceļā.

Bet ja kāds ieskatītos mūsu dvēselē, palūkodamies, kā tur īsti izskatās, kas tur ir darīts un kā darīts, gatavojoties uz nākamo laiku, tad tas tur atrastu pamatīgu nekārtību un tīro postažu.

Kā jau mūsu nenoteiktā, bieži no izpriecas uz izpriecu, no vakara uz vakaru vadītā dzīve rāda, mēs neesam gatavojušies kādam noteiktam, pašiem skaidri apzinātam mērķim.

Mēs — lielā daļa — esam dzīvojuši tā — kā citi ir dzīvojuši. Kad mūsu draugi ir gājuši

skolā, tad arī mēs esam posušies viņiem līdz. Kad viņi ir skolas beiguši un posušies uz augstskolu, mēs pirmā acumirkli gan nesapratām, vai mums tur kas meklējams, bet kad nu visi gāja, tad mēs domājām: drošs paliek drošs, ies ar!

Un tad mēs sapurinājāmies, caurām naktīm dzērām stipru tēju, lai miegs nenāk, nolikām eksāmenus, sameklējām šur un tur pa latam, lai kopā iznāk — lekciju naudai, un — sākām studēt.

Citi dzīvoja studentu dzīvi, un mēs dzīvojām tāpat. Citiem aizgāja gadi bez kautkādas jēgas un kārtības — un mums uz mata tāpat.

Viens otrs atrada, ka ir par grūtu tik daudz naudas maksāt augstskolai, un aizgāja karādieņestā, lai pārnācis, vairs nestudētu.

Citi maksāja lekciju naudu tālāk, sak: redzēs kas iznāks.

Bet tad kādā jaukā dienā vienam un otram sāka durties acīs, ka viņš ir kļuvis jau labi vecs. Turpat tuvo trīsdesmitiem un dažam — arī pāri par to.

Dažs labs saprata, ka ir tik tālu sabeižis savu veselību, ka viņam jāaiziet no skatuves. Uz sanatoriju, vai pat uz kapiem ārpiļsetā.

Bet pa to laiku citi, tāpat visādas zīmes ap sevi vērodami, piepeši atcerējās, ka tā tālāk vairs nevar iet. Kā tā dzīvojot tālāk savu dzī-

vi, viņa nobeigsies ar vienu vienīgu neveiksmi un pilnīgu sabrukumu.

Un nu sākās izmisuma glābšanas darbi un steiga.

Cits pa galvu pa kaklu pameta augstskolu, lai pieķertos darbam, kas dotu drošu maizi viņam un viņa ģimenei, bez kuŗas tālāk nedrīkstēja dzīvot, ja negribēja vecumā piederēt pie „izmirstošiem“. Cits — atmetis visu — nobeidza studijas, bet ar visu to vēl karājās itkā starp debesīm un zemi, jo studēto tagad bez gala uz katra soļa un diploms vēl nenodrošinā darbu. Cits metās atpakaļ uz laukiem, jo mājas vairs nebija citādi glābjamas.

Vārdu sakot — trešais gadu desmits daudziem bija licis izšķirties par kādu noteiktu dzīves veidu, par noteiktu dzīves ceļu, par noteiktu mērķi un — par noteiktiem līdzekļiem šī mērķa sasniegšanai.

Daudzi, kā jau teikts, izšķīrās par ģimeni — kā sava nākamā dzīves posma mērķi.

Bet...

Tūdaļ arī saprata, ka viņi ir ļoti mazsološi kandidāti katrai nopietnākai ģimenes dzīvei. Pavirši un aplami dzīvotā dzīve neļāva tik drīz ar sevi tikt galā. Veci rēķini — visās iespējamās nozīmēs — lika vispirms sevi samaksāt un nokārtot, ja tie bija nokārtojami. Un nogulās kā

tikai ar pūlēm pārkāpjami slieģšņi uz nākamām dienām, ja tos vairs nevarēja nokārtot.

Kad nu šie ļaudis paskatījās savā pūrā, pagaidām vēl — tikai tajā pašā dvēseles un miesas pūrā, tad tie redzēja izkaisītus, izsikušus, nesakārtotus, nekārtīgas dzīves vājinātus un daļai sagrautus spēkus.

Ģimene — kuņai pretim tagad bija pagriezuši savas gaitas šie ļaudis, ko viņi tai daudz varēja dot?

Nē, viņi tak nemaz nesaprata ģimeni.

Viņi tajā raudzījās tādām pašām acīm, kādām pirms tam bija raudzījušies visā savā steidzīgajā, bezmērauklu un bezviedokļu dzīvē.

Tas — bieži un visbiežāk — bija tikai skumjš pārpratums un nevis ģimene, kam viņi piegriezās un sāka kalpot. Tikpat bezmērķīga, tikpat bezsaturīga, tikpat neskaidra savā pasaules un lietu uztverē.

Jo — skolas un augstskolas gados krātais uzskatu pūrs, ar kādu tie savu ģimenes dzīvi sāka — viņš bija un viņš vēl šodien ir — bēdīgs. Tiešām — kā lai citādi to sauc?

Jo šo uzskatu vidū bieži un visbiežāk ir viss, kas dod izredzes un lielāko iespēju šīm jaunajām ģimenēm sagrūt un nevis pastāvēt.

Indes dievinātāji

Cik tālu viena mūsu jaunatnes daļa sabrukusi nevien savā garā, bet arī — tīri fiziskā veselībā, tam šodien ir liecību tiku tikām.

Ja agrāk tajos ļaudīs, kas piederēja pie mūsu tā saucamās sabiedrības, kāds sāktu stāstīt par savu draugu, visādi labu cilvēku, tikai drusku — kokainistu, tad visa sabiedrība justos dziļi aizvainota, ka viņas vidū ir iemanījies cilvēks, kas ir draugs īstam, dzīvam kokainistam, vai heroīna cienītājam.

Šodien tās lietas izskatītos pavisam citādas. Sašutums? Ne mazākās zīmes.

Interese? — Ļoti iespējams. Liekas pat — nodrošināta.

Ja kāds šīsdienas sabiedrībā atzinies, ka viņš smēķē opiumu, tad viņš mierīgi var sagaidīt, ka tam jautās:

„Opiums? Jūs esiet viņu lietojuši? Sakiet, kādu iespaidu tas atstāj?“ un tā tālāk un tā tālāk.

Patiešām, vairumam jau nemaz nav iemesla būt sašutušiem un daudz uztraukties. Pat dāmām arī nē. Jo droši vien šādas sarunas laikā kāda no viņām, vai arī — kas nemaz nebūtu neparasts — ikviena no tām turēs pirkstos kūpošu papirosu vai cigareti, droši vien pēc skaita kādu — ap desmito, divdesmito vai arī — trīsdesmito tūkstoti.

Šādā gadījumā, pats par sevi saprotams, ka ir grūti gaidīt kādu pārsteigumu no pašu šo cilvēku vidus, kas ir narkozes piesātināti līdz pēdējai asins lāsei.

Ja arī viss šis ievads un te pieminētais papirosu vai cigaretu skaits sākumā var likties drusku pārspīlēts, tad patiesība gan nav visai tālu no šiem skaitļiem, ne no šī noskaņojuma.

Nekavējoties pie šīs parādības vēstures, mēs itin labi redzam, visas šīs lietas nonāk un ir nonākušas laimīgā kārtā tik tālu, ka liela un pat ļoti liela daļa mūsu jauno un izglīto to ļaužu ir gluži mierīgi uzlūkojami pa indes dievinātājiem šī vārda visplašākā un pamatīgākā nozīmē.

Nikotīns — visur, kur vien viņi ir kopā. Nikotīns un — kofeīns — visās kārtīgās kafejnīcās un mazās mājas viesībās. Un bez šaubām — alkohols, pēc iespējas augstprocentīgs — visās daudz maz intīmās viesībās.

Tāpat kā visas iepriekšējās — arī šī mazā nodaļa nav nekāds pārmetums. Viņa ne-maz nevar būt pārmetums. Viņa ir — drīzāk — atzīšanās. Vienīgi ar to starpību, ka te iet runa nevis par kādu atsevišķu cilvēku, par kādu no mūsu jaunajiem ļaudīm, bet par viņiem vispār.

Arī nekāda sevišķi svarīga atzīšanās viņa nav. Jo viņa nepastāsta neko jaunu. To tak

mēs visi zinam, kas šodien ir ikdienišķs un parasts. To tak mēs visur un uz katra soļa redzam un varam vērot. Tie, kas paši visu to zin no piedzīvojumiem, var runāt arī tā.

Un kādēļ galu galā lai nerunā?

Ikviens no mums zin, ko viņš ir nodarījis pats sev un savai veselībai šajā kalpošanā indēm un narkozēm; ikviens no mums pazīst tos no mūsu draugiem un draudzenēm, ar kuriem kopā mēs esam šajās gaitās bijuši.

Kas te vairs ko slēpt un ko noklusēt?

Vai šādā kārtā mēs mazinam savu cieņu?

Nu, tas laikam būs diezgan mazsvarīgs iemesls.

Kalpošanā šīm indēm mēs savu cieņu ne vienreiz vien, bet arī vairākkārt esam pazemojuši tik tālu, ka laikam — grūti būs vēl kaut ko tur atņemt nost.

Ko te ir izdarījis alkohols ar daudziem no mums, par to mums skaidra aina jau labi sen — mums — jaunajiem pilsētas latviešiem. Mēs paši zinam, cik starp mums ir to, kas ir nodzēruši savu jaunību tik tālu, ka šodien vairs nekam neder ne garīgi, ne miesīgi. Mēs zinam, ko mums ir devusi un ko atņēmusi mūsu labā un dziļi iekodinātā paraša — cienīt visas šīs indīgās baudvielas.

Bet mums, liekas gan, visiem, skaidrs ir arī tas, ka visa šī indes dievināšana ir ievilkusies

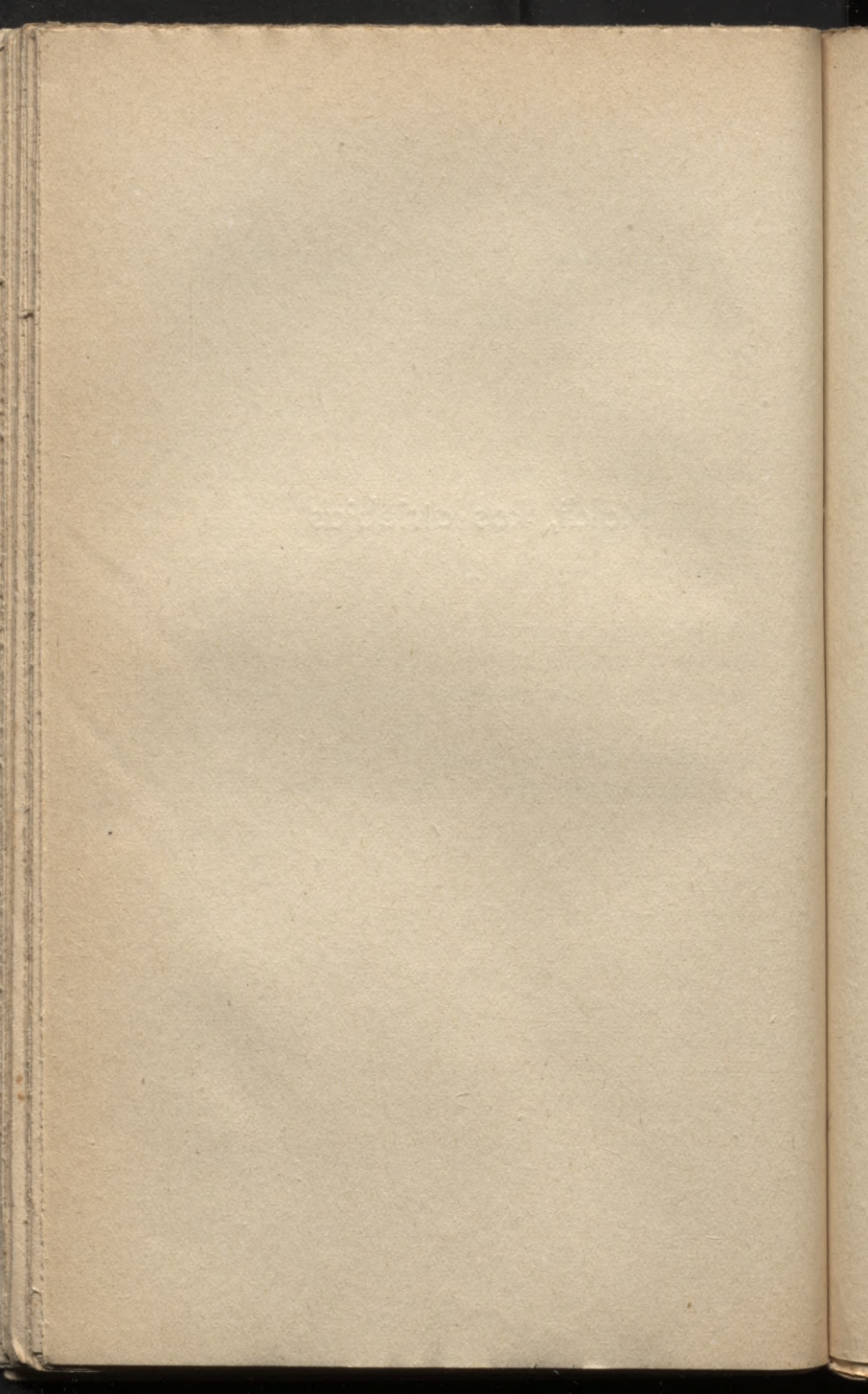
par ilgu. Ka nevis mēs ar viņām, bet viņas ar mums ir tikušas galā. Ka nevis viņas ir bijušas mūsu rotaļas, bet mēs paši tām esam kļuvuši par rotaļām turklāt — pietiekoši nožēlojamām.

Indes dievināšanas kults ir sagraāvis mūsu veselību. Ir sagraāvis mūsu darba spējas. Ir sagraāvis mūsu darba gribu un gribas spēku. Ir sagraāvis mūsu iespēju pa jaunajiem gadiem iegūt zināšanas un spēku sekmīgai dzīvei un sekmīgai cīņai ar dzīves grūtībām nākamajos gados.

Ne jau nu visus un katru, bet lielo daļu no mums mūsu nākamā ģimene atradīs — saindētus un tādus, kas nevarēs pārāk lepoties ar savu veselību.

Jo kā gan var būt pilnīgi veseli ļaudis, kas ilgušus gadus ir bijuši — indes dievinātāji?

Maldi, kas atriebjas

Kādēļ šodien dibinā ģimenes?

Ja mēs vaicātu, kādēļ viens vai otrs šodien ir dibinājis savu ģimeni, tad mēs dzirdētu veselu virkni atbilžu.

Šīs atbildes, lai mēs zinātu patiesību, mums ir jāšķiro divās daļās: īstajās un neīstajās. Jo viena daļa no atbildēm katrā ziņā ļaus šaubīties par savu patiesīgumu, ievērojot dažus visai zīmīgus blakus apstākļus. Tikai viena daļa, samērā maza, baudīs un var baudīt jautātāja uzticību.

Tā tad, ja mēs jautātu: mīlais draugs, vai — mīlā draudzene, kā tas gadījās, ka tu tā — piepeši — kļuvi par ģimenes cilvēku, tad mēs dzirdētu apmērām šādas lietas: es viņu mīlēju un mēs apprecējamies. Jeb: katram tak kādreiz ir jāprecas. Jeb: viņš apsoliņās nošauties, ja es pie viņa neiešot. Un es baidījos, ka tik viņš to neizdara. Jeb: mēs viens otru mīlējam. Kādēļ lai mēs nebūtu precējušies? Jeb: nevar tak visu mūžu palikt vecās meitās, vai — vecos puišos. Jeb: mani vecāki tā darija un arī es tā darīju. Jeb: tā tak reiz jādara visiem kārtīgiem cilvēkiem.

Tādas un apmērām tamlīdzīgas ir un būs

atbildes, ja mēs gribētu viņas dzirdēt tieši no tiem, kas savas jaunās ģimenes ir dibinājuši.

Var, bez šaubām, gadīties, ka šie ļaudis tā arī bija domājuši, jutuši un darījuši — kā viņi tur saka. Bet ļoti bieži duras acīs visai zīmīgas lietas.

Mans nolūks šoreiz nav — kavēties pie tām laulībām, kas jau no pirmā acu uzmetiena liek saprast, ka mūsu priekšā ir laulāti ļaudis — laulību vislabākā nozīmē.

Šoreiz man gribētos brīdi apstāties pie tām laulībām, kas liecinā par dažādiem novirzieniem no tiem īstajiem mērķiem, nodomiem un nolūkiem, kādēļ laulības var slēgt un kādēļ viņas arī ir pienākums slēgt ikvienam cilvēkam, kas grib savu mūžu dzīvot īsti un pilnīgi — kā īstam cilvēkam pienākas.

Man gribētos brīdi pakavēties pie tām laulībām, kuŗu pamatos ir tautas nākotnei, dzīvībai un spēkam bīstami un kaitīgi principi, jeb bīstama un kaitīga jebkādu principu nerespektēšana. Man gribētos pakavēties pie tiem gadījumiem, kādiem bieži atkārtojoties tautas dzīvības sabrukums ies vēl straujāk uz priekšu, nekā tas šodien notiek.

Ir un pastāv vesela rinda iemeslu, kuŗu dēļ šodien tiek slēgtas laulības, kuŗas neviens objektīvs vērotājs nevar nosaukt par normālām un attaisnojamām ne no ētiskā, ne no

morāliskā, ne no tautas dzīvības un veselības viedokļa.

Dzīve bez rūpēm

Tas nav nemaz tik rets laulību iemesls: ilgošanās pēc vieglākas un mierīgākas dzīves. Ļoti populārs domu gājiens: bagāta sieva, bagāts vīrs.

Tādu cilvēku nav mazums mūsdienu jauno vidū, kas domādami par laulību, domā par visu nastu novelšanos no saviem pleciem. Pa lielākai daļai tie ir vājas gribas cilvēki. Tie, kas paši negrib visu dzīves smagumu nest un iznest. Tie, kam nav dūšas visu saviem spēkiem vien sasniegt. Tie, kas domā: cik labi būtu, ja sievas pūrs pārceltu mani visām tām krācēm, kuŗām man citādi būtu jāsitās cauri.

Te ir grūti runāt par kādu sevišķu ļaunprātību. Tas drīzāk ir īpatnējs uzskats: jauniem cilvēkiem, kas kautcik grozījušies, kas kautcik apberzušies sabiedrībā — jāmeklē sieva ar lielu pūru. Māju mantinieces — visnevainīgākā no visām cerībām, kas vēl neliecina par sevišķu apetīti. Bet ir ļaudis arī ar plašāku vērienu, kas sāk savu izvēli vienīgi ar prāvāku Rīgas namu īpašniecēm. Viena, vai vairāku. Protams — jo vairāku, jo labāk. Pirmā viņu vēlēšanās — kaut viņu nākamai dzīves biedrenei būtu labi prāvs kapitāls. Tas ir viņu

klusais sapnis. Jo tad varēs viegli dzīvot. Tad nebūs jāstrādā. Tad nebūs jāiet pat uz ministriju un jānīkst tās pašas sešas stundas. Tad visas materiālās rūpes atkritīs pašas par sevi. Tik viegli un mierīgi, itkā viņu nemaz nebūtu bijis.

Te nav citu mērauklu, ka vienīgi zelts. Varbūt, vispareizāk — augstāku mērauklu. Jo visas citas jau liek otrā vietā.

Šādi vīri patiešām vēl kautcik atgādina vīrus pirmajās pēckāzu dienās. Pēc tam viņi kļūst par kalpiem. Pa lielākai daļai. Varbūt — ne jau gluži katrreiz.

Tā tad — kļūst par kalpiem. Otrās šķiras namu pārvaldniekiem. Par kautko līdzīgu laika kavētājiem un pavadoniem.

Ir gadījumi, kad šie ļaudis ar savām darba spējām un ar savu peļņu ir pietiekoši nodrošinājušies, lai iegūtu bagātās sievas cieņu un pilnīgu neatkarību no viņas. Bet šādi gadījumi jau ir savā ziņā izņēmums.

Par ģimenes dzīvi šādās laulībās ne katrreiz var sevišķi priecāties. Bagātās sievas dažu labu reizi liek just savu pārākumu. Dažu labu reizi liek manīt, ka samērā mazzurīgais vīrs ir bijis tikai otrās šķiras pilsonis, kas pateicoties vienīgi šim laulībām ticis kautcik kārtīgākā un cienījamākā sabiedrībā.

Šādas attiecības — un par tādām viņas iz-

vēršas gandrīz arvien — nesola laimīgu sadzīvi.

Ko šādi vīri ir ieguvuši mantas ziņā, to viņi ir zaudējuši gara neatkarības un lepnuma ziņā.

Savā ģimenē viņi arvien jūtas kā aizbildniecībā nodoti un bieži vien viņi arī atgādina vairāk audžu dēlus nekā vīrus.

Zīmīgi, ka arī šādas ģimenes nevar lepoties ar savu jauno audzi.

Sieviete tīri instinktīvi izvairās no bērniem laulībā ar tādu cilvēku, kuŗu viņa neciena pāri par visu.

Arī šādas laulības zaudē savu īsto jēgu.

Arī šādas laulības daudzkārt izveršas par dūkstīm, kur velti aiziet bojā un neziņā tautas spēks. Kur viņš paliek atmatā. Nonīkst un izput kā nebijis.

Bezbērnu laulību ļaudis nav tie, kas savu senču tautu stipru dara.

Cilvēku tirgus

Tas arī nav nekāds retums šodien, ja mēs — līdzās veciem, jau kapa malā ar vienu kāju stāvošiem veciem, ieraugam gluži jaunas meitenes, gandrīz kā no skolas sola cēlušās. Arī tas nav pārāk liels retums un brīnums, ka jauneklī, kam vēl ne lāgā ūsas neaug, kautkāda

brīnišķīgā kārtā ir kļuvuši par vīriem visai cieņama vecuma dāmām.

Ejot tālāk šīs savādās parādības pēdās, mēs redzam arī viņu iemeslus un izskaidrojumus.

Kā vecajām dāmām, tā sirmajiem kungiem katrā gadījumā ir prāvāki īpašumi. Un katrā ziņā — viņu jaunie dzīves biedri izrādās tādi, kam ar ienākumiem un pašu peļņu tā vien ir bijis kā bijis.

Var saprast, ka nākamās ģimenes uzturēšanas labā dažkārt ļaudis daudz neskatās pēc gadu starpības, ja vien ir izredzes, ka šī starpība tiks atsvērtā ar ģimenes dzīvē visai nepieciešamiem apstākļiem.

Bet ja salaulājas un kopējas gaitas uzsāk ļaudis, kuŗu gadu starpība ir tik milzīga, ka katra kautcik nopietna doma par īstu ģimeni ir pilnīgi izslēgta, tad nepatīkami duras acīs tie aprēķini, kas likuši jaunajiem ļaudīm savus jaunus augumus burtiski pārdot par cerībām, kas — ko var zināt — varbūt nemaz nepiepildās.

Šie jaunie ļaudis — vaļsirdīgi sakot — nemaz necer uz kautkādu ģimenes dzīvi. Viņi cer uz pavisam ko citu. Viņi ar klusām, dziļi apslēptām ilgām cer... Uz ko? To viņi, protams, nevienam nesaka. Bet šīs cerības ir uzrakstītas uz viņu sejām.

Viņi cer... Viņi gaida... Nu, sacīsim tā,

kā tas arī ir: viņi gaida nāvi. Nevis savu. Pilnīgi izslēgts. Bet — sava dzīves biedra nāvi.

Nāves gaidītāji — tā viņus varētu apzīmēt. Tas ir viņu amats. Jo tieši šo sievu ar iskāpti — to viņi gaida kā debesu sūtni un kā savu cerību piepildītāju.

Lai mēs gribētu būt cik saudzīgi būdami, lai mēs meklētu rokā kādus attaisnojumus meklēdami, bet šos jaunos ļaudis mums ļoti grūti nākas attaisnot. Viņi nav paļāvušies uz savu roku godīgu darbu. Viņi nav bijuši ar mieru — trūkumā un grūtībās dalīties ar tādu dzīves biedri, kas būtu, varbūt, mazāk turīgs, bet laulība ar kuŗu tiešām būtu laulība un dzīve ar kuŗu būtu kaut arī šaura un, varbūt, pat trūcīga, bet tomēr būtu dzīve.

Šādas laulības mēs nevaram saukt par īstām laulībām, jo pret viņām saslejas mūsu taisnības sajūta. Viņas nav laulības un mēs viņas par laulībām arī nesauksim.

Tās ir māņu laulības. — Veikals. Turklāt — diezgan nelāgs. Tiešām — kas gan cits?

Ko tādas laulības dos tautai? Ko viņas dos tautas dzīvībai? Ko viņas dos tautas stiprumam? Tautas godam? Tautas cieņai?

Grūti iedomāties, vai tas varētu būt kas labs.

Šim pašam līdzīgas ir arī dažas citas. Kas

gan ārēji mazliet itkā atšķiras, bet pēc būtības ir tās pašas.

Piemērām tādas: kāds cilvēks, jau vidējos gados, kas pamatīgi iekritis parādos, apprecas ar slimīgu bagātnieci. Ar cilvēku, ko tas nekad nespēs mīlēt. Un bez šaubām — arī nemīl. Arī te nemaz nav tik grūti saprast, kādēļ tādas laulības ir notikušas. Un kam viņas bija vajadzīgas. Viegli un vienkārši saprotama kombinācija. Vāji maskēta attapība, kam gan uzlikta laulības etiķete.

Bet — savā būtībā — šāda laulība ir?

Sevis un citu apmānīšana. Pelēka, nožēlojama spēle. Kas diezgan dārgi liek samaksāt — tautai. Jo no šādām laulībām dažreiz tomēr rodas bērni. Slimīgas, vārgas būtnes, kas tautas spēkā un asinīs ienes jaunus miesīga un garīga sabrukuma dīgļus. Šādu laulību slimīgās atvases galu galā ir spiestas uzturēt tautas samaksātās patversmes un sanatorijas. Šādu laulību slimīgā jaunaudze ir smaga un nepelnīta nasta uz tautas dzīves spējīgo un stipro pleciem.

Tie vīri un tie ļaudis, kas bija domājuši noslēgt veikalu, gar kuŗu itkā viņiem diviem vien ir bijusi daļa, tie ir ļoti maldījušies. Viņi ir vainīgi kādā noziegumā, kas būs jāizpērk tiem, kas ir gājuši taisnākus un godīgākus ceļus.

Šādi noziegumi — izrādās — nav vienīgi šā-

du nenormālu laulību slēdzēju lieta. Nē, šādas laulības ir arī tautas lieta. Tautas nākotnes nasta tā ir, ko viņi tai dāvinājuši aiz saviem ap-rēķiniem un aiz sava itkā citus tautas brāļus nemaz neskaņojošā nodoma.

Ja šodien mēs zinām, ka mūsu tautas dzīvie spēki izsīkst, tad pie tā ir bijuši vainīgi arī tie ļaudis, kuŗos valdījuši ir tādi uzskati, kā tikko pieminēts. Viņi ir bijuši latviešu dzīvības sabrukuma līdzveicinātāji.

Viņi ir tautai savu atbildi parādā.

Nevien šādas, bet arī vesela rinda citādu parādību mūsu tautai ir devis viņas pusslepenais un pusatklātais cilvēku tirgus.

Viņš ir nesis smagu postu tautas dzīvības avotiem, kas spēka vietā šodien daudzkārt iz-verd nespēku un vārgumu.

Aplamas skaistuma mērauklas

Ja mēs izsekotu tām skaistuma mērauklām, kādas ir vīriešiem, aplūkojot jeb vērojot sievieti, tad mēs dažkārt atrastu, ka ja ne vairs tieši šajās dienās, tad droši — vēl vakar, liela uzmanība bija nodrošināta tām no viņām, kas vairāk vai mazāk atbilda modernās sievietes tipam.

Savā lielajā daļā cilvēki ir savas ap-kārtnes vergi, kas jūsmo par to, par ko sajūsmi-

nās apkārtne, kas nopel to, ko apkārtne nopel, kas stiprā mērā par savu ideālu uzstāda nevis kautkādu pilnīgi neatkarīgu un savā paša sirdī dzimušu un iznēsātu, bet gan — apkārtnes ideālu.

Tāpēc nav nekāds brīnums, ka pagājušā laikā daudzi vīrieši par savām dzīves biedrēm izvēlējās jaunavas, kas pēc iespējas pilnīgi saskanēja ar šo apkārtnes radīto tēlu. Ar to apšaubāmo ideālu, ko dienu dienā izcēla kino, rādot vājas, gandrīz izbadojušās jaunavas, ar to ideālu, par kādu jūsmoja tā laika prese: brīvām, neatkarīgām, „bezaizspriedumainām“ sievietēm, kas — nomanīdamas šāda tipa sieviešu populāritāti, pašas visiem līdzekļiem centās iederēties pagājušo dienu ideāla rāmjos. Tā tad vīrieši tieši vai netieši arī paši piedalījās šāda ideāla veidošanā, pievēršot vairāk uzmanības tām dāmām, kas savā ārienē uzrādīja visas tik iedaudzinātās īpašības, visām tām modernajām sporta cienītājām, dejas lokālu apmeklētājām, tango dejotājām, papirosu, cigaretu un alkohola amoconēm, kādas pagājušās dienās varēja sastap ikvienā kautcik intīmākā un savā starpā tuvāk pazīstamā sabiedrībā. Neizbēgamais kino, prese, žurnāli un modes lapas vēl nesen bija tie, kas ik uz soļa rādīja attiecīgo noskaņu. Kas spieda iekvienu jaunavu, lai tā būtu moderna — badoties un

bojāt veselību, ķeroties pie visādiem, daudzreiz veselību smagi graujošiem līdzekļiem, lai tikai viņa vairs neizskatītos tik sievišķīga, lai tik viņa būtu kaut cik līdzīga šiem vārgajiem radījumiem.

Daudzas no viņām mācījās dzert un smēķēt — lai tikai turētos modei līdz. Daudzas neapstājās neviena piedzīvojuma un pārdzīvojuma priekšā, lai tikai pierādītu, ka viņas ir īsti bezaizspriedumainas.

Tādas viņas bija kļuvušas arī par sievietēm un nu ģimenes dzīvē vislabāk pierādījās, kāda balva ikvienam laulātam draugam ir šāda pārmoderna sieva. Mūžīgie papirošu dūmi, nebeidzamais pārmodernais skaļums, grūti izdziedināmās tieksmes pēc ierastām baudām un pēc ierastās apkārtnes, pēc ierastā dzīves veida, ilgas pastāvīgi un arvien no jauna atrasties ārpus mājas: sportā, izpriecās, dažādos laika kavēkļos, tas viss jo pamatīgi padarīja ģimenes dzīvi par tādu elli, ka to vairs daudzi nespēja panest un — atkal apkārtnes piemēram un paraugam sekodami — devās uz sagrūstošo laulību dzīvē tik pazīstamo namu.

Tā tad apkārtnes skaistuma mēraukla bija izrādījusies jo aplama. Kino, teātris, prese un literatūra bija pierādījuši, ka viņu ieteiktā un iedaudzinātā ideāltipa īpašības sadzīvē sevi aplicinājušas par pilnīgi neciešamām un nepane-

samām. Visādiem trikiem arvien gatavās dāmas izrādījās par ļoti nederīgām, ļoti negatīvām un ļoti grūti paciešamām vai pat pilnīgi nepaciešamām ceļa biedrenēm laulības dzīvē. Visam tam, varbūt, varētu mierīgi paiet garām, to nepieminot, ja šie ļaudis — sagruvušo ģimenes pavardu upuri — nebūtu arvien acīs paliekošs atgādinājums tam, cik daudz valsts un tauta zaudē tādā laikā, kāds bija pagājušais, kad visi tie līdzekļi, kas varēja nākt par svētību pareizu ieskatu ieaudzināšanai, bija līdz pēdējai iespējai nodarbināti pareizo ieskatu sagraušanā un aplamo iepotēšanā.

Šādā pašā kārtā dabūja ciest nevien vīrieši, kam visas šādas lietas tomēr vieglāk panesamas, jo tie pēc dabas ir cietsirdīgāki un nežēlīgāki, liekas arī — krietni izturīgāki, bet galvenām kārtām dabūja ciest un cieta tās, kas sekodamas pūļa noskaņai, bija aizgājušas tālus un aplamus ceļus, lai beidzot atzītos savās kļūdās un lai beidzot ar šausmām saprastu, ka tik maz ko vairs var par labu griezt.

Varbūt tikai ap to laiku, kad laulības jau draudēja izjukt, varbūt arī tikai pēc tam, kad tās bija jau izjukušas, daudzi un daudzas saprata, ka nākamā vīra un sievas skaistums ir aplūkojams nevis kino un modes žurnālu vai magazīnu acīm, nav vis mērojams ar masu daudzkārt aplamās psihozes mērauklām, bet

gan ar gluži citām, kas bija pazīstamas mūsu tautas vecākām paaudzēm, bet ko jaunā laika ļaudis tik vieglprātīgi atmēta, jo viņu apkārtne, viss tas, kam bija tik liela ietekme uz šo jauno dvēselēm, daudzināja un skandināja pavisam ko citu.

Vairums pārāk vēlu saprata, ka skaistuma mēraukla, ar kādu ikvienam ir jāvēro viņa nākamā dzīves biedrene, vai nākamais dzīves biedris, ir gluži vienkārša apsvēršana, cik nodevīgas ir partnera vai partneres īpašības tai dzīvei, kas dienu dienā prasīs ir rūpes, ir darbu, ir līdzekļus, ir daudzas zināšanas, kas nav iegūstamas ne dejas zālēs, ne kino teātros, ne izrīkojumos, ne sporta laukumos.

Ikviena sieviete ir tikai tik skaista, cik viņa ir skaista un derīga kā nākamā sieva un nākamā māte. Sievieteī nav cita lielāka skaistuma par viņas sievas un mātes skaistumu. Par cik katras sievietes veselība, zināšanas, viņas augums ir piemērots sievas un mātes pienākumiem, par cik viņas dvēsele ir spējīga uz visām tām jūtām un jūtu niansēm, kādas ir nepieciešamas, lai sadzīve ģimenē neizvērstos par mūžīgu kara lauku, kuŗā mieru pasludinā tiesnesis, tikai par tik patiesībā ir skaista ikviena no tām, kas kandidē laulību dzīvei.

Arī nākamā dzīves biedra skaistums ir vērtējams vienīgi ar tādu pašu mērauklu: cik šis

cilvēks būs noderīgs ģimenes dzīvei. Cik viņš ir vesels un veselīgs. Cik viņš ir stiprs. Par cik viņš ir rūdīts nevis sportā vai dejas grīdās, bet — dzīves cīņā: cīņā par darbu un maizi, cīņā par uzturu sev un savai ģimenei. Viņa gars un viņa dvēsele arī nemaz nav vērtējami citādi kā ar savu iecietību, ka ar savu spēju ziedoties, piekāpties, kur tas ir vajadzīgs, un nepiekāpties un neatlaisties, kur tas ir nepieciešams ģimenes uzturēšanas un pastāvēšanas labā.

Visas citas mērauklas kā sievietēm tā vīriešiem var mierīgi mest pie malas. Panākumi uz skatuves, sasniegumi vienā vai otrā popularitāti sagādājošā arodā, tas viss ir drīzāk par postu, nekā par svētību ģimenei.

Jo ģimenei ir vispirms vajadzīga noslēgtība, drošs materiāls pamats un abu laulāto dzīves spēja, abu laulāto zināšanas katram savā arodā un prasme saprasties ar to cilvēku, kas ir izvēlēts no visu apkārtējo pulka kopējam ceļam cauri savam mūžam un nākamo paaudžu mūžiem.

Laulība ir divu cilvēku sadošanās rokās nevis izpriecām, laika kavēklis un uzdzīve, bet cīņai par savas dzīvības tālāk došanu un uzturēšanu cauri laikiem un cauri laikmetiem.

Bet šādu ļaužu izvēlē kā vienai tā otrai pusei ir jāizvēlas gluži citas mērauklas nekā to

darījuši tie, kas šodien ir aizgājuši katrs savu ceļu un tie, kas vēl gatavojas to darīt, nemācēdami atrast saprašanos un izlīgumu.

Visi, kas no laulības bija lūkojuši izveidot kautko līdzīgu rotaļai līdz tam laikam, kamēr tā apniks, ir izveidojuši no tās sava mūža lielāko nelaimi, kas tik viegli neatkāpjas un neļauj no sevis aizbēgt.

Laulība ir iestādījums cilvēku vidū — daudz svētāks un lielāks, nekā to iztēlo kino un skatuve.

Tāpēc arī kino un skatuves cildinātās skaituma mērauklas laulībai neder.

Aplamības dzīves biedru izvēlē

Aplamības dzīves biedru izvēlē aiz dibinātiem iemesliem, mazāk var pārņemt sievietēm, kuŗas ikvienā laulībā parasts uzlūkot par pasīvo pusi. Tā tad — šī ir kļūda, ko visbiežāk uz savas sirdsapziņas nes vīrieši, bet ko kopējā dzīvē droši vien diezgan pamatīgi dabū nožēlot abi.

Pie zīmīgākām kļūdām var pieskaitīt tādu dzīves biedreņu izvēli, sadzīve ar kuŗām jau pašā sākumā draud ar grūti pārkāpjamām un ļoti bieži — ar pilnīgi nepārkāpjamām plaišām.

Tāda kļūda pēc būtības ir — laulības ar

sveštautietēm. Nevar liegt, ka tā jaukā jūsma, ko sauc par mīlestību, stipri nepalīdzētu tikt pāri dažādiem sadzīves negludumiem, sevišķi sākumā. Bet nevar noliegt arī to, ka abu pusēs pastāvīgi un arvien no jauna atkārtojoties viņu tautību savdabībai, beidzot kā viens tā otrs stipri nogurst, līdz laulības sāk likties par nastu.

Šoreiz paiesim pilnīgi gaŗām tam, ka šāds darbs, no tautas viengabalainības viedokļa, ir viens no vislielākiem un smagākiem nodarījumiem pret tautas vienību. Pietiek, ka te saskatām gandrīz neizsmeļamas iespējas nerimstošām nesaskaņām, jeb neizbēgamai vienas vai otras puses iecietībai, lai neteiktu — ciešanām.

Neviens tik viegli un vienkārši nespēj aizmirst ļaudis, pie kuŗiem tas piederējis un no kuŗu vidus tas cēlies. Tāds visu mūžu mana, ka kāds neredzams vējš viņu rauj un velk uz viņa dzimteni, uz viņa tēvu zemi. Pie viņa tautas, pie viņa asiņu ļaudīm.

Savdabības ir ticībā, ir uzskatos, ir dzīves un lietu uztverē, ir raksturā — viss tas ikdienas arvien no jauna sēj savādas nesaskanēšanas un savādu, nemaz neapzinātu, bet ļoti dabīgu nesaticības sēklu. Šādiem ļaudīm lielumā daļā ir tik maz kopējā, vienādā, radniecīgā — dvēsēlē un dažkārt — pie citu pasaules daļu

ļaudīm — arī miesā, un tik daudz ikvienam par sevi — īpatnējā, kā viņiem tikai retu brīdi izdodas atrast kādu jautājumu, kur tie varētu just patiesu tuvumu, saprašanos un saskaņu. Šādās ģimenēs, nenoliedzami, valda un pastāv dziļa mūžīgās svešniecības traģika, kas vēl turpinās arī viņu bērnos.

Ļoti maz cilāta, bet mūsdienu ģimenē sāpīgi sajusta arī tā patiesība, ka laulībā bieži satiekas ļaudis, kas ir pilnīgi svešnieki arī savā miesas un gara uzbūvē. Liela laime, ka pēdējā laikā zinātne sākusi meklēt un noskaidrot daudzus no šiem jautājumiem, kuŗos cerams, drīz vien būs un droši vien, šodien jau ir sava skaidrība daudzos no tiem jautājumiem, kas nav atrisināti šīs dienas ģimenes dzīvē un kuŗus pagaidām atrisina mūsu tautā un zemē vienīgi tā, ka tikai paejot dažiem gadiem pēc laulībām, kad dzīve tiešām kļuvusi nepaciešama un neiespējama aiz dažādām nesaskaņām, ļaudis atrod, ka viņi viens otram nav derējuši.

Lai kautcik rakstūrotu šīs dvēseles un miesas pretešķības, kas ir tik biežas mūsu tautā, jāpiemin medicīnā konstatētais fakts, ka pasaulē ir mazākais četras asiņu grupas, kuŗas nedrīkst savā starpā jaukt pie asins pārliēšanas nāvīgi ievainotiem vai noasiņojušiem.

Asinis pārliet drīkst vienīgi radniecīgo grupu starpā. Prētējā gadījumā pārliēšana var

nest nevien smagus veselības satricinājumus, bet bieži vien — arī nāvi.

Šis atzinums norāda uz to, ka tautu asiņu attiecībās valda zināmi likumi, kas neļauj ar sevi rotaļāties un kas ar nāvi soda tos, kas šos likumus pārkāpj.

Tas norāda arī uz to, ka tautas jau savās asinīs nes kādas dziļas un nepārkāpjamas vai tikai pāri visai smagiem sarežģījumiem pārkāpjamas īpatnības, ko nedrīkst nepaturēt acīs arī tie, kas izvēlas sev nākamo dzīves biedri.

Mūsu latviešu tauta jau pati par sevi ir ļoti smagi un varmācīgi sajaukts tautu mistrojums un tikai reti apgabali mūsu zemē var lepoties ar kautcik viendabīgām asinīm. Mūsu vēsture, kas ir viena no smagākām pasaules tautu saimē — no šī viedokļa raugoties, ir atstājusi mums bezgala smagu mantojumu: dažādu tautu asiņu sajaukuma veidā. Ja mēs pavērojam visur, kur ir sanākuši kopā vairāki latvieši un latvietes, mēs redzam, ka gandrīz ikviens no viņiem izskatās kā no kādas atsevišķas tautas nācis un mums pat mūsu pašu samērā plašajos pulkos grūti nākas sameklēt tādus ļaudis, kas vismaz ārēji būtu kautcik līdzīgi.

Nebūs nemaz grūti noprast, ka šai ārējai dažādībai var nākt līdz un arīdzan nāk līdz dziļi pamatota iekšējā dažādība, kas ir maināma vai grozāma tikpat maz, cik maz cilvēks var

mainīt savu ārieni. Un ja pēdējo vēl var ar dažādu operāciju palīdzību, tad par iekšējo cilvēku gan ir jāsaprot, ka tur vēl pagaidām nekādas operācijas nav iespējamās un ka cilvēka gars un raksturs paliek negrozāms no viņa šūpuļa līdz viņa kapam.

Šo negrozāmību, jeb cilvēka piemērošanās robežu šaurumu neapzinādamies, laudis dažkārt runā tādas lietas, ka piemēram: mīlestība spējot visu. Dabā un cilvēku asinīs un arī viņu raksturos pastāv likumi, kas pierāda, ka arī „mīlestības visvarenībai“ ir zināmas, tīri šauri novilkta robežas un ka tāpēc var visai dziļi maldīties tas, kas no savu jūtu spārnotības, kas bieži vien ir arī pārejoša, sagaida pārāk lielus brīnumus.

Daudzi no tiem nesaskanīgajiem, nesaticīgajiem, nemierīgiem, nenosvērtajiem raksturiem, kas šodien kā slogs nospiež mūsu tautas dzīvi un sadzīvi, bieži vien ir vai nu šādu asiņu mistrojuma mantinieki un glabātāji, vai arī — vienkārši iekūlušies sev dvēseliski un miesīgi svešu ļaužu sabiedrībā, kur nevar atrast sev ne īsto vietu, ne saskaņu.

Latviešu ciltīm atkal ikvienai ir jāmeklē sava cilts un latviešu ļaudīm ikvienam ir jāmeklē tie ļaudis, pie kuriem viņš pieder miesā un dvēselē. Viens no labākiem ceļiem rādītājiem šajā ziņā ir — ārējā līdzība. Par cilvē-

kiem, kuŗu ārienē nav ne mazākās līdzības, var puslīdz droši sacīt, ka viņiem nekādas lie-lās saskaņas kopdzīvē nebūs.

Tas ir jāielāgo tiem, kas negrib savā ģi-menes dzīvē piedzīvot skumjus un dažreiz arī traģiskus pārsteigumus.

Kamēr cilvēku ķermenisko līdzību jeb pie-derību pie vienas vai otras ļaužu grupas no-rāda viņu āriene, tikmēr cilvēku iekšējo līdzību norāda viņu brīvprātīgi izvēlēto interešu līdzī-ba. Te jāpastrīpo — brīvprātīgi. Jo tie interešu lauki, kuŗus cilvēki dažkārt izvēlas aiz aprē-ķina un materiālo apstākļu iespaidoti, vēl nenorāda uz viņu iekšējām dotībām.

Arī par šiem interešu laukiem ir jāsaka, ka viņu līdzība ir jāmeklē nevis pēc nosaukuma, bet pēc būtības.

Skaidrs ir tikai viens: ja arī būs nesaska-ņas un pārpratumi starp tiem, kas viens otram garā un miesā ir visai līdzīgi, tad nesalīdzinā-mi vairāk to būs starp tiem, kas jau savā ārie-nē un savā gara dzīvē viens otram ir kā mū-žīga pretruna un mūžīgs iebildums.

Jo svešāki cilvēki ir viens otram savā ārie-nē un savā iekšējā pasaulē, jo dziļāks un pastā-vīgāks viņiem ir pamats — nesaderēties. Bet nesaderība ir nelaimes aukle un nelaimīgs man-tojums arī jaunajām audzēm, kuŗu sejas un ku-ŗu gara dzīve dažkārt ir tikpat nesakarīga, tik-

pat nesaskanīga, tikpat nelaimīgi veidota, kā viņu vecāku laulības dzīve.

Nesaderīgu ļaužu apvienošanās laulības dzīvei — viena no visasākām un smagākām nelaiēm, kurā šodien vēl pārāk daudzi dodas — pilnīgi brīvprātīgi.

Vēl par dzīves biedru izvēli

Visai aplam spriež tas, kas iedomājas, ka viņa dzīves biedri, kopējās gaitās, ejot sāks saistīt citas intereses un nevis tās pašas, kas to saistījušas pirms laulībām. Cilvēki arvien paliek tie paši — savos pamatos. Tāpēc, ja kāds grib zināt, kurai pasaulei viņa dzīves biedrs piederēs pēc laulībām, tāds lai paskatās, kurai pasaulei tāds ir piederējis pirms tām.

Neviena laulība cilvēku nemaina. Lidz ar laulībām mainās vienīgi apkārtnē un apstākļi, kamēr cilvēks paliek tas pats, kas viņš bijis.

Tie paši mērķi, tie paši ideāli (savā saknē, ne viņu nozarojumos) cilvēkus sauc un vadīs arī pēc laulības dzīves nodibināšanas.

Kas ir bijis kūtrs pirms kāzām, tas nebūs nekāds čaklais arī pēc viņām.

Vīrs, kas nav bijis maizes pelnītājs pirms laulībām, nemācēs to nopelnīt arī vēlāk.

Sieva, kas nav bijusi čakla un kārtīga

saimniekotāja savās mājās pirms kāzām, nemaz labāka neklūs pēc tam.

Un ja viens vai otrs arī būs manāmi citāds, tad, par nožēlošanu jāsaka, ka tikai uz neilgu laiku. Jo vilks spalvu met, bet ne tikumu.

Ļaudis vēl pārāk bieži nododas sapņiem un illūzijām. Daudzi no tiem lolo cerības paveikt pie saviem nākošiem dzīves biedriem milzīgus audzinātāju darbus. Viņi cer no tiem izveidot pilnīgi citus ļaudis. Par šiem sapņiem jau pašā sākumā ir jāsaka, ka tie ir un paliek tikai sapņi. Pie tam tādi, no kuriem vislabāk ir — izvairīties. Citādi šie ļaudis no dzīves gaidīs vairāk, nekā tā spēj dot. Un kur cilvēki no dzīves gaida vairāk, nekā viņa spēj dot, tur sākas cilvēku nelaime, kas ir nokrustīta par — vilšanos.

Daudzu šīsdiēnas ģimenes traģēdiju pamatos ir šīs rožainās pirmslaulību cerības par savu misiju laulātā drauga vai draudzenes dvēselē.

Misionāru liktenis vēl arvien ir ļoti nepateicīgs, un kas to grib uzņemties tam ir jābūt gatavam zaudēt visu un nesāņemt nekā. Bet kas grib dzīvot mierīgu, līdzsvarotu un laimīgu dzīvi, tam ir jāatsakās no tiem misionāru ceļiem, kurus ir taisījis iet viens un otrs no tiem, kas šodien to nožēlo.

Tāds ar tādu — arī šī mūsu tautas paruna

nav zemē metama. Un jo rūpīgāk kāds ir meklējis līdzību un saskaņu pirms kopējā ceļa uzsākšanas, jo mazāk tāds gaužas pēc tam.

Ģimene nav nekāda labdarības jeb savstarpējas palīdzības iestāde, kas pastāv tāpēc, lai laudis varētu viens otram parādīt savu līdzjūtību. Ģimene, kā jau teicu, ir iestādījums, kurā dodas laudis, kas grib saglabāt pāri savam kapam savas cilts un savas tautas dzīvību. Tāpēc šajā ceļā dodamies pareizi darīs vienīgi tas, kas izvēlēsies sev garīgi un fiziski vērtīgu un veselu dzīves biedri un biedreni. Ikviens trūkums — miesīgs vai garīgs — paliks kā mantojums nākamai audzei, kas savukārt no tā cietīs un no tā tik viegli netiks vaļā. Tā ir patiesība, kas jāiegaumē ģimenes dzīves dibinātājiem. Viņi ar saviem trūkumiem vai ar to, kas viņos labs, nepaliks kopā vienīgi līdz savai nāves stundai vien, bet paliks kopā arī pēc tam — savos bērnos, kas ir vecāku iedzimto īpašību mantinieki un tālāk nesēji.

Nekāda aizraušanās un nekādi rožaini sapņi nedrīkst aizmiglot nākamo laulību slēdzēju acis, nedrīkst viņus noskaņot nevērīgi pret sava dzīves biedra garīgajiem un miesīgajiem trūkumiem un nepilnībām.

Ļoti aplami dara visi tie un visas tās, kas aizmiedz acis pret nākamā vīra vai sievas neveselību, vieglākiem vai smagākiem defektiem,

dažkārt pat — iedzimtu kroplumu. Viss tas ir jāpatur vērā un jāzin, ka ikviena nevērība vēlāk liks sevi manīt. Un vienīgi tie, kas patiesi sevī apzinās pietiekoši spēka, arī vēlāk visu to neievērot un palaist — pāri galvai, drīkst doties laulībā ar manāmi neveseliem un neveselām laulību partnerēm un partneriem.

Bet arī šādā gadījumā viņi vēl nav atbrīvojušies no nākamās atbildības savu bērnu priekšā. Ja tie piedzims neveseli, tad vecāki būs spiesti šo nastu nest līdz sava mūža vakaram, vai līdz savu laulību iziršanas stundai, kas gan arī nav uzskatāma par nez kādu laimi.

Pēc viņu nāves šo nastu būs spiesta uzņemt — tauta. Bet tas ir noziegums: uzkrāut tautai nastu, kas viņas spēkam liek nevis plaukt un nekavētām tālāk augt, bet kavēties un apstāties pie kroplu un neveselu atvašu uzturēšanas pie dzīvības.

Ja tas ir nelaiimes gadījums, tad tur nekā nevar sacīt. Bet ja vecāki gluži labi sapratuši, ka no viņu kopdzīves neviens veselīgs bērns nav gaidāms, tad viņi izdara pārkāpumu, šajā kopdzīvē dodamies.

Greznuma slogs

Mūsu ģimenei kaitīgo parādību vidū ir kāda, kas ļauj savas sekas manīt — vienīgi pēc

gadiem. Šo parādību var saukt arī par netikumu: tā ir kroniska pilsētnieku nelaime, kas maz pamazām pārņem arī laukus.

Ikviens, kas sevi pieskaita pie kautcik labākiem ļaudīm, savā ģimenē cenšas par katru cenu panākt visu to, ko sev un savai dzīvei izvēlējusies šī cilvēka sabiedrība vai arī tā sabiedrība, kas stāv augstāk par viņu un pie kuras tas grib piederēt. Nav nemaz grūti sameklēt tādas ģimenes, kuru lielākā nelaime ir cēlusies un ceļas no tā, ka šīs ģimenes grib „turēties līdz“ tiem, kas viņu piederīgiem liekas augstāki un vērtīgāki ļaudis, nekā viņi paši.

Mūsu tauta, reti kā kāda cita, cieš aiz greznošanās netikuma. Mūsu dzīvokļi un mūsu dzīve savās ģimenēs ir viena no greznākām, kādu vien var iedomāties Eiropā. Mūsu gandrīz slimīgā tieksme arvien lepoties ar sava apģērba un dzīvokļa eleganci gulstas kā nāvējošs slogs tieši uz ģimeni.

Mūsu sabiedrībai ir gan maz labu parašu un tikumu, toties daudz ļauno. Un pie tādiem netikumiem jāpieskaita arī latviešu „sabiedrības cilvēku“ viesošanās un viesību mānija.

Mēs paši rikojam viesības un gribam, lai arī citi tādas rīko.

Bet šim netikumam līdz nāk vesels pulks

ļoti smagu un katrai, sevišķi jaunai, ģimenei grūti panesāmu prasību.

Vispirms šī paraša prasa labāku nekā ikdienišķu dzīvokļa iekārtu, kurās jaunlaulātiem bieži vien pašiem nav, bet kas tiem jāiegādā, jeb ko tie uzlūko par pienākumu iegādāties, gadiem cauri atsakoties no ļoti ievērojamām summām par labu savām mēbelēm.

Nevar liegt, ka šī paraša neprasītu arī — pastāvīgu uzmanību un modrību par savu apģērbu, kas atkal atbalsojas — jaunlaulāto kabatās.

Lielus līdzekļus prasa jau ikviens, arī vismazākais mielasts.

Šāda ciemošanās un ciemos nākšana paceļ izdevumu līmeni neticami augstu. Ja kāds pāris negrib palikt iepakaļ, tad tam ir jāatsakās no visa, kas vēl varētu prasīt kādus izdevumus. Un lūk — tāpēc šādas ģimenes visbiežāk atsakās — no bērniem.

Tāpēc, ka ja būtu tie, nevarētu iepirkt un izmaksāt tik greznas mēbeles, kādas tiem vajadzīgas, lai viņi „turētos līdz“.

Ja būtu bērni, viņi nevarētu rīkot pie sevis visus tos sarīkojumus, kādus tie var rīkot, ja bērnu nav.

Ja būtu bērni, viņi nevarētu iet ne uz pirmizrādēm, ne uz izrādēm, ne uz kino, ne uz kafejnīcu tik bieži, kā viņi to var, ja bērnu nav.

Ja būtu bērni, viņiem vajadzētu atsacīties no dzīvošanas jūrmaalā vai kur citur, kur dzīve prasa ļoti daudz.

Un tā nu pildidami un augstāk par visu stādīdami šīs prasības — pēc ģimenes ārējā spožuma, viņi visi aizmirst un atsakās pildīt tās prasības, kas ir nepieciešamas ģimenes iekšējam saturam, siltumam un laimei.

Kalpošana pārspīlētam greznumam un nerakstītām sabiedrības prasībām ir tā, kas likusi izirt un aiziet bojā neskaitāmām ģimenēm, kur vīru un sievu nesaista vienīgā saite, kas tos spēj uz ilgiem gadiem un uz visu mūžu saistīt — kur tos nesaista — bērni.

Mūsu sabiedrība šodien kalpo greznumam un nevis dzīvībai. Kāds tad tur brīnums, ka viņa — izmirst?

Un tā nu izrādās, ka ja tālāk dzīvos šie netikumi, vai šīs aplamās parašas, tad tālāk nespēs dzīvot — mūsu tauta.

Un tas nozīmē, ka maz pamazām, jeb — jo ātrāk jo labāk ir jānozūd visam tam, kas kavē tautas dzīvību, bet atbalsta un veicina — tautas nāvi.

Greznās dzīvokļu iekārtas ir ģimeņu zārki.

Greznā dzīve un uzdzīve ir ikvienas ģimenes bērnu dzīras. Tie ļaudis, kas šādās ģimenēs itkā bezrūpīgi dzīvo un līgsmo — dzīvo un

līgsmo un priecājas uz savu nedzimušo bērnu lēses.

Bet tādiem tikumiem ir jāizbeidzas tautā, kas grib dzīvot un pastāvēt.

Un mūsu tauta to grib.

Mūsu tauta — latviešu tauta.

Vēlās laulības

Pateicoties visiem te minētiem iemesliem un vēl tiem daudziem, kas te nav minēti, mūsu zeme ir kļuvusi par vēlo laulību zemi.

Kā jau redzējām — mūsu zemē laulības slēdz un laulības daudzkārt jāslēdz vēlu tāpēc, ka vīrieši neuzdrošinas nodibināt ģimeni, pirms viņu ienākumi tiem neliekas pietiekoši, lai to uzturētu. Bet šādu pietiekoši augstu peļņas līmeni viņi aizsniedz tikai tepat tuvu pusmūžam un tikai pēc tam, kad gadiem cauri izturējuši sīvu sacensību ir ar strādājošām sievietēm, ir ar saviem darba biedriem.

Viņu peļņas līmenim ir jābūt samērā visai augstam jau aiz tā vienkāršā iemesla, ka viņu novērojumi rāda, cik dārgu dzīvi ir paradusi dzīvot mūsdienu jaunatne un vispār visi tie, kas kautcik pacēlušies līdz vai pāri viduslīmenim.

Tāpat šāda laulību kandidāta peļņas līmenim ir jābūt jo augstam tāpēc, ka lielum lielā

daļa necer atrast īsti piemērotu laulību kandidāti (vismaz tādu, kas kautko saprot no saimniecības), bet tikai puspiemērotu vai gluži nepiemērotu, piemērām: akadēmiski vai citādi augsti izglītotu sievieti, sadzīve ar kādām neliek gaidīt neko citu, ka samērā pastāvīgas un lielas izdošanas.

Apmērām šādi vai tamlīdzīgi aplēsumi vada visu to laulību kandidātu domas un rīcību, kas laulībā negrib doties pār galvu, pār kaklu — tas ir: nemaz nepadomājot, vai otrā dienā pēc kāzām abiem laimīgajiem kabatās būs tikdaudz, ka tie varētu kādā no ēdienu veikāliem ieturēt kautcik pieklājīgas pusdienas.

Šādas domas par laulībām un par gatavošanos viņām vada tos, kas negrib būt burtiski un pilnīgi materiāli noskaņoti pūra mednieki.

Uz laukiem tās lietas ir drusku citādas. Tur, parasti, saimniekdēli spriež tā: sieva būs jāņem tad, kad tēvs būs aizgājis pie senčiem.

Un šāds viņu aprēķins kļūs diezgan skaidrs, ja ieskatīsimies pašreizējos apstākļos, kādi valda visā visumā.

Tēvi — ilgu un grūtu piedzīvojumu mācīti — neuzdrošinas vairs saviem dēliem norakstīt mājas pirms nāves. Bet vecākiem dzīvojot, dēli bieži vien neuzdrošinās ņemt sievu mājās aiz tā vienkāršā iemesla, ka tas daudreiz nav ne pa visam pa prātam tēvam un mātei, kas

domā, ka ar vedeklas ienākšanu mājas miers būs gluži pa galam.

Negribēdami zaudēt mantojumu, dēli ciešas un liek savām iecerētām gaidīt tikmēr, kamēr paši kļūst gluži veci, jo latviešu saimnieku daba ir ļoti sīksta un tēvs vēl ir gluži žirgts un spirts, kad dēlam jau ir četrdesmit un piecdesmit gadu.

Bet var viegli iedomāties, kas galu galā notiek, ja šāda dēla sapnis piepildās. Viņš kļūst par tēva māju mantinieku. Laulību kandidāts ar piecdesmit gadiem uz muguras... Ļoti neiepriecinoša, jeb — vismaz — ļoti mazsološa kandidātūra. Tas pats notiek arī ar lauku māju mantiniecēm. Arī viņām bieži vien ir gluži tāds pat liktenis un arī tās vilcinā savas laulības ilgāk, nekā tas ir attaisnojami no visiem cilvēcīgiem un nacionāliem viedokļiem.

Kas nu iznāk?

Uz laukiem, tieši tur, kur ir istā vieta dzīvības uzplaukumam, šī dzīvība nonīkst un aiziet bojā tikpat plaši kā visur citur. Un to jau gluži skaidri apliecina arī mūsu tautas skaitīšanas.

Tā tad mūsu tautā ir zīmīgas vai nu agrās un nabadzīgās laulības, kas ātri izjūk daudzkārt aiz tā iemesla, ka jaunajai ģimenei pietrūkst līdzekļu kopējai dzīvei, vai nu vēlas lau-

libas, kur ir līdzekļi, bet nav vairs to, kam tie varētu nākt par svētību.

Arī tā ir mūsu ģimenes posta aina, kurai pamazām jānozūd nākamajos gados. Ja mēs negribam zaudēt to, kas mums kā tautai savā zemē un savā valstī un arī citu tautu saimē pieder.

Tīksmināšanās

Liekas — tie ir bijuši visu laiku romantiķi, kas tautās — un arī mūsu tautā — ievazājuši tik ļoti populāro literatūras un tautas dvēseles ietekmēšanas principu — tīksmināšanos.

Slimīgi trauslas, iztālēm skumstošās tīksmināšanās gara sējēji dažkārt ir bijuši ir mūsu stāsti, ir romāni, ir — dzejoļi. Šie darbi ir zīmīgi ar to, ka viņi apdzied varoni (pa lielākai tiesai — dāmu), kā kādu tālu un neaizsniedzamu burvību, kurai pielūdžs noliek pie kājām visu, daudzreiz pat — savu dzīvību, bez kādas vajadzības un nozīmes.

Šāda jūsmošana iztālēm, šāda ilgošanās un nerasniegšana, šāda — galu galā — sevis nesaprašana vai neuzdrošināšanās — sevi saprast, ir ļoti populāra lieta arī mūsu literatūrā, pie kam jāsaaka, ka viņa sevī nes mūsdienu modernās dzīves netikumu iezīmi.

Literatūrā un mākslā diendienā atkārtota viņa pamazām izaudzē tādu ļaužu tipu, kas gan

itkā ko grib, bet nespēj, gan itkā ko cer, bet par to necīnās, gan itkā ko vēlas, bet pat ne lāgā uz to pusi neiet. Šie ir visi tie kautrie sapņotāji, kas savu izredzēto tuvumā nespēj dabūt ne vārdu pār lūpām. Jaunībā, varbūt, šī ir ļoti viegli un dabīgi izskaidrojama parādība, tomēr ne tāda, ko der sevišķi izcelt un pastripot tautā, kas grib nevis tīksmināties, bet cīnīties par savu nākotni, nevis cerēt un ilgoties, bet arī cirsties ar zobenu uz priekšu, kur tas citādi neiet.

Nevar — un nav vērts — slēpt, ka šis tīksmināšanās kults mākslā un literātūrā neietekmētu tautas garu krietni vien stiprāk, nekā tas var likties no pirmā acu uzmetiena.

Ļaudis, kas paraduši savu laiku nosist — šādus darbus lasīdami, skatīdamies šādās filmās, vai pat — sarakstīdami šādas lietas — itin nevilšus aizmirst, ka visām lietām ir arī cita pieeja, un daudz labāka nekā šī.

Tīksmināšanās kults tautā rada vīrieti, kas sievieti itkā milēdams, tomēr baidās to iegūt. Jeb — ja ne baidās, tad vilcinās. Un — dažkārt iegūdams to kā sievieti, kavējas — iegūt to par sievu.

Šāda mīlināšanās iztālēm ir īstas, stipras un veselīgas mīlestības slimīgā radniece, kurai katrā ziņā ir jāizveseļojas, lai viņa, iedama pati

bojā, vismaz neaizrautu sev līdz tos, kas ar to saistījušies.

Mūsu tautā nav nekāda goda vieta ierādama tiem, kas mīl vienu vai otru jaunavu, nedomādami, negribēdami, vai necensdamies to iegūt par sievu. Mūsu tautā nav nekāda goda vieta ierādama šim „tīksmināšanās tipam“, jo arī šis netikums ir cilvēku aiziešana no vienīgi īstā un dabīgā ceļa. No tā ceļa, kur vīrietis sievieti mīl nevis lai tikai tīksminātos, bet lai to iegūtu tā, kā dabā vīrietis sievieti iegūst, līdz ar to radot tautas spēka un dzīvības pamatšūnu — ģimeni.

Tīksmināšanās netikums ir radījis mūsu tautā flirtējošo cilvēku pasugu. Laudis, kas būdami jaunieši un jaunavas, pie šī netikuma tā pierod, ka netiek no viņa vaļā arī pēc tam, kad ir kļuvuši vīri un sievas. Bet ar šo sērgu sirgstoši vīri un sievas var būt labi daudz kam un daudz kur, tikai ne savai ģimenei un ne savā ģimenē. Jo tādu cilvēku jūtas un domas mēdz arvien aiziet pārāk tālu no savas ģimenes.

Nevis tīksmināšanās un mīlināšanās, bet stipra, patiesa, īsta un veselīga mīlēšana — ir miesīgi un garīgi: šis ir nākamās un dzīvās Latvijas ceļš.

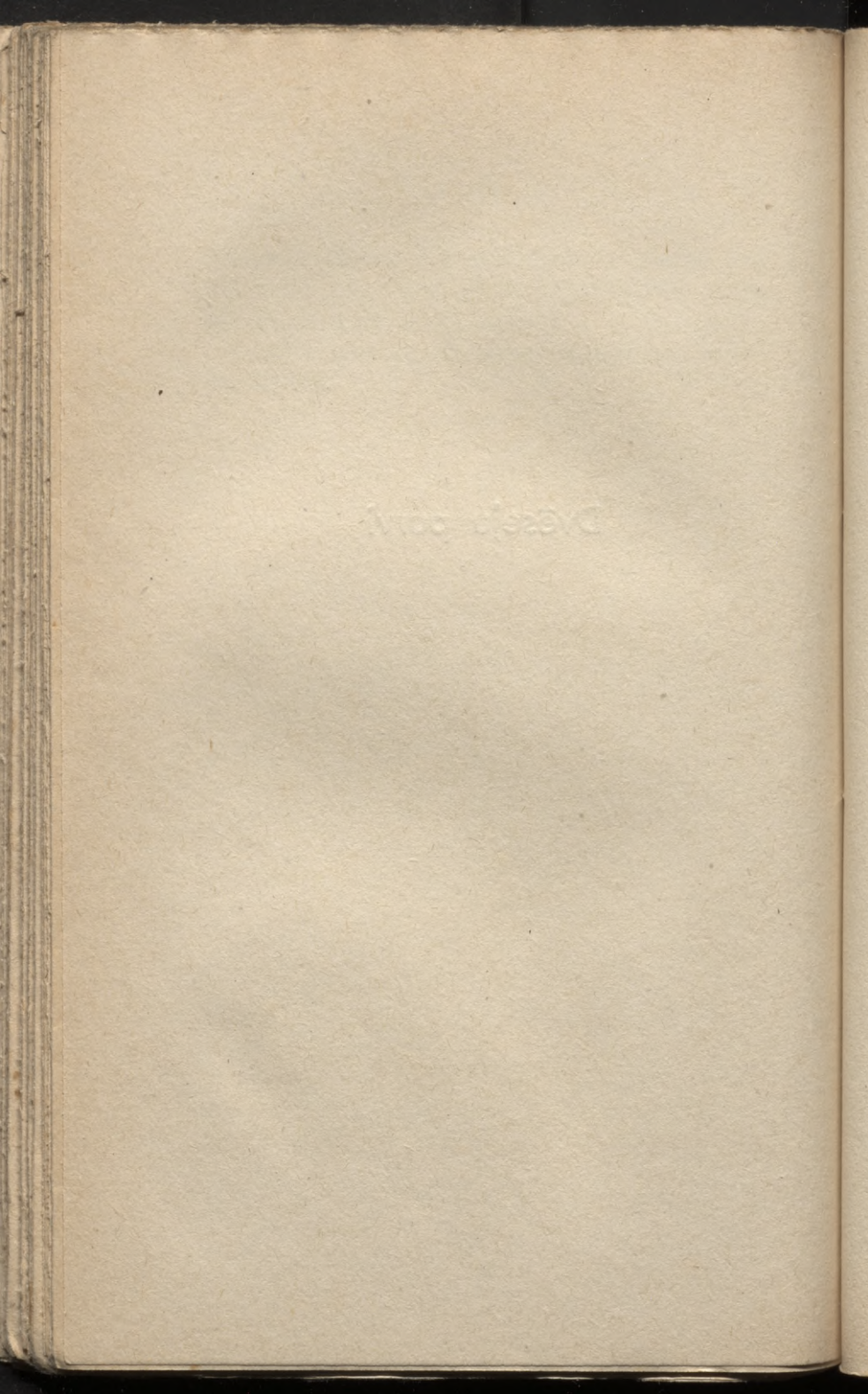
Ceļš uz veselo un stipro latviešu ģimeni.

Mūsu tautai un ģimenei nav vajadzīgi pārspīlēti smalkjūtīgi romānu un drāmu varoņi un

varones. Mums ir vajadzīgi vīri un sievas, kas zin savu ceļu, savu vietu tautas dzīvē, savus pienākumus un savas tiesības.

Bet visam tam ar tīksmināšanos nāv nekāda sakara.

Dvēseļu purvi

Apkārtnes vara pār cilvēku

Par visu lielo cilvēku pulku var sacīt, ka tas dzīvo, rīkojas un pat domā nevis pēc sava, bet pēc tās apkārtnes prāta un gara, kurā viņš atrodas. Cilvēkos ir iedzimta un dažkārt — viņu dzīves gājumā vēl vairāk izkopjas tieksme piemēroties apkārtnei, pēc iespējas pamatīgi iekļauties viņā. Tā ir īpatnēja pašaisargāšanās dziņas izpausme. Jo tie ļaudis, kas vismazāk atšķiras no apkārtnes, parasti var dzīvot visdrošāk un vismierīgāk. Viņi ir tie, kas nekrīt acīs. Viņi ir tie, kurus neķer nekādas pārmaiņas. Viņi ir tie, kas vismazāk cieš visās sadursmēs, jo tie ir tik ļoti pieskaņojušies apkārtnei, ka viņu liktenis jau ir nevis viņu vienu, bet visas šīs apkārtnes liktenis. Ja apkārtne valda veselīgs, dzīvību un spēku uzturošs gars, tad arī šie ļaudis dzīvo veselīgu, īstu dzīvi. Bet ja vien apkārtne valda netikumi un arī — izvirtība, tad, būdami cieši saistīti ar apkārtni un bez ierunām padodamies un sekodami viņā valdošām parādībām, arī šie ļaudis sāk dzīvot netikumīgu un dažkārt arī pilnīgi izvirtušu dzīvi.

Ļaužu ticība apkārtnei, tāpat viņu ārkārtīgās bailes — no apkārtnes kaut jēl ar ko at-

šķirties, tā sakot „izlekt“, ir tik milzīgas, ka viņa ļaudis padara pilnīgi par apkārtnes, par savas sabiedrības vergiem.

Kā glēvuļu sabiedrība savus locekļus ietekmē uz glēvumu, jo tur drosme jau ir — atšķiršanās un „izlekšana“, tā drošie un pādrošie savukārt sev līdz aizrauj arī glēvos un tā arī izskaidrojams tas, ka starp varoņiem arī glēvuļi kļūst par varoņiem tikai aiz apkārtnes milzīgās varas pār sevi. Aiz kauna — atšķirties no citiem, daudzi dodas — nāvē: visniknāko kauju ugunīs. Tāpat — no otras puses: aiz bailēm — atšķirties no saviem kaimiņiem — ļaudis nododas netikumiem un mazvērtīgam, bojā vedošam dzīves veidam.

Ja kāds iebilst, ka ar mazvērtīgo, izvirtušo apkārtni neviens nav spiests rēķināties un var droši darīt visu tik labi un pareizi, cik vien viņam tīk, tad te jāsaka, ka tā nemaz nav.

Ja kādā sabiedrībā viens vai otrs no viņas pādrošākajiem locekļiem uzsāk staigāt citas gaitas, apliecinā savu piekrišanu citiem uzskatiem, ašāk vai pacietīgāk pieprasa reformas vai arī — iegājušos parašu novākšanu, ja kāds pats savā dzīvē sāk pierādīt, ka viņš ir atkāpies no šim parašam, tad apkārtnē, kurai viņš pieder, jūtas aizskārta. Vispirms visi apkārtējie jūtas aizskārti tāpēc, ka viņu ir tik daudz un viņi visi tomēr dara tā, bet šis viens, piepeši, iedo-

mājies darīt citādi. Pūlis nepazīst principu. Tāpēc šie ļaudis nemaz nepētī, vai cilvēks, kas aizgājis citu ceļu, neiet pareizāk. Pūlis apvainojas, kā kāds piepeši pierāda savu nerēķināšanos ar vairākumu. Ar pārspēku. Lai arī šī nerēķināšanās būtu — atsacīšanās no apkārtnes netikumiem.

Apkārtnes naidis pret to, kas uzdrošinājies lauzt viņas kārtību, vai pat mēģinā to darīt, ir tik milzīgs, ka viņš tūdaļ apvieno visus vecās kārtības cienītājus vienā, ļoti asi un ļoti naidīgi noskaņotā barā, cīņu ar kuŗu ļaudis pa lielākai tiesai neuzdrošinās uzsākt, tā atkal atkrisdami atpakaļ apkārtnes varā.

Tāpēc tautu un cilvēku dvēselēm ir dziļi kaitīgas tās parādības, kas kļūst par viņu tikumiem un parašām, ja šīs parašas ved pretim bojā ejai. Cīņa pret viņām ir cīņa pret visiem tiem, kas šīs parašas ir piekopusī, kas tās par savām skaitījuši, kas bijuši ar tām lepni (jo ar ļaunām parašām ļaudis dažreiz mēdz stipri lepnoties), kas šīs parašas savā laikā uzlūkojuši par augstāko gudrību un patiesību.

No otras puses — cita, stipra, veselīga, dzīvības pilna gara uzplūšana un iesakņošanās tautās var novest viņas pie milzīga un strauja pieauguma viņu spēkā, viņu darba un cīņas spējās, viņu dzīvības un neatkarības pašos pamatos.

Tā šodien mūsu tautai — kā pagājušo laiku mantinieces — par milzīgu postu nāk visas tās vietas, visas tās sabiedrības, visas tās lauzu grupas, kurās valda netikumi, kas veicina ģimenes sagrūšanu, kas veicina bezbērnību, kas veicina to šķiršanās un vaļīgās dzīves skurbuli, kas tik stiprs bijis pēdējos gados, bet kam tagad sācis uzlikt laužņus likums un tiesa.

Šis — vairāk vai mazāk plašās „apkārtnes“, kas veicina tautas dzīvības spēku sairšanu, varētu nosaukt par dvēseļu purviem, jo tie, kas iekļūst šajās vietās, tie, kas iedzīvojas viņu garā, tie, kas ar šo garu piesātinās, tie maz pamazām stieg arvien dziļāk, tā padarīdami pār sevi vēl lielāku sava dvēseles purva varu.

Bet tikai šos purvus pazīstot, var no viņiem izvairīties, vai — kas pa spēkam visā pilnībā vienīgi valsts varai — tos nosusināt.

Kur iet bojā mūsu ģimene.

Viens no visdrošākiem ceļiem uz ģimenes sabrukumu ir — pēc iespējas bieža abu laulāto atrašanās ārpus mājām. Vai kopēji, vai atsevišķi — tam ir maza nozīme.

Savā būtībā ģimene ir noslēgta vienība, kas pastāv jo drošāk un stiprāk, jo mazāki un jo retāki ir viņas sakari ar ārpasauli.

Tie laulātie, kas savu izklaidēšanos un savu darbu māk ierīkot un iegrozīt tā, lai dienas lielāko daļu viņi tomēr atrastos savā mājā vai

dzīvoklī, vai savā vasaras mītnē — var būt pilnīgi droši, ka kamēr vien būs saglabāta viņu ģimenes noslēgtība, tik ilgi būs saglabāta arī pati viņu ģimene.

Biežās izpriecas ārpus mājas ir ģimenes nelaime. Bet arī biežās viesības pašu mājās ir ģimenei par postu.

Jo vairāk ģimenes ļaudis apgrozās sabiedrībā, jo garāka izstiepjas tā fronte, no kuŗas var draudēt uzbrukums ģimenes laimei.

Kur cilvēki visbiežāk uzturās, tur paliek viņu sirdis. Tādiem ģimenes ļaudīm, kas tikai reti kad ir mājās, arī sirdis un domas ir reti kad mājās. Un ja tas ir tā, tad lietas vairs nav tik labas, kādām viņām vajadzēja būt.

Cilvēku laime un dzīves saturs arvien pārceļas uz turieni, kur atrodas šis cilvēks pats.

Tas nenozīmē, ka ģimenes ļaudīm ir pilnīgi jāatturās no sabiedrības. Ka viņiem jāsarauj ikviena sava draudzība un pazīšanās ar ļaudīm, kas tiem tuvi. Bet tas nozīmē vienīgi to, ka šodien mūsu ģimene, kur par tādu vēl var runāt, un viņas locekļi, ja to ir vairāk nekā vīrs un sieva, pārāk lielu daļu no savas dienas pavada ārpus savas ģimenes aploka.

Šodien to vairs nevar attaisnot ar alkām pēc kultūras. Pēc izglītības. Viss tas ir pānākams mājās. Arī lokālu apmeklētāju agrākā ieruna, ka šie ļaudis mīlot mūziku, šodien ir

nevietā. Tagad radio ikvienam ļauj klausīties mūzikā, ko atskaņo nevis vienas vien operas orķestris, bet mūziku, kas skan no visu pasaules pilsētu lieliskākiem orķestriem un operām.

Ja kāds saka, ka ārpus mājas viņš meklē sabiedrību un ja tas notiek bieži, tad šāds cilvēks, patiesību sakot, nemeklē vienīgi sabiedrību, bet arī ko citu. Ko citu, kas ģimenes dzīvei laimes nenesīs.

Mūsu ģimene šodien pamazām un gluži itkā nemanot sadrūp visās izpriecu un izklaidēšanās vietās, kur vīri un sievas vērodami apkārtni, visbiežāk pakavējas pie skaistākiem pretējā dzimuma pārstāvjiem, sākumā — acīm, vēlāk — domās, visbeidzot — ilgās. Bet kurp sāk iet cilvēka ilgas, turp beidzot aiziet arī viņš pats.

Cik tas savādi neizklausītos — arī teātris un opera, bet sevišķi kino nodara lielu postu ģimenes dzīvei. Jo filma rāda skaistākos vīriešus un sievietes, kuŗiem nevar līdzināties vairums no mūsu ģimeņu vīriem un sievietēm un vēl mazāk — vairums no mūsu tēviem un mātēm.

Tā nu skatīdamies uz filmu ļaudīm — vīriešiem un sievietēm — mūsu ģimenes ļaudis, vai arī — mūsu precētie ļaudis sāk tos skaistumā salīdzināt ar saviem līdzās sēdošiem dzīves biedriem un biedrenēm un bez šaubām —

arvien atrod, ka starpība tur ir ļoti liela. Jautājums ir cits, vai viņi dzīvē varētu atrast ko skaistāku par to, ko viņi ir atraduši. Bet patiesība paliek tā, ka cilvēks, ko viņi redz filmā vai uz skatuves, ir daudz skaistāks par to, kas sēd viņiem līdzās, vai par to, kas palicis mājās.

Bet kolīdz ierodas šī doma, tad viņai pēdās tūdaļ seko otra: tā tad mans dzīves biedris vai mana dzīves biedrene nav tā skaistākā. Un trešā: ir daudzi cilvēki, kas skaistāki par viņu. Bet ja ir daudzi cilvēki, kas skaistāki par viņu, tad vai nebūtu iespējams kautkā tikt pie šiem skaistākajiem?

Kur sākušās šādas domas, tur pie ģimenes dzīves apvārkšņiem jau ir parādījušies pirmie mākoņi.

Bet tieši uz šādām domām laulātos ļaudis visbiežāk pavedina visas tās vietas, kur ir daudzi ļaudis kopā: lokāli, teātri, operas, kino, kafejnīcas. Paši nezinādami, ģimenes ļaudis vai precēti ļaudis tur ļauj saplaisāt savas laimes traukam. Un jo mazāk viņi šīs plaisas apzinās, un jo vairāk viņi tās grib noklusēt pašiem sev, jo bīstamāks tas ir viņu ģimenei un viņu nākamo dienu un nākamo gadu kopdzīvei.

Kas grib saglabāt savas ģimenes laimi, tam ir jāsavaglabā un jācenšas saglabāt vispirms savas ģimenes noslēgtību. Un jo lielāka viņa

būs, jo ciešākas saites to saistīs un jo vairāk laimes un saules būs viņā pašā.

Nav ko slēpt, ka ģimenei par postu ir arī tās ministrijas un darba vietas, kur ir daudz jaunu darbinieču, kas dienu dienā durdamās acīs precētiem vīriem, beidzot sāk saistīt viņu uzmanību un viņu interesi, galu galā — saistīdamas pie sevis arī viņu domas un sākumā apslēptas un vēlāk bieži vien atklātas simpātijas.

Tā sievietes darbs ir gluži negaidītā kārtā izvērties par ģimenes ārdīšanu visai sekmējošu parādību. Un liekas, nav aplams arī tāds apgalvojums, ka cik ļoti sievietes priecājas par iespēju strādāt līdzās vīrietim pirms kāzām, tik pat ļoti viņa nožēlo šo sievietes izdevību — strādāt ministrijās, uzņēmumos un dažādās darba vietās — pēc tam, kad viņas pašas ir kļuvušas sievas un jo vairāk — pēc tam, kad viņas ir kļuvušas — mātes.

Tīri dabīgi, ka sieviete savā grūtnieces laikā nevar sacensties skaistumā ar tām, kas savos klēpjos neiznēsā un neauklē nākamo dzīvību, jo šajā laikā viss viņas spēks un skaistums ir ziedots un top ziedots nākamā cilvēka spēkam un skaistumam. Un tā nu gluži nepelnīti un gluži nepareizi sievietēm šajā laikā jāiztur nevienādā, kaut arī netiešā, sacensība ar viņas vīru skaistajām darba biedrēm.

Vīri un vīrieši paši ne ikreizes atrod par vajadzīgu visas šīs lietas pārdomāt un analizēt, apsvērt un sameklēt īsto taisnību. Jo vairums no cilvēkiem dzīvo un pa lielākai daļai cenšas dzīvot vienīgi no savas tuvākās apkārtnes iespajdiem, nemaz nepētot, kā šie iespajdi viņus ietekmē un kurp šie iespajdi virza viņu domas un darbus, tāpat — viņu gaitas. Vairumam nemaz nav laika nodoties šādai prātniecībai, jo katrs mirklis viņiem ir dārgs ar to izklaidēšanos un prieku, kuŗu viņš spēj sagādāt. Un tādā kārtā daudzi iekuļas nelaimē, nemaz nezinādami un neapjausdami, kā tas viss ir nācis un tik savādi un neizprotāmi gadījies.

Gluži tas pats notiek arī ar jaunajām sievietēm, kas strādā līdzās jauniem vīriešiem un vīriem. Arī viņu domas un intereses pavisam nemanot novirzās uz sliedēm, kur viņu ģimenes dzīvei draud lielākas vai mazākas katastrofas.

Nav nekāda iemesla uzbrukt sievietes neatkarībai un sievietes darbam. Šajā nodaļā es tikai gribēju norādīt, kādiem cēloņiem ir kādas sekas. Kā tas viss ir iegrozāms un iekārtojams, tas ir cits jautājums un cerēsim, ka kādreiz sabiedrība sāks piegriezt pelnīto vērtību arī viņam.

Sabrukums, kas sākas visās šajās pieminētajās vietās, nerisinās vienā jeb divās dienās.

Viņš sākas ļoti neuzkrītoši, bet turpinās arīdzan — tikpat neuzkrītoši. Līdz tikpat neuzkrītoši noved kā vienu tā otru no laulības kādreizējiem slēdzējiem pie nodoma — šīs laulības atkal padarīt par nebijušām.

Lietas, kam jānozūd.

Pie dvēseļu purviem jāpieskaita arī visas tās iestādes, visi tie iestādījumi, visi tie tikumi, visas tās parašas, visas tās sabiedrības, visi tie gara ražojumi, kas sagandē jaunos ļaudis, nolaupīdami viņiem un viņos tieši to, ar ko tie varētu būt stipri un vareni šīs un arī nākošo paaudžu Latvijas cēlāji.

Jaunatne ir tā, kas visstiprāk dzīvo no apkārtnes ietekmes. Kas veselīgā apkārtņē audzē lielu un dara stipru visu, kas tur ir veselīgs, bet kas kaitīgā apkārtņē audzē un dara stipru tieši viskaitīgāko, kas viņā ir.

Tāpec, ka jaunatnes raksturā ir — pieķerties savas apkārtnes spilgtākām, vairāk acīs krītošām parādībām un kalpot viņām, daudzreiz neprasot, vai tās ir tautai par svētību, jeb tās ir viņas kapa krusta kalējas.

Bet ir jāatceras arī to, ka reiz iestiguši vienās domās un viena gara un vienas sabiedrības kalpošanā, ļaudis bieži vien baidās sacelties pret to, neuzdrošinādamies uzsākt cīņu kaut arī

ar bojā ejošu, tomēr vēl arvien diezgan stipru apkārtni.

Kurī tad ir šie dvēseļu purvi, kas veicinā tautas spēku ārdošo garu un netikumus?

Tie ir visas alkohola izdalīšanas un patērēšanas vietas, Naktslokāli. Kino. Kafejnīcas. Tabakas un papirosu fabrikas un smēķēšana pati par sevi. Visas vietas un kurorti, kur savva loma ir vairāk vai mazāk apslēptam kailuma kultam. Dažādās dejas grīdas un dejas skolas. Vaļīgā literatūra. Prese, kas tīksminās ap noziegumiem un izvirtībām. Modespreču nami, kas veicinā pārspīlētās greznošanās un greznuma netikumu. Skaistuma kopšanas saloni. Viss, kas ierobežo spēkus un līdzekļus, atraujot tos ģimenei. Vecāku ģimenei — jaunībā. Savai ģimenei — vēlākos gados. Organizācijas, kas lieki nolaupa jaunatnes laiku, spēku un līdzekļus.

Šie ir purvi, kam agri vai vēlu jānozūd, lai nenozustu — latviešu tauta.

Dārgi pirkti efekti

Ikvienā stāstījumā un ikvienā stāstošā mākslas darbā vislielāko iespaidu uz šī mākslas darba baudītāju atstāj sarežģījumi. Samezglājumi. Grūti atrisināmas sagādīšanās. Loģikas slazdi. Izšķiroši mirkļi. Prāta, dvēseles un

jūtu krustceļi. Un galvenais — tas, kas izšķir lietas atrisināšanu vienā vai otrā virzienā. Tās pārmiņas, kas visu lietu novirza uz bīstamas sadursmes un nelaiemes, vai uz laimes sliekšņiem. Šī lieta arvien skatītājam ir tik ļoti no svara. Viņa tik dziļi iespiežas atmiņā: kāpēc tas cilvēks toreiz izdarīja tā un nevis citādi.

Mīlas un ģimenes dzīves filmas visvairāk skatītāju aizkustinā un satrauc tad, ja visi sarežģījumi te ir pēc iespējas asi, neatvairāmi, tādi, kas draud sagāzt un saārdīt visu. Dārgāko, kas pieder abiem varoņiem: pašu ģimeni un šīs ģimenes laimi.

Šie „aizraujošie“ sarežģījumi visliktenīgāki liekas tad, ja viņu pamatā ir neuzticība, laulības pārkāpšana, mīļākie un mīļākās, ārļaulībā dzimuši bērni, mātes klēpī nokautas dzīvības un vairāk vai mazāk tamlīdzīgas lietas.

Dienu dienā un vakaru vakarā skatīdamies šādās filmās, ļaudis iedzīvojas viņām pieskaņotā domu pasaulē un sāk dzīvot tai līdz, visas lietas vērodami un svērdami nevis ar savu mēru un svaru, bet ar to mēru un svaru, kādu viņi redzējuši visbiežāk lietojam ekrāna sarežģījumos. Ekrāna tikumi maz pamazām piesātinā skatītāja prātu, domas un rīcību. Ekrāns kļūst par skatītāja „apkārtni“ — ar visu savu milzīgo varu pār skatītāja dvēseli. Šādi ļaudis sāk dzīvot tā, kā tie tur — uz ekrāna dzīvo.

Viņi sāk rīkoties tā, kā tie tur rīkojas. Jo šie ekrāna ļaudis kļūst par viņu ceļa rādītājiem, par viņu padoma devējiem. Par viņu pasaules uzskata veidotājiem.

Ir ļaudis, kas katru nedēļu vairākus vakarus pavada kinoteātros. Par viņiem var sacīt, ka tiem ir tikai viena apkārtnē un tikai viens parrags — ekrāns.

Šādā kārtā kino izrauj ļaudis no savas tautas, un ierauj tos savā apkārtņē un savā „skolā“.

Ja mēs šajā laikā esam redzējuši, kā sijā, iztīra un svētīgi „izdezinificē“ teātri un operu, tad tas vēl tik lielā mērā nav izdevies ar kino, kuŗa ietekme uz tautu ir dziļāka, nekā teātra ietekme.

Teātris, daudzos gadījumos, kavējas vēsturē un pagātnē, kamēr kino rāda šodienu. Kino ir pratis pieiet tuvāk tautas sirdij — ietekmēšanas ziņā. Tāpēc ikviens kaitīgs sākums filmā ir daudzkārt ļaunāks, nekā viena vai otra aplamība teātrī. Turklāt kino iespaida loks ir nesalīdzināmi plašāks un plašāks ir arī viņa kaitīgo ierosinājumu sējas lauks, kas — patiesību sakot — šodien aptvēris visu mūsu tautu.

Tā tad viņa nodarītam postam ir pavisam citi mērogi un citas mērauklas.

Kino līdz šim ir bijis un pratis būt par to iestādi, kas dienu dienā uzspieda un uzspiež

skatītājiem savu bieži vien graujošo ierosmi. Un vispirms, protams, tas savu ietekmi sējis tautas dzīvajā pirmšūnā, dzīvības un spēka pamatā.

Ka tas tiešām ir tā, to pierāda tās lieltautas, kuŗām ir izdevies paglābties no viņām nevēlāmu ietekmju varas. Pirmais, ko šīs tautas ir darījušas filmu pasaulē un mākslā vispār, bija tas, ka viņas no mākslas ražotāju, tāpat no mākslas izplatītāju rindām iztīrīja tos ļaudis, kuŗu tieksmes mākslā ved nevis uz cildēno un dzīvinošo, nevis uz tīro, varoņu garu un spēku audzinošo un uzturošo, nevis uz to, kas dzīvībai palīdz pastāvēt, bet kuŗu mākslai ir tikai viena tiekšanās un tikai viens mērķis: graut, postīt, izķēmot un sagandēt, gatavojot ceļu tautu spēka sabrukumam.

Atbrīvošanās no kino ietekmes būs arī atbrīvošanās no tā mūsu sadzīves dvēseļu purva, kas šodien prasa visai daudz upuru, un prasīs arī rītu, ja nelaimēsies atrast arī viņam citu ģīmi un līdzību.

Bet šodien skaidrs ir tikai viens: kas gadu gadā pakļauts un pakļaujas filmu ietekmei, par to droši var sacīt, ka arī viņa ģimenē agri vai vēl nāks diena, kad šo cilvēku ģimenes dzīvē sāks izpausties filmās skatoties gūtās ietekmes un laba daļa no tā, kas reiz bija redzēts uz ekrāna, būs vēl pa otram lāgam jānoskatās —

vērojot savas pašu ģimenes dzīves šķobīšanos un sabrukumu.

Ikviens šāds kino „panākums“ jau ir daļa no mūsu tautas posta un nelaiemes. Tā ir jau plaša tajā valnī, kas sargā mūsu tautas dzīvību. Ikviena sabrukusi ģimene ir drupata, kas atskaldīta no mūsu tautas vienības un spēka klints. Ģimeņu sabrukums nozīmē sabrukumu tajās pirmšūnās, no kuŗām aug un veidojās spēks mūsu nākotnes neatkarībai, tajās pirmšūnās, kuŗu dēļ patiesībā mūsu tauta pastāv un vienīgi uz kuŗām balstoties, varēs pastāvēt rītu.

Tāpēc tie ir dārgi efekti, ko tauta pērk šādās filmās skatoties: viņa tos pērk par savu dzīvību nākamajos laikos.

Vēl par kino ietekmi

Kino ir ģimeni graujoša parādība arī tajā ziņā, ka viņš nemitīgi liek atcerēties ļaudīm, ka viņu mitekļi — salīdzinot ar filmās redzēto — arvien vēl nav pietiekoši grezni, tādā kārtā skubinot kino ietekmē nokļuvušos uz izdošanām, kas vairumam nav pa spēkam.

Kino un skatuve, tāpat arī lubu literātūra, atgādinā cilvēkiem, ka viņu dzīve ir pārāk pelēka un ka viņā trūkst „lielo“ un „varen romantisko“ piedzīvojumu un daudzkārt liek pēc tiem ilgoties.

Nav nekāds brīnums, ka kino teātri arī saviem pielūdzējiem liek tvīkt pēc to cilvēku atdarināšanas, kādus uz ekrāna viņi ir paraduši ikvakarus skatīties varoņu lomās.

Šai ietekmei pateicoties mūsu dzīvē — tāpat mūsu ģimenes dzīvē — ieplūst vesela rinda nelāgu parādību. Pat visas savas pašnāvības kino apmeklētāji cenšas izdarīt līdzīgi tām, kādas viņi redzējuši filmās.

Greznība, dēku meklētāju gars, nemiers ar savu zemi un savas zemes ļaudīm, ilgas pēc „lielās pasaules“ un pēc viņas spožuma — viss tas ir tā balva, ko kino apmeklētāju ģimene saņem no šiem mākslas templiem tajos gadījumos, kādu ir gandrīz lielais vairums.

Lieki aizrādīt, ka arī šīs iestādes pieder pie tām, kas veicinā laulāto cilvēku dzīvi ārpus savas ģimenes; dzīvi, kuņai — kā mēs redzējām, arvien ir savas vairāk vai mazāk liktenīgas sekas.

Kino gandrīz arvien vāji atmaksā saviem draugiem. Sniegdams tiem uz dažām stundām izklaidēšanos un laika kavēkli, viņš savu draugu sirdis un domas novirza tajos ceļos, no kuriem ir tik grūti novērsties tiem, kas gadiem cauri auguši un ieauguši filmu un skatuves garā.

Sacelšanās pret apkārtņi

Lai mūsu tauta varētu glābties no sava spēku sabrukuma, kas turpinās vēl arvien, ir jāceļas ļaudīm, kas savā īstajā latviskumā būs pietiekoši droši, lai ne tikai neliktos ne zinis par sabrukuma dīgļu piesēto apkārtņi, bet vēl vairāk: apkārtņes izsmieklam, apkārtņes vēsumam, apkārtņes naidam pretim pastrīpotu savu neatkarību no tās aplamību, netikumu un tautu graujošo parašu varas, kuņā ir iestigusi un no kuņas vairs netiek vaļā pati šī apkārtne.

Cīņā par jaunu garu: par tautas spēka un dzīvības uzturēšanu, lai ir katra latvieša svētākā cīņa. Lai ikviens, kas šo ceļu ejot, sadurās ar grūtībām, zin, ka viņš necinās vienīgi sevis un savas jaunās audzes dēļ, bet ka viņš cīnās visas mūsu latviešu tautas un viņas nākotnes dēļ.

Lai ikviens, kas nesekodams apkārtņes paraugam, tomēr paliek uzticīgs savai ģimenei, zin, ka viņš, sākdams cīņu pret apkārtņi, palīdzējis latviešu tautai uzsākt cīņu arī pret tām tautām, kas nākotnē varētu uzmākties mūsu zemei un mūsu nākamajām audzēm ar savu dzīvo pārspēku vien.

Mūsu tauta neizglābsies un nespēs pastāvēt, ja necelsies šie īstie latvieši un latvietes, kas sevi, savu spēku un savas asinis un savu

dzīvību neziēdos mūsu tautas un valsts nākotnei, vispirms ziedojo to — jaunajai audzei.

Tikai šie ļaudis ir īstie tā gara mantinieki, kuŗa dēļ Latvija tapa. Tā gara ļaudis, kam pateicoties, latviešu tauta līdz šai dienai dzīvo un kuŗa dēļ Dievs viņai ļaus dzīvot mūžīgi, ja vien šie — savai tautai uzticīgi — neatkāpsies un nebaidīsies iet apkārtnes varas lauzēju un dragātāju ceļu.

Pēc šiem varoņiem un no apkārtnes neatkarīgajiem sauc mūsu tauta.

Lai Dievs dod, ka mums tādu netrūktu.

Jo kad nebūs viņu, tad arī mūsu tautas nebūs.

Sabrukuma pārvarētie

Scientific American

Sabrukuma sākumi

Ļaudis, kas vērojuši mūsu ģimenes sabrukumu pēdējo triju gadu desmitu laikā, norāda, ka viņš sācies līdz ar sociālisma ideju ievazāšanu mūsu zemē.

Tajos gados, kad sociālisms jo dienas jo vairāk apmiglojis latviešu prātus, visai bieži šis mācības sludinātāji sludināja arī to, ka ikviena cilvēka miesa pieder viņam pašam un nevienam citam.

Līdz ar sociālisma uzplūdu sākumu ir meklējams arī ģimenes sabrukuma sākums, jo tieši tas laiks ir zīmīgs ar savu izturēšanos pret visu, kas līdz tam bija ģimenes stipruma pamatos.

Sociālisms ir nesis vislielāko vajību vīrieša un sievietes attiecībās. Bet šī vajība nebūtu bijusi iespējama, ja arī tālāk pastāvētu senie ģimenes tikumi un likumi viņu agrākajā spēkā, ja arī tālāk pastāvētu tautas un sabiedrības agrākie uzskati par ģimeni un pienākumiem pret to.

Tas tad arī izskaidro sociālistu neatlaidīgos uzbrukumus agrāko dienu morālei un agrāko dienu garam. Ģraudami ģimeni viņi maz pa-

mazām novājināja tautas spēka kodolu un pamatu. No ģimenes senajiem tikumiem un likumiem atraisītie vīrieši un sievietes bija zaudējuši savu iekšējo līdzsvaru. Sagandējuši savu ģimeni un savas ģimenes dzīvi, viņi bija spējīgi sagandēt arī visu pārējo, kas vien varēja nākt viņu ietekmes robežās. Bet tieši pati sagandēšana bija vērtīgāka no visām cilvēku spējām, sociālistu acīm skatoties, jo sociālisms tak bija nācis, lai sagrautu valstis un tautas.

Tā bija posta un bēdu balva saviem piekritējiem: sagrautās jeb jauno netikumu saindētās ģimenes, ko sociālisms tik bagātīgi atstāja visiem, kas bija viņam ticējuši un uzticējušies, cerēdami aiz viņa posta un nejēdzībām kādreiz ieraudzīt jaunu dienu.

Liberālisms, kam īstais vārds ir — vajība visās vietās un lietās — viņš bija kļuvis par mūsu tautas mēri, kam par upuri krita arvien jauni ģimenes pavardi un arvien jauni ģimenes laudis.

Dzīdamies pēc brīvības, vīri sāka dzīties pēc brīvības un neatbildības arī pret savu dzīves biedreni, pret savu sievu. Bet visbrīvāk, protams, vīri pret tām varēja justies tad, ja viņām nebija jaunās paaudzes.

Tas ir malds un nepatiesība, ja vainu par ģimenes sabrukumu uzvel sievietēm. Sieviete arvien cenšas vienīgi iztapt vīrietim. Tā

tas ir šodien un tā tas bija viņās dienās. Bet toreiz — lai iztaptu vīram un vīrietim — sievai un sievietei vispirms bija jāatsakās no bērna. Kaut arī līdz ar to pašu jau bija iznīcinātas pašas šīs ģimenes stiprākās saites. Kaut arī ar to pašu vīrietim bija dotas izredzes, no šīs sievietes atkal atkrafīties, kā toreiz ļaudis atkrafījās no ikviena pienākuma, jo šī atkrafīšanās no visa, kas bija jānes un dažreiz arī jāpanes — arī tā jau bija pati liberālisma būtība.

Sociālisma ideju laiks ir zīmīgs ar to nevēlību, ar kādu vīri un vīrieši izturējās pret sievietēm un sievietēm. Ar kādu viņi tās paņēma un ar kādu tās atstāja. Tā ir netaisnība un nepatiesība, ja kāds saka, ka šajā laikā sieviete cīnījās par savām tiesībām un tās arī ieguva vairāk nekā jebkurā citā laikā.

Sievietes augstākās tiesības ir: būt sievai, būt mātei. Kopš pastāv pasaule, neviena sieviete nav pazinusi augstāku un svētāku tiesību par abām šīm.

Bet tieši šīs tiesības sievietei sociālisms atņēma.

Viņš vājināja laulības saites — tā tad sievietei bija arvien mazākas izredzes kļūt par īstu, ciešām un likumīgām saitēm ar savu vīru saistītu sievu. Labi, ja viņas varēja kļūt par civilsievām vai mīlākām.

Sociālisms, dezorganizēdams morāli, tieši

un netieši ietekmēja vīrus un vīriešus tādējādi, ka viņi gan skaidriem un noteiktiem vārdiem, gan aplinkām skubināja sievas un sievietes par katru cenu izvairīties no pēcnācējiem. Lai nezaudētu savus vīrus, sievas centās atbrīvoties no saviem bērniem, nemaz neapjausdamas, ka šādā ceļā sociālisms un komunisms viņām atņem sievietes svētākās tiesības: tiesības kļūt par māti.

Bet ja sievietei ir atņemtas tiesības un izredzes būt par sievām un mātēm, kādas citas tiesības gan viņas vēl varētu sajūsmināt un viņām šo zaudējumu atsvērt?

Kādreiz kā priecās mācība viņām tika sludināts, ka tās varēs bez soda savus bērnus nokaut. Bet mēs redzam, ka šīs tiesības ikvienai īstai, garīgi un miesīgi veselai sievietei ir tikai izsmiekls, jo sieviete ir tā, kas zemes virsū ir sūtīta — dzīvību sargāt un dzīvību nest.

Sociālisms bija sievieti pazemojis dziļāk nekā jebkuŗa cita pasaules maldu mācība. Viņš sievietei bija atņēmis visu, ko vien viņai var atņemt. Godu. Kaunu. Bērnu. Ģimeni.

Tā ir neapgāžama patiesība, ka jo mazāk kādai sievai ir bērnu, jo mazāka pret to ir vīra cieņa. Un ja kādai sievai nav neviena bērna, tad — neslēpsim un nemānīsimies — vīram pret to nekādas patiesas cieņas nav. Kaut arī viņš pats būtu bijis visa šī posta cēlonis. Kaut

arī viņš pats būtu bijis tas, kas savu dzīves biedreni bija skubinājis šajos neceļos.

Ar bezbērnību ikviena sieva spēj aizturēt savu vīru tikai uz īsu laiku. Jo tā ir viena no vislaunākām zīmēm — pēc kuņas var spriest, cik ilgi pastāvēs laulība — ja vīrs skubinā sievu — izvairīties no bērniem. Tas ir tikpat kā neglābjamas šīs ģimenes nākošā sabrukuma pirmais vēstnesis.

Sevišķi ikdienišķa šī parādība bija toreiz, kad sākās latviešu ģimenes bojā eja: sociālisma uzplaukuma laikos, kad paši viņa sludinātāji un lielākie sociālistu dzejnieki rādīja pirmo priekšzīmī bezbērnū laulībā.

Sociālisms bija nesis mūsu tautā dzīvības sabrukuma sākumu. Nevar liegt, ka viņam nebūtu bijis panākumu. Mūsu zeme un tauta vēl šodien slepus un atklāti asiņo aiz visām tām brūcēm, ko viņai pie miesas un dvēseles nodarījis pagājušais laiks.

Bet tagad ir sācies jauns gājiens tautas dzīvē.

Gājiens no nāves uz dzīvību.

Precēti ļaudis

Bieži vien dzird, ka ļaudis, kas tikko apprecējušies, sauc sevi par ģimenes ļaudīm. Tā nav taisnība un tas ir aplam. Tā vēl nav nekā-

da ģimne, kur viens otru par vīru un sievu sauc. Tas vēl nav nekas, ka divi cilvēki apmainās gredzeniem un saucas vienā uzvārdā.

Arī tautai tas vien vēl nekāda prieka nedara. Tas vēl nestiprina tautu. Jo tas vēl nekā nedod ne viņas jauno arāju, ne viņas cīnītāju, ne viņas pavarda sargātāju rindām.

Labākā gadījumā tie ir tikai vīri un sievas. Precēti ļaudis. Nevis — ģimenes ļaudis.

Kā daudzas no jaunākām latviešu sievām, tautiskos tērpus valkājot, mēdz aplam uzlikt galvā meitas vaiņagu, tā mūsu precētie ļaudis bez kādām tiesībām mēdz piesavināties laulāto ļaužu nosaukumu. Bet tā ir roku izstiepšana pēc tā, kas nepieder un nepiederas.

Ģimene sākas vienīgi tur, kur atskan vārdi: tēvs, māte.

Bet mūsu precētie ļaudis visbiežāk tieši dara visu iespējamo, lai tikai par tādiem neklūtu.

Bieži vien šie ļaudis ir un paliek tautai svešnieki. Jo viņi vairās — un tas viņiem arī izdodas — no jebkādām ciešākās saitēm ar savu tautu.

Bērns ir tas, kas cilvēkus pie viņu tautas sien. Kamēr šie ļaudis nav noslēguši ar savu tautu mūžīgu derību — dāvinādami tai to, ko paši no tautas saņēmuši — dzīvību — tikmēr viņi būs un paliks tāli savai tautai.

Tam nav nekādas nozīmes, ka mēs viņus

dažkārt dienu dienā redzam savā vidū. Viņi ar savu dzīvi pierāda, ka tie negrib piederēt mūsu tautai ilgāk nekā vienīgi savā mūžā. Un dažubrīd vēl pat ne tik ilgi.

Mūsu tauta viņiem nedrīkst un nevar uzticēties tāpat kā viņi savai tautai nav gribējuši uzticīgi būt.

Jo tautai uzticīgi ir vienīgi tie, kas no tautas cēlušies — savai tautai arī dzīvo.

Precēti ļaudis nav tie, kas to dara. Tie ir — ģimenes ļaudis, kuŗu vārdu viņi tik bieži un manīgi piesavinās.

Tie, kas savas ģimenes atstāj

Mūsu tautas uzticāmie nav arī tie, kas savas ģimenes pamet likteņa varā. Viņi ir tā tautas dzīvībai naidīgā gara ļaudis, par kuŗiem bija runa iepriekšējās nodaļās.

Ja mūsu senči būtu darījuši tāpat, kā viņi šodien dara, tad mums šodien nebūtu Latvijas. Ja mūsu senči būtu domājuši un ticējuši, ka tā piederas, tad šodien nebūtu latviešu tautas.

Šie ļaudis ir atkritēji no cīņas par dzīvo Latviju.

Dažkārt viņus dzird visādi taisnojamies un aizbildināties. Bet lai viņi nemēģina iebilst. Jo taisnība ir tikai viena: viņi ir aizgājuši no turienes, kur tiem vajadzēja būt. Un no turie-

nes, kur tie paši reiz ir vēlējušies un apņēmušies būt. Un kur piederas būt un palikt ikvienam, kas grib sevi par īstu un godīgu latvieti saukt.

Šie laudis ir pametuši mūsu tautas dzīvības sargposteni. Viņiem ir jāgriež par labu nodarītais un jāatgriežas, jeb viņi ir miruši latviešu tautai ar to vien, ka viņi ir citas lietas augstāk turējuši, nekā savu tautu.

Vīri dažkārt aiziet no ģimenēm tāpēc vien, ka tie negrib, ka sievas laiž pasaulē savu jauno audzi. Tāpēc, ka tie vēlas atkratīties no gādāšanas par jaunajām dzīvībām. Tāpēc, ka šī — svētākā no visām kalpošanām Dievam un tautai viņiem liekas par smagu un garlaicīgu. Tāpēc, ka tie cer atrast un bieži vien ir tiem arī padomā sievas un sievietes, kas ar mieru sadzīvē ar viņiem atsacīties no bērnu dzemdēšanas un audzināšanas.

Arī šie ir tautai neuzticīgie un smags akmens pie tautas kājām ceļā uz viņas nākotni.

Nākošo paaudžu tribūnāls

Tiem, kas šodien ir bezbērnu ģimeņu locekļi, nākotnes cerība ir nabagu māja vai aizgādības valde. Bet ja mēs tuvāk ieskatīsimies, tad arī tā dažos gadījumos ir pārāk liela dāvana cilvēkiem, kas savai tautai nevis nav spējuši, bet — nav gribējuši dot viņas dzīvo daļu.

Tiešām, tās ir diezgan interesantas cerības un diezgan interesanti aprēķini, ko klusībā pie sevis auklē tie precētie ļaudis, kas darijuši visu iespējamo, lai šādi viņu nākamie apgādnieki tiem nebūtu jāaudzina pašiem.

Viņi, liekas, sprieduši apmēram tā: bērnu audzināšana... Viņa prasa tikdaudz rūpju. Viņa prasa tikdaudz laika. Tikdaudz uzmanības. Tikdaudz bezmiega nakšu. Tikdaudz nemiera dienu. Tikdaudz neizskaitāmu soļu. Un — kam tas viss?

Tikai tāpēc, lai tautai tiktu daži jauni ļaudis un jaunas sievietes?

Tāds mērķis viņus pārāk maz aizkustina. Tas viņiem neko nedod. Šāds sapnis viņiem neliekas nekāds sapnis, jo viņi ir nobijušies no rūpēm un pūlēm tajos divos vai trijos gadu desmitos, kas paies līdz šī sapņa piepildīšanās laikam.

Kas tad ir tas, kas viņus interesē?

Protams — vieglas dienas jaunībā. Un — drošas vecuma dienas. To pirmo viņi var saņiegt, pēc sava prāta, ļoti viegli. Viņi ir lasījuši visādas grāmateles un visādas brošūras un viņi zin, kas ir jādara, lai bērni nerastos.

Tā tad — vieglās dienas jaunībā ir tikpat kā rokā.

Drošas vecuma dienas?

Viņi palasās laikrakstos, un tur stāv rak-

stīts par pensijām un citām ļoti jaukām lietām. Viņi aprēķina, ka vecuma dienās tie varēs dzīvot no pensijas.

Tā tad: atkal labumi. Tādi apgādnieki nemaz nav vajadzīgi, jo tagad taču ir pensijas.

Tā domā tie, kas var cerēt uz pensijām.

Citi domā tā, ka pasaulē taču arvien ir bijuši tādi, kurus apgādā. Kāpēc tad nu viņi nevarēs būt šie laimīgie? „Jā, sakiet vien“, viņi domā, „kad jau par tik daudziem gādā, tad jau mūs tur tikpat kā nemanīs. Divi cilvēki — kas tas valstij?“

Viņi redz, ka vienam otram kaimiņam bērni aug, paldies Dievam. Dažam labam — vesels pulks. „Vai tad“, — viņi prāto — „vai tad tie, gādādami par saviem vecajiem, nevarēs pagādāt arī par mums? Cik tad mums vajadzēs?“

Un tā nu viņi itin mierīgi dzīvo, cerēdami, ka viņu aprēķins tos nevilis. Viņi ir drusku pārdroši. Viņi grib plaut tur, kur tie nav sējuši. Viņi ir kā izšķērdētāji, kas savējo izniekā, lai vēlāk stieptu rokas pēc tā, kas pieder citam. Tā gan nav ar zeltu sverama manta, ko viņi izniekā. Bet tā, patiesībā, ir vēl dārgāka: tas ir viņu jaunības spēks. Tam viņi ļauj palikt atmatā. Un nevien atmatā. Tam viņi ļauj aiziet bojā. Un nevien ļauj. Viņi paši to nokauj abortos un tamlīdzīgās lietās.

Tā tas ir jau gājis dažu gadu desmitu un tā

tas iet vēl šodien: mūsu tautas negodīgākā daļa šādā kārtā turpina mūsu valsts dragāšanas darbu, turklāt lolodama vēl cerības uz atalgojumu no valsts — pensiju vai citādas aizgādības veidā.

Šie ļaudis kārām acīm noskatās šodien uz to audzi, kas somām plecos iet pa visiem mūsu ceļiem un lielceļiem un ielām uz skolu — pilsētā vai savos pagastos — nemaz nenojausdami, kādi „apgādājamie“ taisās uzkrīt viņiem pēc dažiem gadiem plecos, pieteicot savas tiesības uz viņu darba augļiem, uz viņu darbu, uz viņu pūlēm un pat — uz daļu no viņu algas un maizes klaipa.

Šādā kārtā bezbērnu ģimenes un neattaisnojami neprecējušies ļaudis gatavo mūsu tautai jaunu liekēžu tūkstošus. Un jo vairāk šādu ļaužu būs, jo vairāk nākošo paaudžu Latvija atgādinās nespējnieku namu, kur jaunie ļaudis nevarēs vis domāt par valsts jauncelšanu, stiprināšanu vai aizsardzību, bet kur tiem savu spēku vajadzēs ziedot šo neatbildīgo cilvēku kopšanai, apgādāšanai un uzturēšanai, jo skaidrs ir viens: ja šīs lietas tāpat turpināsies arī rītdienā, tad pēc gadiem uz ikvienas jaunas un ikviena jaunieša darba spējām un peļņu gaidīs veselās virknes kādreizējo uzdzīvotāju, kas paši būs kļuvuši darba nespējīgi.

Savus, vai kaŗā kritušo varoņu vecākus

apgādāt — tas ir ikviena latvieša un visas mūsu tautas goda pienākums, no kuŗa mēs neesam atteikušies un neatteiksimies. Bet rūpēties par ļaudīm, kas ar skaidri apzinātu nolūku izvairījušies no pūlēm — audzināt pašiem sev apgādniekus — tā ir izšķērdība un noziegums pret tiem jaunajiem, kas šodien nav nekādi noziegušies, kas šodien nav neko nodarijuši, lai būtu pelnījuši šo sodu: baŗot un uzturēt šos daudzreiz izlaidīgos, netiklos un dažkārt skaidri noziedzīgos pilsoņus.

Tas nebūs pārspilēti teikts un tas būs ļoti iespējami, ka šī paaudze, kas tagad aug, nemaz nenojausdama un neapzinādamās, kādai nākotnei tā pretim dodas, savā laikā tomēr attapsies un šādus ļaudis tiesās pēc sava prāta, lemddama viņiem tādu daļu un likteni, kas tiem var arī nebūt pārāk iepriecinošs.

Tā būs visai zīmīga un interesanta aina, kad šie bezbērnū nespējnieki stāvēs jaunās paaudzes tribunāla priekšā un taisnosies savu nedzimušo bērnu nogalināšanā un bērnu neaudzināšanā vispār. Kādi gan visādi nebūs tad tie iemesli, ko viņi minēs sev kā attaisnojumu?

Bet vai jaunā paaudze vispār gribēs un vispār spēs piedot to, ka — kaut arī pirms divdesmit gadiem — ir nokauts kāds, vai kādi, kas tiesas dienā varētu stāvēt viņu rindās, kā

viņu palīgi tēvijas grūtās dienās un kā viņu palīgi tēvijas jauncelšanā?

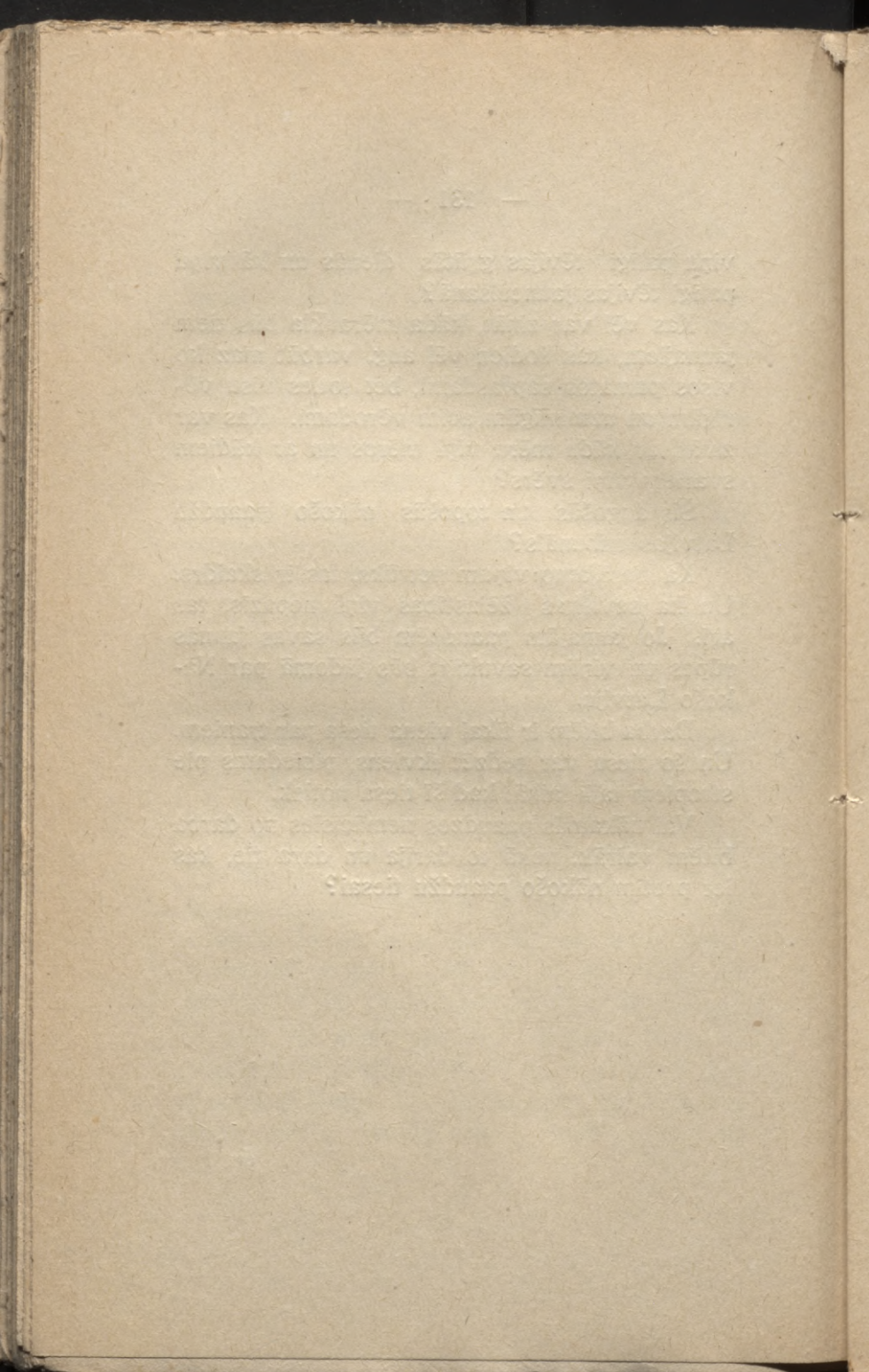
Kas vēl var zināt, kāda mēraukla būs tiem jaunajiem, kas šodien vēl aug, varbūt maz ko visos pamatos saprasdami, bet toties visu vē-rīgām un uzmanīgām acīm vērodami. Kas var zināt, ar kādu mēru viņi mēros un ar kādiem svariem viņi svērs?

Šis augošās un topošās nākošo paaudžu Latvijas tribunāls?

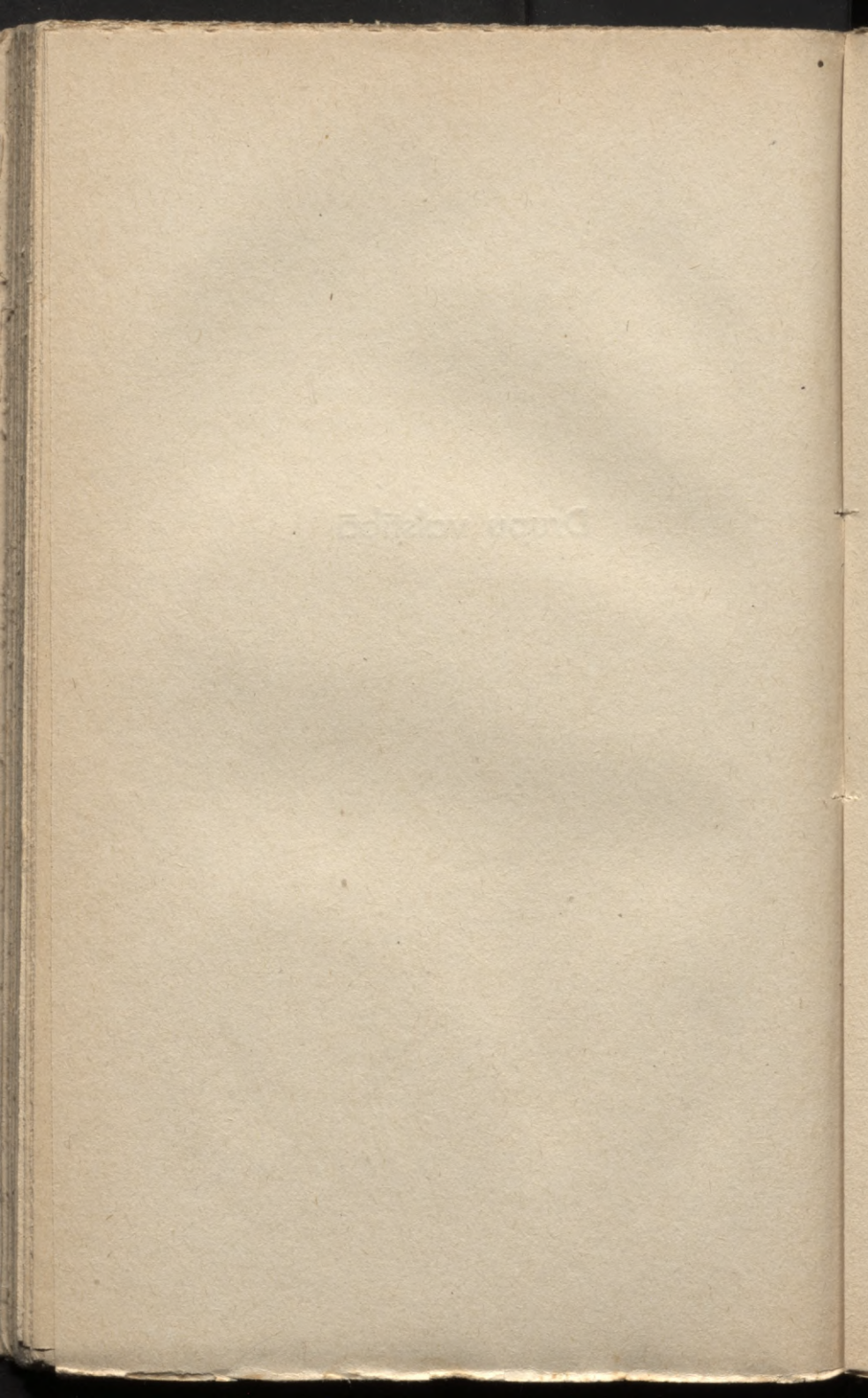
Ka tiesājamo viņam netrūks, tas ir skaidrs. Un ka sevišķas žēlastības viņš nepazīs, tas arī. Jo jaunajām paaudzēm būs savas jaunās rūpes un viņām savukārt būs jādomā par Nākošo Latviju.

Darba bitēm ir tikai viena tiesa par traniem. Un šo tiesu var redzēt ikviens, pieiedams pie stropiem tajā laikā, kad šī tiesa notiek.

Vai nākamās paaudzes nemācīsies no darba bitēm vairāk, nekā to darīja un dara tie, kas iet pretim nākošo paaudžu tiesai?

Drupu valstībā

Bērnības atmiņu vara

Mūsu paaudze ir nelaimīga arī tajā ziņā, ka daudzi un daudzas no mūsu vidus ir zaudējuši, jeb arī nekad nav varējuši iegūt jebkādu jēgu par kautcik mierīgu, gaišu un saskanīgu ģimenes dzīvi. Visnotaļ tas sakāms par to ģimeņu locekļiem, kuŗu vecāku laulības ir noslēgušās ar mazāk vai vairāk skaļu un asu sabrukumu.

Vispār — daudzi no mūsdienu jaunajiem, pēckaŗa gados redzēdami vienīgi nelaimīgas, neveselas, netīras, brūkošas un sabrūkošas ģimenes, maz pamazām un gluži neapzināti sevī ir izauklējuši to pārlicību, ka ģimenes dzīve nemaz nevar būt nekas cits, kā mūžīgas ķildas, neuzticība, asaras, īgnums un skarbi vārdi.

Agrāko gadu ģimenes traģēdijas laidušas savas atvases arī šodienā: viņas likušas nelāgu šķērslī tām ģimenēm, kas šodien vēl nav dibinātas. Jo šodien ir bezgala daudz to, kuŗu atmiņās jau šie divi vārdi — ģimenes dzīve — pamodina veselu pulku baigu bērnības ainu un vēl tagad liek satrūkties ar nepatikas un pretīguma sajūtu.

Nenoliedzami, ka arī šis ir viens no tiem iemesliem, kādēļ mūsu dienās dažam labam

jaunietim un dažai labai jaunavai sliekšnis uz ģimenes dzīvi liekas daudz augstāks un nepārkāpjamāks, nekā tas būtu bijis citādi. Dažkārt pat domās nespēdami uzburt neko citu, kā vienīgi bērībā redzēto, daudzi no jauniešiem pavīsam atmet nodomu — ciešāk saistīties pastāvīgai ģimenes dzīvei, un ar savādu cinismu iznieko savu jaunību, savus spēkus, savu skaidrību, visu, ar ko tik bagāta un laimīga ir jaunība, nododoties tādām lietām un tādiem laika kavēkļiem — ja to negrib saukt citādi — ka viss tas vēlāk patiešām padara gandrīz pilnīgi neiespējamu kaut cik tīras ģimenes dzīves nodibināšanu.

Tieši savos bērības gados šie ļaudis zaudējuši ticību, ka laulāts draugs var arī godīgs būt; savu pašāvību uz otra pieķeršanos ģimenei un uz to, ka šis otrs slepus vai atklāti beidzot tomēr neaizies tos ceļus, kādus reiz aizgājuši viņu vecāki.

Bērības atmiņas ir valdījušas un valda droši, kaut arī tik tikko nojaužami. Jo mazāk kāds šīs atmiņas pārcilā, jo mazāk cenšas sāprast, kā katra no šīm atmiņām to ir ietekmējusi un ietekmē, jo vairāk tāds ir šo atmiņu varā.

Tāpēc arī šodien tā ir milzīga nelaime bērniem, ja vecāki dažkārt liek viņiem noraudzīties savas ģimenes dzīves asumos un nesaska-

ņās, kas bieži izvēršas jo atbaidošā veidā. Šādas ainas sabojā nākamo cilvēku ticību dzīvei, prieku par šo dzīvi un vēlēšanos — taupīt sevi nākamajiem gadiem. Ja dzīve kādam sākusi likties nevērtīga, tad tāds parasti arī pats sevi vairs necik augstu nevērtē un savazājas ikvienā dubļu pelķē, kas vien tam ceļā pagadās.

Bet mūsu tautas nākotnei ir vajadzīgi cilvēki, kas nav savazājušies. Cilvēki, kas var arī būt labāki un skaidrāki, nekā varbūt mēs esam. Kas nevien var būt, bet kam tādiem ir jābūt: mūsu tēvu zemes nākotnes un mūsu tautas stipruma un dzīvības labā.

Laimīgi ir tie ļaudis, kam bērnībā netrūkst gaišu un saulainu atmiņu.

Laimīgi ir arī tie, kas no savām bērnības atmiņām ar saudzīgu roku ir spējuši izravēt visu tumšo, lai tā vietā liktu prieku un cerību.

Šāda izlīgšana pašam par sevi un savām bērnības atmiņām ir laba nevien sev, bet arī citiem. Jo mēs visi esam saistīti stiprām un nesaraujamām saitēm un viena cilvēka dvēseles posts vai svētība maz pamazām kļūst arī par mūsu — visu — postu vai svētību.

Tāpēc ir labi, ja ļaudis iemācās salauzt pār viņiem valdošo drūmo bērnības atmiņu varu un no šīm atmiņām prot izlobīt padomu un apņemšanos jaunai, labākai dzīvei.

Divu māju bērni

Šajā nodaļā būs runa par tām sirdīm, kuŗas salauž — viņu vecāki ar dzīvi, kādu var jo bieži vērot šajā sabrukušo ģimeņu laikā.

Mums netrūkst šodien tādu kādreiz laulāto, kas nu dzīvo katrs par sevi. Kāds spīts, varbūt arī mīlestība, neļauj viņiem savas nelaimīgās laulības bērnu vai bērnus atdot otram. Šis bērns, vai šie bērni tad arī kļūst par šo laulību skumjo, dažkārt — nožēlojamo turpinājumu.

Ceļodams no vienas mājas uz otru, no sava tēva pie mātes un otrādi, tāds bērns nenoliedzami izjūt daudzko tādu, kas viņu nevar darīt sevišķi laimīgu.

Bieži vien šis bērns ir kā bulta, kas lido starp diviem pretiniekiem, pie kam šie pretinieki cenšas to, katrs no savas puses sūtīdami, saindēt cik vien pamatīgi iespējams, lai otram, viņu saņemot, sagādātu pēc iespējas vairāk rūgtuma.

Šādi ļaudis savu bērnu sirdis dienu no dienas cenšas pārvilkt katrs savā pusē ar līdzekļiem, kādus mēdz izvēlēties sarūgtinātie.

Pa lielākai tiesai tā ir veltīga cerība — bērna sirdi pilnīgi pārvilkt vienā vai otrā pusē. Tas nekad neizdodas. Arī tad, ja bērns beidzot dažreiz tīri materiālu interešu pavedi-

nāts, pāriet dzīvot pie tēva vai mātes. Tā ir tikai ārējā zīme. Iekšēji bērns arī tālāk dzīvo ir pie viena, ir pie otra, domās kavēdamies pie savu vecāku nelaimes.

Ar laiku viņa dvēselē izveidojas divas pušes, viena no kuŗām pagriežas arvien pret to, kam viņa domāta, un otra — kas savukārt pagriezta pret otru.

Bērni parasti neienīst ne tēvu, ne māti. Jo asiņu balss cilvēkos ir stiprāka par viņu prāta balsi. Tā nu, lai iztaptu tam, pie kuŗa bērns ir izšķīries palikt, viņš bieži vien ir spiests sacerēt pasakas un netaisnību par otru, runāt to, ko saka viņa aprēķins un nevis viņa sirds, runāt lietas, par kuŗām bieži paši sarunas dalībnieki mana, ka viņās nav taisnības.

Lauztās un salauztās sirdis — tādi bieži vien izrādās šie jaunieši, šie divu māju bērni, kas visur jūtas kā svešumā.

Mazie mocekļi

Starp tiem, kas šodien skolā iet, ļoti daudz ir to puisēnu un meiteņu, kas ļoti baidās. Baidās par kādu lietu, ko tikai retais zin un tikai retais nomana. Baidās, ka tik no viņu klases biedriem kāds nesāk runāt par tēviem un mātēm. Ka tik kāds nesāk runāt par ģimeni. Ka tik viņu pagalmā, kur tik bieži gadās diezgan

nekaunīgi un pārdroši zenķi, kāds no tiem neievaicājas:

„Mazais, kur ir tavs tēvs? Kas viņš tāds ir? Kāpēc tevi nekad neredz kopā ar savu tēvu? Vai viņš tevi nekad neņem līdz? Kāpēc viņš tevi neņem līdz?“

Vai arī:

„Kas tad tur bija ar tavu māti? Viņa esot aizbēgusi ar citu! Ta tad joks! Ar citu... Kas viņš tai bija? Mīlākais? Ha, ha, ha... Mīlākais... Tas tik ir vareni. Nu, un ko tavs tēvs par to teica? Nu, zin, ja es būtu tavs tēvs, tad es gan tam mīlākam liktu! Tad tik tu redzētu, kas tur izjūk. Bet varbūt viņš bija stiprāks par tavu tēvu? Varbūt viņš tavam tēvam ietaisīja zilu aci? Ko, vai tā nebija?“

Vai arī:

„Ej tu, paklau, tavam tēvam esot mīlākā. Nu, kā tas ir, kad tēvam ir mīlākā? Saki vaļā! Nu, vai viņa ir ar smuka, ko? Vai viņa tev konfektes arī nes? Jeb viņai tomēr ir bail mājās nākt, ka māte neredz?“

Šī ir mazā daļa no visa, kas liek šodien drebēt daudzām mazām sirdīm. Visur, kur mazie sastopas un rotaļājas. Visur, kur sanāk kopā puisēni un meitenes no vairākām mājām. Šādi „ģimenes noslēpumi“ parasti staigā no mutes mutē un, bieži vien, zināmi visā apkārtnē. Katrs, protams, par viņiem nerunā.

Bet ir arī tādi, kas runā. Tā viņi nonāk arī to mazo rezgaļu ausīs, kas brīžam, lai sāpinātu savus mazos pretiniekus, dusmās ķeras pie šīs tirdīšanas. Bet šie cietsirdīgie jautājumi sāpīgi kapā mazās sirdis. Viņi tur iecērt dziļas rievās. Viņi iebaida mazos cietējus, padara tos par apsmieklus. Padara tos biklus. Nevienam neuzticīgus. Daudzreiz — no vieniem atstumtus.

Bet nevien šo — jau sabrukušo ģimeņu mazajiem ir jācieš šāds posts. Tāds pats gulstas uz mazajiem, šaurajiem un nestiprajiem pleciem arī tiem, kuŗu vecāki dzīvo mūžīgās nesaskaņās. Vēl vairāk: tiem, kuŗu vecāki dažkārt sarīko mājās īstas divkaujas, izlietojot cīņai visu, kas tiem pie rokas pagadās.

Tādos brīžos no šiem dzīvokļiem skan mazo, līdz neprātam pārbaidīto zēnu un meiteņu spiedieni, kas tālu atbalsojas apkārtējos namos.

Tie ir mūsu izārdīto, izirušo un izirstošo ģimeņu mocekļi, kam bieži vēl pirms skolas gadiem mazajās sejiņās iegulstas cietēju skumjas un nomāktība.

Tās ir dzīvi apraktās, mazās dvēseles, kas cieš par to, ka pāri zemei un tautai ir gājis negaiss, kuŗš sajaucis debesis ar zemi, sajaucis taisnību ar noziegumu, sagādājot ciešanas.

tiem, kas vainīgi vienīgi ar to, ka viņi ir — nākuši pasaulē.

Bet šie mazie tak ir — mūsu tautas un valsts nākotne! Nākošo paaudžu Latvijas cēlāji! Viņi, kas šodien cieš un klusībā raud savas mazās bērnu asaras!

Viņu kliegzieni un viņu posts sauc palīgā visu dzīvo latviešu tautu. Visus, kas var un spēj palīdzēt. Jo viņi paši netiek ar savu nelaimi un kaunu galā.

Palīgiem ir jānāk.

Drupas, zem kuŗām šie mazie pakļuvuši, ir jāsakārto, lai viņas tos nenospiestu un nenoznaugtu, lai viņas tos neapraktu dzīvus.

Šī ir viena no lielajām cerībām mūsu tautas augšāmcelšanās dienās: pasargāt no nepelnītām ciešanām tos, kas šodien nepelnīti cieš.

Atvairīt ciešanas no tiem, kas, paredzams, rītu cietīs.

Bet kas te būtu darāms? Kāds ceļš te ejams?

Šis ceļš ir jāmeklē mums visiem.

Un viņš ir jāatrod.

Lai mūsu tautā patiesi valdītu taisnība.

Vēlo laulību posts

— Vēlo laulību posts nav tas vien, ka cilvēkiem, kas vēlu nodibinājuši savu ģimenes dzī-

vi, dažkārt vairs nemaz nav pēcnācēju, bet arī kāds cits, kas nezaudē savu postošo spēku arī tad, ja šie pēcnācēji būtu.

Cilvēki, kas nav vairs tālu no pusmūža, un kas tomēr vēl nav varējuši nodibināt savu ģimenes dzīvi, arī vislabākā gadījumā ir un būs krietni vien garīgi un miesīgi savazājušies. Viņiem — ilgajos gados — gribot un negribot būs bijušas dažādas attiecības ar tiem, kas tomēr galu galā ir likušies nepiemēroti kopējam ceļam un kopējām gaitām; vai ar tiem, kas kādreiz tiem tomēr likušies tuvi un pat mīļi; vai ar daudziem un dažādiem citiem, kas visi no vēlā laulību kandidāta tomēr paņēma līdz kādu daļu, arī paši viņam kādu daļu no sevis atstādami.

Ļaudis, kas jau krietni gados, uz nākamo laulāto draugu skatās acīm, kas ir pilnas vērtēšanas, svēršanas un apsvēršanas, pilnas aizdomu, pilnas atmiņu, pilnas pagātnes varas un dažādu salīdzinājumu, kas viss nāk un nāks jaunajai ģimenei vienīgi par postu.

Vislaimīgākās ir tās laulības, kur kā vienam tā otram aiz muguras nav nekādu pārāk pamatīgu piedzīvojumu, jo tikai tīrās un pēc iespējas tīrās laulības izrādās tās, kas pastāv un spēj pastāvēt.

Jo vairāk redzējuši un piedzīvojuši ir abi partneri, jo mazākas izredzes ir viņu mēģinā-

jumam — iet kopēju ceļu. Tāpēc ka šie laudis, pretim nākotnei iedami, tomēr nespēj atbrīvoties no varas, kāda pār viņiem ir — pagātnes ceļiem. Nespēj. Vai ja spēj — tad tikai pa daļai.

Viņi savā laulībā nav tie, kas viņi ir un liekas, bet viņi ir savāds šīs dienas un pagātnes maisījums, par kuŗu nekad nevar īsti zināt, kuŗā mirklī tas pieder šodienai un kuŗā — vakardienai.

Tāpat kā savus dzīves biedrus tie dažreiz nosauc pavisam svešos vārdos — tajos acūmirkļos, kad pagātne sākusi par viņiem valdīt, tā pret saviem dzīves biedriem viņi brīžam ir nepelnīti savādi, jo zemapziņā iegūlušies pagātnes rēģi neredzami valda un rīko viņu vārdus, domas un rīcību.

Cilvēki, kas pieder savai pagātnei un kam tā ir, tikai reti spēj piederēt savai šodienai.

Ar mums kopā būdami, viņi ir arī kautkur citur. Vajaga daudz garīga spēka un milzīgas varas pār sevi, vajadzīgs milzums labu īpašību, lai kāds varētu un uzdrošinātos saistīties ar šādu cilvēku.

Vēlās laulības ir pilnas šādas — ar nodomu un bez nodoma atmodinātas pagātnes šalkoņas un vētru, un arī — negaisu. Bet viss tas plosa un ārdā jau tā mazo un vārgo šādu laulību laimi.

Un ja arī šie ļaudis būtu tikuši visam pāri, tad tomēr vēl paliek kāda nelaime: arī tad, ja Dievs viņus svētī ar bērniem, viņi nespēj šos bērnus audzināt ar to sirsnību, kāda ir vienīgi jaunām mātēm un jauniem tēviem. Šādiem veciem ļaudīm bērns ir par nastu. Viņi to nesaprot, jo viņi paši ir jau pārāk tālu no savas bērniības dārziem un no savas jauno dienu skaidrības.

Pat arī tad, ja viņi būtu labi savu bērnu audzinātāji, viņi nevar palikt savā postenī tik ilgi, cik tiem būtu vajadzīgs. Jo cilvēka mūžs ir īss, un tam, kas savu daļu ir nodzīvojis, ir jādomā par pošanos tālajā ceļā.

Pašnāvības un pašnāvnieki

Lielā daļa no tiem, kas pilsētā paši no savas rokas miruši un zem smiltīm dus, kā vēlāk izrādās — šo zemi un šo sauli pametuši kādas nelaiemes dēļ, kas šādi vai tādi arvien cieši saistās ar ģimeni.

Vai nu šie ļaudis izrādās tādi, kas nebija redzējuši iespēju — kādreiz savai ģimenei piederēt. Vai tādi, kas bija redzējuši — savu ģimeni sabrūkam un bojā aizejam. Vai tādi, kurus dažreiz, citiem nezinot, dzīli un smagi nomākusi kāda viņu ģimenes nelaime — tiešām, gandrīz ikvienā gadījumā

mums izdosies atrast kādu sakarību ar ģimeni un viņas lomu šo cilvēku pēdējā solī.

Ģimene un viņas laime — tā ir bijusi tā saule, kuŗas trūkumu viņi nav varējuši, nav mācējuši, nav spējuši paciest un panest.

Ka mūsu ģimene varēja būt un vēl šodien ir nelaimīga daudzējādā ziņā, par to liecību, kā jau redzējām, ir pietiekoši daudz. Mūsu ģimenes posts — neslēpsim — ir tik dziļš, cik vien dziļš viņš kādā tautā var būt

To arī nemaz nav tik grūti saprast un to mūsu tauta ir jau sākusī saprast.

Cilvēki neiet bojā, ja viņi tic, ka ir kāda ģimene, kuŗai tie ir viss. Neviena sev nedarīs galu, ja viņš zinās, ka viņa sieva, viņa bērns, vai viņa bērni gaida to mājās, gaida viņa palīdzību, gaida viņu pašu — kā vienīgo cerību, kā glābēju, kā sargu.

Neviena sieviete nedarīs sev galu, ja viņa zinās, ka tā ir laimīgas, veselās un stipras ģimenes māte. Kā viņa ir tā, kuŗu mīl un kuŗai tic un uzticas viņas bērnu tēvs. Kuŗu mīl, kuŗu gaida un kuŗu ar prieku sagaidīs viņas bērni.

Neviens un neviena nedarīs sev galu, ja vien tiem būs kautcik stipras saites ar viņu veselo un tīro ģimeni, kuŗai tie paši ir devuši savu labāko un kuŗiem tā ir devusi savukārt to,

ko vien labu ģimene var dot ikvienam, kas pie tās pieder.

Ģimene pati, vai izredzes uz viņu, vai uzticība un siltas un gaišas attiecības ar savu vecāku ģimeni, visas šīs ir tādas saites, kas sien cilvēku pie dzīvības stiprāk par visu citu, kas vien cilvēku pie dzīvības var siet. Bet tikai tur, kur ģimene ir pataupījusi savu svētumu. Tikai tur, kur ģimeni nav sagandējuši un padarījuši netīru tie, kas pie viņas pieder.

Tikai tur, kur ģimenē nav ieplūduši jauni un graužoši ārienes iespaidi. Tikai tur, kur šīs ģimenes locekļiem nav ar ār pasauli un viņas laudim saišu, kas ir ciešākas, nekā drīkst būt tiem, kas ģimenei patiesi uzticīgi.

Jaunai gaismai ir jāieplūst mūsu ģimenē, lai viņa varētu ieplūst arī mūsu dzīvē. Jauni, stipri un droši pamati viņai ir jāmeklē, jārod un jāuzceļ.

Jo no veselām un patiesi garīgi un miesīgi stiprām ģimenēm nenāk laudis, kas dzīvībai galu dara. Jo no veselajām ģimenēm nāk un var nākt vienīgi tādi laudis, kam dzīvība ir lielākais svētums, kāds vien atrodams Dieva pasaulē.

Šādi veselā ģimenē auguši un uzauguši laudis nekad neatņems dzīvību ne otram, ne sev. Jo nāves ceļš ir tikai nestipro un neveselo ceļš. Šo ceļu iet vienīgi tie, kas ir vārgi vai nu mie-

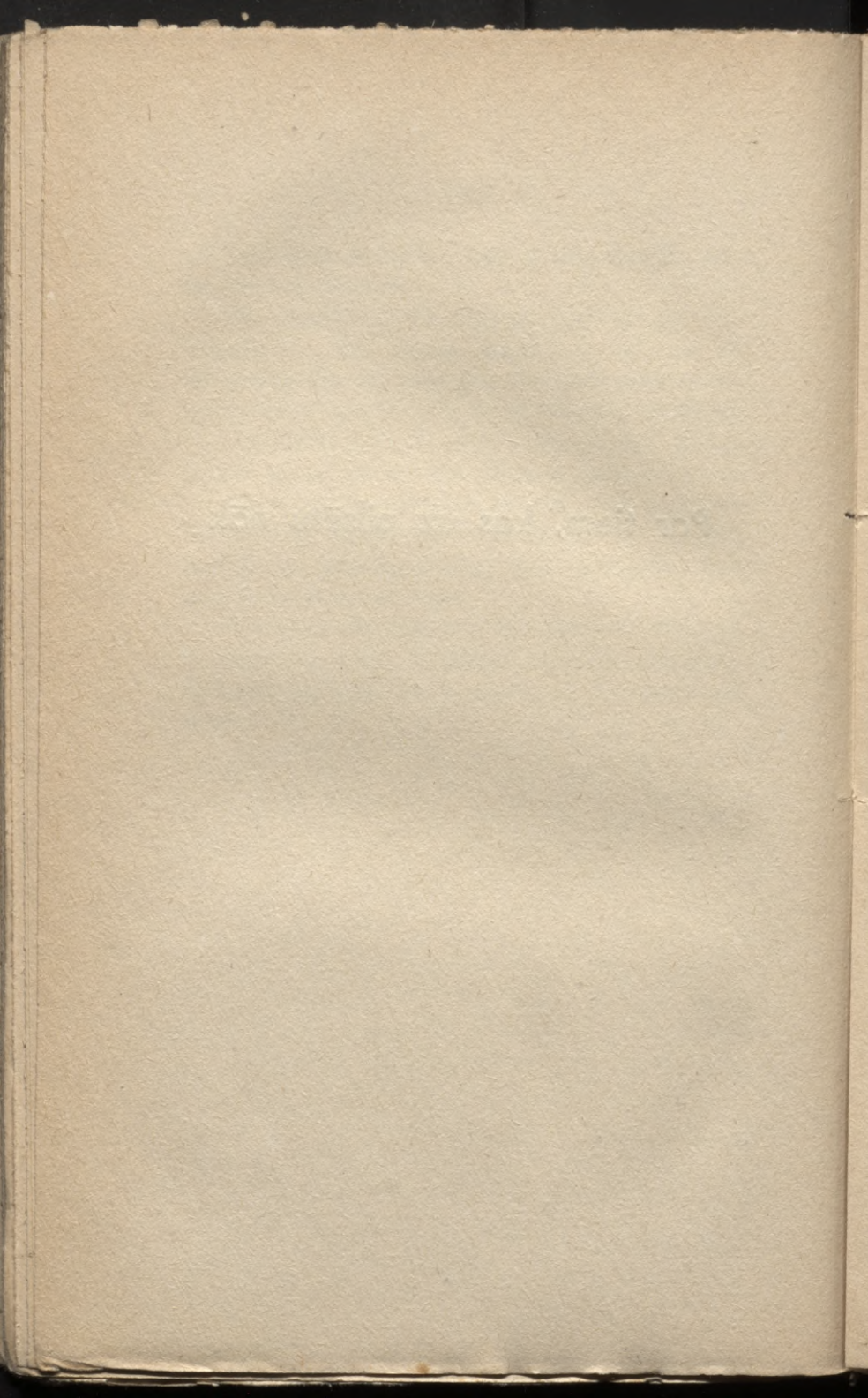
sā, vai savā dvēselē. Kas ir aizvainoti, aizlauzti, vai salūzuši.

Bez šaubām — šis liktenis var ķert arī visveselākos. Bet tikpat skaidrs ir arī tas, ka galvenām kārtām viņš ķer tos, kas savu nelaimi ir mantojuši kā garīgu vai miesīgu nespēku.

Lai Dievs dod, ka mēs nākamajos gados prastu atrast un atrastu ceļus uz patiesi veselo un patiesi stipro latviešu ģimeni. Šis nav vienā paaudzē sasniedzams mērķis. Bet mūsu tautai ir jāmacās cīnīties par mērķiem, kas pāri paaudzēm sniedzas.

Dzīvo un dzīvībai uzticīgo tauta — šāds lai ir viens no mūsu mērķiem, rītdienā skatoties. Bet pirmais solis uz šo mērķi ir — vesela ģimene.

Par tiem, kas uz pilsētu nāk

Vieglās dienas un stāsts par „pasaules gājējiem“

Mūsu dzīvā spēka sabrukumu pavairo kāda tautas dvēselē dziļi ieaugusi sakne: maldīgais uzskats, ka vecāki savā mūžā tik grūti un sūri cīnās tikai tāpēc, lai bērniem sagādātu vieglās dienas.

Daudzi no vecākiem, pat — lielā daļa piemirst, cik labi ir tiem cilvēkiem, kas jau jaunībā norūdīti, var uzsākt dzīves cīņu vienalga cik grūtos apstākļos. Daudzi vecāki, par saviem bērniem domājot, negrib atcerēties, cik ļoti viņiem savā laikā par svētību bija nācis tas, ka viņi nebija „mīksti auguši“. Turpretim viņi šos savas jaunības grūtumus atceras nevis kā lielisku skolu nākošām uzvarām, bet kā lieki un itkā nevajadzīgi nestu nastu. Bet tā ir dziļa maldīšanās. Šī nasta nebija lieki nesta. Viņa ir jānes un — labprāt jānes un jāuzņemas visiem, kas grib, lai pasaulē neiznīkst stipro cilvēku un lielo cīnītāju un uzvarētāju cilts un kas paši grib pie tās piederēt. Vecāki bieži vien negrib saprast, ka viņu bērniem vissvētīgākais būtu nevis līdzdotie līdzekļi, ko gan daudzi spēj vienīgi ar grūtībām, bet viņu līdzdotā dzīves māka, viņu līdzdotās darba spē-

jas, kas ļautu uzsākt cīņu ar dzīves grūtībām arī vissmagākos apstākļos, viņu iemācītā pieticība un prieks un apmierinātība mazumā, viņu māksla iztikt un priecāties jau par visvienkāršākiem apstākļiem, viņu līdzdotā māka — apmierināties dzīvē ar vismazāko prasību skaitu — zīmējoties uz sava ēdiena dārgumu un izsmalcinātību, zīmējoties uz savu tērpu, dzīvokli, izpriecām. Vecāki, savā aklaajā bērnu mīlestībā, aizmirst, ka dzīvē viņi lieli ir auguši tikai tāpēc, ka ir mācījušies un mācējuši atsacīties no sīkumiem, — jo visas pieminētās ārišķības ir tikai sīkumi, lai kalpotu savas dzīves lielajam uzdevumam: savai ģimenei, savai jaunajai audzei. Savas tautas tālām, nākamām dienām.

Tā nu paši, pa lielākai daļai, dzīvē izgājuši lielo un svētīgo atsacīšanās ceļu, viņi aplam cenšas un pūlas, lai viņu bērni šīs atsacīšanās vairs nepazītu.

Paši savā mūžā izgājuši norūdišanās ceļu, viņi pa lielākai tiesai savus bērnus grib sūtīt un vadīt bīstamajā atlaidināšanās ceļā. Bet šis ceļš ved tieši pretim nelaimei.

Vecāki cer, ka viegluma ceļš būs arī laimes ceļš.

Bet tā nav taisnība.

Viegluma ceļš dzīvē visbiežāk nozīmē ne-

vis uzvaru un sasniegumu, bet patstāvīgas atkāpšanās un zaudējumu ceļu.

Tam vislabākā liecība ir bijušie un varbūt vēl esošie inteligēntie bezdarbnieki. Viņu dzīve un darbs, šķietami nav un nevar būt grūts — pēc darba smaguma raugoties. Bet cik tālu no laimes ir šī viņu „viegļā“ dzīve, to vislabāk zin paši tie, kas kādreiz cietuši šādu bezdarbnieku rindās.

Lauku godīgie un sirsnīgie ļaudis, tāpat arī pilsētnieki vecākā paaudzē, savu mūžu grūtajās darba gaitās nogājuši un saviem jaunajiem labu vēlēdami, kā jau teicu, ne katrreiz uzmin, kur meklējams ceļš uz viņu jaunās audzes spēku un laimi.

Daudzi no šiem vecākiem savās tulznainās rokās skatīdamies un savu laika biedru saliektās muguras vērodami, domā, ka lauku un darba dzīve tiešām ir smaga un nelaimīga, jo tiešām — šāda dzīve padara rokas krevelainas, bet vaigus aprauj vējā un lietū. Toties sirdi... Sirdi šāda dzīve dara gaišu un skaidru. Bet vecāki ļaudis to arvien tik pamatīgi piemirst, ka dzīves laimi un nelaimi atkal un atkal sāk svērt un vērtēt pēc mīkstām vai cieti sastrādātām rokām.

Viņi paši vairs neatceras, ka laime ir kas cits. Ka laime ir tas, ko cilvēks izjūt brīdī, kad viņam liekas, ka tas godīgi un patstāvīgi

savu maizi nopelnījis. Ka laime ir tas, ko cilvēks jūt sava ģimenes pavārda mājībā. Savu veselo, spēcīgo, jautro un priecīgo bērnu pulkā.

Lauku un grūtā darba ļaudīm ne katrreiz ir viegli iedomāties un saprast, ka tie, kas Rīgā dažreiz staigā ar baltām, mīkstām, bezdarbā apnikušām rokām, ka šie ļaudis brīžiem vairāk noskatās Daugavas dzelmē nekā debesīs.

Lauku ļaudis ne katrreiz uzmin, ka tie, kas nosēž sešas stundas gaišās, tīrās, ārēji itkā piemīlīgās telpās, tikai retu reizi spēj ar savu darbu sievu un bērnus uzturēt.

Lauku ļaudis ne katrreiz spēj uzminēt un saprast to, ka cilvēki, kas pa ielu iet itiņ jauki apģērbusies, dažkārt mitinās istabās un pusistabās, kur tiem pat ne sava gulta nepieder.

Patiesību sakot viņi — tur uz laukiem — tikai retu reizi, bet varbūt, ka arī — nemaz — nevar visā pilnībā iedomāties, cik grūtu un trūkuma pilnu dzīvi Rīgā dzīvo tie, kas pie viņiem uz laukiem aizbrauc smaidoši un apvilkuši tērpus, kādus parasti nēsā tie, kurus par „kungiem“ sauc.

Šodien vēl daudzi tēvi un mātes uz laukiem nezina, ko patiesībā viņi izdara dažreiz skubinādami vai izvadīdami dēlu vai meitu uz pilsētu. Viņi, varbūt, to visā pilnībā saprot tikai tad, kad ir jau par vēlu. Tad, kad viņu dēli vai meitas, kad viņu jaunie — salauzti un vilušies,

sadragāti un dzīvē vairs gandrīz nekam nederīgi, atkal pārnāk atpakaļ tajās mājās, kas viņu dēļ tikpat kā pilnīgi izputinātas un apraktas parādos, lai ķertos pie slaucenes vai arkla un ... lai ... paliktu.

Paliktu nevis uz vienu nedēļu, mēnesi, vai gadu, bet uz visu to laiku, kāds viņiem atlicis līdz mūža norietam.

*

Šādi „pasaules gājēji“ pārnāk kā putni ar salauztiem spārniem. Viņi vairs nemāk īsti lauku zemē atpakaļ ieaukt. Viņi vairs nespēj iezelt lauku apstākļos.

Viņi vairs nespēj atkal atsākt par jaunu to dziesmu, kas viņiem, pilsētā dzīvojot, aizmirsusies..

Šie cilvēki ļoti bieži ir tādi, kas savā mūžā zaudējuši visu.

Ģimene?

Nē, pēc visa tā, kas bijis pilsētā, kādai ģimenei tad viņi vairs der?

Viens otrs, protams, mēģinā. Bet tā ir nožēlojama dzīve ko viņi lūko saglābt. Nožēlojama dzīve, jo viņu sirdis un domas, bet bieži vien arī viņu sapņi skrien atpakaļ uz zaudēto paradīzi. Skrien atpakaļ, padarīdami pašus tos nevarīgus un nenoteiktus arī šādā par jaunu iesāktā dzīvē.

Ja kāds iet uz pilsētu un augstām skolām,

lai tas vispirms apdomā, vai viņa ekskursija nav lieka. Vai viņa zināšanas tam derēs, lai viņš tās savas dzīves pamatos kā drošu akmeni varētu iemūrēt, jeb tās viņam būs lieks un neizmantojams greznums un turklāt vēl tik dārgs, ka viņa pirkšana sagraus visu viņa turpmāko mūžu.

Vai viņš uz laukiem neatstāj kautko tādu, ko vēlāk vairs nekad nevarēs un nemācēs atgūt.

Vai tik viņš nepošas apglabāt vilšanās kapos dažus no tiem gadiem, kas nekad vairs neatgriežas un nekad vairs nav atpakaļ atsaucami.

Lai šādi ļaudis padomā arī par to, cik vienuļas dienas un dzīve paliek tiem, kas no pilsētas salauzti pārnāk. Cik neomulīgs kļums pārkrīt pāri tām mājām, kur vairs nekad neatskan to jauno audžu balsis, kam veco vietā jāstājas.

Lai padomā par to, cik nelāgi garajos ziemas vakaros ir sēdēt pie pavarda, skatīties ugunī un zināt, ka jūsu dzīve šajā pajumtē izdeg tāpat, kā pēdējā pagale pavardā, atstājot aiz sevis vienīgi pelēku pelnu kopu.

To lai atceras arī tie lauku ļaudis, kas noraugās pa vārtiem aizbraucošā dēlā vai meitā.

Kas pēc gadiem atkal atgriezīsies pa šiem pašiem vārtiem? Vai droši un priecīgi vīri?

Vai salauzti cilvēki, kas slepus iemanīsies pagalmā, labinādami suni, lai tas nerej, jau laikus nenododams nelaimīgā viesā ierašanos.

Dzīve rāda, ka salauzto pārnāk mājās daudzkārt vairāk, nekā nesalauzto. Bet turklāt laba tiesa no tiem, kas pilsētā cīņu zaudējuši, nepārnāk nemaz — jo pilsētas kapu vēlēnas tos pārāk stipri tur ciet viņu agrajās dusvietās.

Laipe un vieglas dienas — tās ir divas lietas, ko nekad nevajaga sajaukt.

Vieglas dienas... Vai viņas visbiežāk nenozīmē — nelaimi?

Jo kas gatavojas vieglām dienām — tie tak arvien — zaudē. Tos salauž — grūtā dzīve. Kuŗu uzvar un ar kuŗu tiek galā vienīgi tie, kas jau no mazām dienām — grūtumam savu spēku ir rūdījuši

Grūtai dzīvei savus bērņus lai audzina tie, kas viņus grib laimīgus redzēt. Jo kas grūtai dzīvei ir audzis, tam arī grūtā dzīve ir — viegla.

Jautājums, ko daudzi atrisinā pārāk vēlu

No laukiem ieplūdušie ļaudis patiesībā ir bijuši visi tie, kas Rīgu ir lielu uzcēluši. Tas ir tiesa.

Bet ir zīmīgi vērot, kas notiek ar šiem ļau-

dīm, ja viņi ieplūst pilsētā tādā mērā un tādos apstākļos, kā tas ir noticis mūsu valstī pēdējo gadu laikā.

Viss lielākais vairums, no šiem ļaudīm pilsētā vai nu ko sasniedzis, vai nē, tomēr ir iekūlies tādos apstākļos, ka nav spējis ne tuvu tikt tai laimei, kuŗas dēļ tie bija atvadījušies no tēvu sētas.

Pilsētas dzīves prasības vēl šodien izrādās tik augstas, ka šeit savu ģimeni nodibināt ikgadus var tikai nedaudzi simti. Pie tam vairums no šīm ģimenēm nav nekādas īstās, bet tā sakot — māņu ģimenes, jo viņas neuzrāda īsto ģimeņu pazīmju.

Nemaz netiesājot šos ļaudis, jāsaka kautkas, kas viņiem arī par labu nāktu: ļoti daudzos gadījumos viņi pilnīgi un galīgi bērnus nemaz nespēj uzturēt.

Nespēj tāpēc, ka viņiem — nepietiek līdzekļu.

Ja viņi gribētu kādu bērnu laist pasaulē, daudzos gadījumos sievai būtu jāpamet darbs. Bet tādā gadījumā koppelņa sabruktu tik stipri, ka ar to ģimenes uzturam vairs nepietiktu.

Arī tajos gadījumos, kur sieva nestrādā, lielum lielai daļai iztika ir tiešām visai aprobežota. Baidīdamies, ka viņa nekļūst vēl ļaunāka, šie ļaudis nedrīkst dzīvot ģimenes dzīvi viņas istajā nozīmē.

Kāda veca un ļoti svarīga patiesība ir tā, ka pilsētas darbs ir ļoti nedrošs un nepastāvīgs. Katra jauna diena var sagraut tos pamatus, uz kuriem balstās ģimenes materiālā eksistence. Arī tāpēc ģimenes ļaudis pilsētās izvairās no ģimenes pieauguma.

Tā tas iet no gadu gadā, kamēr šī nenormālā dzīve abiem kļūst par nepanesamu slogu un tie atkal viens otru pamet. Visbiežāk — vīrs sievu. Dažkārt — arī sievas tos vīrus, kam nav bijis iespējams pietiekoši daudz un pastāvīgi pelnīt.

Tā nu iznāk, ka ģimene, arī tiem nedaudzajiem, kam nu tā būtu, nav nemaz īsta ģimene, un līdz ar to — šo cilvēku laime nav nekāda laime.

Beidzot — kad tas tā ir gājis dažus gadus vai gadu desmitus, bezbērnu vecāki — šķirti vai nešķirti — mirst, atstādami aiz sevis nevis savus jaunus — dēlus un meitas, bet vienīgi vientuļus kapus. Tautas dzīvo dēlu un meitu rindā paliek robs. Aizgājēji pa lielākai tiesai arvien ir bijuši vērtīgi un uzņēmīgi cilvēki — jo tikai tādi uz pilsētu nāk. Bet — lūk — pēc viņu nāves tauta nav atguvusi neko viņu vietā. Savā laikā šie cilvēki tomēr bija audzināti un audzināmi. Savā laikā vecāki un valsts viņu labā bija nesuši dažu labu upuri. Un par visu to tauta un valsts beidzot saņem — di-

vus kapus, pie kam vienu vai otru no šiem ļaudīm vēl gadās apglabāt uz valsts rēķina.

Atmetot pie malas kaut arī šo visai svarīgo patiesību, ka šādu cilvēku bojā eja ir liels zaudējums tautas dzīvajam spēkam, uzmācas vēl arī kāds cits jautājums: vai tad tiešām tā ir laime, ko šie cilvēki pilsētā bija baudījuši?

Vai tā ir kāda laime, ka sieva ir bijusi spiesta nogalināt savus jaunus — pati savās miesās? Vai tā ir bijusi laime, ka vīrs nespēja un nezināja neko citu, ka vienīgi — paskubināt viņu uz šo soli?

Vai tad to viņi bija meklējuši pilsētā? Viņi abi, kas, varbūt uz laukiem vai mazpilsētā būtu varējuši dzīvot kaut arī trūcīgāku un vienkāršāku, tomēr cilvēcīgi laimīgāku un pilnīgāku dzīvi savas īstās ģimenes, savu kaut arī trūcīgāk apģērbto un paēdināto bērnu vidū.

Kas tad galu galā bija panākts ar visu lielo cīņu gadiem cauri? Kas panākts pašiem sev? Kas panākts — tautai?

Neredzamā vilku bedre

Lai pilsētu ģimene nebūtu notiesāta savam šīsdienu liktenim, viņai starp daudzām citām — ir jāizcīna arī šī grūtā un smagā cīņa: cīņa pret augstajām dzīves prasībām.

Vispār pilsētu nomāc tie izdevumi, kurus

Šodien ir parasts uzlūkot par nepieciešamiem, un netikums — būties šos izdevumus stripot no saviem budžetiem. Pilsētnieki viens pār otru sacenšas dažādu sīkumu iegādāšanā, dažādu mazvērtīgu baudu cienīšanā, dažādu ģimenes dzīvei un nākotnei pilnīgi lieku gaitu staigāšanā un iešanā. Šisdienas pilsētu ļaudis atgādina pūli, kas ir itkā dzimis un radīts vienīgi tāpēc, lai kalpotu tiem simtiem izpriecu lokālu, kas ir ikvienā pilsētā, tiem simtiem kino, kas kā lamatas uzglūn pilsētniekam katrā ielā, tiem simtiem apģērbu un citu lietu veikaliem, kas ar saviem ikdienas jaunumiem vilinā, sauc un kārdinā un izsūc pilsētnieku spēkus un līdzekļus.

Šī kalpošana dažādām tukšām vajadzībām, ko veikālu gars ir izkopsis līdz pēdējai iespējai, apēd visus pilsētnieku līdzekļus. Viņa izsmeļ pilsētnieku spēkus tik pamatīgi, ka tiem vairs neatliek ne drostalas patiesi svarīgajiem un nepieciešamiem izdevumiem, kas stāv pāri par visu to, ko šodien veikalnieciskā pilsēta ir padarījusi par nepieciešamu dzīvē un sadzīvē.

Pilsētnieku dzīves atplaukšana sāksies vienīgi ar to laiku, kad no pilsētām nozudīs miljoni izpriecu lokālu, simti kino un citu laika sišanas un gara sagandēšanas vietu, desmiti kafejnīcu un krogu, neskaitāmie greznuma lietu veikali, neskaitāmie kosmētikas kabineti, kas

tāpat kā visi minētie iestādījumi kalpo nevis gara un miesas stiprumam, bet gara un miesas pēc iespējas pamatīgai sagraušanai un visi tie nemināmie un neuzskaitāmie iestādījumi, kam nav nekādas nozīmes tautu dzīvības un spēka uzturēšanā, bet kam ir vienīgi nozīme viņu graušanā un sagandēšanā.

Ja pilsēta paliks tāda pati, kāda viņa ir šodien, tad arī rītu viņa ar savām alkām pēc greznības un dārgās dzīves būs vienmēr atvērtais tautas kaps, vienmēr jauniem upuriem gatavā neredzamā vilku bedre, vienmēr jaunu un nepiedzīvojušu un nenorūditu siržu ievilīnāšanai izredzētās lamatas.

Ja mūsu tauta neuzvarēs un nesavaldīs savu lielpilsētu, tad lielpilsēta nokaus mūsu tautu.

Ja pilsoņi nemācēs atsāties no pilsētās populāro prasību miljona, tad viņiem arī turpmāk būs jāatsakās no ikvienas dzīvas būtnes pirmās tiesas un pirmās daļas: no savas jaunās audzes un savas ģimenes.

Bet šī ir grūta cīņa, jo pilsēta māk nokaut raksturu tajos, kas viņai ir ilgus gadus bijuši uzticīgi.

Ko pilsētā var atrast un ko nevar

Tiem, kas šodien uz pilsētu nāk, ir jābūt gataviem un jāzin, ka viņi ir atnākuši šurp nevis

laimi iekarot un izcīnīt, bet laimi — izlozēt. Tādēļ, ka pilsētā šodien vēl nav vietas visiem, kas te grib palikt. Tādēļ, ka no visa milzīgā pulka laime kritīs tikai pavisam nedaudziem, kam būs izdevies grūtajā cīņās laikā paglābties no bojā iešanas un no spēku sabrukuma.

Viņiem ir jāzina, ka tie var šajā loterējā arī paspēlēt, krist un iznīkt, kā daudzi no tiem latviešiem, kas šodien gan ir jau sirmi un nevarīgi, bet vēl arvien nevar atbalstīties ne uz viena sava pēcnieka pleca, jo viņiem šādu pēcnieku pilsētas apstākļos nevarēja būt, nav un arī vairs nebūs.

Ja kāds grib meklēt dēkas, ja kāds grib meklēt raibu, kaut arī nelaimīgu dzīvi, ja kāds par vissūrāko darbu grib saņemt vismazāko laimes daļu, ja kāds nebaidās no likteņa — mūžu un mūža vakaru pavadīt viens, ja kāds nebūs izmisis, ja viņam iekritīs pilsētas daudzkārt piešķirtā daļa — palikt bez ģimenes, bez savas mājas laimes, bez saviem jaunajiem, kas ir ikvienas cilts dzīvie zari un atvases, tāds, kas ar visu to jaunākā gadījumā ir ar mieru izlīgt, tāds uz pilsētu var nākt gluži mierīgi. Jo te viņam ir visliekākās izredzes dzīvi noslēgt tieši tā, kā te sacīts. Pilsēta to ir pierādījusi. Pilsēta to pierāda arī šodien. Un pilsēta to pierādīs tikpat labi rītu un parītu.

Pilsētā nevienu negaida žēlastība, atskaitot

patversmes tiem, kas ir kļuvuši pagalam nespējīgi.

Pilsētā ikvienu sagaida vienīgi barga cīņa un sīksta uzvara. Daudz zaudējumu un maz ieguvumu. Ļoti iespējamā bojā eja un ļoti mazas cerības uz izglābšanos.

To ikvienam atgādina mūsu latviešu saime pilsētās, kur šodien tik bargi plosās jauno laiku mēris. Izmiršana. Latvieši, pilsētā ienākuši, vēl nemāk šim mērim spītēt. Viņi šodien pakrīt zem šī mēŗa rokas. Ja kāds grib būt viņu vidū — tāds lai nāk.

Tautai — visbeidzot — arī pilsētņieki ir vajadzīgi. Ikvienai tautai ir vajadzīgi tādi, kas dara viņas labā darbus, kas ir ar nāvi un izmiršanu jāsamaksā.

Ikvienai tautai ir vajadzīgi karavīri. Bet mūsdienās tie krīt vienīgi tad, kad izceļas karš.

Ikvienai tautai ir vajadzīgi arī pilsētu ļaudis. Kamēr vēl tautas nav iemācījušās iztikt bez lielpilsētām. Bet šiem ļaudīm ir jāzin, ar ko viņiem ir jācinās, kaut arī pasaulē būtu iestājies un pastāvētu vislielākais miers.

Rožainie sapņi par laimi, par bagātību, par slavu, tie pilsētā ir jāmet pie malas.

Pilsētā sapņotājiem ir tikai viens ceļš: uz sanatorijām, uz slimnīcām, uz kapiem. Ja te ir kādi, kas spēj pastāvēt, tad tie ir vienīgi tie,

kam ir cietas dūres un tikpat cieti pakauši un neatlaidīga darba un cīņas griba. Ļaudis, kas māk piecelties un atkal droši stāvēt uz kājām, ja viņi būtu arī simts reizes pakrituši vai gar zemi nogāzti.

Ja kāds jūt, ka viņš visu to varēs, tad tāds lai nāk.

Visi ceļi šodien ir pilni to, kas no pilsētas atkal atgriežas laukos — salauzti un sakropļoti. Tādi ir pārnākuši mājās daudzi no mūsu brāļiem un māsām. Tādi, varbūt, kādu dienu pārnāksiet arī jūs. Lai arī jūs būtu cik stiprs. Jo pilsētā uzvar un var pastāvēt vienīgi stiprākie no stiprākiem un veselākie no veselākiem. Pārējie te dzīvo nikuļu un izmirēju dzīvi.

Labā galva un laba dūre un dzelzs veselība — šie ieroči ilgā cīņā — arī te var iegūt diezgan daudz. Bet parasti tā tomēr nav laime.

Jo laimes nav zinātnieka vai kādā citā pilsētas darbā saēstā miesā un dvēselē. Laimes nav dilonšlimajās krūtīs, kaut arī viņu īpašnieks reizē būtu arī desmit pamatīgu diplomu īpašnieks. Un turklāt — miljonārs.

Laimes nav nervu un spēku sabrukumā, kaut arī ar to būtu iegūti un nopelnīti miljoni. Daudzi nami un fabrikas.

Laimes nav — bezbērnu vecumā. Tajā

mūžā, kur visiem lielajiem ieguvumiem — nav neviena mantinieka, kas mantai līdzī spētu nākamajās audzēs nest arī lielā cīnītāja garu un asinis.

Lai nes nav tajā mūžā, kas savu radu un senču rindu noslēdz ar kapu.

Ja pilsētnieku laimi sāktu iekarot arī visa mūsu latviešu tauta, tad pēc nepilniem simts gadiem kāds, kas pie dzīvības paliktu, varētu apbraukt apkārt visai mūsu zemes lodei un vaicāt:

„Vai te ir kur vēl kāds dzīvs latvietis? Vai ir kāds, kas latviski runā? Ja ir — lai atsaucas!“

Un starp visiem cilvēces miljoniem viņam neatsauktos neviena balss.

Pilsētas elki

Viņa tiešām mūs sauc un velk pie sevis: pilsēta... Viņa mūs padara spārnotus, kad mēs viņas vārdu dzirdam. Viņa mūs sacelš naidā pret tiem, kas grib mūs atturēt. Viņa mums liek ienīst tos, kas mūs tieši vai netieši aizkavē.

Mēs, protams, neapstājamies. Mēs neļaujam sevi pierunāt. Tas mums ir sīkums, ko vecie ļaudis mums stāsta. Jo mums tak arī pašiem ir galva uz pleciem. Mums arī pašiem

ir rokas. Mēs paskatāmies viņās un nodomājam: gan jau! Gan ar tām mēs tiksīm uz priekšu! Un kā vēl!

Un tad mēs sākam savu ceļu no laukiem uz pilsētu. Mēs ejam uzbrukumā. Slepūs un atklāti. Pa ceļiem un tekām. Viens ar otru saukdamies. Viens otru uzskubinādami. Viens otru aizdedzinādami vēl lielākā dedzībā.

Pilsēta... Kas ir tie, kas uz vietas paliek?

Un mēs nicīgi skatāmies viņiem sejās un mēs sakām: laukis!

Tā nu mēs nākam un nākam.

Nu jau vairākas latviešu paaudzes nebeidzamā straumē dodas uz Rīgu.

Kas noticis ar viņām? Kur tās palikušas? Ak, par to mums nav laika jautāt.

Bet kad mēs paskatāmies un pavērojam kādu gadu desmitu. Vai kādus divus... Tad mēs redzam, kas ar mūsu ļaudīm notiek.

Mēs redzam, kas notiek ar viņām... Ar mūsu zemes skaistākajām... Ar mūsu lauku jaunavām. Tūkstošiem viņas šurp nāk savu laimi un savu apsolīto zemi meklēt, un ko viņas atrod?

Viņas te novīst un aiziet bojā — tukšziedā. Bez jēgas un bez nozīmes. Kā nebijušas.

Mēs atceramies, ka bērnu dienās tās daž-

kārt stāvējušas pavasaros zem ābelēm. Ziedu laikā.

Un mēs atkal atceramies un vērojam viņas tādas, kādas tās ir tagad.

Arī tagad vēl vecāki viņām dažkārt uz pilsētu sūta ābolus, šos ābeļu saldus augļus.

Un mums liekas, ka tas ir tāds savāds atgādinājums un pārmetums: tie āboli.

Viņas — šīs jaunavas — viņas tak tāpat reiz zied un nozied saviem krāšņuma un jaunības skaistuma ziediem. Mēs esam redzējuši, ka tas ir noticis ar daudzām no viņu vidus, ar daudzām, par kurām var sacīt, ka viņu pavasaris sen ir galā. Un ja nu tagad viņu mūžs nav vēl gluži rudenī, tad vismaz — vēlā vasarā.

Apmērām pret to laiku, kur ābelēm ir pilni zari ābolu, kas sāk arvien sārtāki ienākties.

Bet kamēr ābelēm ir pilni zari augļu, kā ir ar šīm mūsu tautas dzīvajām ābelēm?

Lūk, arī viņu rudenis ir klāt. Un — viņu rokās... čaukst pilsētas tukšie māņi. Apliecības. Diplomi. Kanceleju aprakstītais papīrs.

Skolās viņas gan ir mācījušās daudzas zināšanas, bet nebija iemācījušās un atcerējušās šo visu dzīvo būtņu gudrību, kurū bez visām skolām zin kaut kurš — stāds un augļu koks.

Viņas bija aizmirsušas iemācīties tās gudrības un bija aizmirsušas iet tos ceļus, kas liek augļiem bagātu rudeni gaidīt.

Kad viņas to sāk nojaust un saprast, tad pavasaris ir sen jau aiz kalniem. Aiz tiem kalniem, kas nelauj vairs atgriezties.

Tāpat kā viņas — simtiem un tūkstošiem uz pilsētām nāk mūsu jaunieši. Nāk uz pilsētas akmeņiem un cer te — savu dzīvi uzcelt. Nāk šurp, lai jaunu pasauli meklētu.

Un kamēr viņi cīnas un meklē un sāk saprast, ko nozīmē pilsēta, un ko nozīmē te ikviens solis, kurp te aizved ikviena iela un ko te dod ikviens pasākums, tikmēr ar viņiem notiek tas pats, kas ar viņu kādreiz jaunajām draudzenēm.

Arī viņi visā šajā juklī un steigā ir piemirsuši veco patiesību, kas vēl arvien nav mirusi un kas arvien vēl visus cilvēkus tiesā pēc vecajiem un stiprajiem dzīvības un nāves likumiem: kas nav sējis, tas nepļaus! Kas ir dzīvību aizmīrsis, to arī dzīvība atstāj! Kas viņai nekalpo, tas nestaigās mūžīgās dzīvības ceļus!

Par pilsētas elku kalpiem pārvēršas šie jaunie, kas dienās varētu būt vareni vīri un saimnieki un stiprs un drošs atbalsts savām saimēm.

Viņi ļauj sevi savaldzināt pilsētas baigajai burvībai.

Viņi kļūst par pielūdzējiem un kalpiem mašīnai un grāmatai.

Viņus apreibina un līdz sirds dziļumiem sa-
trauc mašīnu dziesma. Viņu acis un domas
apmaldās grāmatu rindās. Cilvēku rakstītās
grāmatu rindās.

Viņi urbjas tajās. Viņi pēti. Viņi meklē.
Viņi nezin norīmas šajā pētnieku, meklētāju
un pilsētas pielūgšanas skurbulī.

Un lūk: beidzot kautkur torpos sāk ska-
nēt zvans... Un nu tikai — zārkā atgūlušies
— viņi saprot, ka tas ir viņu pašu izvadīšanai
dziedātā pilsētas atvadu dziesma.

Zārku vāki ir par stipriem un dzīvība ir par
tālu, lai viņi šajos brīžos augšāmceltos un jau-
nus ceļus sāktu.

Viņu gaitas ir galā. Viņus aizved uz ka-
piem.

Un tur viņi paliek.

Un jaunas mašīnas dzied jaunas dziesmas
jauniem ienācējiem.

Un grāmatas — mulsinā jaunas galvas un
jaunos prātus. Līdz itkā neviena nemanīti
kautkur klusās pilsētas nomalēs pakrīt un šādu
ceļu aiziet arī viņi.

Pilsēta pārāk daudzus, lai neteiktu — vi-
sus — māca un iemāca kalpot nedzīvai pasau-
lei. Viņa pati ir nedzīva, un viņa savu nāves
zīmogu uzspiež ikvienam, kas to pārāk stipri
un no visas sirds mīl. Kas aiz mašīnu dūko-

ņas un grāmatu lapu čaukstēšanas vairs nedzird dzīvības un Dzīvā Dieva balsi.

Tāpēc daudzi no mums, kas šurp ir nākuši, ir nedzīvi pakrituši uz viņas akmeņiem un daudzi no mums vēl — nedzīvi pakritīs. Daudzi, kas laikā nemācēs atgriezties. Atgriezties un izglābties no tā pēdējā gājiena, kas sev līdz aizrauj ikvienu, kas te p a l i e k.

Dārgu īres maksu prasa šie nami. Šīs ielas. Šī dzīve.

Viņa no mums prasa dzīvību.

Jo te plosās tas dvēseļu mēris, kas aptumšo acis un samulsinā sirdis un neļauj saprast, kas dzīvē ir dārgāks par visu.

Morga ciemiņi

Kad skatās mūsu jaunajos, kas no laukiem ienākuši, tad liekas, ka tie ir kā neuzmanīgi bērni, kam aiz katra stūra uzglūn kāda seja, kurai acu vietā ir tikai — melni dobumi.

Gadiem ilgi šī kaulainā seja ir nopietna. Visu laiku, kamēr lauku jaunavu un jauniešu lūpās skan smiekli, visu laiku, kamēr viņu acīs staro neizsīkstošā ticība sev un savam lauku spēkam.

Bet kaulainā seja zin savu veco gudrību: gaidīt. Un viņa — gaida.

Un lūk — tad nāk dienas, kad no jauno cil-

vēku vaigiem sāk pazust sārtums. Kad maz pamazām no acīm pazūd gaišais un priecīgais — no laukiem līdz atnesto cerību mirdzums. Kad pazūd no lūpām — smieklu skanīgums.

Un tad sāk klusi pie sevis smīnēt tā ēna, kas šos jaunos vērojot bija nopietna visus šos gadus. Viņa smaida. Viņa gatavojas. Viņa cer. Viņa ir priecīgu nojautu pilna.

Un tad nāk kāds brīdis, kad pāri pilsētai kā auksta vēsma nošalc — viņas elsājošie smieklī.

Mēs raugāmies par ko viņa smejas. Un — mēs redzam:

Kādā mazā jumta istabiņā guļ viens no mūsu draugiem. Viņš guļ, skatīdamies griestos, un viņam deniņos ir mazs caurums, pa kuŗu sūcas asinis — kā sula no aizurbta bērza.

Un uz galda ir maza vēstulīte — tēvam un mātei. Daži vārdi: „Negaidiet mani atpakaļ. Es nevainoju nevienu.“

Tādu ir bijis daudz mūsu pilsētā.

Un daudz ir bijis arī tādu, kas paši kļuvi izdzisuši — bāli un dzeltenī, kā tās sveces, ko draugi viņiem vēlāk noliek pie zārka.

Tas viss izklausās drusku pārspīlēti. Drusku tā kā dzeja. Drusku tā kā briesmu stāsts.

Bet — aizejiet kādreiz uz morgu.

Tur uz skārda apsistiem galdiem viņi guļ. Nedzīvi. Sastinguši. Sāpēs pārvērstām sejām.

Ak — ieskatāties vien labi. Nenovēršaties.

Te jūs ieraudzīsiet un pazīsiet dažu labu, kas reiz smiedamies no laukiem bija ienācis. Bet nebija pratis tāpat — smiedamies — atgriezties.

Šodien mēs zinām, kas pie tā vainīgs. Šodien mēs pazīstam tautu nemieriem līdzī atnākušo dvēseļu mēri.

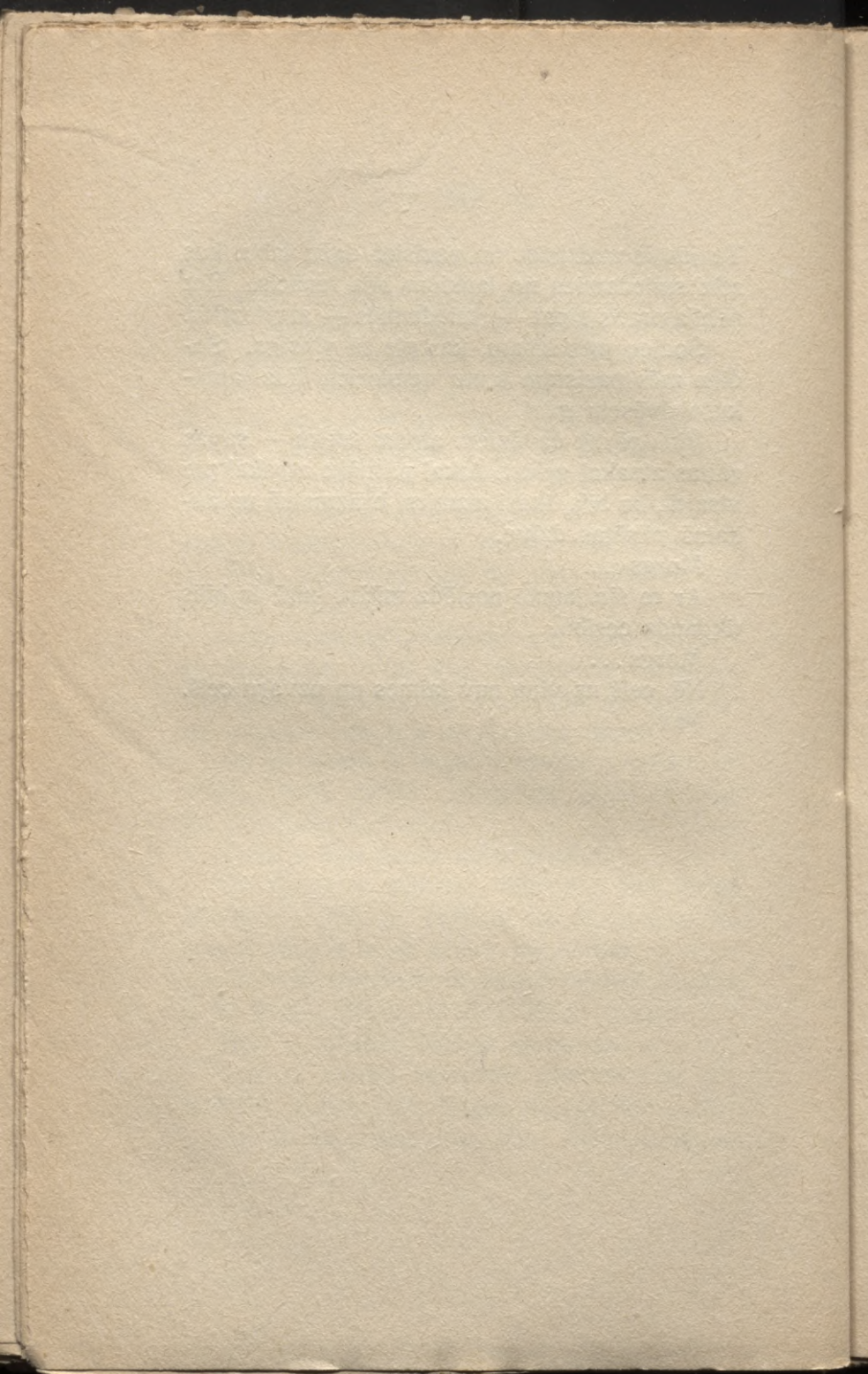
Viņš pārāk daudziem atņēma spēku — savas gaitas atpakaļ griezt. Atkal pārnākt atpakaļ pie visa tā, ko bija likusi aizmirst brāzmainā un aukainā pilsētas dzīve.

Morgs...

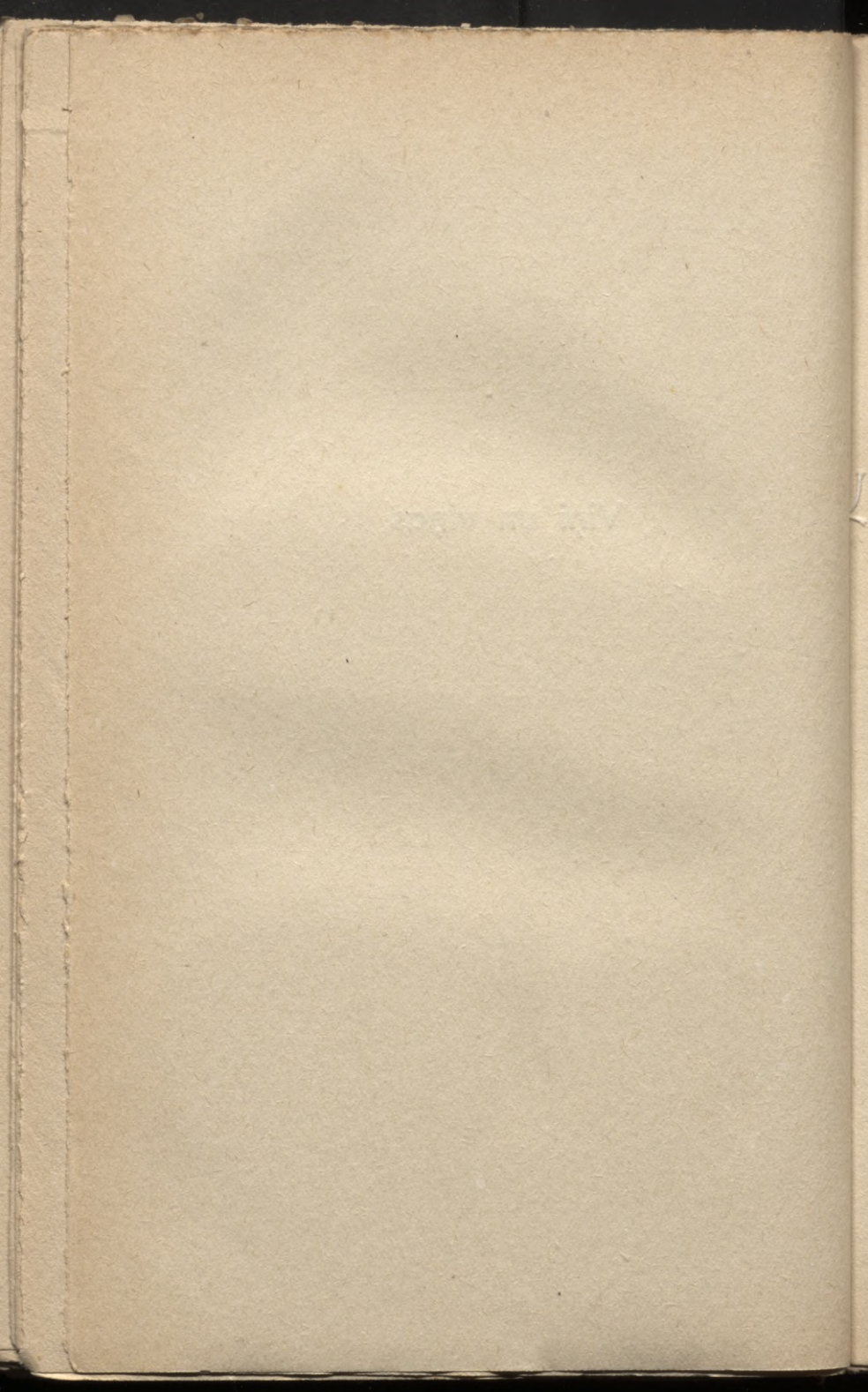
Ar to šie jaunie noslēdz mūžu, kuņā ir bijis tik daudz cerību.

Morgs...

Nē, ceļš uz viņu nav laimes un uzvaru ceļš. Nav!..

Viņi un viņas

Sievietes skaistums

Tautām, kam ir vienalga, vai tās dzīvo vai izmirst, var būt dažādas sievietes skaistuma mērauklas. Bet mūsu tautai, kas ar Dievpaļīgu sākusī cīnīties par savu pastāvēšanu cauri mūžiem un laikmetiem — mūsu tautā ir un būs tikai viena sievietes skaistuma mēraukla, un proti: mums, latviešiem, katra sieviete ir un būs tikai tik skaista, cik skaista viņa ir kā nākamā vai jau esošā sieva un māte. Cik skaista viņa ir kā nākamo audžu dzīvības devēja un auklētāja.

Ikvienu latviete ir skaista ar savu čaklumu, jo čaklums ir vajadzīgs rūpēs par tiem, kam ir dzīvība dota: lai šī dzīvība nenonīkst un bojā neiet. Tāpēc, ka mūsu jaunās audzes dzīvība ir mūsu tautas dzīvība.

Ikvienu latviete ir tikai tik skaista, cik viņa ir vesela. Jo veselība ir dārgākais mantojums no vecākiem uz bērniem un mūsu jaunajām audzēm ir jābūt stiprām, lai tās nepagurtu un neaprimtu darbā un cīņā ar ienaidniekiem. Bet tikai veselai sievietei var dzimst veseli bērni.

Ikvienu latviete ir skaista ar savu tikumu: jo vienīgi tikumīgas sievietes var būt īstas un uzticamas dzīves biedrenes un labas audzinā-

tājas saviem mazajiem. Jo ikviena māte māca un var iemācīt saviem bērniem tikai tos ceļus, kurus viņa pati ir staigājusi un gribējusi staigāt.

Tikumīgi ļaudis mums ir vajadzīgi, lai mūsu zemei stipru un godīgu cilvēku netrūktu: vienīgi tādi ļaudis spēj valsti godam vadīt un godam aizstāvēt.

Ikviena latviete ir skaista ar savu augumu: jo augums ir ikviena cilvēka veselības un spēka liecinieks. Un cik ikvienā latvietī ir veselības un spēka, vienīgi tik no viņa abas šīs balvas varēs mantot nākamā audze un nākamās audzes.

Ikviena latviete ir tikai tik skaista savā dvēselē, cik viņa ir patiesi un neliekuļoti uzticīga un ticīga. Jo bezdievīgo cilvēku laiks mūsu tautā ir nesis nespēku, izmiršanu un vienības sabrukumu, bet nākamo audžu ceļam ir jābūt vienības un spēka ceļam, lai viņas varētu godam nest Mūžīgās Latvijas karogu.

Ikviena latviete ir skaista ar to, ko viņa var nākamām audzēm dot viņu spēka un dzīvības labā.

Citas sievietes skaistuma mērauklas mūsu tautā nedrīkst būt un nebūs. Jo tajā dienā, kad mūsu tautā parādīsies atkal citas skaistuma mērauklas, mēs atkal piederēsim nevis pie dzīvām, bet pie izmirējām tautām.

Citas mērauklas ir tautas ceļš pretim savai nāvei. Bet latvieši ir sacēlušies pret savu nāvi.

Sievietes pievilcība un augstās skolas

Droši vien tikai retai sievietei būs zināms, ka vīrietim tīri instinktīvi nepatīk akadēmiski vai citādi tīri zinātniski vai tīri profesionāli izglītotas sievietes. Vispareizāk: nepatīk, ka sievas izglītības līmenis šajās nozarēs sasniedz jeb pārsniedz vīra izglītības līmeni. Nejautājot, vai šī parādība ir apsveicama, vai nosodāma, bet meklējot pēc viņas iemesliem, jāsaprot, ka tie, no vīrieša viedokļa, ir vairāki.

Vienkārt — tāpēc, ka šāds stāvoklis vīram nolaupa viņa pārākuma apziņu, pēc kuņas tomēr vīrieši savas sirds dziļumos ilgojas. Ja arī viņi to slēpj. Ja arī to noliedz. Tas jau ir iesakņojies viņu zemapziņā, ka ģimenes aizsargāšanas un uztura meklēšanas un sagādāšanas ziņā viņam ir jābūt pārākam par savu dzīves biedreni. Un kas nav tāds, tas nejutas laimīgs. Un ja jūtas laimīgs, tad tā ir viena no pazīmēm, ka viņš apzināti vai neapzināti atsacījies no savas vīra un vīrieša tiesas.

Otrkārt — vīrietim nepatīk, ka sieviete minētās nozarēs ir stipri izglīkota — un šeit nu mērauklas ikvienam ir pēc viņa paša izglī-

tības — tāpēc, ka šādas sievietes, kā to piedzīvojumi rāda, ir ļoti nelāgas sievas. Balstīdamās uz savas izglītības balstiem, viņas sāk ar vīru debates un cīņu par savu gribu visai bieži arī tādās vietās, kur tam nav nekāda sakara ar izglītību. Tā tad — ikviens vīrietis, skatīdamies tādā sievietē, jau tīri intuitīvi viņā nojauš nesaticīgu un nepieklāvīgu nākamo dzīves biedreni. Tādu, kas bieži neskatīsies lietā citādi, ka ar savu grāmatu acīm. Bet nepieklāvīga dzīves biedrene ikvienam vīrietim liekas jau gandrīz tas pats, kas nelaime. Un tā tas patiesībā arī ir. Neviena sieviete, kas savā akadēmiskā vai arodizglītībā var sacensties ar savu vīru, vai kas šajā ziņā to pat pārspēj, nekad nebūs un nav sevišķi ievērojama ar savu pieklāvību un satiecību, kas ir pirmais ceļš uz ģimenes laimi un saskaņu.

Treškārt — izglītotās sievietes, sevišķi — akadēmiski izglītotās, garos studiju gados zaudē visu to, ar ko nākamās laulību dzīves kandidātes ir un mēdz būt pievilcīgas saviem nākamajiem partneriem. Gluži dabīgi, ka viņas šādās gaitās zaudē prāvu daļu no sava ārējā skaistuma, kas tomēr ir un paliek viens no sievietes burvības pamatelementiem, arī — gluži dabīgi — viena no visdrošākām, jeb pareizāk — drošākā liecība par nākamās sievas un mātes veselību.

Ceturtkārt — iedamas augstajās skolās un iemantodams tur sasniedzamās zināšanas, nākamās sievas visai bieži nezina un neiemācās tieši to, kas ir ikvienai ģimenes dzīvei visvairāk nepieciešams — pienācīgas zināšanas mājsaimniecībā un audzināšanā, bez kurām pilnīga un kaut cik mājīga ģimenes dzīve nemaz nav domājama. Tā tad viņām gan ir akadēmiskā izglītība, kas parasti paliek bez kādas praktiskas nozīmes, bet nav tās izglītības, kas laulības dzīvē tieši ir visvairāk no svara un visvairāk vajadzīga. Līdz ar to kļūst skaidrs, ka šādas sievietes ir sagatavotas daudz kam, tikai ne ģimenes dzīvei. Un to arī visnaivākie vīrieši zin un nojauš ļoti labi.

Piektkārt — akadēmiskās un citādi samērā augstu izglītotās sievietes bieži meklē izdevību savu augsto un no ģimenes viedokļa ļoti vienpusīgo izglītību likt lietā. Tā tad: viņas neierobežojas jeb nav ar mieru apmierināties vienīgi ar ģimenes pienākumiem un samērā vienkāršu dzīvi — jo viņas ir tik augsti izglītotas — un viņas meklē kādu nodarbošanos ārpus mājas. Bieži vien abiem laulātiem darba laiki iekrīt katram savā dienas daļā, tā ka viņi viens otru redz tikai uz īsu brīdi. Arī šādas izredzes ļoti vāji sajūsminā eventuāli nākamā dzīves biedru, tā kā tas visbiežāk mēdz

šādām sievietēm apliecināt savu cieņu un — vairāk nekā.

Sestkārt — akadēmiski izglītotās un augstiem amatiem sagatavotās sievietes liek no-manīt — tieši vai netieši — savas augstās prasības no dzīves un laulības, sevišķi — materiālā ziņā. Viss, kas jau pieminēts, un dažs labs, kas vēl nav minēts, viņas pilnīgi nostrīpo no laulības kandidāšu sarakstiem.

Ne nu katrreiz. Bet — visai bieži.

Var, protams, spriest par to, cik tas ir taisnīgi vai netaisnīgi, vai tas ir pareizi, vai nepareizi, bet ikviens vīrietis tā ir spriedis un tā spriedis arī turpmāk, nemaz nerēķinādamies ne ar loģiku, ne ar taisnību. Un ikvienai sievietei, kas negrib pievilties, šajā patiesībā ir jāskatās valējām acīm. Tālāk: neviens vīrietis, kas vēl būs saglabājis sevī īsto vīrieti, (īsts vīrietis spēj būt un šajā ziņā arī ir — netaisns un cietsirdīgs un egoists), nekad neprecēs un ja arī apprecēs, tad nejutīsies laimīgs ar sievieti, kas pirms viņa jau ir piederējusi kādam citam. Tāda sieviete vīrieša acīs ir zaudējusi visu savu patieso vērtību un kļuvusi viņam pretīga.

Nevar, protams, apgalvot — un neviens to arī nedara — ka visas tās jaunavas, kas beigušas universitāti, vai kas viņā ilgāku laiku studējušas, nebūtu vairs jaunavas. Bet vīrieši bieži vien tur viņas šajā ziņā aizdomās.

Un šīs aizdomas ir tās, kas viņus pelnīti vai nepelnīti atbaida no augsti izglītotām sievietēm arī šajā ziņā.

Tā tad izglītotā sieviete, varbūt arī ļoti bieži gribēdama labu ir sev ir savai nākamai ģimenei, augstās skolās dažkārt iegūst īpašības, kas viņai cirtīn nocērt ceļu uz to laimi, pēc kuŗas alkst un ilgojas ikviens no viņu dzimuma.

Šī ir izglītotās sievietes traģēdija, un par to, ka viņa tiešām tāda ir, liekas, nebūs daudz jāšaubās tiem, kas daudz maz pazīst šos ļaudis un viņu likteņus.

Šādā ceļā dzīvās Latvijas ģimene cieš milzīgu zaudējumu, jo augstās skolas ir tās, kuŗās saplūst mūsu tautas jaunavu izlase. Labākais un vērtīgākais, skaistākais un svētākais, kas vien mums pieder mūsu tautā.

Iedamas pretim laimei, viņas no latviešu ģimenes viedokļa aiziet bojā, aiz tā iemesla vien, ka ir izvēlējušās uz savu laimi nepareizu ceļu.

Augstākās izglītības ceļš te nav īstais ceļš.

Ja viņu izglītība un viņu līdzekļu izlietošana būtu aizgājusi citādās gaitās, viņas no nepievilcīgām un riskantām laulību kandidātēm būtu varējušas kļūt par tiešām meklētām un daudzu cienītām, kādām tām arī vajadzēja būt.

Šodien, par nožēlošanu, lielum lielā daļa no viņām paliek neprecētas, jeb dzīvo bezbērnu laulībā. Bet tas tikai padziļinā sabrukumu ta-

jā mūsu sadzīves daļā, kur viņš jau tā ir pārāk dziļš.

Tas vājina mūsu tautas cīņu ar izmiršanu.

Kā pazīt cilvēka dabu?

Cilvēki, tāpat kā ikviena dzīva radība, ir tikai savu senču īpašību mantinieki un apvie-notāji. Ja kāds grib pazīt pats sevi, vai savu draugu, vai savu esošo vai nākošo dzīves biedri, tāds lai skatās viņa ģimenē. Vispirms — viņa vecākos, tikpat labi: viņa jeb viņas senčos. Cilvēki tikai ļoti maz var „izmukt“ paši no sevis. Un šī izmukšana visbiežāk ir — nepastāvīgas dabas. Nevienā cilvēkā nav stiprākas balss par viņa asiņu balsi. Un lai šo balsi pazītu, ir jāskatās, ko viņa atbalso.

Lai kāds pazītu savu nākamo dzīves biedreni, viņam ir jāskatās savas dzīves biedrenes mātē un rados. Arī tēvā, bez šaubām.

Ja tie ir labi un godājami ļaudis, tad no tiem velti ir gaidīt, ka viņu bērni varētu būt negodīgi un mazvērtīgi cilvēki. Tiešām gadās, ka tā dažkārt notiek. Bet tad šīs īpašības nenoliedzami ir bijušas apslēptas drusku tālāk: tālākos senčos un priekšgājējos, un viņu vecākos bija vienīgi iemigušas.

Labs raksturojums cilvēku iedzimtām īpašībām ir latviešu paruna: ābols no ābeles tālu nekrīt.

Ļoti grūti būs ikvienam, kas lūkos šo parunu apgāzt, censdamies pierādīt pretējo un ļoti viegli ikvienam, kas nostāsies viņas apgalvojuma pusē.

Bez šaubām, katrā cilvēkā viņa senču un vecāku īpašības var atrasties dažādā pakāpē, tā sakot — dažādā daudzumā un sakārtojumā. Bet viņas ir un būs tikai viņa senču īpašības, vai nu augstākā vai zemākā pakāpē, vai nu labāko, vai ļaunāko īpašību izlase, vai nu vairāk vai mazāk labvēlīgs īpašību maisījums.

Tas ir jāzin ikvienam, kas grib pazīt cilvēka dabu. Vēl vairāk — sava nākošā dzīves biedra dabu.

Kā vīrieši šķiro sievietes

Ja vīrieši gribētu būt vaļsirdīgi, tad viņi atzītos, ka tiem ir kāda paraša, kuŗu tie, liekas, neatmet visu cauru mūžu. Ar ikvienu sievieti sastopoties, tie tīri apzināti, ja kāds ir paradis sevi vērot, vai neapzināti, ja ar kādu ir citādi, visas sievietes, kas tiem pagadās viņu dzīves vai ikdienas gaitās, iedala trijos pulkos.

Pirmais pulks ir ļoti šaurs. Tur ir kādas divas, trīs, vai augstākais — tikai ļoti nedaudzas. Otrais pulks ir krietni vien plašāks. Un trešais ir — pavisam plašs.

Pirmajā, ļoti šaurajā pulkā, sevišķi nepre-

cētie vīrieši iedala tās jaunavas un dažkārt arī — sievietes, par kuŗām viņi domā, ka tās varētu būt kandidātes viņu dzīves biedrenes postenim. Tiešām, gluži tā viņi domā: „Lūk, šī meiča pieder pie tām, no kuŗu vidus es kādā jaukā dienā izvēlēšos...“ Tās ir pa lielākai daļai tādas dāmas, kas jaunajiem vīriešiem nevien patīk, bet kas reizē ar to viņiem iedveš jauku un dziļu cieņu. Par šīs grupas sievietēm jaunie vīrieši ir tajās domās, ka viņas pieder pie tā visjaukākā, ko Dievam laimējis radīt; ka viņas ir tās, kuŗu dēļ ir vērts dzīvi dzīvot; ka viņas ir... un tā tālāk, skatoties pēc katra izdomu un vārdu bagātības un sajūsmas lieluma. Šajā kategorijā neviena sieviete nevar iekļūt ar varu. Vīrietis iedala šajā pulkā vienīgi tās, kas uz viņu atstājušas tiešām dziļu un teicamu iespaidu. Kas to savaldzinājušas ar savu — pa lielākai tiesai — tīrību attiecībās pret viņu pašu un pret visiem apkārtējiem vīriešiem. Kas tam likušas sevī nojaust uzticamu un cienīgu nākamās dzīves biedri. Kas tam likušas sevī nojaust cilvēku, par kuŗu jaunais sieviešu sijātājs ir domājis apmērām tā: „Tas ir tīrais pagodinājums, būt pazīstamam ar tādu meiteni... Viņa un es... Ko labāku gan varētu iedomāties?“

Bez šaubām — visas šīs pēkšņi uzaustošās domas, ja viņās skatās no malas, ja kāds vi-

ņās varētu noklausīties, atgādinātu īstu humoru. Tur būtu grūti iztikt bez smiekliem, ja katrreiz dzirdētu, kā jaunie vīrieši vērtē jaunās sievietes. Bet tomēr vērā jāpatur viens: ka šiem, daudzkārt jokainā un nepilnīgā veidā izteiktiem vārdiem, pusvārdiem, vai teicieniem, ko dažreiz nedzird neviens cits, ka vienīgi paša jaunā cilvēka sirdsapziņa, ir ārkārtīgs svars viņa nākamo dienu rīcībā un lēmumos.

Vislielākā uzmanība, vislielākā cieņa, vislielākā gatavība ziedot savu laiku un kaut vai — līdzekļus, ko dažkārt prasa tīri romantiski sikumi — kā puķes, mākslas iestāžu biļetes un citi tamlīdzīgi izdevumi — viss tas šim vīrietim būs tīrais sākums un nekas, zīmējoties uz dāmu, ko viņš iedalījis pirmajā pulkā. Nevien tas. Viss viņa nākamais mūžs viņam liekas tikai tāpēc vien dots viņa rīcībā, lai tas to varētu uzdāvināt šai cienījamai un apbuošanai personībai. Protāms — ne tūdaļ. Bet pēc zināmas pārbaudes, kuŗu vīrieša acīs ir jāiztur ikvienai sievietei, kas modinājusi viņā interesi un simpātijas.

Šīs pirmās kategorijas sievietes vīrieši vēro ar sevišķu uzmanību. Katrs viņu vaibsts, katrs viņu vārds, katra viņu izdarība — viss tas rūpīgi un uzmanīgi tiek pierakstīts — viņiem pašiem nezinot — kādā atmiņu kontu

grāmatā. Šīs atmiņas uzkrājas varenā pārpilnībā, jo par šīs grupas sievietēm vīrieši taisa spriedumus no visu visādiem viedokļiem. Tas viss notiek gandrīz automātiski. Gandrīz neapzināti. Un laiks ir tas, kas šai vai citai dāmai nodrošinā viņas vietu pirmajā grupā, vai bez žēlastības un kautrības — vīrieši ir cietsirdīgi pret sievietēm, kas nebauda viņu cieņu vai mīlestību — šādas sievietes pārstumj otrajā grupā, kur jau sastopama krietni raiba sabiedrība.

Otrā grupā vīrieši iedala tās sievietes, par kuŗām tie domā, ka viņas var būt: laika kavēkļi, īsa laika simpātijas, ja gribiet arī — mīļākās. Tiešām, ikvienam vīrietim, ja vien viņš grib sacīt taisnību, ir arvien padomā viena vai otra vai dažas šādas — otrās šķiras sievietes, kuŗām viņa mūžā nebūs nekad kautcik nozīmīga loma, bet kam viņi savu uzmanību veltī tā saucamos starplaikos, tas ir tajos laikos, kad viņiem ir izsīcis viss pirmās kategorijas dāmu krājums vai nu aiz tā iemesla, ka tās viņam tomēr galu galā izrādījušās nepiemērotas, vai nu tādēļ, ka tur nekāda īsta saprašanās aiz vienas vai otras vainas nav iznākusi. Šādos starplaikos starp vienu — ja gribiet „lielo mīlestību“, vai „lielo aizraušanos“, vai „lielo apbrīnošanu“ un otru, vīrieši dažkārt pakavējas arī pie šīm otrās grupas sievietēm.

Ja vaļsirdība ir bijusi tā, kas pavedinājusi teikt līdzšinējo, tad viņa lai ir arī tā, kas liek pateikt nākošo: otrajā katēgorijā ļoti viegli un gandrīz arvien nemaldīgi iekļūst (droši vien pret savu gribu) visas tās dāmas, kas vīrietim gan patīk ķermeniski — kā sievietes, bet kuŗas viņš jau no pirmā acu uzmetiena ir atradis par pārāk vaļīgām. Par tādām, kas pēc viņa domām, var piederēt ļoti daudziem. Vai, vismaz, vairākiem. Un pazīmes, kas daudzreiz tīri jaukus cilvēkus pavedinā ierindot šajā ne visai jaukā rindā, ir pavisam nevainīgas: krāsa uz lūpām, papiross, cigaretes, lieka glāze alkohola, vaļīgāka izturēšanās, vēlīgums, kam nav nekāda pamata, visas šīs, varbūt bieži pārprastās un pārspilētās pazīmes jauno dāmu jau dažos mirkļos, vai pāris stundās ir ierindojušas viena vai otra vīrieša „otrās katēgorijas rezervē“.

Jāatzīstas, ka laba daļa no vīriešiem paši pret sievieti izturas ļoti vaļīgi, lai viņu — pārbaudītu un pēc tam bez žēlastības — ierindotu otrā grupā.

Te neiet runa par to, vai šāda šķirošana ir taisnīga, vai vīrietim ir kādas tiesības tā rīkoties, vai nē, vai viņš pats ir ko vērts, jeb viņš pats nav vērts pilnīgi nekā.

Es esmu pārliecināts, ka šis izlases process ir tīri instinktīvas dabas, kautkas tāds, kas vī-

rieša domu un uztveres pasaulē notiek pats par sevi.

Trešajā pulkā vīrieši parasti iedala visas sievietes, kas viņam neliekas ne vērtīgas, ne patīkamas, ne interesantas. Tā sakot: pelēka masa, pie kuŗas viņa domas, acis un vārdi pakavējas dažkārt tikai — pieklājības pēc.

Šāda „trīs grupu“ vērtēšana apstājas ar to brīdi, kad vīrietis ir atradis, tā sakot — „īsto“. Vai nu tā ir tāda, kas kļūst viņa sieva, vai — tiešām liela un liktenīga aizraušanās. Jo lielāku lomu vīrieša dzīvē spēlē viena sieviete — tā arvien ir no pirmās grupas, jo mazāku — visas pārējās. Patiesību sakot, šādos brīžos vīrietim vairs ir tikai divas sieviešu grupas: vienā — viņa ideāls, un otrā — visas pārējās.

Tas ir samērā šaurs, bet vēlreiz pastrīpoju — vaļsirdīgs un patiess pārskats par to, kā mēs — vīrieši, ar vai bez tiesībām, pelnīti vai nepelnīti, apzinīgi vai neapzinīgi — šķirojam visas skaistā dzimuma pārstāves, kas pagādās mums ceļā.

Tā ir patiesība, par kuŗu vīrieši runā maz. Bet, varbūt, tāpēc, ka šī patiesība ir pārāk īsta. Pārāk svarīga vīriešu dvēseles un rīcības atslēga.

Man vēl jāpiezīmē, ka pēdējā laikā šoreiz — arī pēc pašu vīriešu atzinuma, ļoti vairojies otrās grupas sieviešu tips, kamēr atrast kādu

savai pirmajai grupai vīriešiem šodien nākas jau samērā grūti un dažreiz neizdodas — gadiem ilgi.

Jo — vīrietis nekad negrib par savu dzīves biedreni izvēlēties — pārspilēti un uzkrītoši modernu sievieti. Tā ir arī viena no lielajām patiesībām mūsdienu vīrieša pasaules uzskatu pamatos.

Ko vīrietis sievietei piedod un ko nepiedod

Vīrietis, kaut arī zinādams, ka viņš reizēm ir netaisns, arvien paliks uzticīgs tālāk pieminētiem spriedumiem, un nekad no tiem neatkāpsies, un ja arī atkāpsies, tad tikai ārēji, savā sirdī glabādams tālāk savus asinīs iedzīmtos ieskatus, kas ir stiprāki par visām ātrāk vai vēlāk pārejošām alkām pēc taisnības un līdzsvara.

Un lūk: vīrietis sievietei visbiežāk nepiedod tieši tos netikumus, kas dažkārt piemīt viņam pašam. Jo pasaulē nav nekā ko būtu grūtāk panest, nekā redzēt cilvēku, kam ir uz mata tavs netikums. Šādu cilvēku ieraugot, ikviens jūtas satriekts un sašutis līdz pašiem sirds pamatiem. Un tā arī notiek ar vīriešiem.

Tie vīrieši, kas bieži redz sievieti vai sievu smēķējam, tie — atmet smēķēšanu. Jo šis netikums viņiem — ja viņi to arī nesaka —

šādā brīdī liekas tik pretīgs, ka viņi ir ar mieru paši to atmest, lai tikai kautkā justos tālāk no viņa.

Bet nu notiek nelaime: vīrs vai vīrietis to atmet. Sieva vai sieviete, toties, vairs nespēj. Un viņa nu paliek savam vīram vai vīriešiem vispār kā dzīvs viņu agrākā netikuma atgādinājums. Šo lietu vīrieši nepiedod. Šādu sievu vai sievieti viņi klusībā ienīst. Tieši par to netikumu, no kuŗa viņi paši beidzot varējuši atteikties, cerēdami, kā arī sieva vai sievietes darīs to pašu.

Vispār — sievietes kas smēķē, nekādu patieso cieņu vīrieša acīs nebauda. Savos sirds apslēptākos pamatos arī mūsdienu vīrieši vēl ir tīrie romantiķi un sapņotāji. Arī viņos skan kāda ilgu stādziņa: redzēt sievieti kā visa gaišā, visa tīrā, visa labā, visa godīgā, vārdu sakot — visa brīnišķā iemiesojumu. Bet par sievieti, kas velk dūmu pēc dūma, vīrietis nekad nebūs tādās domās, ka viņa ir eņģelis.

Bieži vīrieši saka, ka tas viņiem ir bijis nebijis: ka sieviete vai sieva smēķē. Tāpat, ja to dara viņu nākošais, vai esošais „ideāls“. Bet es varu pilnīgi droši apgalvot, ka šie vīrieši nav īsti vīrieši. Tāpēc, ka viņi melo. Tāpēc, ka viņiem nav drosmes pasacīt to, ko viņi domā par sievieti, kas sēd viņiem pretim

vai līdzās pie galdiņa kafejnīcā, vai mājas viesībās, vai kur citur.

Viņi, varbūt, brīžam iesāk jau pieminēto taisnības vai netaisnības filozofiju. Un tad nu iznāk, ka viņi neko nedrīkst teikt. Bet sirdī viņi tomēr domā:

„Re cik tas pretīgi, ka viņa tomēr smēķē. Cik es būtu laimīgs, ja viņa mestu šo kūpināšanu pie malas. Nudien, es būtu tik ļoti, ļoti laimīgs.“

Vīrieši necieš (un ļoti drīz atstāj) tās sievietes, kas viņu klātbūtnē runā par citiem vīriešiem. Apmērām tā: cik viņš jauks, kā viņš man patīk. Vai ko tamlīdzīgu. Un lai arī cik jokaini tas neliktos: pat uz aktieriem, pat uz kino zvaigznēm un tamlīdzīgiem ļaudīm viņi ir greizsirdīgi kā mazi bērni.

Kāda cita vīrieša skaļa un atklāta apbrīnošana vai dievināšana vīrietim ir nepanesamāka par visu, kas vien ir nepanesams. Jo ikvienas sievietes sirdī vīrietis grib būt pirmais. Protams, ir arī tādi vīrieši, kas ir ar mieru ieņemt sievietes sirdī vai domās desmito un divdesmito vietu (ir arī tādi!), bet tos var pieskaitīt pie mūsu postā kritušiem brāļiem, kurus viņu pašu gribas spēks ir nodevēģi pamestis necienīgos apstākļos. Dažkārt dzird, ka mūsu dāmas ar šo līdzekli mēģinot savus pielūdzējus iededzināt greizsirdībā. Ļoti aplama

politika. Viņas tādā ceļā var pārliecināties tikai par vienu: kuŗš no viņu pielūdzēju vidus ir vīrietis un kuŗš — vergs. Vīrietis, dzirdēdams, ka viņai vēl kāds patīk, vai — ļoti patīk, vai — neapprakstāmi patīk, paņems savu cepuri un aizies. Lai viņi būtu pat salaulāti. Arī tam šādos gadījumos nav nekādas nozīmes. Un jo ātrāk, jo viņu saites būs bijušas nestiprākas.

Ja kāda sieviete grib aizdzīt to cilvēku, kuŗš viņai ir tuvs, vai kas viņu cienī, un ja šis cilvēks ir rakstūra cilvēks, tad lai viņa skatī pasapņo un pajūsmo par kādu citu, kas viņai patīk. Un tūdaļ notiks ļoti zīmīga lieta, ko viņas acis, dažkārt, var arī nepamanīt. (Jo šo politiku piekopj tikai tās sievietes, kas iekšēji nav pārāk smalki niansētas.)

Šādā brīdī parasti vīrietis saka savā sirdī viņai pirmo, lielo, īsto un vairs neatceļamo: ardievu!

Lai arī pār lūpām šis vārds pārvelsies un arī darbos izpaudīsies dažas dienas vēlāk. Varbūt arī — dažus mēnešus. Kāds nu kuŗam raksturs. Bet notikt tas notiks. Un — ne-glābjami.

Šī ir viena no tām parādībām sievietes rīcībā, kuŗu vīrietis nemēdz piedot. Ja viņam vēl ir kautcik sava lepnuma un cieņas. Kaut drostala gribas spēka.

*

Vīrietis vismazāk piedos tai sievietei, kas kādā netikumā nevien ar to sacenšas, bet kas viņu pat pārspēj. Tā ļoti smagu iespaidu uz vīrieti atstāj parādība, kas modernā sabiedrībā arī šodien nav retums: to, ka daža sieviete spēj panest vairāk alkohola nekā vīrietis. Tas cilvēks, kas būs kādreiz manījis savas pažiņas pārākumu šajā laukā, nekad vairs neskatīsies viņā labām acīm. Jo viņš atcerēsies, cik stipri viņš bija turējies, un cik maz viņš tomēr bija spējis panest tieši tajā netikumā nozarē, kas itkā līdz šim laikam bija rezervēta vīriešu tiesību monopōlam. Ja kādai sievietei interesē vīrieša domas, tad lai viņa zin: vīrietis nekad nepiedos sievietei, nekad necienīs to, kas viņu šādi būs pārspējusi. Nekad. Arī pēc daudziem gadiem nē.

Jo — kā jau teicu — vīrietis nemēdz piedot sievietēm, kas ir smagi aizvainojušas viņus viņu pārākuma apziņā. Arī tad, ja šis viņu „pārākums“ būtu pastāvējis — šajā netikumā.

*

Vīrietis nekad sievietei nepiedod to, ka viņš viņas mūžā nav bijis pirmais. Vismaz — pirmais kā vīrietis.

Šodien par šo jautājumu daudz debatē. Daudzi meklē izlīdzinošas līnijas: kas atļauts

vienam, tas atļauts otram. Tiešām, zināma taisnības izjūta to itkā prasa. Bet kā jau arī iepriekš sacīju, tā taisnība, kas ierakstīta vīrietim sirdī, „iedzimtā“ vīrieša taisnība, tā viņam pavēl tikai vienu: savu mūžu (lai pirms tam viņš būtu bijis kāds būdams) vīrietis grib dāvināt un mierīgi dāvinās tikai tādai sievietei, kas pirms viņa nav piederējusi nevienam citam.

Ir jau tiesa, ka daudzi ir tikuši pāri šim sliekšnim.

Bet ir kāds cits liels jautājums: vai viņi ir tikuši laimīgi pāri?

Stipri jāšaubās. Patiešām: ļoti stipri.

99 no 100 līdz savai nāvei klusi vai skaļi pārmetīs sievietei, ar kuŗu tas noslēdzis mūža draudzību, ka tā pirms viņa ir bijusi sieva arī — kādam citam. Ja arī vīrietis to panesīs dažus gadus (neslēpsim — daudzreiz aiz šāda vai tāda aprēķina), tad viņš to necietīs vairs ilgāk tajā brīdī, kad viņš spēs turēties virs limeņa pats saviem spēkiem — bez kādiem „aprēķiniem“.

Šis ir viscietāk iekaltais nepiedošanas bauslis vīrieša sirdī un smadzenēs. Un šo bausli viņš pilda arī tad, ja viņš nevienu citu parasti nepildītu.

Lai nepieviļas tās, kas cer uz sava nākošā vīra taisnības izjūtu.

Vīrietim ir tikai viena taisnība: vīrieša taisnība. To viņa asinīs iekalusi pati daba un citu viņam nespēj iekalt neviens pats.

Pēc šīs savas vīriešu taisnības vīrietis tiesā un tiesās arvien, kad viņš tikai spēs.

Uz katra soļa. Bez žēlastības. Bez piekāpšanās. Ja gribiet — bez cilvēcības.

Jo kad sāk runāt asiņu balss, tad aizmirstas viss, ko saka visas citas balsis kopā.

Vīrieša asins balss visstiprāk runā tieši šajā gadījumā. Viņš necieš sev līdzās nevienu citu.

Vai tas ir taisnīgi, vai netaisnīgi — vēl reiz atkārtuju — tas ir cits jautājums.

Bet tā tas ir.

Vīrietis piedod sievietei visu, ja viņš zina, ka viņš tai ir viss.

Gandrīz visu vīrietis piedod sievai, kurū viņš ir apprecējis nevainīgu.

Gandrīz nekā vīrietis nepiedod sievietei, kas pirms viņa piederējusi kādam citam.

Ļoti bieži pret tādām sievietēm vīrieša sirdsapziņa ir tikpat kā mirusi.

Arī tā ir — patiesība.

Kādas sievietes vīrieši atstāj

Daudzas sievietes, sevišķi jaunās, nezina, ka lai pazaudētu savu cieņu kāda vīrieša acīs, viņām nav jādara nekas cits, kā vienīgi — jālaujas viņu vajībām.

Vīriešos ir kāda iedzimta īpašība, kas uz ārieni izpaužas tik krasi, ka bieži pelna apzi-
mējumu: nelietība. Visbiežāk šī īpašība pa-
rādās pēc tam, kad sieviete, ticēdama vīrieša
vai jaunieša godīgumam un uzticībai, ir bijusi
pret to vēlīgāka, nekā sieviete pirms laulī-
bām drīkst būt. Te daži sacīs, ka — sieviete
arī ir cilvēks, un ka viņai, gluži dabīgi, dažreiz
tikpat kā neiespējami noraidīt vīrieti, sevišķi
vēl tādu, kas tai var arī patikt. Daži sacīs,
ka būtu netaisni prasīt, lai sieviete vai meite-
ne raksturā būtu cietāka nekā tas jaunietis,
vai vīrietis, kas cenšas viņu pavest. Daži sa-
cīs, ka arī vīrietis taču zin, ko viņš dara, ka
viņam jābūt tik godīgam un jāsaprot, ka sie-
viete viņam ļāvusies, uz to palaisdamās un ti-
cēdama viņa nodomam — to nekad vairs pēc
tam neatstāt.

Tas viss ir taisnība un ļoti pareizi. Bet vēl
lielāka taisnība nekā šī ir tā, ka — tiklīdz sie-
viete kādam vīrietim ir ļāvusies, viņa pilnīgi
zaudē jebkādu cieņu un vērtību paša šī vīrieša
acīs.

Ar šo pašu brīdi vīrietis sāk viņu atzīt par
„lētu sievieti“, atmetot un aizmirstot visu tais-
nību un cilvēcību, ja tā varētu izteikties.

„A“, parasti domā šādi vīrieši, „es jau do-
māju... Ja viņa tik viegli ielaidās ar mani, tad
jau droši vien, viņa tik pat laba būs arī katram

citam. Nē, nē. Tādu par sievu nedrīkst ņemt. Kur tad tādu. Tā jau būs tikai par kaunu. Viņa to pašu var izdarīt pēc kāzām, un gluži nezinot. Vai tad tādai var ticēt un uzticēties?“

Ja jaunā dāma ir ļoti skaista, viņi pie tās vēl pakavējas kādu laiku, lai pēc tam to atstātu uz neredzēšanos. Lai ietu tālāk un meklētu to, kas nebūtu tik „lēta“.

Un ja grib būt vaļsirdīgs līdz galam — ievērojiet, kam tas der — tad jāsaprot, ka arī vīriešu vārdiem sevišķi nevajaga ticēt, iekams vīrietis neiet tos ceļus, kādus ir jāiet ikvienam, kas grib būt — likumīgs vīrs.

Ja vīrietim kāda sieviete patiešām liksies jauka un cienijama, tad viņš arvien būs ar mieru iet likumīgu ceļu. Turpretim, ja vīrietis vispirms izvēlas šādas gaitas, tad tā ir simtprocentīgi droša zīme, ka viņš par šo sievieti nav pārāk labās domās, ka viņš par to šaubās, ka viņš to grib „pārbaudīt“, lai pēc tam — „pārlicinājies“ jau pieminētā kārtā, galīgi nolemtu pārtraukt ar to visas attiecības.

Mūsu romāni un kino ir iemācījuši jaunās sievietes skatīties pāri tādiem sīkumiem, kā — laulību gredzens. Bet šis sīkums tomēr izrādās visai nozīmīgs un izšķiršošs. Kāda veca opera šajā ziņā dod drusku kariķētu, bet tiešām istu padomu. Bet šodien vecām operām ne katrreiz ir piekrišana.

Vīrietis arvien atstāj sievieti, kas pēc viņa domām ir vaļīga — nevien jau pirms kāzām, bet arī pēc tam.

Dažreiz no vienas un otras mutes dzird padomus jaunajām meitenēm: „Vīri ne ikreizes cienī uzticīgās sievas. Un ja cienī, tad ne ikreizes tik ļoti mīl. Jūs kādreiz liekiet savējiem manīt, ka jūs variet arī — aiziet ar citu...“

Tas nu ir diezgan aplams padoms, kas patiesībā īsti skaidrs ir tikai vīrietim pašam.

Ja vīrietis zin, ka viņa sieva arvien ir bijusi viņam uzticīga un tīra, tad viņš pie tās atgriezīsies no visiem tālumiem, jo otra cilvēka pilnīgā uzticība saista ar savādu morālisku pārspēku. Neviens vīrs, lai viņš būtu kāds būdams, nekad ar mierīgu sirdi nespēs atstāt sievieti, par kuŗu viņš zin un ir pārliecināts, ka tā nav piederējusi nevienam citam, kā vienīgi viņam.

Bet ar sievietēm, par kuŗu uzticību vīriem ir šaubas, iet un notiek pavisam citādi. Nezinādami, par cik sievas viņiem ir uzticīgas, vīri patur sev pilnīgi brīvas rokas. Un nevien patur brīvas rokas, bet arī rīkojas tā, itkā viņiem laulātas draudzenes nemaz nebūtu.

Te ir starpība starp sievu, kuŗai vīrs tic, un starp to, kuŗai viņš netic.

Ja kādam ir sieva, kuŗai viņš tic, tad tāds arī maldu gaitās uz mirkli novirzījies, arvien

pārņāks atkal mājās, lai izpirktos un atkal kalpotu savai ģimenei.

Katrā ziņā šāda „nomaldišanās“ ir zema un noziedzīga. Viņa var arī nebūt attaisnojama, ja to negrib attaisnot. Bet patiesība ir tā, ka šāda „nomaldišanās“ dažkārt liek vīram pēc tam būt vēl uzticīgākam, jo tomēr un tomēr arvien un arvien vēl ir daudz to cilvēku, kuŗos sirdsapziņa vēl gluži nav nomirusi.

Toties pie neuzticīgas sievas vīru nekas vairs atpakaļ nesauc un nekad to vairs neaicina atgriezties, atskaitot — nožēlojamākos gadījumos — maizes klaipu.

Uzticīga sieva arvien vīram ir kā svētums, kā kāda nenorietoša zvaigzne, kuŗas priekšā viņš arvien, atzīdamies vai neatzīdamies, nolieks savu galvu, sajusdams, ka viņš ir bijis zemsirdīgāks, ka viņš ir bijis netaisnāks, ka viņš ir bijis, varbūt, arī — netīrāks.

Vienīgi šāda sieva spēj saturēt ģimeni cauri gadu desmitiem un vienīgi šādām sievietēm līdz vīri iet un seko līdz kapa malai. Tur ir tiešām vajadzīgs bez gala dvēseles spēka, lai cauri mūžam savu ģimeni pasargātu neaptraipītu.

Bet šis arī ir tas spēks, kas cauri mūžam vīram arvien liek palikt un atgriezties pie tās, ko viņš reiz bija izraudzījis par savu dzīves biedreni.

Šāds spēks piemīt vienīgi uzticīgām sie-

vām. Nevienai citai sievietei un nevienai mirkļa mīļākai šādas varas pār vīru un vīrieti nav.

Sievas neuzticība ir pirmā un nelabojamā plaša ģimenes vienībai. Šo kļūdu vairs nekas nespēj labot.

Sievas uzticība ģimenei ir stiprums, kas arī vīrietim liek saprast un atgādina, ka viņam ir jāpaliek savā vietā. Un vairums no tiem, kas tiešām pelnī vīra vārdu, to arī dara. Jo šādās sievietēs viņi saskata to lielo, arvien valdzinošo spēku, kuŗu vīrieši nemana nevienā sievietē, kas viņu acīs ir kļuvusi „lēta“.

Sievietes asaras un bailes

Tas laiks, kad sieviete kļūst māte, ir visai zīmīgs ar to, ka līdz ar mātes dabas pamošanos sievietē, viņā pamostas arī visas tās īpašības, kas tik zīmīgas mātēm gan dabā, gan cilvēkos.

Dabā ikvienu māte, kuŗai jāsargā savi mazie, vai tā būtu irbju māte, vai stirnu māte, vai kāda cita, ir ārkārtīgi tramīgas un uzmanīgas. Viņas jūt un nomana katru sīkumu apkārtņē. Viņas klausās uz katru vēja elpu un katru niecīgāko troksni un pat — pustroksni. Viņas ir pilnas savādas gudrības, kas tām ļauj redzēt, pamanīt vai nojaust katru arī vismazāko brie-

smu tuvumu. Liekas, itkā tieši ap šo laiku viņu aizsardzības un uzmanības jūtas tik ļoti izsmalcinās, ka viņas visas ir viena vienīga uzmanība, viens vienīgs nomods, viena vienīga dzirdēšana un redzēšana un viena vienīga piesargāšanās un uzmanīšanās.

Šis pats uzmanīšanās un piesargāšanās gars ar apbrīnojamu asumu iedzimst arī sievietē, un viņā pamostās jo spilgti tajās dienās un tajā laikā, kad sieviete kļūst — māte.

Vīrieši dažkārt pārmet sievietēm viņu bailīgumu, viņu bažas, viņu pārlietu lielo uzmanību katrā solī. Galvenām kārtām un gandrīz arvien šie pārmetumi ir pilnīgi aplami un izskaidrojami ar cilvēku dabas un dvēseles nepazīšanu.

Kopš pasaules uzmanību savā pusē pārvilkusi ekzaktā zinātne, jaunākie atradumi un viss, kas ar to saistīts, tikmēr cilvēki sākuši mazāk vērot viens otru un mazāk viens par otru zināt. Ar to arī izskaidrojams, ka mūsdienā jaunie samērā daudz mazāk zin ir paši par savu ir par otra dzimuma pārstāvju miesu un garu, kas daudzkārt ir par pamatu sarežģījumiem, pārpratumiem un negludumiem sadzīvē.

Tāpat tas bieži vien ir arī ar šīm jaunajām mātēm, kuŗu uzmanību, bažīgumu un neuzticību apkārtnei vērojot, vīri un vīrieši bieži

viņas ar neslēptu izsmieklu dēvē par bailīgām. Patiesībā viņas nav bailīgas, bet tādas, kādām viņām ir jābūt pēc tiem dabas un Dieva likumiem, kas dzīvību dod, pasargā un uztur.

Par sievietes asarām, savukārt, ir jāsaka, ka arī tām ir savs dziļš un viegli izskaidrojams iemesls. Vīrieši, būdami prāta un gribas cilvēki, nemaz nepazīst tā pastāvīgā dvēseles un jūtu sasprindzinājuma un tās šo jūtu pārpilnības, no kuŗām gandrīz nepārtraukti kūšā sievietes sirds. Vīriešu gara dzīves robežas ir, salīdzinot ar sievietes gara un dvēseles dzīvi, nesalīdzināmi asāk un ciešāk novelkamas.

Vīrietis zin — to, ko viņš ir redzējis, piedzīvojis un mācījies, sieviete — nojauž, nojūt, nomana, paredz, savādi noprot arī tās lietas, par kuŗām viņa savas pašas dzīves laikā, varbūt, pat nekā nav dzirdējusi.

Sievietes sirds ir bagātāka ar iedzimtām īpašībām, vīrieša prāts — ar piesavinātām un iemācītām.

Sievieti aizkustina, satrauc un viņai spēj laupīt sirds un dvēseles līdzsvaru lietas, par kuŗām vīrietis ir ne domāt nedomā: lietas, par kuŗām — ja arī viņam to kāds stāstītu, viņš vienkārši pavīpsnātu.

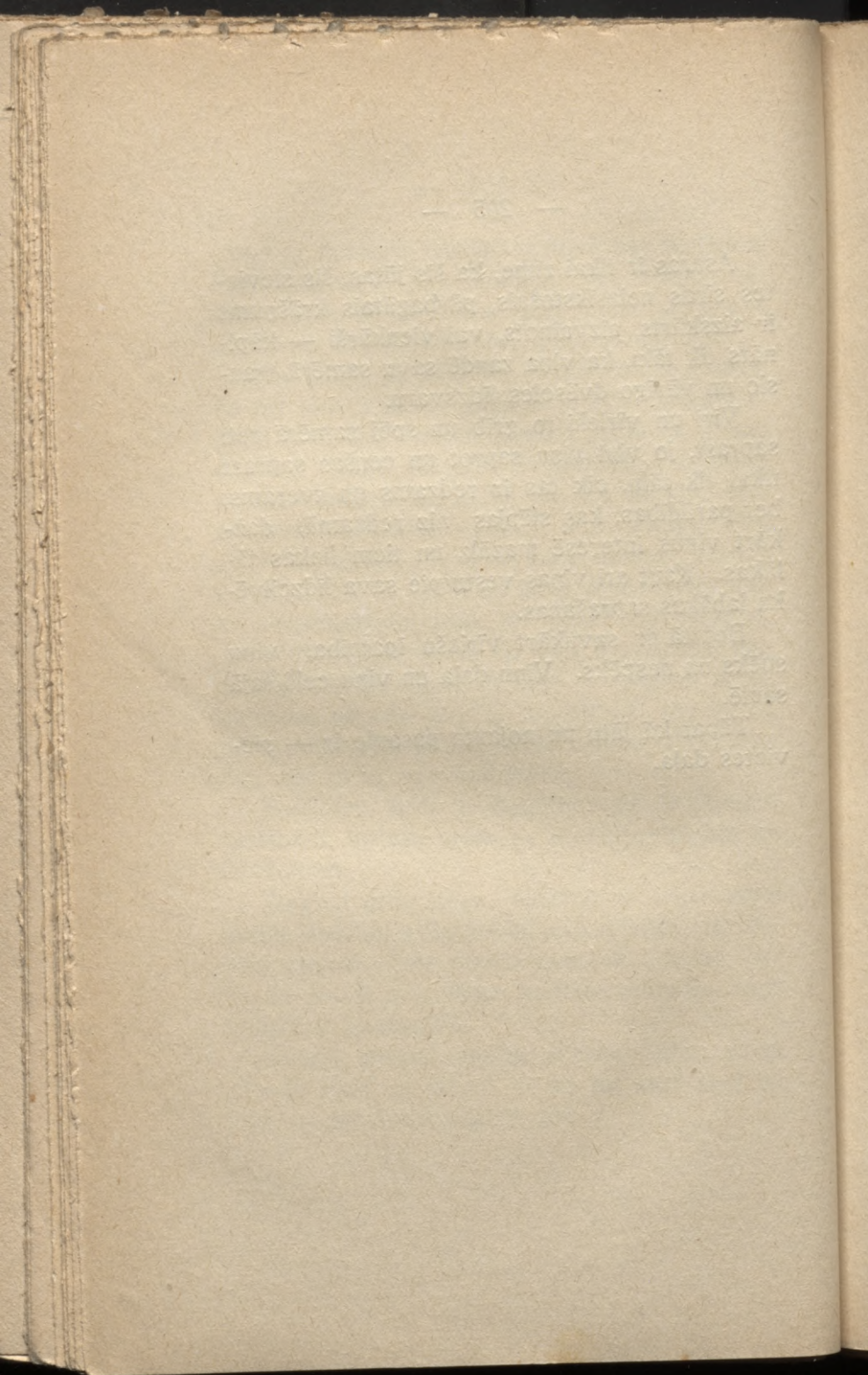
Vīrieši pasauli vairāk uztver tādu, kādu viņi to redz un saprot — kā nu kuŗš spēj un māk — sievietes pasauli jūt.

Asaras ir tikai zīme, ka šīs jūtas, šīs sievietes sirds neizsikstošais, pārbagātais krāšņums ir aizskārts, aizvainots, vai vienkārši — kāpināts tik tālu, ka viņa zaudē savu samērā trauslo un vārīgo dvēseles līdzsvaru.

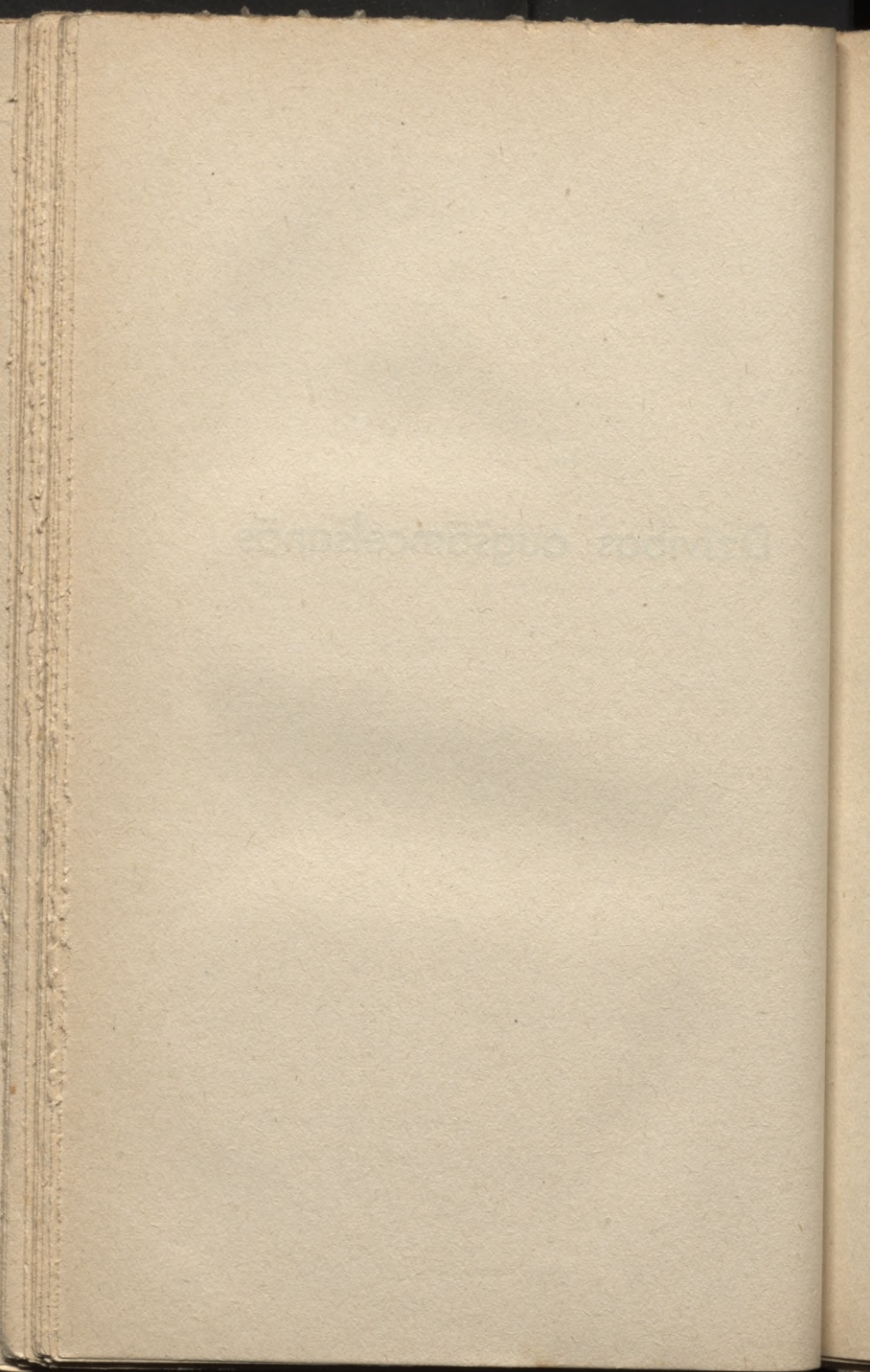
Vīri un vīrieši to grib un spēj samērā reti saprast, jo viņi visu saprot un cenšas saprast tikai tik tālu, cik tas ir redzams un tverams, bet parādības, kas slēpjas aiz redzamā, dažkārt viņus interesē mazāk, un tiem liekas tālākas. Kaut arī viņas vestu pie sava līdzcilvēka labākas saprašanas.

Bet tā ir savukārt vīriešu īpatnība, viņu spēks un nespēks. Viņu daļa un viņu ceļš šajā saulē.

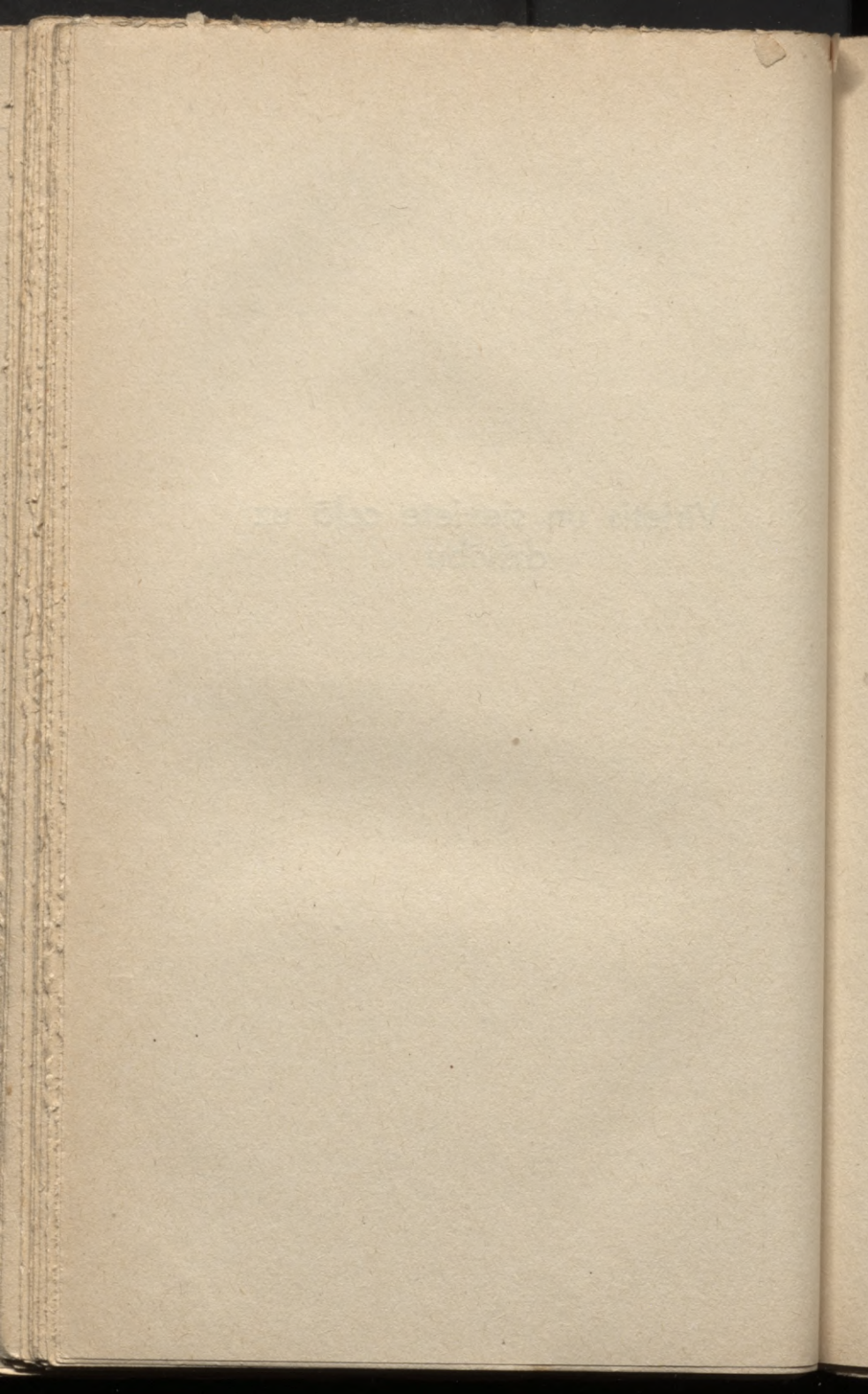
Tāpat kā jūtu un nojautu pasaule ir — sievietes daļa.

Dzīvības augšāmcelšanās

Vīrietis un sievietē ceļā uz
dzīvību

Lomu sajukums

Daudzas sievietes nevar un nespēj pārtikt citādi, kā vien pašas pelnīdamas sev uzturu. Pilnīgi iespējams. Bet nedrīkst noliegt, ka tajā gadījumā, kad sievietes nebūtu tik neatlaidīgi centušās atrast algotu darbu valsts, pašvaldību un privātajās iestādēs, tur atrastu darbu tie vīrieši, kas šodien nevar un nedrīkst dibināt ģimenes dzīvi vienkārt — aiz zemā peļņas līmeņa, otrkārt — aiz bezdarba. Skaidra lieta, ka te neko negrozīs un nekādu labumu nenesīs vienas vai divu augstsirdīgu darbinieču atsacīšanās no savām labi algotām vietām. Bet grūti noliegt, ka ja šādi apstākļi būtu ievēroti mūsu mērogā, mūsu valstī stipri paceltos to laulības kandidātu skaits, kas varētu domāt par ģimenes nodibināšanu.

Iegūdamas darbu un augstāku izglītību, sievietes ir zaudējušas un arī joprojām zaudēs ģimeni un iespēju šo ģimenes dzīvi tā dzīvot, lai vārds ģimene nebūtu tikai tukša skaņa.

Mūsu šīsdienu vīriešu un sieviešu dzīvē vispār vērojams tāds lomu sajukums, kas arī turpmākos gados nekādas priecīgas izredzes nesola.

Mācības par vienlīdzību ir iepotējušas mūsu tautā to domu, ka sieviete un vīrietis tiešām var būt vienlīdzīgi visās vietās un lietās.

Šī lomu vienādība līdz šim visspilgtāk ir izpaudusies un sevi pierādījusi un parādījusi vienīgi tajās ģimenēs, kurās vēl šo baltdien nav bērnu. Tur abi ir bijuši vienlīdz tālu no saviem dabiskajiem ceļiem un no dabiskās dzīves. Bet kur vīrietis grib būt vīrietis un saņemt to daļu, kas viņam pienākas kā vīrietim, un sieviete savukārt to daļu, kas viņai pienākas kā sievietei, tur lomas sāk jau spilgti atšķirties, jo viens no viņiem kļūst tēvs un ģimenes sargs un apgādnieks un otrs — māte, dzīvības devēja un auklētāja.

Dzīšanās nevis pēc vienlīdzības cieņā, nevis pēc vienlīdzības savu dabisko pienākumu un tieksmju pildīšanā un apmierināšanā, — cenšanās nevis pēc vienlīdzības abu vērtībā un nodarīgumā valstij un tautai — viņas lielajā cīņā pret nāvi un izmiršanu, bet neprātīgā tiekšanās pēc vienlīdzības — no tautas dzīvības viedokļa visai mazsvarīgu vietu un amatu pildīšanā, tas viss ir sakropļojis sadzīvi, līdz ar to sagraudāms arī daudzas un neskaitāmas iespējas jaunu, veselu, veselīgu un laimīgu ģimeņu dibināšanai.

Šodien sievietes gatavojas dzīvei gandrīz burtiski iedamas to pašu ceļu, ko vīrieši. Tā-

pēc arī tādi ļaudis, ģimenes dzīvi nodibinājuši, viens otram ir kā lielākais traucējums un nasta, jo viņi arvien grib reizē iet pa vienu un to pašu laipu. Viņi arvien grib reizē darīt vienu un to pašu darbu. Viņi arvien grib reizē strādāt — jo tas ir dabīgs vīrieša pienākums un to arī sludina nedabīgā, bet dziļi iekodinātā tiekme pēc sievietes vienādības ar vīrieti, kam tad arī visiem līdzekļiem un pa visiem ceļiem lūko sekot jaunā vīra jaunā dzīves biedrene.

No diviem, kam pati daba lēmusi vienam otru papildināt, vīrietis un sieviete mūsdienās izvēršas par diviem, kas viens otru apkažo un kas viens ar otru sacenšas. Bet apkaņošana un sacensība vienā laukā, — tā jau ir droša zīme par gaidāmām nesaskaņām un gaidāmo neveiksmi kopējo ceļu iešanā.

Tikmēr, kamēr nenotiks šī dabīgā, jau no sendienām mūsu tautā pazīstamā un šodien visās daudz maz veselās tautās pastāvošā lomu sadalīšana, kas vienīgā atbilst pašas dabas dotībām, tikmēr mēs velti gaidīsim atdzimšanu un saulainākus laikus tajās ģimenēs, kas visvairāk cieš šodien un visvairāk cietīs rītu aiz te pieminētiem iemesliem.

Mūsdienu sieviete cenšas būt vienāda ar vīrieti. Vīrietim līdzīga. Savā izglītībā. Savās darba spējās — zīmējoties uz darbu iestādēs un uzņēmumos. Bet viņas īstais ceļš bija

un ir cenšanās nevis pēc vienādības, bet pēc vienvērtības, no tautas un valsts dzīvības un spēka viedokļa. Šis viedoklis viņām paredz pavisam citu lomu, pavisam citus uzdevumus, pavisam citus ceļus.

Šīsdienas vīrietim ir pārāk daudz visādu darba biedreņu un skolas biedreņu, bet viņam dažkārt ir grūti un tikpat kā neiespējami atrast tādu, ar kuru tas droši varētu noslēgt laulību, būdams pārliecināts, ka tā būs vērtīga un īsta, pilnīgas palaušanās cienīga — dzīves biedrene. Tāda dzīves biedrene, kura varētu apmierināt visas tās prasības, jeb vismaz lielāko daļu no tām prasībām, kuŗas drikst un kuŗas vajaga uzstādīt ne no vienas, bet no abām pusēm tie, kas grib doties laulībā ar nolūku palikt kopā — visu mūžu. Tādu laulību šodien ir maz. Un maz tādu arī ikgadus noslēdz. Jo mūsdienu laulību slēdzēji lielum lielā daļā ir nepiemēroti viens otram, aiz tā vienkāršā iemesla, ka viņu dzīvē nevar sagaidīt un nevar cerēt uz to dabīgo lomu sadalījumu, kas vienīgais padara laulības saskanīgas, ierādot tajās katram savu vietu.

Skaistākais „varbūt“

Aizmirsuši redzēt ģimenē savas tautas drošāko atbalstu viņas cīņā pret nāvi un izmiršanu,

mēs esam pagājušā laikā stiprāk kā jebkad agrāk aizmirsuši redzēt tās balvas skaistumu un dārgumu, ko mūsu tautai dāvinā sievietē.

Ikviena māte, kas savu bērnu auklē, reizē ar to auklē arī mūsu tautas mūžīgai cīņai viņas skaistāko „varbūt“. Jo mēs taču tiešām neviens nezinām, kas izaugs no tā puisēna, ko viņa rītos pavada uz skolu, kamēr vēl tas pats neuzdrošinās visu ceļu viens nostaigāt.

Varbūt šis zēns reiz celsies, lai vadītu mūsu kara pulkus pretim uzvarām un svešiem spaidiem. Varbūt šis mazais būs tas, kas tautai palīdzēs atrast viņas cerību un ticību tajā laikā, kad viņai bez tās pēdējais posts draudēs.

Varbūt tur — mātei pie rokas iet — nākamais latviešu goda un slavas kaldinātājs. Nākamais tautas palīgs viņas nestundā. Nākamais kaŗoga nesējs tautas uzvarām kara un darba laukos.

Varbūt tā māte, kas pie savām krūtīm savu mazo spiež, nes mūsu tautai to, ko viņai vēl neviena māte nav dāvinājusi: cilvēku, kas mācīs mūsu tautu aiziet tajos tālumos, kādos viņa nekad nav aizgājusi, tāpat kā Vadonis viņai ir mācījis būt apvienotai un brīvai, kāda viņa nekad pirms Vadoņa nav bijusi.

Ko mēs zinām par mazajiem, kuŗus mātes savās rokās tur? Viņi ir mūsu tautas cerība. Viņi ir kā nākotnes laukos iesēti graudi. Viņi

ir — rītdienas latviešu tauta. Rītdienas lielie un vislielākie latvieši.

Kuŗa māte ir tā, kas auklē vislielāko?

Vai viņas visas tās nav?

Vai viņu dēli un meitas neiemirdzas viens aiz otra kā jauni zvaigžņu pulki pie mūsu tautas dvēseles un dzīvības debesīm? Ja ne vienā paaudzē, tad otrā. Ja ne otrā, tad trešā, vai desmitā.

Varbūt, ka tas zēns, kas šodien nemāk vēl nevienu vārdu izrunāt, rītu mūsu tautai sludinās mācības, kas viņu raus uz priekšu tādā pašā sajūsmā, kā mūsu tautas lielāko vadoņu domas un vārdi to ir rāvuši.

Varbūt, ka kāds no tiem mazajiem, kas šodien raud pie savas mātes krūtīm, dienās mācīs tautai staigāt ceļus, kas liks viņai aiz laimes starot. Smaidīt, gaišu, laimīgu, miljonkārtīgu smaidu.

Varbūt tas, kādreiz mācīs mūsu tautu — bez gala drošai un stiprai būt un uzvarēt tos, kuŗus šodien viņa ne domās ne sapņos necer uzvarēt.

Varbūt, ka Dievs ikvienu no šiem mazajiem reiz izaudzinās par tiem, kuŗus cilvēces gara un darbu milžiem pieskaitīs.

Ko var zināt, cik skaistu „varbūt“ dāvinā savai tautai mātes, kas saviem mazajiem dzīvības dod?

Varbūt mazā meitene, kas šodien vai vakar pasaulē nākusi, kļūs par lielākās un stiprākās latviešu cilts māti? Varbūt viņa būs tā, kas savu līgavaini, šaubu mirklī uzmodinot, par mūsu tautas lielāko varoni darīs?

Varbūt viņa pati kādreiz piederēs tēvijas varonīgo sievu un meitu pulkam, godam mūsu tautas vēsturē ierakstīdama vārdus, kādi pirms viņas nav rakstīti?

Varbūt viņas dēls — aiz tālu tālām paaudzēm — pasaules tautām liks satrūkties, dzirdot, ka latvieši iet savu tiesu un taisnību prasīt no tiem, kas nekad nav sapņojuši viņai viņas tiesu un taisnību nākamajos laikos dot?

Tie ir brīnišķīgi „varbūt“, ko mūsu tautai dod ikviena māte, kuņas klēpi Dievs ir svētījis ar dzīvību.

Bet mēs esam aizmirsuši šo skaistumu cieņt. Mēs to bijām aizmirsuši. Jo šodien tauta atkal mostas, lai to atcerētos.

Lai atcerētos un godā liktu ikvienu māti un viņas skaistāko „varbūt“, ko viņa ir mūsu tautai dāvinājusi.

Mūsu tautas dzīvībai.

Mūsu tautas lielajai cīņai.

Ar ko sievietes sirds ir bagāta

Par sievietes skaistumu ir rakstītas un sarakstītas neskaitāmas grāmatas tajos laikos,

kad viņu patiesi un īsti cienīja, un par viņu atkal rakstīs un sarakstīs neskaitāmas grāmatas šajā jaunajā laikmetā, kas pasaulei atkal māca cienā noliekties sievietes priekšā un lūgt to — lai viņa glābj pasaules tautu dzīvības.

Un kā šīs grāmatas atspoguļos tikai sīkas drumslas no tā skaistuma, ko viņu rakstītāji būs nojautuši sievietes sirdī un garā, tā arī tikai mazu, tikai niecīgu un vēl mazāku nekā niecīgu daļu te pieminēšu es.

To sievietes dvēseles daļu, kas man ir vistiprāk un dziļāk palikusi prātā, viņā lūkojoties, un kas man arvien no jauna duļņas acīs, viņu uzlūkojot.

Tā — kā jau teicu — ir tikai maza, tikai niecīga daļa, bet man viņu patiktos te pieminēt un to es arī darīšu.

Man liekas, kā skatoties sievietē, atkal un atkal no jauna ir jāpamana un jāierauga, ka viņa ir ikvienai tautai nevien sirds, bet arī — sirdsapziņa. Ikvienas tautas dvēseļu atslēgu glabātāja. Ikvienas tautas visapslēptāko sirds noslēpumu lidzzinātāja.

Tikai pateicoties visam tam, katra sieviete, pat visnezglītotākā, pat tāda, kas ne burtu nemāk izlasīt, es ticu — arī tāda, kas ne grāmatu nav redzējusi — māk būt savas tautas jaunaudzes visīstākā un vislabākā kopēja tajā lai-

kā, kad tikai māte spēj un var auklēt un izauklēt jauno dzīvību.

Ikviena sieviete jau piedzimst ar visām tām mātes gudrībām un nemācītām un neiemācāmām, bet vienīgi mantojamām zināšanām un nojautām, kas nedzīvo dara dzīvu, kas vārgo izaudzē stipru, kas vissīkāko dzīvības un spēju drostaliņu māk izaudzēt varenā spēkā un varenā krāšņumā.

Sieviete ir tā, kas tautu dzīvu dara. Sieviete ir tā, kas izaudzē. Sieviete ir māte nevien miesas dzīvībai, bet arī — garam. Jo viss, kam viņa pieķeras, gūst savādu un gaišu stiprumu.

Sieviete ir kā dzīva svētība visam, ko viņas sirds un viņas prāts patiesi labu un jauku atrod. Viņa zin, kas ir skaists ar to skaistumu, kas pāri paaudzēm dzīvo un dzīvos. Un šo skaistumu viņa svētī ikviena cilvēka un ikvienas tautas dzīvē, un šis skaistums, viņas svētīts, aug liels.

Sieviete ir tā, kas pasaka savu kluso, brīnišķo — ja — ko var pat neviens nedzirdēt un nezināt, kā vien viņa pati, un tas, kas ir izpelņījies šo viņas kluso un nepasakāmo piekrišanu, tas dienu no dienas aug lielāks un varenāks. Vienalga, vai tā ir kāda jauna doma. Vienalga, vai tas ir cilvēka vai sapņu radīts, vai dzīvības radīts.

Viņa ir arī lielā piepildītāja un izraisītāja visam, kas dzimst un kas uzaug. Jo viss tas, ko sieviete jūt un domā, tas viss dienās brīnišķīgi izplaukst un kļūst par viņas tautas domām un jūtām. Viņa ir tā, kas izauklē piepildīšanos.

Sievietes vara par tautām ir lielāka, nekā to grib saprast vīrieši, kas savu lepnību un patmīlību laiku pa laikam izaudzē tik lielu, ka tā viņiem jau kļūst par lāstu. Kur vīrietis sāk sievieti nicināt, tur tauta iet bojā un sabrūk savā spēkā arvien dziļāk, kamēr nenāk citas vēsmas. Un ja viņas nenāk, tautas mirst.

Sieviete ir vīrieša un tautas aizvadītāja uz dzīvības laukiem. Jo tikai tie vīrieši un tikai tās tautas dzīvo un nāvi uzvar, kas sievietes svētību ir saņēmušas.

Bet lai sieviete kādu svētītu, viņa ir jācienī. Un nevien jācienī, bet arī — jāmīl. Jo sieviete ļauj dzīvot tikai tam, kas viņu mīl. Tam viņa dod dzīvību uz nākamām paaudzēm.

Ir aplam, ka cilvēka dzīves un dzīvības ceļš iet tikai līdz kapam. Kas patiesi un īsti kādu sievieti ir mīlējis un kuŗa mīlestību viņa ir svētījusi, tas dzīvos drošs un stiprs arī pāri savam kapam. Tāda cilvēka bērni viņa dzīvību ienes nākamo paaudžu pulkos, kur atkal svētīts, viņš no jauna tālāk dzīvo.

Sieviete ir tā, kas tautām māca — nāvi uz-

varēt. Un tās tautas, kas šodien ir dzīvas, tikai viņas svētītas ir savu dzīvību pataupījušas.

Un zīmīgi: kamēr mūsu tautā viņa bija māte un sieva un dzīves biedrene, mūsu tauta nezināja nāves un izmiršanas bailu. Bet šis laiks, kas sievietē redz to, kas sieviete nemaz nav, šis laiks mums liek vērot, ka mūsu zemē kapu skaits sāk nomākt šūpuļu skaitu.

Mums atkal ir jānāk un jānācās sievieti cienīt ar to cienību, kas pāri visam dzīvo un pastāv. Mums atkal jānācās un jānāk viņu mīlēt ne ar kaislību vien, bet ar to pielūgšanu un kluso sirsnību, kas pienākas viņai — latviešu tautas nākamo paaudžu mātei.

Sieviete ir tā, kas īsto tautas sirdi glabā. Vienīgā, kas viņu patiesi zin un saprot. Tāpēc viņa ir jāsaudzē un jāsargā, ja vien tautas sirdi grib saudzēt un sargāt. Ja grib sargāt savas tautas mieru un līdzsvaru.

Viņa ir tā, kas glabā mūsu mājas svētību un mūsu mājas svētīgo garu. Tajās mājās, kur sieviete ir apbēdināta, nav patiesas laimes un dzīvības. Patiesi laimīgas sievietes smaidi un smieklī ir tie, kas nāvi aizbaida. Bet ja ir kāda māja un kāda ģimene, kur sieviete, vīrieša sarūgtināta, sāpināta un apbēdināta bieži asaras lej, tad tā ir tiešām taisnība, ka pār šādām mājām un pār šādām ģimenēm nāve nolaižas. Jo

tikai patiesi laimīgās, milētās un cienītās sievietes ir tās, kas ģimenes spēj pret bojā iešanu un izmiršanu pasargāt.

Tajās mājās un ģimenēs, kur sieviete nesmaida, tajās ģimenēs un tajās tautās, kur sieviete nepazīst savu īsto laimi — dzīvība pošas atstāt cilvēkus, lai pāri viņiem nāktu nāve un izmiršana.

Sieviete ir mūžīgā dievlūdzēja. Arī tad, ja viņa pati to neapzinas. Tas ir skaistuma Dievs un tas ir dzīvības Dievs, kam viņa ikvienā savā elpā kalpo, pati to zinādama, vai nezinādama.

Ja viņai ļauj darīt to, ko viņas sirds tai liek, tad viņa cilvēkiem un tautām ieaudzinā to ticību, kas viņām ļauj mūžīgi nāvi uzvarēt.

Sievietes ir tās, kas valstis ceļ. Ar savu sirdi un ar savām asinīm un to garu, kuŗu viņas saviem mazajiem ieaudzinā.

Viņas ir tās, kas valstis sagrauj tur, kur sievietei neļauj būt tajā vietā, kuŗai Dievs viņu ir sūtījis: kur sievietei neļauj būt par dzīvības devēju un sargātāju.

Sievietes ir tās, kas jauniem laikmetiem liek aust kā varenām blāzmām pie tautu debesīm: dzīvības atplaukuma un spēka uzvaras laikmetiem.

Sievietes ir tās, kas māc būt dziļi un patiesi uzticīgas. Ja viņas pieķeras kādai domai, ja

viņas to aizstāv, ja viņas patiesi grib tai kalpot, tad drīz vien šai idejai pieķeras, kalpo un seko — visa tauta.

Kaŗaspēki nevar nevienā tautā iznīdēt to, kam viņas ir uzticīgi pieķērušās. Kā atkal un atkal viņas māk tautās saglabāt dzīvības liesmu, tā atkal un atkal viņas māk savā tautā atdzīvināt to garu, kas šo tautu pretim dzīvībai un atdzimšanai ved.

Ja mēs gribam, lai mūsu tauta dzīva paliek, ja mēs gribam lai Dievs viņai ļauj izaugt spēkā un varenībā, tad mums ir jāmacās un jāmak mūsu tautas sievieti laimīgu darīt. Ar to laimi, pēc kuŗas visīstāk un patiesāk sauc viņas sirds. Ar to laimi, ko viņa jau sayās bērnu rotaļās kā tālu sapni nojauš, savas paijas pie krūtīm turēdama un glabādama.

Nekad vēl mūsu tautas dzīvība nav bijusi tādā postā, kā šajos pēdējos gados. Nekad vēl — arī miera laikā — mēs neesam sev tik tuvu jutuši nāves elpu: pāri mūsu tautas pilsētām un pāri viņas zemei.

Pret šo nāvi vairs nespēj cīnīties kaŗavīri, kas modri stāv savos sargpostēnos. No šīs nāves tautu var paglābt vienīgi viņa: latviešu sieva, latviešu māte, latviešu līgava.

Ja viņa nenāk mūsu tautai talkā šodien, tad mēs maz prieka redzēsim savā ceļā pretim rītdienai. Tad mums — nav ko slēpt un ko melot

— nav ceļa uz dzīvību. Tad mēs paliksim turpat, kur mēs šodien esam. Tad mēs paliksim tādi paši, kādi mēs šodien esam. Tad ar mūsu tautu arī rītu notiks tas pats, kas ar viņu šodien notiek.

Vai viņa nāks latviešu tautu stipru darīt? Vai viņa nāks sevi ziedot, redzēdama, cik grūtu likteni bija cietusi viņas māte un māsa? Vai viņa nāks savai tautai atdot sevi visu, redzēdama tās bēdas, kas šodien nospiež daudzas no viņas māsām, redzēdama to vilšanos, ko šodien piedzīvojušas daudzas no tām, redzēdama sāpes, ko vēl šodien viņas cieš un nav aizmirsušas?

Mūsu tautas liktenis šodien ir viņas rokā.

Ja viņa pieķersies mūsu tautai un gribēs viņas dzīvības labā ciest, kā viņas priekšgājējas ir cietušas, mēs uzvarēsim savas tautas nāvi.

Ja viņa atsacīsies no ciešanām un upuriem jauno audžu labā, latviešu tauta izmirs.

Patiesību sakot, sievietē nekad nav skaitījusi savus soļus nākamo audžu labā, un viņa tos neskaita. Bet ir laiki un laikmeti, kad viņa ir tik dziļi pārprasta, ka viņai kļūst viss viena alga un kad viņa visam ar roku atmet.

Un arī šis laiks ir zīmīgs šādā ziņā. Un pēdējie gadi — jo sevišķi.

Vīrietis pats un nevis kāds cits ir bijis tas, kas negribēdams viņas dēļ cīnīties, negribē-

dams viņas dēļ atkāpties no sava patmiļa netikuma: visu ņemt un neko nedot pretim, visu padarīt par savu laika kavēkli un neko negribēdams sev līdzās nolikt, visu gribēdams vienīgi pazemot un pats visam pāri pacelties, vīrietis ir centies arī viņu — cilvēces māti — padarīt par kalponi savai iekārei, pazemodams to tik zemu, kā tas noticis tikai drūmākos cilvēces laikmetos.

Bet pazemotā sieviete tautām vairs nepalīdz nāvi uzvarēt.

Sievietes sirds ir bagāta ar visu, ko vīrietis viņā meklē un cenšas atrast.

Līdz šim — pēdējos gados — viņi sievietē ir meklējuši ceļu uz baudu — sev.

Bet viņiem ir atkal jāmeklē sievietē ne savu baudu, bet savu un savas tautas dzīvību.

Kur sieviete ir pārāka par vīrieti

Ja sieviete mēģinā sacensties ar vīrieti aukstā prāta laukā, tad visbiežāk tomēr gadās, ka viņa zaudē. Nevar slēpt — ka sieviete var darīt un padarīt lielo daļu, vai bieži pat visu no tā darba, ko spēj vīrieši kā zinātnieki, kā pasaules līdzcēlāji un līdzveidotāji. Bet nekad nevarēs pierādīt to, ka sievietes ir bijušas un būs tālāku ceļu gājējas nekā viņi — ir domās, ir drošā iecerē, ir drošā cīņā, ir tajās vietās,

kur pāri visam, kas ir bijis, sākas nebijušais; ka sievietes īstais darba lauks, ka sievietes dziļākā būtība būtu pamatota visdziļāk un vispirms pētnieka, zinātnieka, ideju izcīnītāja, ideju jaunradītāja, valsts cēlāja, izkārtotāja un sargātāja garā un prātā. Šie darba lauki pieder vīrietim un tajos viņš ir un būs nepārspējams.

Par sievieti ir jāsaka, ka viņas dzīves īstais lauks ir tas, kas paslēpies un jau pašas dabas paslēpts — zemapziņā, tajā šodien vēl neatrastā un neuzminētā pasaulē, no kurienes sieviete saņem neizsakāmos un vārdos neietveramos spēkus nākamā cilvēka gara un miesas jauncelšanai.

Šis ir vienīgi viņai piemītošās spējas: dzīvību dot un dzīvību audzēt, līdz ar spējām paredzēt, nomanīt un nojaust.

Sieviete pasauli skata un saprot ar sirdi. Vīrietis — ar acīm un ar prātu. Vīrietis zin, ko viņš vēlas un spēj to vārdos pateikt. Sieviete jūt, ko viņa vēlas. Bet viss tas ir tik smalks un sarežģīts, ka viņa to vārdos nesaka, jo vārdi to nespēj pilnīgi satvert un nepilnīgi satvertais un izteiktais viņai nenāk pār lūpām.

Šī ir vīrieša un sievietes galvenā atšķirība.

Ko sievietes nojauš, to vīrietis — izdibinā.

Ko viņa nosapņo sapņos, to vīrietis piepilda īstenībā.

Pēc kā sievietes ilgojas, to vīrietis sasniedz.

Kurp sieviete savās ilgās iet, turp vīrietis savā dzīvē un īstenībā aiziet.

Viņa ir visu sākumu sākums un pirmavots, dziļums, kas sevī visu glabā. Vīrietis ir kā noslēgums un piepildījums. Viņš saules gaismā liek atmirdzēt tam, ko šīs dzelmes ir glabājušas.

Viņa ir kā pareģe un zinātāja, kurai itkā pats Dievs liek izvēlēties starp visu, ko paveicis un uzcēlis vīrietis un kurai uz ikvienu viņa darbu ir jāsaka: „ja“, vai „nē“.

Vīrietis ir tas, kas atvērtām acīm redz nākamās ceļus un viņai par tiem stāsta. Viņa ir tā, kas aizsietām acīm pasaka, kuŗš no šiem ceļiem ir īstais.

Viņa nekad nevar izdarīt, nekad nespēj izpildīt visu to, ko spēj vīrietis. Bet toties viņa ar brīnišķīgu noteiktību māk pasacīt — vārdos vai ar savu pateikto vai nepateikto piekrišanu — kuŗš no vīrieša darbiem ir patiesi ko vērts un kuŗš nē.

Lai cik iedomīgs un cik lepns vīrietis arī nebūtu uz savām darba un izpildīšanas spējām, viņam tomēr arvien un arvien ir jāatzīst, ka sievietes gaume, sievietes nojauta, ka sievietes sirds — viņa darbu vērtējot — ir gājusi pāreizo ceļu. Mazāk pati to apzinādamās. Vairāk, kā jau sacīts, nojausdama.

Sievietes sirds balss — bieži vien bez jeb-

kādiem pierādījumiem ir nemaldīgāka nekā vīrieša prāta slēdzieni ar visām milzīgām pierādījumu kaudzēm.

Ja sieviete, kas par vīrieša darbu spriež nesavtīgi, vienīgi viņam pašam labu vēlot, sacīs, ka viss viņa argumentu krājums ir aplams, tad bieži vien — gandrīz 99 gadījumos no simta — izrādīsies, ka viņai tomēr bijusi taisnība.

Šo slēdzienu nemaldību, liekas, viņas ir mantojušas no senču senčiem un no pašiem cilvēces sākumiem, jo sievietes dvēsele taču ir un paliek tas avots, kuŗa dziļumā sev pirmo veldzi un spēku atradīs cilvēces nākamo sasniegumu dziļi.

Visam, ko cilvēce sasniegs nākošajos laikos, jau šodien sākums ir apslēpts sievietes dvēselē. Vīrietis ir nācis pasaulē tāpēc, lai šos sākumus atmodinātu, lai dievinādams sievieti un viņas skaistumu, meklētu un atrastu ceļu uz visu viņas sirdī dusošo sākumu uzzeļšanu, izplaukšanu un piepildīšanu.

Cilvēces nākotne iet caur sievietes dvēseli. Viņa ir tas siets, kas ar savu „ja“ un „nē“ sijā nākošajai cilvēcei derīgo no nederīgā.

Šādā kārtā sieviete ir tā, kas ar vīrieša rokām nākošo cilvēci un cilvēces nākotni ceļ.

Vīrietim pieder spēks un griba. Viņai pieder — gudrā, kaut arī bieži un visbiežāk — apslēptā zināšana.

Kā vienīgi caur sievieti vīrietis var savu dzīvību nākotnē pataupīt, tā vienīgi ar sievietes atbalstu un līdzzināšanu viņš var un spēj savu nākotni zināt un atrast.

Sievietes nojautu „ja“ un „nē“ ir tās neredzamās pārmiņas, kas vada tautas un vada cilvēci.

Viņa ar to pasaka, kuŗš ceļš ir ejams tam, kas grib viņai patikt. Viņa saka, kuŗš ceļš ir ejams tautai, kas grib saņemt viņas svētību.

Ar savu atzinību vai neatzinību viņa norāda, kuŗš ceļš ir ejams viņas zemes jauniešiem un kādiem tiem ir jābūt, lai viņa tos spētu mīlēt un viņiem no sirds piederēt. Lai savukārt piederēdama tiem, viņa arī pati varētu tālāk dzīvot savos bērnos un tālāk veidot pasaules ceļus un likteņus.

Sievietei nav jāsaņem ar vīrieti arī tiešā celtniecības un darba laukā. Viņa pasaulē nav sūtīta, lai ikkatru vīrieša darbu pati darītu. Viņa pasaulē ir sūtīta, lai būtu vīrieša darba vērtētāja, lai būtu tā, kas viņa darbu ierosinā. Šo darbu svētī, vai nosoda. Lai būtu tā, kas visur un arvien savu vērtējošo un izšķirošo „ja“ un „nē“ sacītu.

Lai vīrieši dara to, kam viņi ir izredzēti. Lai viņi cenšas un strādā sievietes godam un slavai. Lai viņi cīnas un saņem — sievietes atzinībai.

Kur tautas ir ieguvušas sievieti kā darītāju, tur tās ir zaudējušas sievieti kā vērtētāju, kā ceļa rādītāju. Bet tieši šādas sievietes tautām ir vairāk nepieciešamas nekā viņu darbi un viņu cīņas.

Jo ja sieviete pati dodas šajos darbos un cīņās, pasaules gaitas apstājas, jo dzīvība iet zudumā un bojā. Bet ja viņa veido pasauli savu dēlu, vīru un līgavaiņu rokām, tad galu galā viss notiek tā, kā viņa to ir vēlējusies un ne tauta ne cilvēce nav zaudējusi ne nieka no sava spēka un pasaules dzīvības košums un spēks nav ne mirkli gājis mazumā, kas notiek, ja viņa no sava īstā lauka atraujas.

Tikai tās tautas zin, kurp viņas iet, un tikai tās tautas arī tiešām pretim savam īstajam uzplaukumam iet, kuŗu sievietes sirds un domas ir brīvas sapņiem un nojautām. Kur sievietes sirds ir brīva svēršanai un vērtēšanai. Kur viņa nav nomākta darbā, kas prasa viņas prātu, bet kur viņa var piederēt tai pasaulei un var dzīvot tajā vidē, kur uzplaukst viņas sirds un viņas jūtas.

Ja kāds grib zināt taisnību, viņš nedrīkst saistīt taisnības svarus.

Ja kāda tauta grib, lai viņas attīstība ietu vienīgo pareizo ceļu, viņa nedrīkst prāta darbā iegūt sievieti. Sievieteī lai paliek tas lauks, kuŗā viņu vīrietis nevar pārspēt un nekad ne-

pārspēs, lauks, kas ir viņai vienīgai īstais: viņas nojautu un jūtu lauks.

Prāts ir vīrieša daļa. Neviens vēl nevar zināt, vai viņa ir tā, kas visvairāk apskaužama. Jeb vai viņa tomēr tāda nav. Neviens pats pēc sava prāta nedrīkst apmainīt lomas, ko cilvēkiem, ko vīrietim un sievietei ir uzlicis viņu Radītājs. Tur, kur šīs lomas ir patvarīgi padarītas vienādas, par cik nu tas bijis iespējams, tur ir sācies tautu sabrukums un tautu posts.

Jo kur cilvēki saceļas pret savu dabu, tur viņus no dzīvajo vidus izrauj nāve.

Bet mūsu laikam šalc pāri karogs, kas plandīdams un šalkdams sauc latviešus uz sacelšanos pret to.

Vīrietis un sieviete mūsu zemes rītdienā

Vīri kā arvien tā arī tagad ir un būs tie, kas šo zemi sargās cīņās un kaujas laukos. Tur, kur krustosies mūsu zemes sargu ieroči ar svešnieku ieročiem. Tur, kur varbūtēja, kaut arī šodien pilnīgi nezināma uzbrukuma gadījumā būs jāizšķir jautājums par to, vai mūsu neatkarīgai valstij būt vai nebūt.

Grūti domāt un negribaš ticēt, ka arī sievietēm būs jāņem rokās ieroči.

Un tomēr — mūsu tautas nākamo dienu uzvaras un pametumi, bez visa minētā, milzīgā

mērā atkarāsies arī no tā, ko darīs un ko domās un kā rīkosies mūsu zemes sievietes.

Viņu draudzība, viņu pašai dziedzība, viņu dvēseliskais atbalsts, viņu sirsniņā līdzrunāšana un līdzjušana nākošo cīņu un darbu gaitai — tas viss vairāk nekā mēs varam iedomāties ietekmēs un jau šodien ietekmē mūsu valsts un tautas dzīvi, viņas veiksmi vai neveiksmi.

Bet arī nākamo kaļalauku cīnītāji droši un uzvaroši ies kaujās un cīņās vienīgi tad, ja viņi šajās gaitās dosies apgaroti. Ja viņi zinās, ka mājās — tikai dažus kilometrus vai pat simts metrus aiz viņu mugurām viņu mātes, sievas, līgavas vai māsas gaida uz viņu uzvaru.

Nākošo darba un kaļalauku kaļavīri paveiks vislielāko un varenāko vienīgi tad, ja tie zinās, ka šīs zemes sieviete ir tā, kas tic viņu darbam, cīņām, un kas par viņiem Dievu lūdz.

Vīri un jaunieši padara varenas lietas. Bet vienīgi tad, ja viņiem ir karogi, kuņģiem sekodami tie savus varenos darbus veic.

Šāds karogs ir nevien pulka karogs kaujā. Šāds karogs ir arī — sievietes sirds, sievietes dvēseles gaišums, viņas vārdos pateiktais vai nepateiktais aicinājums — būt stipram, būt neatlaidīgam, būt — varonim!

Ja mūsu tauta šodien ko labu dara, ja mūsu tautā šodien kāds pašai dziedzīgs darbs rosīgi un sekmīgi uz priekšu virzās, ja mūsu tautā

šodien ko skaistu un jauku ceļ, tad tieši vai ne-tieši tur klāt ir arī sievietes nopelns, sievietes ierosinājums: bieži šos darbus vada vēlēšanās — parādīt sievietei, ko spēj vīrietis viņas dēļ, viņas labā. Viņai par prieku. Viņai par godu. Ko viņš spēj darīt — viņas piemiņai, viņas pateiktai vai nepateiktai atzinībai.

Tāpēc mums ir jācer, mums gribas ticēt, un mēs ticam — ka tā arī būs: ka šodien, kad visas pasaules sievietes, nostājušās līdzās savu zemju vīriem, ziedo un dara visu savu tautu svētībai, ka šajā laikā arī latviete nevilcināsies un pierādīs, ka viņas sirds siltums, ka viņas ierosme un atbalsts dos spēku latvju vīriem un jaunekļiem godam kalpot un godam strādāt savas zemes un tautas labā. Mēs esam par daudz bieži līdz šim palikuši citu tautu paēnā. Bet mūsu brīvības laiks ir nācis, lai mēs arī no šīs ēnas atbrīvotos.

Vai mēs šajā cīņā būsīm gana stipri? Vai mēs viņā uzvarēsīm?

Ja!

Bet tikai tad — ja mūsu tautas sievas un meitas stāvēs uzticami līdzās mūsu zemes vīrietim.

Jo tai zemei, kurai nav maigu mātes un sievas roku, nav arī — varoņu.

Bet mums ir daudz varoņu vajadzīgs, cīņai pret mūsu tautas postu un nespēku.

Sievietes lielā misija

Līdzšinējo sievietes sacensību ar vīrieti un vēlēšanos atdarināt to, liekas, var izskaidrot ar apslēptu cerību, ko šādā ceļā viņas iemantos vairāk cieņas un nostāsies itkā kādā augstākā pakāpē nekā līdz šim. Ka šādā kārtā viņas būs — savā attīstībā un savās tiesībās uz priekšu gājušas. Tuvāk pilnībai. Tuvāk laimei.

Cik maz šīs cerības piepildījušās viņu pašu un sevišķi — tautu dzīvē, par to nav ko ilgi lauzīt galvu, ja vien ir iespējams konstatēt, ka tur, kur sievietes ir „uz priekšu gājušas“ šādu ceļu iešanā, tautas sabrūk savos spēkos un vairs nespēj tikt galā ar visām tām nekārtībām, kas notiek viņu pašu zemēs, reizē ar to liecinot, ka šīs tautas nespēs arī savas valstis aizsargāt tajos brīžos, kad bez iekšējiem ienaidniekiem šīm tautām radīsies vēl arī ārējie.

Cilvēce šodien arvien dziļāk saprot, ka tautas bija gājušas aplamus ceļus — laudamas un likdamas sievietei velti un nevietā sacensties ar vīrieti. Tas nav neko devis viņām — kas šādā ceļā bija gribējušas kļūt laimīgākas. Tas nav neko devis arī vīrietim, kas, šādiem apstākļiem pateicoties, tagad daudzkārt spiests atsācīties no ģimenes. Bet tieši tai kalpot patiesībā ir dzimis ikviens no viņiem. Ikviens

no tiem, kas ir kautcik stipri un veseli miesā un garā.

Ka pašas sievietes tādā ceļā nav neko lielu panākušas — liekas, ka arī par to nevar būt daudz šaubu, vērojot mūsdienu ģimenes sabrukumu, kur visbiežāk cietusi tieši viņa.

Līdzšinējais ceļš, līdzšinējie uzskati, līdzšinējie mērķi, ko sev — dzīvē vispār un laulību dzīvē atsevišķi — bija izvēlējušies kā viņi, tā viņas, ir izrādījušies aplami — atkal un atkal no jauna.

Viņu vietā jāmeklē citi.

Kuŗi?

Liekas kā tie, kas kā vienam tā otram ir vispiemērotākie. Visistākie. Ne pēc naidā un sacensībā sakaisušu prātu iedomām, bet pēc mierīgas vēlēšanās atrast katram to vietu, kurai tas visvairāk noder. Kuŗā ikviens no tiem vislabāk jutīsies, visplašāk varēdams izmantot savas spējas. Atrast katram to vietu, kas viņus abus visdziļāk, visistāk un vispatiesāk apmierinās. Bet šī vieta ir vienīgi tā, kuŗai ir vīrieti, ir sievieti izraudzījusi pati daba.

Ir aplam domāt, ka daba sievietei ir devusi tikai tīri miesiskas īpatnības. Tā nav taisnība, ka tikai tās. Sieviete ir daudzas plašākas, daudzas dziļākas īpatnības un atšķirības no vīrieša arī dvēseles laukos.

Bet līdz šim viņas pārāk maz ievērotas.

Pārāk maz uzsvērtas. Pārāk maz cienītas. Viņām pārāk maz goda dots.

Par mūsu dienām jo droši var sacīt, ka pēdējie divi un gandrīz trīs gadu desmiti ir darījuši visu un — panākuši ļoti daudz — lai vīriešu un arī tautas acīs sievietei atņemtu viņas cieņas un skaistuma pilno vietu šajā pašā tautā un viņas ģimenē.

Lai nu Dievs dod, ka mūsu tauta, pret savu nāvi saceldamās, atkal iemācās sievietē cienīt to, kas viņai ir īpatnējs, kas tikai viņai vien pieder. Ko tikai viņa savai tautai var dot un dāvināt.

Sieviete ir dzīvības devēja. Un netikai tā vien: viņa ir arī brīnišķīga dārzniece jaunās audzes gara dārziem.

Arī pati savā sirdī un savā dvēselē viņa ir kā dārzs, kur aug un plaukst krāšņums, kas dažos laikmetos ir svešs vīrieša sirdij, bet ko viņš tomēr ierauga tajos brīžos, kad viņš sievietē skatās nevis iekāres un baudas acīm, bet kad viņš tajā skatās kā būtnē, kam Dievs ir licis uz tās pašas zemes dzīvot, uz kuŗas viņš — vīrietis dzīvo, un kam Viņš ir uzticējies lielo lomu dot dzīvību un garu — pašam šim vīrietim.

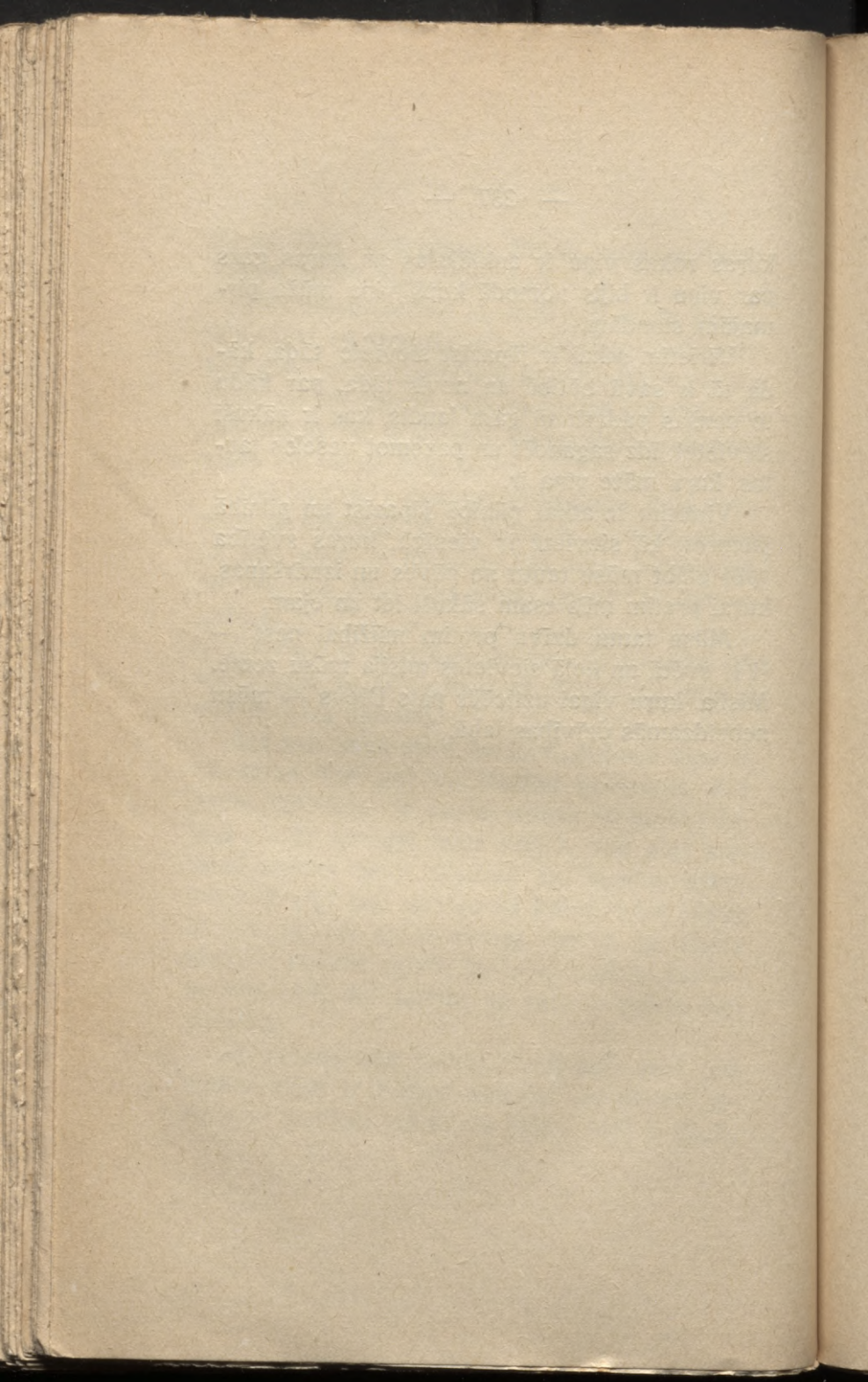
Ja vīrietis grib patiesi cienīt pats sevi, tad viņam atkal ir patiesi jāpazīst un patiesi jācienī — sieviete, no kuŗas klēpja viņš ir nācis,

kuŗas rokas viŗu ir auklŗjuŗas un kuŗas gars par viŗu ir bijis nomodā kopŗ viŗa mŗŗa pirmajām stundām.

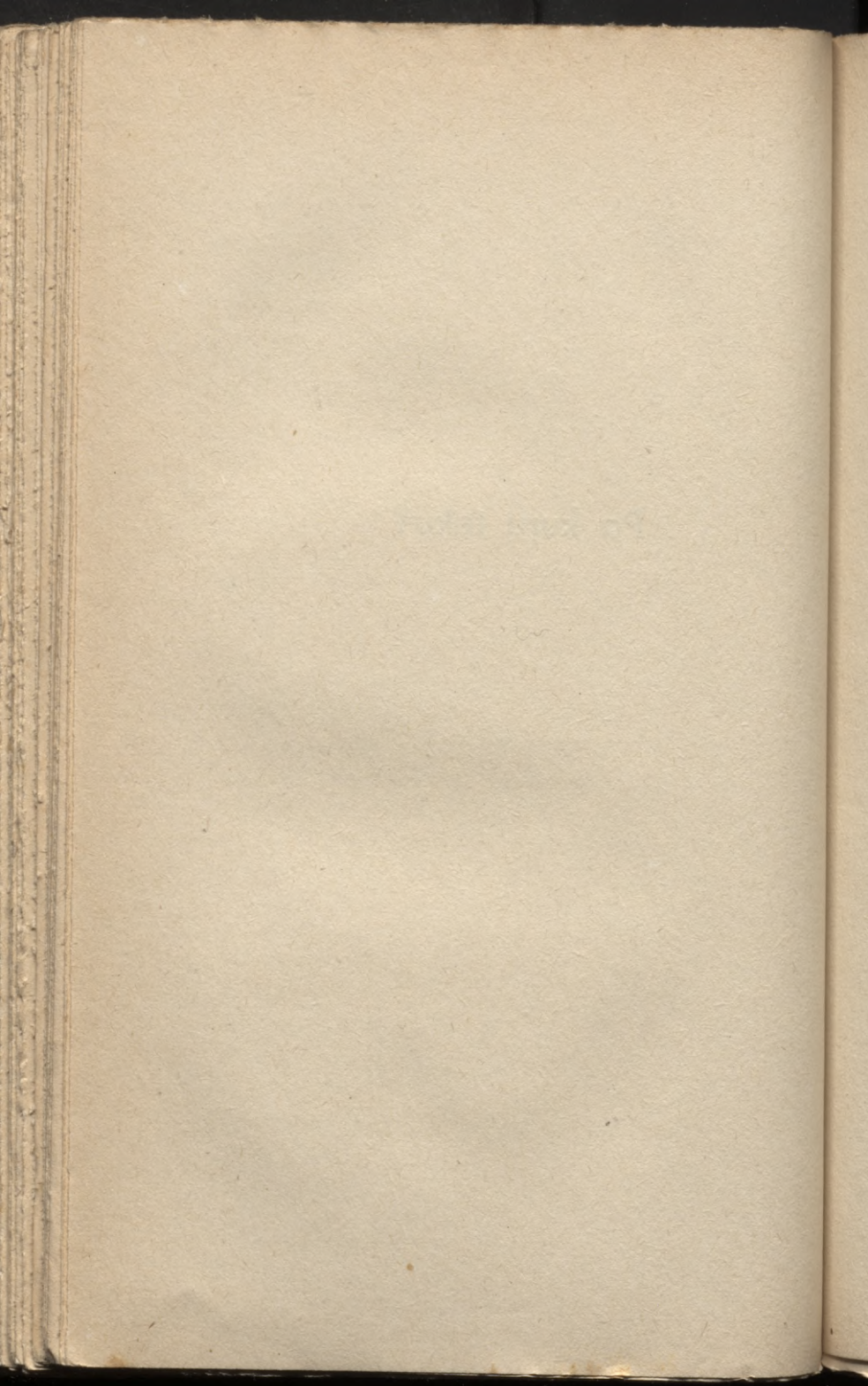
Vŗrietim atkal ir jāpazŗst sieviete tāda, kāda tā ir savā bŗtibā un nevis tāda, par kādu to cenŗas padarŗt tā gara ļaudis, kas ir nākuŗi sievietei lŗdz sagandŗt un pazemot veselas tautas, kuŗu māte viŗa ir.

Vŗrietim ir atkal pilnŗbā jāpazŗst un pilnŗbā jāizprot, kā sieviete ir vienŗgā, kuŗas svŗtŗba spŗs glābt mŗsu tautu no nāves un izmirŗšanas, kuŗai pretim mŗs esam sākuŗi iet un ejam.

Mŗsu tautu dzŗvu pretim mŗŗŗbai nest — ŗi ir svŗtā un lielā sievietes misija mŗsu zemŗ. Misija, kuŗu viŗai uzticŗjis pats Dievs — mŗsu nebeidzamās dzŗvŗbas labā.

Pa kuṛu teku?

Kas jāiemācās pilsētas latviešiem

Cilvēka sirds ir ziņkārības un nemiera pilna jau no mazām dienām. Jautāšana un vēlēšanās visu izdibināt — tā ir visu jauno iedzimtā slimība. Protams — vienīgā no slimībām, ko var mierīgi saukt — par svētīgu slimību. Jo ja nebūtu šīs iedzimtās ziņkāres, tad visi sirmgalvji nomirtu tikpat vientiesīgi un nezinoši, kā zīdaiņi. Ja nebūtu šīs iedzimtās ziņkāres, tad pasaule šodien nemācētu nekā no tā, ko viņa šodien māc, un nezinātu nekā no tā, ko viņa šodien zin.

Ziņkāre ir Dieva dota spēja — iet un iedziļināties visā, ko mēs redzam un neredzam, lai atrastu Paša Radītāja lielās un mūžīgās patiesības, kas ir paslēptas ir teknikā, ir medicīnā, ir visās dvēseles zinātnēs, ir visur, kur vien kautko var uzzināt un izdibināt. Šo patiesību atrašanai un piepildīšanai — es ticu — Viņš arī ir sūtījis cilvēkus zemes virsū.

Bet kā ikviena laipa ir tikai tad laipa, ja mēs liekam kāju tieši uz viņas, un nevis tai garām, tā arī ikviena ziņkāre ir tikai tad svētīga, ja viņa nokļūst uz patiesības laipas, kas pretim nākotnei ved.

Ziņkāre un cīņa ir tikmēr laba un svētīga,

kamēr viņa iet pa isto ceļu. Cilvēku garīgā augšana ir laba tikai par tik, cik garīgi augdams viņš miesīgi neiet bojā. Patiesību meklēšana un medības pēc jaunām pasaulēm ir labas un svētīgas tikai par tik, par cik viņu meklētāji neattrūkst no savas dzīvības un par cik veselās paliek viņu saites ar šo pasauli.

Cilvēku ziņkārei un cīņai par jaunām pasaulēm ir kāds ļoti acīs krītošs regulātors: dzīvība. Tikko viņu meklējumos sākas pārmērības, tikko sākas savas zināmas robežas pārkāpšana, tūdaļ ierodas neizbēgama un nenovēršama kontrole, kas tos, kas par tālu no dzīvības ir aizgājuši, bez žēlastības samet mirušo valstībā.

Visur tur, kur cilvēki novirzās no dzīvības ceļa, un nevien cilvēki, bet veselas tautas, tur viņi tūdaļ iestieg izmiršanas dumbrajos. Kaulainā Ravētāja — šī pastāvīgā dārzniece tautu dārzos — arvien nomodā būdama, čakli izravē no cilvēces sakņu dobēm tās tautas, kas ir aizmirsušas turēties pie likumiem, kuņus nedrīkst pārkāpt, un tās cilvēku ciltis un ģimenes, kas ir bijušas par lepnām, lai tos pildītu.

Šādus cilvēka bērnus viņa aizrauj nebūtībā veselīem miljoniem un viscītīgāk viņa strādā tieši tur, kur atiešana no īstā ceļa un cilvēku īstajiem uzdevumiem ir novērojama visspilgtāk. Tautām šī Kaulainās Ravētājas rīcība jau

pietiekoši ilgi ir dūrusies acīs un tāpēc nav nekāds brīnums, ka tās ir sākušas meklēt un pētīt, kur un kā šī parādība vistiešāk ir novērojama. Tā pēdējos gadu desmitos arvien un arvien stiprāk atskan valodas par to, ka pilsētnieki, pateicoties savam tālu no dabas un dzīvības likumiem stāvošam dzīves veidam, galīgi deģenerējas, resp. izmirst jau trešajā un ceturtajā augumā.

Mūsu tautā šī doma ir maz cilāta un tāpēc — vēl arvien šis jautājums latviešu vidū nav atrisināts. Ka viņu atrisināt var, un ka ir tautas, kas viņu laimīgi atrisinājušas un pilsētās dzīvo neizmirdamas simtu un desmitu paaudžu laikā, tam piemēru nemaz nav tik grūti atrast.

Šīs tautas ir tās, kas pieturās pie likumiem, kas cilvēkiem un tautām neļauj pārāk tālu aiziet no saviem tiešajiem uzdevumiem un sava īstā ceļa. Latvieši vēl nav iemācījušies dzīvot pilsētā no paaudzes uz paaudzi tā, lai viņi neizmirtu. Bet viņiem tas ir jāizmācās. Jo mūsu stiprajai tautai ir par kaunu iet izmiršanas ceļu tajā laikā, kamēr citas tautas var staigāt dzīvības un pastāvēšanas ceļus.

Dzīvot un pastāvēt pilsētās un neizmirt — tas ir tas, ko mēs latvieši šodien vēl nemākam, bet kas mums ir jāmaks. Savas tautas nebeidzamās dzīvības labā.

Izglītoties dzīvei, ne dzīvot — izglītībai

Ja nu tautas dzīvības un valsts mūžīguma labā ikvienas ģimenes lielākais svētums un dārgums ir — bērns, un ja nu vienīgā un īstā viņa auklētāja un audzinātāja ir — sieva, kuŗai vairāku bērnu audzināšana un pieskatīšana nav un nevar būt pārāk viegls un maz laika prasošs darbs, tad gluži aplam ir arī no sievietes, vai no tām — kas cer būt sievas, prasīt kādu sevišķi plašu vispārēju vai arodizglītību. No nākamās un esošās sievas pleciem ir jānovel viss, kas nezīmējas uz viņas īsto, pašas dabas izredzēto darba lauku: dzīvības došanu, auklēšanu un uzaudzināšanu. Ir lieki no tās prasīt, lai viņa garus gadus ziedo iepazīdamās ar lietām, kas viņai ir pilnīgi liekas un nevajadzīgas kā audzinātājai. Ir jāatmet katra pārāk dziļa iegremdēšanās arodjautājumos, zinātnes laukos un citās tādās mākslas, zinātnes un arī — sadzīves nozarēs, kam nav nekā kopēja ar ikvienas pilnīgas, savai īstai dabai, tieksmēm un dabas balvām kalpojošas sievietes dzīvi.

Sieviete ir jāatbrīvo no visa, kas viņai laupa iespēju būt pievilcīgai sievietei, veselīgai un gudrai (nevis sausi un aplamā virzienā izglītotai) mātei un dzīves biedrenei.

Mūsu tautā, ja viņa negrib iznīkt (un viņa to vairs negrib), ir jāatdzimst vecajam un vie-

nīgi pareizajam darbu un pienākumu sadalījumam: vīram ir jāgādā uzturs ģimenei. Šī ģimene jāargā un jāaizstāv. Jārūpējas par visu, kas ģimenei ir nepieciešams no ārienes. Sievietei ir jābūt ģimenes dvēselei un svētībai. Viņai ir jāzin viss, kas pie mājas jaukuma, mājīguma un svētības pieder.

Sievietes, un sevišķi — jaunas sievietes izglītībai tāpēc ir jāiet pilnīgi citus ceļus kā līdz šim. Tā ir bijusi neapšaubāma un pamatīga kļūda — pilnīgi salīdzināt jaunavu un jauniešu izglītošanu ģimnazijās un pamatskolu vecākās klasēs.

Šāda apvienošana aizliedz audzinātājiem ar saviem audzēkņiem pārrunāt jautājumus, kas viņiem ir jāzin kā vīriešiem un nākamajiem vīriem. Tas ir līdz šim pilnīgi necilāts un novārtā atstāts izglītošanas lauks. Neapšaubāmi — arī kāds no tiem iemesliem, kas varēja vienīgi veicināt šīsdienas ģimenes sabrukumu.

Tāpat šāda izglītības un izglītošanas apvienošana neļauj tādas izglītības programmas sastādīšanu meitenēm, kāda viņām nepieciešama kā nākamām sievietēm un mātēm.

Tagad skolu un pirmskolas jaunatne visas ģimenes un ģimenes dzīvei nepieciešamās zināšanas iegādājas „kontrbandas“ ceļā, kas nebūt nesekmē visu parādību pareizu un pilnīgu, turklāt arī — veselīgu izprašanu.

Mūsu skolas jaunajiem vīriešiem un jaunajām sievietēm gan māca veselu miljonu tādu sīkumu, kas viņiem nav vajadzīgi un nenoderēs nekad un ne pavisam ar nē. Bet zināšanas, kas tiem nepieciešamas nākošai, pilnīgai un pienācīgai tautas sabrukumu apturošai dzīvei, šīs zināšanas viņiem ir jāiemanto „uz savu roku“.

Jaunās sievietes un jaunie vīrieši ir jāizglīto krasi pēc citas programmas katrs. Sievietēm — vēlreiz jāpastrīpo — ir jāzin viss, kas viņām var noderēt un noderēs kā sievietēm un mātēm, jo tas ir ikvienas īstas, pilnīgas un veselīgas sievietes dabīgais un paša Dieva noliktais ceļš.

Vīriešiem ir jāzin viss, kas tiem var noderēt kā nākamajiem vīriem un ģimenes tēviem un apgādniekiem, kas savukārt ir ikviena veselīga un pilnīga vīrieša vienīgais, dabīgais un īstais ceļš.

Mūsdienu vīrieši un sievietes dzīvo pret-dabīgu dzīvi tāpēc, ka šīs patiesības nav vērtētas un respektētas jau pašā viņu audzināšanas sākumā. Tāpat arī vēlāk.

Šodien sabiedrība (cienījama vai necienījama) aiz akluma vai nezināšanas vīrietim un sievietei izglītības ziņā uzstāda vienādas prasības. Bet tā izglītoti vīrieši un sievietes viens otram neder. Jo viņi abi zin to, ko viņiem nevajaga zināt un kas tiem ir lieks viņu kopējā

dzīvē, un nezin tieši to, kas viņus abus būtu vienojis un savstarpēji papildinājis.

Tīri matēmatiski rēķinot ģimenē uzkrāto zināšanu apmērs būs nesalīdzinot plašāks tajās ģimenēs, kur sievietes un vīrieša izglītība būs gājusi katra savu īsto un dabīgo ceļu, nekā tajās, kur abi — vīrs un sieva — zin tikai to pašu viens, ko otrs.

Pateicoties šīs dienas izglītības vienādībai, vīrs un sieva viens otru dzīvē, sadzīvē un ģimenē nevis papildinā, bet tikai traucē. Jo viņi darbojas vienā un tajā pašā šaurajā darba laukā, ar vienām un tām pašām zināšanām, kas abiem izrādās vienādi nederīgas, jo ne vienam, ne otram neļauj tikt pie savas dabīgās un cilvēcīgās daļas.

Šīs dienas jaunatnes izglītība daudzās tautās iet pilnīgi aplamus un tautas nākotnei pat — nāvējošus ceļus, jo viņa uzliek liekas nastas tajā vietā, kur viņai vajadzēja būt dzīves nastu novēlējam, kur viņai vajadzēja būt par palīdzētāju ir vienam, ir otram — ceļā uz pilnīgu, saprašanās svētītu un saskanīgu dzīvi.

Daudzas no tām zināšanām, ko jaunie ļaudis šodien skolās iegūst, bieži vien ir — nevis gaismas avots, bet tumsība dienas laikā. Jo viņa nokauj prātu pie tautas dzīvei un pastāvēšanai nevajadzīgām lietām, kamēr viņai vajadzēja darīt pilnīgi pretējo. Viņa — daudzkārt — ti-

kaj aizkavē, nogurdinā un notrulinā tās spējas, kam vajadzēja iet katrai savu, dabas izredzēto, izplaukumam un īstai spēku izraisīšanai pretim vedošu ceļu.

Tas ceļš, uz kuŗu mūsu jaunatni novada mūsu šīsdienas izglītība, nav vīrieša un sievietes dabisko spēku un spēju izraisīšanas, bet šo spēku un spēju nokaušanas ceļš. Tāpēc viņa daudzreiz izrādās veselās nozarēs — pilnīgi lieka un nevajadzīga nasta. Kas cilvēkus un ģimenes un tautu ved nevis pretim šūpuļiem un laimei, bet pretim — kapiem.

Pareizi izvēlēts izglītības ceļš nav lieka nasta. Tikai izglītots cilvēks spēj no savas dzīves izveidot to labāko, kas vien iespējams.

Viens un tas pats ceļš izglītībā visbiežāk vīrieti un sievieti kavē iet kopēju ceļu — dzīvē.

Skolām ir jāaudzinā sievas un vīrus, kas dibinā stipras un veselas latviešu ģimenes un nevis inteligenci, kas nespēj būt ne šīs ne tas. Kas māc iet vienīgi izmiršanas un nevis dzīvības ceļu.

Šodien ļaudis ziedo savu dzīvi — izglītībai. Bet izglītība drīkst būt vienīgi ierocis, kas kalpo dzīvei, un nevis mērķis, par kuŗu — ar dzīvi jāsamaksā.

Kā tautai var palīdzēt bezbērnu ļaudis un bezbērnu ģimenes

Ja nu skaidrs ir viens, ka mēs visi esam latviešu lielsaimes locekļi ar vienu mērķi un uzdevumu: kalpot latviešu tautas dzīvībai un spēkam, tad skaidrs ir arī tas, ka mūsu tautas atbalstam un palīgam mums ir dārgs ikviens un ikviena — arī tie, kam nav ģimenes, vai tie, kam ir ģimenes, bet nav bērnu.

Mūsu tautai ir no svara ikviena palīdzīga roka, ikviens cilvēks, kas viņai patiesi ir uzticīgs un viņai pieķēries un jo sevišķi ikviens, kas tai grib kalpot un ar savu spēku palīgā nākt.

Ko tad savas tautas — latviešu lielģimenes labā — var darīt un iesākt šie ļaudis, kam nav savu bērnu? Kāda var būt viņu loma latviešu tautas dzīvības uzturēšanā un sargāšanā? Te neapstāsimies pie tiem, kas var savus spēkus ziedot tiešā zemes un tautas aizsardzībā, strādājot šim nolūkam nepieciešamās zinātnes vai tiešā darba nozarēs. Bet te pāris vārdos gribu apstāties pie tiem, kas latviešu tautas dzīvībai var palīdzēt vistiešāk.

Starp tiem ļaudīm, kam nav ģimenes, vai starp tām ģimenēm, kam nav bērnu, jau šodien var atrast daudzus, kas jauki sapratuši savu vietu mūsu tautas palīgu rindās. Viņu vidū jau šodien var atrast dažu labu tādu, kas savā pa-

juntē uzņēmuši to latviešu vecāku bērnus, kam pašiem dzīve un līdzekļi ir bijuši pārāk šauri, lai viņi saviem spēkiem vien to spētu.

Viens un otrs no šiem cilvēkiem savas pagumtes ir pārvērtuši par dārziem, kur aug viņu radu, vai pat gluži svešu mazturīgu vecāku bērni, kuriem tie ziedo savus līdzekļus, savu laiku, savu uzmanību un savu sirds siltumu.

Šie latvieši ir jauki ceļa rādītāji tiem, kas viņu pēdas vēl nav gājuši. Tiem, kas arī grib atrast savu vietu un savu darbu un pienākuma daļu mūsu tautas dzīvības uzturēšanā, izauklēšanā un audzēšanā.

Tas nav bijis aprēķins, kas šādā darbā aicinājis šīsdienas klusos mūsu tautas dzīvības dārzniekus. Tā nav bijusi viegluma un bezrūpības meklēšana, kas likusi tiem uzņemties rūpes par saviem mazajiem līdztautietiem, bet tā ir bijusi viņu patiesi latviskā sirdsbals, kas tiem pavēlējusi savai tautai talkā nākt tajā viņas nākamās dzīvības un spēka uzturēšanas nozarē, kur šodien gan ir daudz to, kas atkāpjas un izvairās, bet maz tādu, kas paliek un dara to, kas bija viņu pienākums.

Šie ir patiesi dziļi cienījami ļaudis, jo viņi klusi un pašaieliedzīgi, ar gaišu pazemību audzinā mūsu cīnītāju un strādātāju pulkiem jaunus karotājus un jaunas darbinieces.

Viņu darbs un viņu darba augļi ir skaistākā

balva mūsu tautai, kurai ir neatsverams ikviens, kas pasargāts no bojā ejas, stiprs un vesels pievienots dzīvo latviešu pulkiem.

Nevarēdami savu mūžu ziedot sava klēpja un savas sirds auklējumam, šie ļaudis to ir ziedojuši mūsu lielajai lielģimenei.

Tauta viņiem var būt dziļi pateicīga un tauta viņiem arī ir dziļi pateicīga. Jo viņi ir pildījuši savu pienākumu tā, kā to viņu vietā vairs labāk nevarēja pildīt. Viņi ir devuši visu, kas tiem ir bijis. Un kas to ir tautai atdevis, tam pieder tautas svētība. Tiem, un visiņiem, kas, viņiem līdzīgi, viņu pēdās iet.

Jo mēs visi esam savas tautas palīgi, sargi un aizstāvji. Katrs pēc sava spēka, pēc savas iespējas un pēc viņam dotās Dieva svētības.

Ciņa ar vēlo laulību postu.

Lai cīnītos ar vēlo laulību postu, ir jārada iespēja tiem jauniešiem, kas grib dibināt ģimeni, darīt to jau samērā laikus — jau nedaudzus gadus pēc pilngadības sasniegšanas.

Vairums pilsētas jauniešu izvairās un atsakās no ģimenes dibināšanas samērā jaunos gados tāpēc, ka viņiem, pateicoties viņu izglītības gaitām, visbiežāk trūkst līdzekļu pašam nepieciešamākam, kas vajadzīgs tiem, kas noslēdz jeb domā noslēgt laulības: trūkst jebkādas ie-

dzīves, trūkst dzīvokļu iekārtas, trūkst pat visvienkāršāko virtuves piederumu. Trūkst līdzekļu pat laulību atzīmēšanai. To — sevišķi inteliģences aprindās — varētu novērst, ja meitenes pēc vidusskolas absolvēšanas nesāktu sapņot par augstskolu, bet iepazītos ar zināšanām, kas vajadzīgas ikvienai kārtīgai mājas mātei un saimniecei un augstskolai domātos vai paredzāmos līdzekļus ieguldītu vai nu pūrā — dzīvokļa iekārtai, vai — t. s. „dzīvokļa ideālai daļai“, vai kādai mazmājiņai pilsētas nomalē, kas tagad tik viegli sasniedzamas, pateicoties ērtai satiksmei, vai paturot līdzekļus — rezervē, kas gan mazāk ieteicams, jo parasti mūsdienu cilvēku raksturi visbiežāk izrādās pārāk vāji, lai glabātu lielākas naudas summas pilnīgi neskārtas tajā laikā, kad — liekas — viss būtu darāms (un parasti to arī dara), lai tikai jaunība aizritētu pēc iespējas raibi un pat — „spoži“.

Tomēr ir jāatzīst, ka arī samērā turīgu laulību meitām pilsētā šādu — laulību dibināšanai vēlamu stāvokli būs samērā ļoti grūti iegūt, jo pilsētas dzīve prasa milzu līdzekļus un grūti ticēt, ka vairums no viņām dabūs vīrus, kuŗu algas apmierinoši pietiks dzīvei, kas dibināta arī tik labvēlīgos (un vienīgajos, kuŗus var saukt kautcik par normāliem) apstākļos, kā tikko pieminētie.

Kaut arī šāda „priekšlaulību programma“ ir

samērā visai dārga un augsta prasība vidēji izglītotai laulību kandidātei, viņa tomēr ir tikpat kā galīgi neizbēgama tām jaunavām, kas cer uz dzīves biedriem no vidēji pelnošu jauniešu vidus. Studenti arvien ir ļoti nabagi — savā lielumlielajā daļā un mūsu apstākļos arī — tikai retumis tiek pie kautcik ievērojamas peļņas. Tā tad — kaut arī akadēmiski pilsoņi, viņi ir visai maz iepriecinoši kandidāti, zīmējoties uz laulību materiālo pusi.

Šis augstās prasības patiesībā izrādīsies tik tikko apmierinošas (pilsētas dzīves dārguma lāsts!), ja abi laulātie gribēs dzīvot citādu dzīvi, nekā to, kas ved uz tautas sabrukumu, t. i. audzināt savai valstij jaunus pilsoņus, kas var uzaugt un parasti arī uzaug vienīgi tur, kur māte pa dienu nav saistīta darbā.

Pārējās laulības, respektīvi tādas, kur sieva no savas puses laulībā nespēj ienest pilnīgi neko, iedzīves ziņā, kur sieva nav sagatavota ģimenes dzīvei un mājāsaimniecībai, kur sieva domā tāpat kā vīrs pa dienu strādāt ministrijā, iestādēs vai uzņēmumos, tāpat apmeklējot vienu vai otru mācības iestādi, vai ko tamlīdzīgu — visas šādas laulības ir jau iepriekš notiesātas tam ceļam, kādu šodien aiziet tik daudzi.

Tāpat kā senāk, arī šodien sievai ir jārūpējas un jāgādā par māju un vīram ir jāpelnī ģimenes uzturs: ja arī šīsdienas laulības grib pastāvēt tāpat kā senāk.

Ja mantu, kaut arī nelielu — pūra veidā laulībā ienes sieva, tad ir labi, ka laulībā pastāv šķirta manta, lai atradinātu no iedzīvošanās domām tos kandidātus, kas cer šādā ceļā iegūt to, kas nav paša rokām pelnīts.

Ja sievai ir bijis kaut cik ievērojams pūrs, tad šķirta manta ir ieteicama arī tajā ziņā, ka šādā ceļā viņa arvien varēs paturēt zināmu neatkarību tam gadījumam, ja laulības, mūsdienu vīriešu nepastāvības dēļ (pa daļai izdaudzīnāta pa daļai patiesa parādība), gribētu pasargāt no visādiem cik maz paredzamiem, tikpat maz patikamiem pārsteigumiem.

Bez šaubām, būtu aplam, ja ģimenē ieviestos netikums — uzsvērt un pastrīpot katru grasi no vienas vai otras puses. Bet liekas, ka ikviens vīrietis un vīrs, kas sevi kaut cik cienī, atsacīsies no tās mantas daļas, ko laulībās — pūra veidā ienes sieva.

Liekas, ka pilsētā atradīsies vēl viena otra mazāk raksturīga iespēja nodibināt ģimeni vidēji pelnošiem un vidēji turīgiem ļaudīm. Bet, liekas, šis ir viens no zīmīgākiem, viens no visbiežāk iespējamiem ceļiem tur, kur vispār kaut kas ir iespējams kaut cik pastāvīgu un jau savos pamatos veselīgu laulību nodibināšanai.

Uz laukiem pilnīgi nepieciešams ir jauns gars tēvu un dēlu attiecībās tajā gadījumā, ja dēls jau ir pārsniedzis pilngadības robežu un

vēlas vest mājās kādu, ko viņš ir izraudzījis par savu dzīves biedreni.

Vismaz vecākajam dēlam, pilngadību sasniedzot, ir jānodala zināma mājas daļa (vislabāk ar atsevišķu virtuvi, sakņu dārzu un gabalu pļavas — mājkustojumiem) viņa un viņa dzīves biedrenes pilnīgā un nekontrolējamā rīcībā.

Tas ir vajadzīgs, lai saimnieku dēli varētu dibināt un dibinātu ģimenes jau tajā laikā, kad vecāki vēl ir dzīvi un nevis — kā tagad — gaidītu tos ilgos gadus, kamēr tēvs nomirst un māja pēc mantojuma beidzot nāk dēla rokās.

Pilnīga neatkarība un nošķirtība ir vajadzīga un ieteicama tāpēc, ka mūsos — latviešos — ilgas pēc neatkarības un pilnīgi sava stūrīša un kaktiņa ir tik lielas, ka mums grūti pat vienā ģimenē saprasties, ja mēs nezinām, kas kuram pilnīgi pieder un kas kuram ir pilnīgi viņa rīcībā nozīmēts.

Ja tikko pieminētā „dēla daļas“ iedalīšana ieviestos, vai tiktu ieviesta kā pati par sevi saprotama un pastāvīga parādība, tad tas neliktos ne savādi ne neomulīgi ne vecākiem, ne dēliem, kas varētu ņemt sievu, tiklīdz viņiem rastos šī iespēja — dzīvot savā daļā pilnīgi savu un neatkarīgu dzīvi, kur arī viņa dzīves biedrene būtu pasargāta no katras virsuzraudzības, kas nav nekas, ja viss iet gludi un jauki (reti, bet tomēr iespējami), bet kas ir tik grūta

un dzīvi sarūgtinoša, ja vecākiem pie vedeklas kautkas kaut vai tikai drusku nepatik un ja viņi dažā labā solī sāk pastrīpot savu gribu un varu.

Šāda „dēlu daļa“ ikvienā mājā drīz vien pierādīs, kāda nasta uz saimnieku dēlu pleciem ir bijuši līdzšinējie tikumi un likumi, un droši vien pierādīs arī to, ka tikai reta no šādām iespējām paliks neizmantota.

Tas pats ir sakāms par tām mājām un saimniecībām, kur nav dēlu, bet toties — meitas. Arī tur vecākai meitai ir jādod pilnīgi tādas pašas tiesības — jau ar viņas pilngadības iestāšanos, lai mūsu lauki arī nākamajos gados un gadu desmitos nebūtu tie, kas ar savu dzīvi un sadzīvi vēl arvien nav pratuši atrast ceļu — kā novērst milzīgo nepelnīti un nevajadzīgi neprecēto un neprecējušos saimnieku meitu un dēlu skaitu.

Ja vēl kur pastāvētu tikums, ka saimnieku dēli un meitas radotos tikai ar saimnieku dēliem un meitām (kas gan laikam reti kur īsti konsekventi ieturēts), tad liekas, ka arī tur šis aplamais tikums būtu jāizbeidz. Jo dažreiz saimnieka meita daudz laimīgāk sadzīvos laulībā ar miesīgi un garīgi veselīgu un viņai patīkamam bijušo kalpu, nekā ar vienu otru viņai mazāk patīkamam tēva dēlu, protams, — par saimnieku dēliem un kalponēm sakot pilnīgi to pašu.

Mūsu tautas pastāvēšanai un dzīvībai maz ir no svara, kas viņu ir palīdzējis uzturēt. Mūsu tauta svētī tos, kas jaunas dzīvības viņai ir devuši.

Jo tauta nedzīvo vis no lepības vai nederīgiem tikumiem un parašām, bet tautas dzīvību un spēku uztur tie, kas ir spējuši jaunas dzīvības uzaudzināt. Tie ir visvairāk cienījamie un godājamie mūsu tautā, lai viņi nāktu no kādiem ļaudīm nākdami: vai no kalpu, vai no saimnieku istabas.

Saimnieku meitu un dēlu „daļas“, kas, varbūt, būtu pat obligātoriski un zem pagastu kontroles nodalāmas, liekas, atdzīvinātu mūsu laukus tur, kur šodien viņiem pāri staigā baigas un tumšas izmiršanas un panikuma ēnas.

Mūsu tauta ir sākusi cīņu par savu dzīvību. Un viņai dārgs ir un būs ikviens, kas to šajā cīņā neatstās. Agrāk tie bija lauku ļaudis. Lai Dievs dod, ka arī rītu viņi latviešu tautai būtu tie uzticamie spēka un dzīvības sargi, kas viņi tai bija — aizvakar. Ne šajā, bet iepriekšējā audzē.

Kas ir jau darīts.

No nacionālās valdības soļiem ģimenes aizsardzības labā sevišķi mināmi un pastrīpojami trīs: atcelta pārspīlētās demokrātijas izsludinātā abortu brīvība un par jauno dzīvību no-

nāvēšanu atkal paredzēts likumīgs sods, stipri paaugstinātie laulību šķiršanas izdevumi, (bez šaubām, zināms kavēklis tiem, kas šo ceļu ejot nepazīst nekādu citu kavēkļu), un pašā pēdējā laikā lielo popularitāti ieguvusē pilsētnieku bērnu sūtīšana uz laukiem.

Visi šie soļi atgādinā pirmos, steidzīgākos un visvairāk nepieciešamākos tautas nākamās audzes glābšanas darbus, kam arī bija pats pēdējais laiks.

Visai jauka ir mazturīgo pilsētnieku bērnu sūtīšana uz laukiem. Viņa atvieglo bērnu audzināšanas rūpes tieši tām ģimenēm, kas ir pildījušas tēvijas sargu un atbalstītāju pienākumus, kas valstij un tautai ir devušas visdārgāko, bet kas pašas atrodas zem tik smaga materiālo apstākļu sloga, ka tiem grūti saviem mazajiem sagādāt pienācīgos apstākļus vasarā, kad pilsētas gaiss mazajiem ir tiešām par smagu un neveselīgu un pilsētas akmeņi par kailiem, lai sagādātu viņiem tos apstākļus, kas nepieciešami bērībā ikvienam, kas dienās grib izaugt stiprs un veselīgs.

Bez šīs nozīmes jaunajam pasākumam ir arī kāda cita.

Lauku ļaudis gluži neviļus iemīlo to pilsētnieku bērnus, pret kuriem demokrātijas laiks bija viņos sējis naidu un neuzticību. Viņi redz, ka šie pilsētnieki ir tie paši latvieši, tie paši

mūsu lielģimenes zari un atzarojumi un viņos pamostas tas tuvums, kas latviešos kopš pēdējiem gadu desmitiem tik ļoti ir gājis mazumā.

Pateicoties mazajiem, kas iet uz laukiem spēku un veselību smelt, tautā maz pamazām atdzimst tas gars, kas viņā bija tikpat kā miris: savstarpējās tuvības, savstarpēju simpātiju un saprašanās gars.

Šis pasākums tautā nes arī citādā ziņā savu svētību. Viņš liek tautai dažkārt pārdomāt par viņas bojā aizgājušo vai bojā ejošo ģimeni.

Dažu labu viņš uzvedinā uz domām un pārdomām. Dažam labam viņš atgādinā viņa nepiepildītos vai vāji pildītos, vai atmestos pienākumus. Viņš rāda, ka pati valsts ir nostājusies jauno dzīvību sargpostenī, ka pati valsts ir iestājusies par tiem, kas paši ir pārāk vāji, lai sevi aizstāvētu. Tāpēc, ka valsts un viņas vadība zin, ka no šiem šodien nevarīgajiem ļaudīm nākotnē mūsu tēviņas spēks ausīs; tāpēc, ka valsts un viņas vadība zin, ka viņi — kas šodien ir nevarīgi, dienās var būt mūsu zemei visstiprākais balsts un visdrošākie un uzticamākie sargi, labākie darbinieki un vērtīgākie pilsoņi.

Šie mazie pilsoņi un mazās pilsones dzīvības sargāšanas domai ir vislielākie un vislieliskākie palīgi. Viņi sasienu mūsu tautu neredzamām tuvības saitēm. Viņi atkal sludinā mū-

su tautas ģimenes atdzimšanu un augšāmcelšanos.

Viņi liek mūsu tautā maz pamazām atdzimt un augšām celties — dzīvības sargāšanas un uzturēšanas lielajām domām.

Atkal atdzīvinot tautā cieņu pret dzīvību — viņi ir kļuvuši par šīs misijas kalpotājiem un to viņi godam veic.

Ģimene un parašas

Kamēr daudzām vecām tautām no neatmiņamiem laikiem krājušās un bagātīgi uzglabājušās ģimenes parašas, kuŗās sava izdarību gaita un kārtība paredzēta ikvienam ģimenes dzīves un ģimenes attiecību solim, tikmēr pie mums, latviešiem, kas piederam pie visvecāko tautu saimes, ar visām šīm lietām ir manāmi savādāk.

Latviešu ģimenes parašas, sevišķi tā saucamajos izglītos ļaudīs vai kautcik skolās gājušo vidū, pilnīgi iznīkušas, aizmirstas vai aizmirsušās, apzinīgi vai neapzinīgi atmestas un gandrīz nekad necilātas.

Mēs — izglītotie un pusizglītotie — sevišķi pilsētās, vairs īsti nemaz nevaram ikbrīdi saprast, kas darāms vienā vai otrā sadzīves gadījumā, lai tie ļaudis, kas mums tuvi un pazīstami, būtu pareizi sapratuši mūsu vēlēšanos —

pagodināt tos viņu svarīgajā dzīves atgadījumā, vai tamlīdzīgi.

Mēs ilgi lauzam galvas, jautājam viens otram, apvaicājamies šur un tur un dažkārt — tiešām tā — iemetam pat acis tādās grāmatinās, kam uz vāka stāv uzrakstīts: „Kas katram jāzin par labo toni“.

Tā nu līdz ar šādu labo toni mūsu dzīvē arvien dziļāk iemanās un ielavās svešzemju tikumi, kas mums ir i nesaprotami, i netikami, i tīri vienkārši — sveši.

Turklāt nevienam īstam latvietim tas arī nav nekāds gods — meklēt padomu, kā izlīdzēties, pie svešām tautām un nevis pie savējās, kurai tiešām jauku un skaistu parašu patiesībā vēl arvien ir pa pilnam.

Parašām — un jo īstākām tautas parašām, jo vairāk — ir arī tā nozīme, ka viņas dzīvi un sadzīvi nevien kārtu un vada, nevien piešķir katram sadzīves un dzīves gadījumam nepārkāpjamu un cieši ievērotu kārtību un noteiktību, kas ikvienam un ikvienai atņem rūpes par gudrošanu un galvas laužīšanu — ko un kā, bet viņas dzīvē ienes arī savu īpatnējo košumu, savu nākšanas, iešanas un izdarīšanas kārtību un skaistumu, kas tik ļoti var valdzināt un valdzinā katrās, ir lielākās ir mazākās godībās.

Jaukas parašas, patiesībā, der un ir nepieciešamas nevien lielās un plašās godībās, bet

arī šaurā sadzīves lokā. Arī tad, ja viņas palīdz kārtot sadzīvi starp ikkuŗiem diviem cilvēkiem. Starp vīru un sievu, līgavu un līgavaini, vecākiem un bērniem, radiem un kaimiņiem.

Jaukas parašas, kas ir labi un rūpīgi glabātas un paturētas, ir kā iestaigāti celiņi no vienas latviešu sirds uz otru latviešu sirdi. Viņas padara dzīvi gludu un mājīgu — miera ziņā un saprašanās ziņā — un krāšņu un tīkami rotātu viņas ārējā izveidā.

Kas ikvienam mūsu senajam tautas apģērba gabalam bija viņa raksts un rotājums, tas mūsu tautai viņas sadzīvē bija viņas parašas.

Kur ir stipras parašas, ko svešvārdā dēvē par tradīcijām, tur ļaudis reti kad un visbiežāk — nekad — nenonāk līdz tiesām un tiesāšanai, jo tur katru soli un visu, kas piederās un nepiederās, ļaudis zina arī bez likuma tulkoņājiem un tiesas spriedumiem, paši censdamies nostāties pienācīgās vietās un paši censdamies rīkoties tā, kā tas parasts, lai citi viņus turētu par cienījamiem un kārtīgiem cilvēkiem.

Kur cilvēki nezīn, kā lai viņi viens otram parāda savu cieņu un uzmanību, tur viņi bieži vien — to nemaz nedara, itkā aizbildinādamies paši sev ar nezīnāšanu. Tā viņu dzīvē paīet garām daudz kas, kas būtu iepriecinājis ir tos

pašus, ir citus, un būtu padarījis skaistākas tās dienas, kas parasti aizrit vienmuļi.

Mūsu tautas parašas savā lielumā lielā daļā ir uzglabājušās ir tautas dziesmās, ir uzrakstītas mūsu gara mantu krājumos. Tur viņas šodien var atrast vai visas, jeb ļoti lielu tiesu no tā, kas mums ir bijis. Vismaz — krāšņu pulku.

Bet kamēr mūsu tautas parašas ir uzglabājušās grāmatās un rakstos, tikmēr dzīvē parašas un turēšanās pie tām vēl kaut cik sazīmējama vairs vienīgi uz laukiem, sevišķi klusākos lauku novados, kur visas, vai vismaz ļoti daudzas dzīves gaitas parasts atzīmēt pēc senu senajiem tēvu tikumiem.

Te pirmā vietā stāv tieši tie apgabali, kur tā saucamais „progress“ un „kultūra“ vēl nav paveikuši tradīciju iznīcināšanas darbu. Tieši visklusākie un vientuļākie lauku stūri ir tie, kuriem mums jāpateicās un kas mums jāapbrīno un jācienī par to, ka mūsu tautas senie tikumi vēl ir dzīvi pašā dzīvē. Šie tikumi, kurus mēs — pilsētnieki, un tie, kas ilgāku laiku dzīvojuši pilsētās, vai nu nepazīstam, vai esam aizmirsuši, vai arī — atmetuši.

Pilsētās ir tikai viens tikums un viena paraša: nedarīt neko savādāk, nekā to citi dara, bet visbiežāk — nedarīt neko tā, kā to uz laukiem dara.

Parašas ir tās jaukā, senču noliktas „dvē-

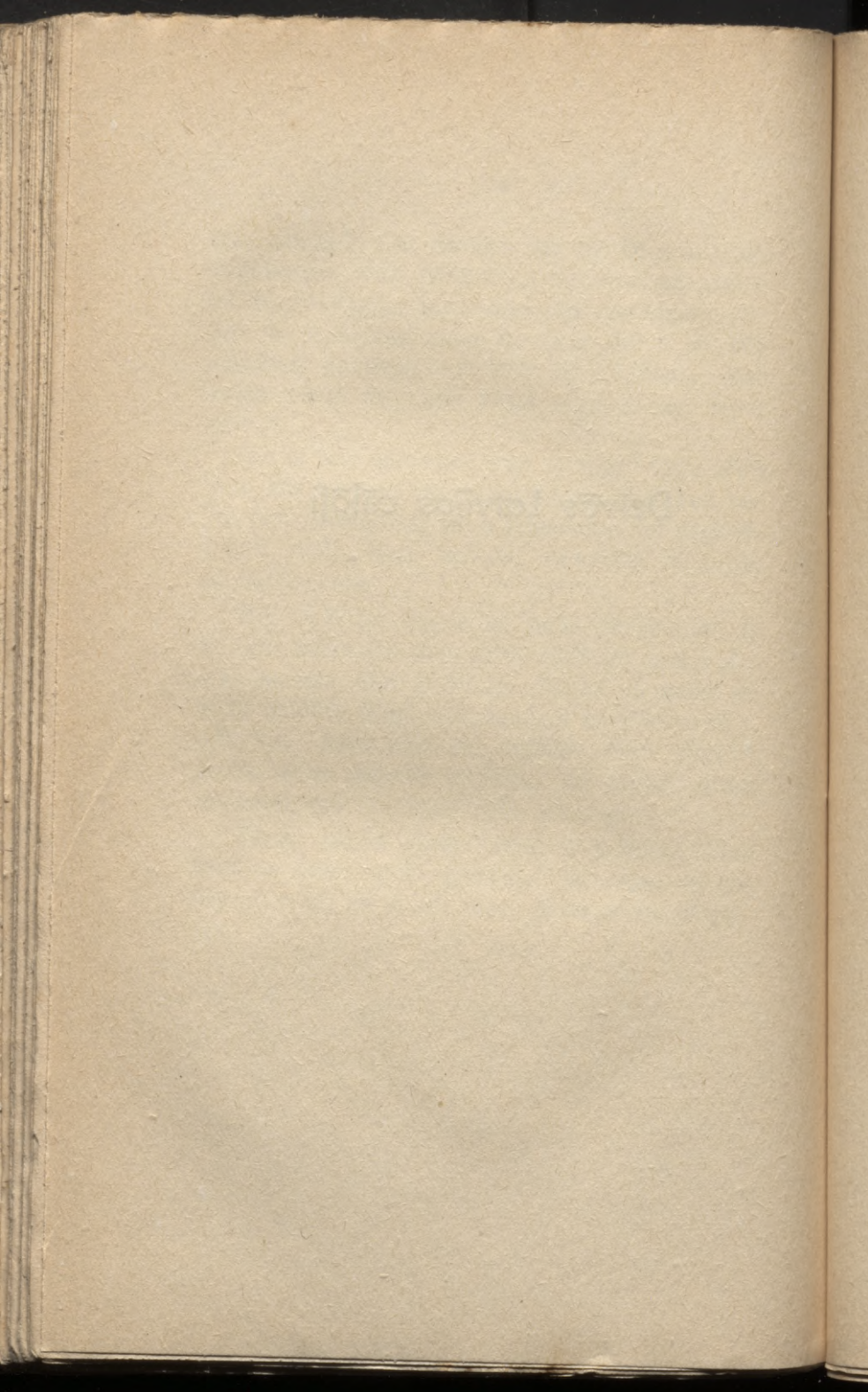
seļu sliedes“, kas rūpējas par to, lai starp cilvēkiem pat gluži neapzinīgi nerastos pārpratumi un nevēlamas noskaņas, kas neglābjami rodas un ieperinas visur tur, kur dzīve rit bez jebkādas kārtības, jeb pēc tās kārtības, kas valda visur tur, kur katrs rīkojas „uz savu galvu“.

To ir labi sapratuši viņi — mūsu tālie tēvu tēvi, kas katram savas dzīves un sadzīves solim bija izveidojuši savu izpausmes un atzīmēšanas veidu, kuŗu neviens nevarēja pārprast un nepārprata.

Bet tieši šie mazie un lielie pārpratumi ir tie, kas mūsu ģimenes dzīvē rada un iecērt pirmās plaisas, kas dienu no dienas un gadu no gada lielākas kļūdamas, beidzot pārvēršas bezdibēnos, kam pāri arī dažkārt tuvu cilvēku sirdis vairs nespēj pārkāpt, lai viens otram draudzīgi un izligstoši roku sniegtu.

Tāpēc tagad viņām atkal ir jādzīvo mūsu vidū — mūsu senču parašām, lai viņas varētu kārtot, rotāt un svētīt mūsu dzīvi un mūsu gaitas.

Dzīvās Latvijas cēlāji

Pamatu pamats

Tiem, kas dzimuši un uzauguši pilsētā, kas tepat dienu dienā ap sevi dzird ielu troksni un kņadu, kas tikai gaŗāmbraucot vai gaŗām ejot vērojuši laukus un lauku ļaudis, šādiem cilvēkiem bieži vien sāk likties, ka mūsu valsts īstais un stiprais pamats ir — pilsētas, un mūsu zemes un tautas vienīgais un stiprākais balstītājs — pilsētnieks.

Bet ja atceramies, ka vēl tikai pirms gadu simtņa latviešu tauta ir bijusi vai vienīgi — tikai zemkopji un lauku ļaudis, ja liksim vērā, ka vēl tagad četras piektdaļas no visiem latviešiem dzīvo uz laukiem un pārtiek no darba, kas šādi vai tādi saistās ar zemi un zemkopjiem, ja tikai īsu mirkli pakavēsimies pie domām par mūsu tautas nākotni, kuŗā kā pirms gadu tūkstošiem tā arī nākamā nepārredzamā laikā goda vietā arvien stāvēs zemes apstrādāšana, no kuŗas mūsu tauta dzīvojusi, dzīvo un dzīvos, tad mēs jau tūdaļ sākam nojaust, ka zemkopji ir mūsu tautas dzīvības devēju cilts, mūsu spēka avots, mūsu nākotnes sargi un stiprākais vairogs.

Pilsētu vēl nav bijis, kad latviešu zemkopji jau bijuši; pilsētu var arī nebūt (un nākotnes

kaŗos tādas lietas var bŭt ļoti iespējamās), bet latvieŗu zemkopis vēl arvien dzīvos, strādās, sēs un ars savā tīrumā, turēdams gaiŗu mŭsu tautas dzīvības altāri.

Bet neviens neapgāzīs arī to patiesību, ka mēs visi, kas ŗodien pilsētā dzīvojam, esam no lauku spēka cēluŗies. Ikviens no mums, ja vien grib, var tŭdaļ atmiņā sazimēt tos gadus, kad viņŗ pats, vai viņŗa tēvs, vai — retumis tik tālu — vectēvs bija cilājis savām rokām iskapti, nēsājis arkla balstu, vai cauru dienu liecies pār savu darbu, neizlaisdams no rokas cirvi vai lāpstu.

Jo mēs visi — visi latvieŗi, kas esam pilsētās — agri vai vēlu esam nākuŗi no turienes, kur bēŗzi vai oŗi pāri tēvu pagalmiem ŗalc.

Kā arī viskrāŗņākais koks nevar negodāt savu sakni, tā mēs nedrīkstam ne uz mirkli aizmirst savas tautas spēka pamatu. Un tas ir tas, par kuŗu Vadonis savos rakstos saka:

„Tu, kas visus paēdini un apģēŗb, tu, kas strādā, kad citi jau atpŭŗas, tu, kuŗa kamieŗi liecas zem tavu nastu smaguma — tevi, latvju zemnieks, vēŗtras lieks, bet nelauzīs, ja tikai tu, savu spēku apzinādamies, pats sev uzticīgs paliksi.“

Un kā Vadonis lauku ļaudis ir svētīdams svētījis, tā arī mums viņi ir jāsvētī, ja mēs gribam, lai stipri un nesadragāti mŭŗdien paliktu

un pastāvētu latviešu tautas dzīvības un spēka pamati: latviešu zemnieks, latviešu zemnieka ģimene. Šī zemnieka ģimene, kas mūsu tautai ir kā pats mūžīgais dzīvības un mūžīgās pastāvēšanas zimbols.

Atgriešanās pie dzīvības

No dažām graudu saujām zeme mums ir maizi devusi, kad mēs bijām izsalkuši. Mežs tik daudzkārt ir sargājis mūsu senčus. Uz laukiem mēs esam glābušies un pastāvējuši, kad nekur citur mums vairs nebija cerību pastāvēt.

Lauki ir godam pildījuši savu uzdevumu. Viņi mūsu tautai ir devuši un dod stiprākos un veselākos miesā un garā. Viņi ir tas nebeidzamais avots, no kuŗa gaismā un saulē izverd bez norimas mūsu tautas spēka straumes. Viņi ir tā raktuve, kuŗā mūsu tautas liktenis meklē un atrod viskrāšņāko un vērtīgāko mūsu tautas un zemes košumam, greznumam un spēkam.

Šodien daudzi vairs neskatās uz laukiem atpakaļ, jo pēdējie gadu desmiti ir bijis laiks, kad cilvēki ir pazinuši visu, vienīgi pateicību nē. Kad cilvēki ir mācējuši atzīt visu, vienīgi ne to, kas viņiem ir visvairāk devis. Kad cilvēkiem līdz visa tauta bija zaudējusi jēgu un izpratni par to, kas viņas dzīvību glabājis un uzturējis. Un kas to uztur — arī šodien. Un kas tāpat viņu uzturēs — rītu.

Vadonis kopš sava darba pirmajām dienām arvien un arvien no jauna atgādinājis, ka tie ir bijuši lauki, pie kuriem ir jāturās un uz kuriem atpakaļ ir jāplūst tiem, kas grib latviešu spēka visdziļākam pamatam kalpot.

Šo saucienu sākumā dzirdēja un saprata vienīgi tie, kas bija laukiem un Vadonim uzticīgi jau no pašām pirmajām dienām. Vēlāk to saprata jauni pulki, bet pa lielākai tiesai arvien vēl tie, kas paši laukiem bija uzticīgi palikuši. Lielākā vai mazākā mērā.

Šodien tas ir jādzird un jāsaprot visiem tiem, kas negrib piederēt pie izmirēju, bet pie dzīvo latviešu cilts.

Pilsēta ir izmērdējusi un arvien vēl izmērdē latviešu ģimenes. Tas, kas uz ilgāku laiku no laukiem atrauts, vairs uz laukiem neatgriežas. Bet neatgriezties uz laukiem nozīmē: neatgriezties pie dzīvības.

Mūsu tautā arvien ir bijis daudz to, kas negrib dzirdēt patiesību arī tad, ja nedzirdēšana ir jāsamaksā ar bojā iešanu.

Bet kas grib un spēj saprast, tie lai saprot, kur ir mūsu tautas un viņas dzīvības patvērums. Kas grib un spēj saprast, tie lai atkal lūko sameklēt un atrast aizaugušās tekas uz dzimtajiem pagastiem.

Ne ar to apziņu, ka viņi ir padevušies un atšacījušies no cīņas par spraustajiem mērķiem,

bet ar to apziņu, ka viņi šo cīņu turpinā — vienīgi pa citu, mūsu tautas sirmajā mūžā pārbaudīto ceļu: caur lauku spēku pie visas tautas spēka.

Šī ir bijusi mūsu Vadoņa doma: stiprināt laukus ar visu, kas vien mūsu valstī šajā nolūkā bija iespējams. Un šī ir bijusi nevien doma, bet arī — viņa cīņa, kurai netrūkst liecību, ne gara laukos, ne darba laukā.

Laukus Vadonis ir cēlis un stiprus veidojis, lai viņi kļūtu par drošu un varenu patvērumu simtiem un simtstūkstošiem latviešu ģimeņu.

Šādā kārtā viņš ir sagatavojis ceļu uz latviešu ģimenes augšāmcelšanos. Bet latviešu ģimenes augšāmcelšanās nozīmē: visas latviešu tautas un viņas spēka augšāmcelšanos.

Senā pavarda siltums

Nākdams palīdzēt latviešiem, Vadonis kopš savām jaunajām dienām ir mācījis tos nevien kopt zemi un dārzus, bet daudz stundu, dienu un gadu ir ziedojis arī latviešu dvēseles dārzam.

Jau kopš vairākiem gadu desmitiem viņš ir skatījies un vērojis visus ļaunos un postošos domu ķērpjus mūsu tautiešu dvēseļu ābelēs un centies tās atbrīvot no šīs dzīvību un spēkus postošās domu nastas, nākdams ar jauniem uz-
mudinājumiem, kurus tas ir krājis un vācis no

visiem iespējamiem avotiem — tālu un tuvu, pastāvīgi un nenogurstoši rādīdams viņiem jaunus ceļus un drošinādams tos atkal un atkal no jauna viņu darbos un pasākumos.

Vadonis ir centies nogriezt jeb pārveidot visus nederīgos zarus, lai latviešu gara ābeles izzarotu un sakuplotu spēcīgā un ražīgā kuplumā.

Kāds tad īsti ir tas gars, ko Vadonis ir sludinājis, atbalstījis un kopis? Kādas domas viņš palīdzējis sēt un iekopt ar vislielāko uzmanību, saudzību un rūpību? Kurp saucis un skubinājis latviešu domu putnus? Šiem un neskaitāmiem citiem te vēl neminētiem jautājumiem var atrast atbildi gan Vadoņa paša rakstos, gan viņa runu atstāstījumos, gan — kas šajā nodaļā sevišķi no svara — kāda laikraksta pielikumā, ko viņš vada vēl šodien — tāpat kā pirms daudziem gadiem parakstīdamies: Redaktors: agronoms K. Ulmanis.

Šis laikraksta pielikums ir zīmīgs dažādā ziņā. Jo vairāk vēl tāpēc, ka viņš ir bijis Vadoņa sirds lieta kopš mūsu brīvvalsts pašām pirmajām dienām.

Vajaga tikai rūpīgāk ieskatīties šajās lapas pusēs, vajaga tikai brīdi ieklausīties tajā garā, kas no šīm lappusēm runā, un mums maz pa mazām noskaidrojas kāda īpatnēja aina.

Mēs tūdaļ redzam, ka Vadonis, būdams arī visai augstos valsts amatos un arī agrākos ga-

dos — valdības priekšgalā, ne uz brīdi nav aizmirsis mūsu zemes arājus, kas iet aiz arkla, sapņodami par druvu sanēšanu un graudu sīkšanu klētīs, un mūsu lauku sievieti, kuŗas dvēsele līdz šim ir bijusi mūsu tautas svētākais un lielākais atspajds un kuŗas rokas ir bijušas tās, kas iznesušas un izauklējušas visas nebeidzamās un neskaitāmās latviešu paaudzes un no kuŗu vidus viena, pirms gadiem, viņam pašam bija dzīvību devusi, ļaudama tam līdz šim laikam darbu un panākumu svētītam iet un strādāt latviešu tautas labā.

Pie šiem ļaudīm arvien ir turējusies Vadoņa sirds un ikbrīdi viņš ir domājis par šiem vīriem un sievietēm, kas gan pavasarī ravējot, gan rudenī no vagām ražu ievācot, noslīguši ceļos kā mūžīgi lūgdami Dievu par latviešu tautu.

Bet kamēr latvieši, pa lielākai tiesai, tikuši paši uz priekšu, ātri aizmirsa lauku cilvēkus un viņu likteņus, ar Vadoni tas ir bijis citādi.

Viņa sirds, neredzamiem domu spārniem, pastāvīgi ir steigusies atpakaļ uz laukiem, pie tiem cilvēkiem, kuŗiem kalpot viņš bija nācis, pie tiem ļaudīm, starp kuŗiem augdams un kuŗu nebeidzamās vajadzības redzēdams, liekas, viņš būs pats sev solījis savu mūžu ziedot viņu dienu atvieglošanai.

Viņa dārznieka darbs latviešu dvēselēs tāpēc jo sevišķi zīmīgs.

Viņš latviešu dvēselē ir izkojis tieši to, kas tam licies visderīgākais, kas tam licies tāds, kas latviešiem var nest svētību uz paaudžu paaudzēm.

Viss tas ļauj vēl pilnīgāk saprast jau pieminētā pielikuma garu. Te viņš bieži savu vārdu ļāvis sacīt latvju sievietei. Ne jau tai, kas izmisusi un sava patiesā uzdevuma nezinādama dzīvo pilsētās, nododamās lietām, kas viņai nekad mūsu tautas pastāvēšanas laikā nav piederējušas un vēl šodien nepiederas. Ne jau tai, kas par dzīves tukšumu un nenozīmību sūdzas un bieži vien ir gatava — pati no savas rokas — aiziet viņpasaulē. Nē, Vadonis te ir ļāvis runāt tai latvju sievietei, kas savu spēku, savu dzīvību un sevi visu ziedo nākamo latviešu paaudžu labā, saudzīgi sargādamā savus ģimenes pavārdus un tikpat rūpīgi kopdama tos domu altārus, kuŗu gaisma latviešu sievietei līdz šim ir palīdzējusi mūsu tautas šūpuļus dzīvus nest un iznest cauri visam, kas mūsu zemei ir pāri gāzies.

Neatkarīgās Latvijas preses slejās šī bija pirmā vieta, kur tik skaidri, atklāti, droši un vaļsirdīgi runāja latviešu ģimenes gars. Senās, stiprās un veselās latviešu ģimenes gara mantinieku mutēm un vārdiem.

Šis pielikums zīmīgi raksturo Vadoņa rūpes par latviešu ģimeni jau tajā laikā, kad runāja

vienīgi tie, kas ģimeni grāva un sagandēja, bet tie, kas to gribēja aizstāvēt, pārspēka mākti, meklēja vietu, kur atrast zem kājām kādu cietāku un stiprāku pamatu.

Ilgu laiku šis pielikums tad arī pildīja šī pamata vietu, sargādams un glabādams senā latviešu ģimenes pavārda siltumu.

Dzīvībai uzticīgo paaudze

Šodien mūsu zemē — ikvienā pagastā, ikvienā lielākā dzīves un sadzīves mezglā, maz pamazām veidojas un pieaug skaitā jauno, Vardonim, tēvu zemei un dzīvībai uzticīgo latviešu pulki.

Viņi čakli strādā zemi, kā tas pienākas ikvienam, kas savu dzīvi grib uz paša darbu, uz paša spēkiem un uz paša godīgi pelnītu maizi celt. Viņi turas pie savām tēvu sētām, kā tas pienākas tiem, kas grib dzīvot un pastāvēt tur, kur Dievs viņus nolīcis, un nevis iet bojā, maldoties un ubagojot gar svešiem sliekšņiem. Savā šodien vēl mazajā darbā augdami, viņi aug varenam un lielam mērķim pretim: par šīs zemes un šīs tautas nākošajiem tēviem un mātēm un nākošiem saimniekiem.

Lielā vienkāršībā un klusumā, pilni atturēšanās no katra skaļuma, viņi savu mūžu grib dzīvot iekšēja spēka un līdzsvara pilni — kā-

diem ir jāaug tiem, kam Vadonis grib šo zemi uzticēt.

Sākumā dažam labam, kuŗa sirds un prāts vēl bija pilns pagājušo laiku asuma, ienaida un kņadas, likās nesaprotami šie jaunie ļaudis, kas klusi un uzticīgi darbojās savos mazajos dārziņos un aplokos.

Bet katra jauna diena rādīja un rāda, ka tur — šo jauno zemes dēlu un meitu vienībā — aug mūsu tautai, viņas dzīvībai, un mūsu zemei patiesi uzticīgi. Tie, kas nemaldīsies, laimes un dēku meklēdami. Tie, kas neies mirt uz pilsētas akmeņiem, zinādami un redzēdami, ka tie var dzīvot un pastāvēt arī tur, kur pati zeme dod visu, kas dzīvībai ir vajadzīgs. Un var dzīvot tik stipri un veseli miesā un garā, kādi nekad nevar būt tie, kas pilsētā nonīkst, dzīdamies pēc greznuma, kas tik labi palīdz izmirt, dzīdamies pēc baudām, kas tik drīz saindē miesu un garu, un dzīdamies pēc viegluma, kas tik droši ģimeni pēc ģimenes iegāž kapos.

Pazemīgi pat savā nosaukumā, šie mazpulki aug par vislielākajiem un stiprākajiem latviešu pulkiem. Stiprākiem, kādi mums ir bijuši neatkarīgās Latvijas laikā, un — ticu, stiprākiem, kādi mums jebkad ir bijuši mūsu tautas vēstures laikā.

Tur aug ļaudis, kas celdami godā uzticību darbam, cels godā arī uzticību ģimenei. Tur

aug ļaudis, kas mācīdamies un mācēdami kopt ikvienu dzīvību dārzā un aplokā, mācās un mācēs kopt ikvienu jauno dzīvību un jaunās dzīvības — arī savā ģimenē.

Tur aug ļaudis, kas vienīgie sola gaišāku dienu: gaišākus un patiesi gaišus uzskatus tur, kur šodien valda sabrukums un bojā eja, kas sola dzīvību tur, kur šodien valda nonāvēšanas un izmērdēšanas tikums, kas sola spēku tur, kur šodien mūsu tauta iet pretim nespēkam.

Mūsu Vadoņa rūpes par mūsu tautu — kas grib viņas redzēt, tas viņas redzēs jo jauki te, kur aug dzīvībai un viņam uzticīgo paaudze.

Nākošās un mūžīgās Latvijas cēlāji.

Vadoņa lielās ģimenes gaišākā, stiprākā un skaidrākā daļa.

Aug, lai tāpat kā Vadonis kalpotu Latvijai un latviešu tautai ne ar vārdiem, bet ar darbiem.

Lielā atsacīšanās

To dažkārt dzird no viena un otra, kas nesaprot Vadoni: „Kāpēc viņam nav ģimenes?”

Bet — viņa mūžā skatīdamies — mēs šodien nemaz nezinām un šodien nemaz nevarām iedomāties, kādas ir bijušas tās cīņas un visi tie brīži, kuriem cauri Vadonis ir gājis uz brīvo un neatkarīgo Latviju. Mēs nevarām iedomāties, kādas nastas viņam vajadzējis iznest uz

saviem pleciem, no kā visa viņam nav vajadzējis atsacīties, lai piepildītos un izdotos piepildīties tam sapnim, kuŗu pirms viņa nav neviens latvietis piepildījis.

Tas ir bijis smags atsacīšanās un sevis aizliegšanas ceļš, kādu Vadonis ir gājis, atmesdams domas pats par savu dzīvi un savās acīs paturēdams vairs tikai vienu: brīvo latviešu tautu un brīvo latviešu zemi.

Es neticu, ka kāds īsti un pilnīgi zin, kāpēc viņš ir atsacījies no savas ģimenes dzīves.

Man liekas, ka te ir staigāts tas ceļš, kuŗu brīvības cīņu laikā aiz viņa ir gājis nevis viens vai otrs, bet simti un tūkstoši: ceļš, kas liek atsacīties no savas dzīvības nākamās audzēs, lai tikai tauta varētu dzīvot.

Varbūt viņa ģimene to būtu aizkavējusi reiz uzcelt valsti, kur stipras un veselas un no svešiem spaidiem neatkarīgas varēs plaukt un uzcelt brīvo latviešu ģimenes. Varbūt viņš ir sevi ziedojis, kā tautu lielajos laikmetos sevi ziedo tie, kas paši sevi bija savām tautām apsolījuši.

Liekas šodien — mūsu tautā skatīdamies — viņš raugās un domā:

„Lūk — mana ģimene! Lūk tie, kas varēs dzīvot un pastāvēt nākamajās audzēs tāpēc, ka es nākamajās audzēs vairs nedzīvošu citādi, ka vien caur savu tautu un viņas atmiņām.“

Un tā viņš arī dzīvos tālāk savā atbrīvotajā tautā kā nebeidzama un neizgaistoša priekšzīme, kas kā karogs stāvēs acu priekšā tiem, kas reiz tāpat kā Vadonis celsies no tautas vidus, lai viņai izcīnītu to, kas viņai būs visvairāk vajadzīgs pie viņas dzīvības un viņas paštāvēšanas.

Viņš nav bijis tēvs savai ģimenei, varbūt tādēļ, lai nākamās audzes viņu par savu tēvu sauktu.

Viņš ir aizgājis no tautas nākamo audžu asinīs dzīvajo pulkiem, lai tautas garā un dvēselē dzīvotu.

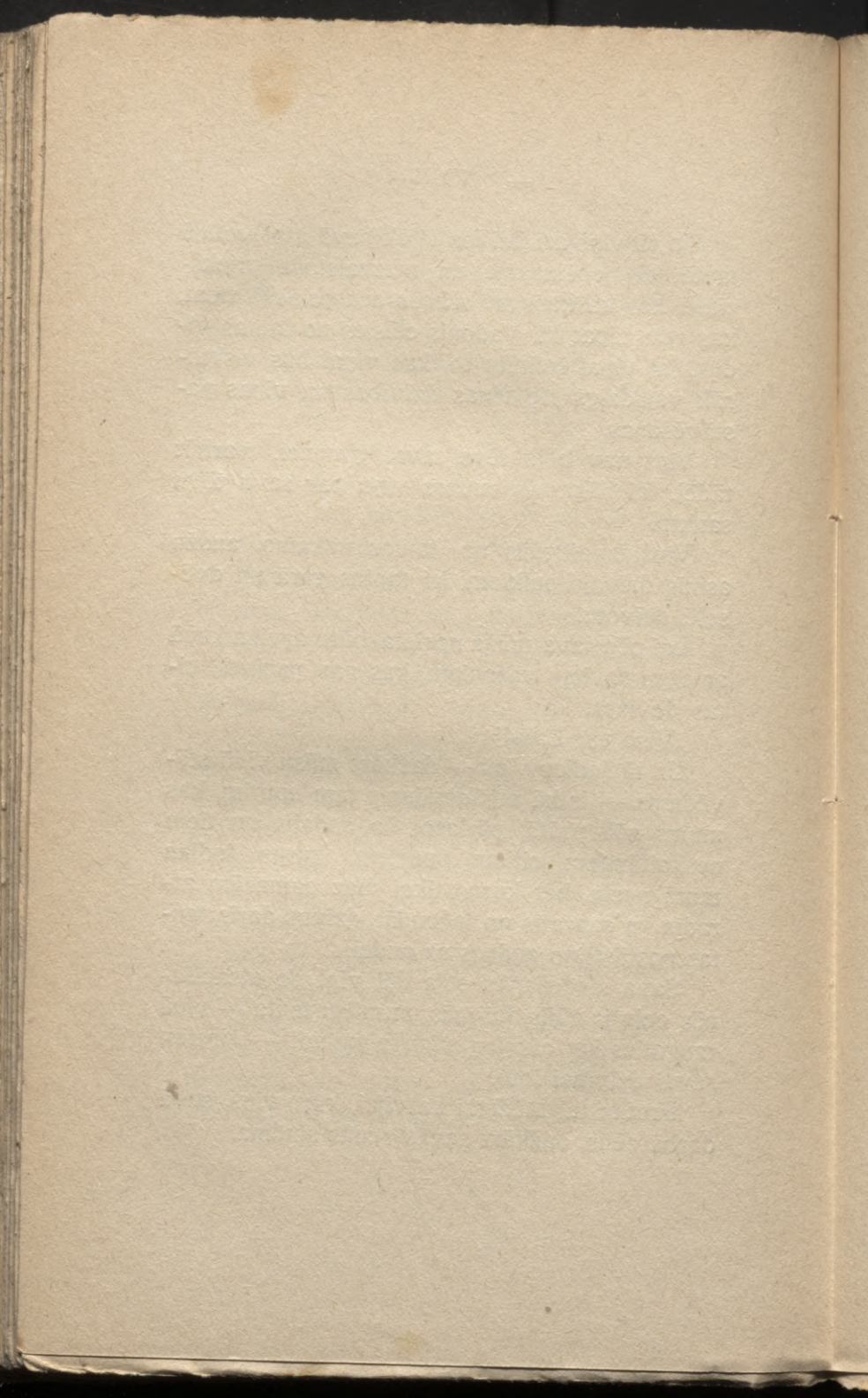
Lai pēc sava mūža norieta būtu arvien kopā ar tiem saviem varoņiem, kas nav pazinuši citas devīzes, kā:

„Visu par Latviju!“

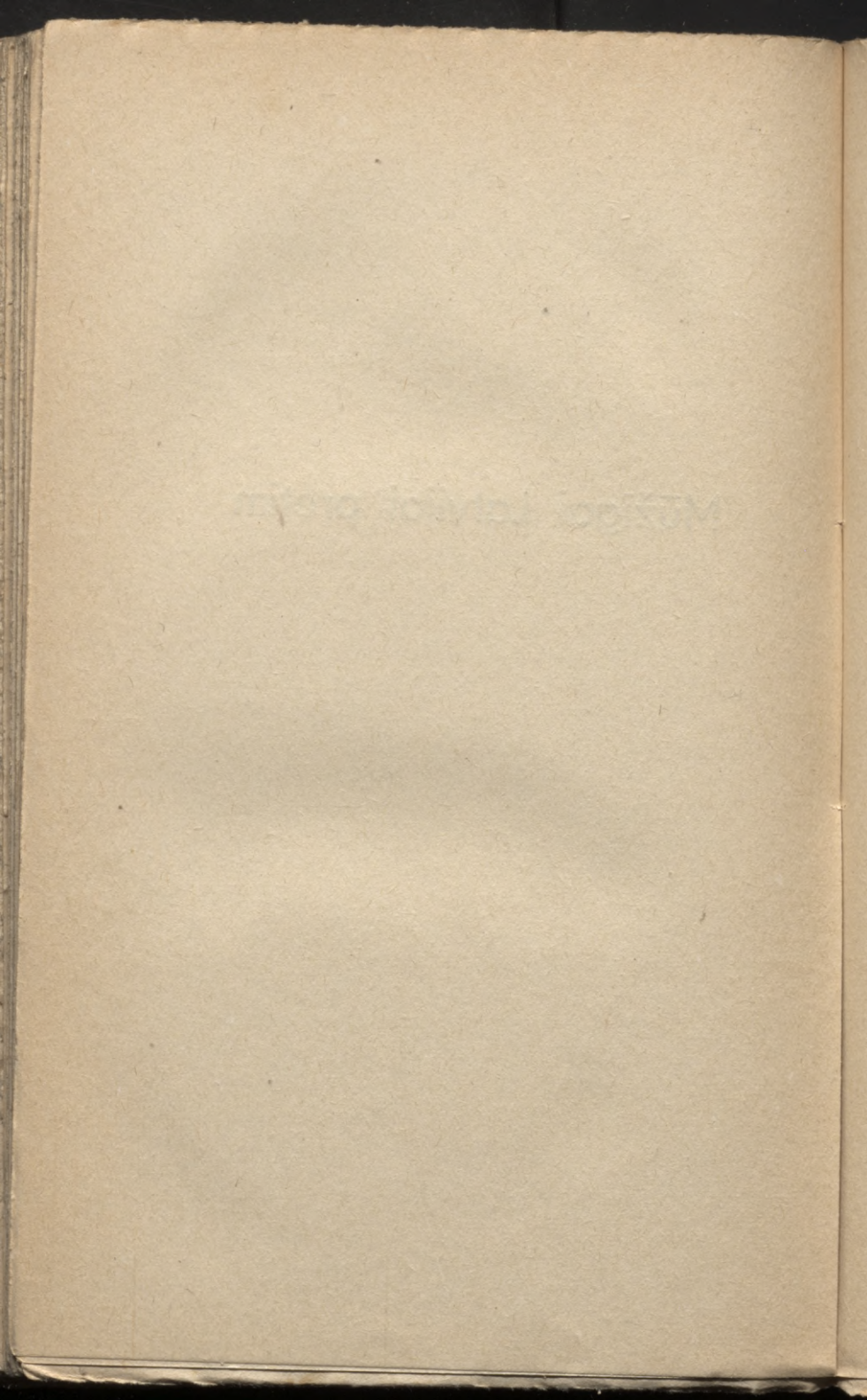
Un tā šodien viņš — dažkārt mūsu vidū stāvēdams — ir kā atgādinājums tam upurim, kas mums nāk prātā, pārļausot šo nodaļu, un tiem neskaitāmiem citiem upuriem, kuŗus šodien tautā nezina, bet kuŗus tikai maz pamazām atradīs un sapratīs un leģendās dzīvus darīs tautas nostāsti no audzes uz audzi.

Sava ziedošanās ceļa dēļ viņš šo atsacīšanās ceļu ir gājis, lai mēs un mūsu tauta — viņā raugoties un aizvien viņu pieminot — pretim savai dzīvībai ietu.

Pretim tai Mūžīgai Latvijai, kuŗu viņš, savā darbā cēlis, dažkārt savās runās sludina.

Mūžīgai Latvijai pretim

Tālumā skatoties

1857

Latviešu aizkapa dzīve

Kad mūsu zemē valdīja svešnieki, viņi mums mācīja to, ko nu katrreiz viņu sūtītie savā mēlē mums sludināja. Bet tauta viņus nesaprata un necentās saprast un dzīvoja tālāk pēc saviem senseņiem likumiem un tikumiem. Un bija stipra un ar mūžīgo dzīvību svētīta.

Kad mūsu zeme kļuva brīva, viņu pārplūdināja svešnieku uzpirktie latvieši, kas savus brāļus mācīja nevis pie dzīvības, bet pie nāves turēties. Kas saviem brāļiem mācīja izmirt un vienam otru izkaut.

Svešas naudas apmāti un samaksāti, viņi mūsu tautai nodarijuši vairāk posta, nekā jebkurš svešnieks, jo mūsu brīvības laiks, viņu dēļ, pārvērtās par mūsu izmiršanas laiku.

Tagad latvieši atkal ceļas, lai domātu savu sentēvu domas. Viņi atkal skatās laukā un birzē un viņiem atkal nāk prātā domas, kas viņu sentēviem bija prātā nākušas.

Viņi atkal redz, ka bērzi un liepas un citi meža koki dzīvo dzīvi, kas nebeidzas un kas nav beigusies, kopš latviešu valoda skan. Kas nebeidzas gadu simtos un kas nebeidzas gadu tūkstošos.

Un latvieša sirds šai domai sāk pieķerties

un aiz visa tā, ko viņa acis saskata un redz, aiz visa tā, kas ir dzīvs ap viņu, latvietis atkal grib Dievu redzēt. Un — Dievu saprast.

Jo Dievs ir bijis tas, kas mūsu tautu zemes virsū sūtījis, un latvieši tic, ka Viņš ir Tas, Kas visu pasauli piekaisījis un piepildījis norādījumiem un padomiem, ka Viņa doto dzīvību patūrēt pāri paaudžu kapiem.

Šodien latvieši atkal grib bērzu un liepu cilts nebeidzamo mūžu dzīvot.

Un šodien latviešos atkal atdzimst viņu sentēvu griba:

„Mēs gribam, lai mūsu tauta tāpat dzīvo no laika laikos, ka bērzu un liepu un ozolu ciltis dzīvo no laika laikos. Mēs gribam, lai mūsu tauta paliek dzīva līdz ar visu to dzīvību, kas ir virs zemes, kas nenonīkst un neiznīkst. Mēs gribam pastāvēt mūžīgi zemes virsū, kā viss dzīvais mūžīgi pastāv. Un mēs gribam pildīt visu, kas pildāms, lai mēs un mūsu tauta mūžīgi dzīvotu.“

Latviešu sirdis atkal pošas pretim šai mūžīgai dzīvībai un nenorimdamas meklē ceļus uz viņu.

Mūsu uzvara

Līdz šim mēs visbiežāk esam bijuši sapņotāji, runādami par savas tautas saules mūžu. Bet mums ir jābūt cīnītājiem, kas savus

sapņus nevis nosapņo, bet arī piepilda. Kas savam sapnim atdod savu dzīvību, lai pats šis sapnis dzīvs kļūtu. Kas savam sapnim atdāvinā savu dzīvo jaunaudzi, liekot arī viņai tālāk mūsu mūžīgās Latvijas ilgas nest.

Vārdu un sapņu laiks ir izbeidzies. Ir pienācis darba laiks. Ir pienācis mūsu augšamcelšanās laiks.

Tas nav vairs nekas, ja šodien vai rītu kāds saka, ka viņš ir īsts latvietis. Neviens īsts latvietis nevar būt tas, kas latviešu tautai nav dāvinājis to, ko no viņas pats ir saņēmis.

Mūsu tautai derēs un der vienīgi tie, kas savu īstumu pierāda ar savu lielo uzticību. Kas savu īstumu pierāda ar to, ka paši savu dzīvību savos bērnos tautai atdot.

Kaņa laiks ir tas laiks, kad tautai dzīvības ziedo uz nāvi. Bet miera laikam ir jābūt tam laikam, kad ikvienam, kas to spēj, sava dzīvība ir jāziedo tautai — uz dzīvošanu. Un kad tikai tie, kas to ir spējuši un varējuši, var un drīkst par sevi sacīt, ka viņi ir īsti latvieši. Kā viņi ir dzīvās Latvijas latvieši. Ka viņi ir nevien šodienas, bet arī rītdienas un arī mūžīgās Latvijas latvieši.

Mūsu tautā nāve ir tā, kas norāda uz pelavām mūsu dzīvības druvā. Kas nav dzīvojis un kas nedzīvās tautai, tas nav dzīvās Latvijas latvietis. Tas ir kā viegls un pārāk viegls

grauds, ko Mūžīgais Vētītājs nebūtībā atpakaļ aizpūš.

Tā tauta nekad nav uzvarējusi, kas gan cīņā un kaujā sacījusi savu pēdējo vārdu, bet kas līdz ar to pati bojā gājusi. Tā tauta ir uzvarējusi, kas savu dzīvību ir spējusi saglābt un pasargāt.

Tautu uzvaras nav mērojamas ar to, cik pretiniekus viņas kaujā nokāvušas. Nevien ar to. Bet daudz vairāk gan ar to, cik viņas ir sataupījušas pašas savu dzīvību un savu dzīvo spēku.

Uzvaras īstā būtība ir — iespēja savas tautas dzīvību saglābt nākotnei.

Dzīvības uzvara ir ikvienas uzvaras īstākais mērogs.

Tā tauta, kas karu zaudējusi, bet pēc tam gadu tūkstošiem tomēr ir palikusi pie dzīvības, tā ir uzvarējusi tauta.

Tā tauta, kas kaŗā ir sakāvusi visus savus pretiniekus un noliekusi tos savā priekšā ceļos, bet pēc tam — aiz spēku izsīkuma un noasiņošanas gājusi bojā, tā tauta ir zaudējusi un nekāds uzvaras spožums tai vairs neatsvērs viņas dzīvības bojā eju.

Mūsu tautai ir jābūt tai, kas arvien uzvar savā dzīvības uzvarā. Ja uz šo uzvaru tuvākais ceļš ir kaŗš, mēs satversim zobenus un cīnīsimies, cik Dievs mums būs spēka devis.

Ja kara nebūs, mēs noliksim ieročus un celsim savas tautas dzīvību ar savu jauno un visjaunāko pulku topošo un briestošo spēku.

Mūžīgā Latvija — viņa nav vienas paaudzes sapnis. Viņa ir tūkstošu paaudžu uzvaras ceļš un uzvaras zīme. Mūsu paaudze var būt pirmā un viņai ir jābūt pirmai, kas apzināti un ar svētu ticību un ziedošanās prieku mūžīgai Latvijai pretim dodas.

Caur savu ģimeni un caur saviem nākamjiem dzīvajiem lai ikviens ir kā koks, kas nākamās latviešu tautas dzīvajās birzēs ieaug.

Augdams un kuplodams un no audzes uz audzi varenāks palikdams, kā Dievs to ir licis un devis ikvienam, kas dzīvības ceļu ir gājis.

Un mūsu ģimene ir šis ceļš.

Ceļš uz mūsu tautas nebeidzamo dzīvību.

Ikvienu latvieša augstākā alga

Tās tautas ilgi nedzīvo, kuŗu locekļi savu uzticību viņai redz samaksātu vienīgi tad, ja tie par ikvienu savu soli ir saņēmuši atlīdzību ir naudā, ir graudā. Šādas atlīdzības nostādīšana pāri pār visu ir nevienu vien tautu iedzinusi kapā un nevienu vien tautu vēl iedzīs kapenēs.

Tautas, kas grib pāri laikiem pastāvēt, izvēlas sev citu algu.

Un arī mums, latviešiem, par savu uzticību tautai ir jānāk gaidīt citu algu, nekā atmaksu skanošā zeltā un citos labumos, kas neiet pāri mūsu sliexsnim un kas atkal neatgriežas kā svētība tautā atpakaļ.

Arī mūsu alga par kalpošanu ir tautai, ir ģimenei, lai ir vienīgi tā tīrā apziņa, ka mēs paši neko neesam paturējuši no visa, ko dzīve un dzīvība mums ir sniegusi. Ka mēs neesam atmatā paturējuši neko no tautas spēka. Neko no viņas dzīvajām asinīm. Neko no visa tā, ko tauta mūsu miesai un mūsu garam ir devusi.

Tā apziņa, ka mēs neesam velti izšķieduši, neesam velti zemē nometuši ne drostalas no visa tā laika, kas mums dzīvei un dzīvībai virs zemes ir bijis dots.

Ka mēs esam bijuši labi dārznieki tām iespējām, ko mēs varam un varējām izauklēt un izaudzēt lielos darbos — savai tautai par svētību.

Tikai šāds gars liks mums patiesi un īsti savai tautai un visnotaļ savai ģimenei kalpot. Tikai šāds gars mācīs mūs atsacīties un arī ciest nevis tajā apziņā, ka mēs esam kādi milzīgi mocēkļi un varoņi nākamām paaudzēm, bet tajā apziņā, ka mēs esam bijuši tur, kur mums vajadzējis būt, un esam darijuši to, kas mums bija jādara: labāko, ko vien tauta no mums bija varējusi gaidīt un cerēt.

Šī apziņa un mācēšana — būt ar viņu mierā — pilnīgi un gaiši — šī apziņa lai ir un paliek mūsu visaugstākā alga par pieķeršanos un kalpošanu savai tautai un viņas dzīvības auklētājai — mūsu ģimenei.

Tas ir viss, kas mums jāatmin dzīvojot. Tas ir viss, kas mums jāzin mierā un karā. Jo vai vienā, vai otrā mēs esam savas tautas dzīvības sargi un karavīri.

Aizmirstā patiesība un aizmirstā cīņa

Ja kādreiz ļaudis par savu ideālu uzlūkoja vislielāko personīgo brīvību, proti tādu, ka ikviens tautas loceklis var darīt pilnīgi visu, ko vien viņam saka prāts vai fantāzija, ja agrāk valdīja pārliecība, ka katra atsevišķa cilvēka miesa un dvēsele pieder vienīgi viņam pašam un ārpus šī cilvēka nav vairs neviena, kas drīkstētu līdzrunāt viņa dzīvē, dzīves veidā un pat nāvē — ja viņš tajā dodas labprātīgi — tad, kad viņam tas iekrīt padomā, tad pēdējo gadu laikā arvien spēcīgāka kļūst tā pārliecība, ka šādas domas ir dziļākais malds, vienalga, vai tas ieaudzis labprātīgi, vai zem spaida.

Pēdējie gadu desmiti pasaulei ar atbaidošu skaidrību ir likuši redzēt, cik nevarīgas kļūst tās tautas, kas ļaujas šādai domu gaitai, cik ātri tuvojas sabrukumam tās zemes, kur šādi

uzskati guvuši virsroku, kādi posta atvari pa-
veņas tajās laužu lielciltis, kas šādus uzskatus
likušas goda vietā.

Agrākās neaprobežotās patvaļas vietu ie-
ņem jauna ticība, kurai ir savs dziļš pamats.
Un proti: patiesība, ka neviens no mums šajā
saulē nav nācis pats pēc sava prāta — neatka-
rīgi un patvarīgi. Neviens no mums šo sauli
nav ieraudzījis, vadoties vienīgi no savas gri-
bas vai fantāzijas. Neviens no mums — arī
savu dzīves ceļu staigādams, savu dzīvi dzīvo-
dams — nedzīvo kā pilnīgi atsevišķa un neat-
karīga būtne, kā kautkas tāds, kam nav ciešu
sakaru ar visu, kas atrodas ap viņu, ar visiem
tiem simtiem, tūkstošiem un miljoniem, kurus
viņš sastop, šajā saulē acis atdarīdams.

Ikkatrs no mums savā dzīvē un savā dzīvībā
ir tik cieši saistīts ar savu ģimeni un caur to
savukārt ar savu tautu, ka jo vairāk un vaļsir-
dīgāk mēs par to domājam, jo gaišāk mēs re-
dzam, ka pats sev ikviens no mums pieder ne-
salīdzināmi mazāk, nekā kam citam: nekā tiem
avotiem, no kuriem ir nākusi ir mūsu miesa, ir
mūsu gars, ir mūsu dzīvība. No tiem avotiem,
kurus visus kopā apzīmē viens vārds: mūsu
tauta.

Šo domu ceļu iedami, mēs ieraugam, ka pat
viena asins lāse mūsu augumos nepieder mums
pašiem. Jo arī tā tak ir mūsu tēva un mūsu

mātes asins balss, ko mēs dzirdam savās dzīslās runājam. Mūsu senču, mūsu tautas asins balss.

Arī mūsu dzīvība mums ir tikai dota un ne pašu iegūta. Nekur mēs paši viņu nevarējām izkarot, lai šodien to par savu varētu saukt.

Arī mūsu dzīvība mums ir tikai dota, pareizāk — aizdota — no mūsu tautas dzīvības ugunsкура.

Ja šādām acīm mēs aplūkojam visas lietas, tad beidzot atliek jautāt, kas tad ikvienā cilvēkā — kas tad mūsos ir tas, ko mēs par pilnīgi savu varam saukt? Kas mūsos ir tas, kas vienīgi un neatkarīgi mums pašiem pieder?

Liekas vienīgi — mūsu labā griba. Mūsu ticība. Mūsu sirdsapziņa. Mūsu vēlēšanās — visu, ko mums tauta devusi — atkal bagātīgi atdot viņai atpakaļ.

Un šis īsais laika sprīdis, kas mums dots viena cilvēka mūžā, viņš ir kā pārbaudījums šai mūsu gribai un tam, kā mēs viņu izlietosim. Šajā īsajā laika sprīdī ikviens var rādīt un pierādīt, cik uzticīgs viņš grib būt un cik uzticīgs viņš ir tam lielajam spēkam, kas viņu virs zemes ir sūtījis. Cik patiesi taisns viņš var būt pret pasaules nebeidzamo dzīvību. Pret tautu, kas ir šīs dzīvības uguns nesēja. Pret visiem tiem brāļiem un māsām, kurus viņš atrod — šajā saulē nākdams un kurus viņš atstāj — lai jaunā audzē atkal atgrieztos.

Ikviens tauta ir nākusi, lai Pasaules Mūžīgajam Likumam palīdzētu pasauli un dzīvi veidot. Un tālāk dzīvo un pastāv vienīgi tās tautas, kas pašas no šī Mūžīgā Likuma nenovēršas. Bet par savas tautas likteņa daļu savā mūžā lemj ikviens no mums — lemdams pats par savu mūžu.

Tādā kārtā tie ļaudis, kas aiziet nāves un izmiršanas ceļu, tie nāves un izmiršanas ceļā sev līdz aizrauj arī mūsu tautu. Jo ikviens cilvēks ar savu dzīvi ir nākamo paaudžu ceļa sagatavotājs vai sagandētājs.

Šī ir patiesība, kas mūsu tautā bija aizmirsta. Jo ja viņa būtu arvien acīs paturēta un arvien pildīta, tad mūsu ģimene nebūtu sabrukusi un mūsu tautas dzīvība neietu mazumā.

Ikviens no mums ir tikai tautas kaŗavīrs un savas tautas dzīvības sargs. Un ikviens no mums ir tikai tik daudz vērts, cik viņš palīdz un cik viņš dara tautas spēka — tā tad — visas tautas dzīvības labā. Bet kas kalpo vienīgi pats savai patvaļai, aizmirsdams likt tautas dzīvību pāri pār visu, tas ir velti dzimis.

Mūsu tautas padoma devēja

Dievs dabai ir licis būt par mūsu tautas padoma devēju. Jo kad mūsu tauta dzīvoja savu neizsīkstošās dzīvības dzīvi, tad viņa ne-

pazīna grāmatu. Viņa mācījās dzīvības gudrību no visa tā, kas ap viņu dzīvoja. Viņa mācījās neiznikšanas gudrību no visa tā, kas ap viņu neiznīka.

Ja mūsu tauta no grāmatām vien būtu mācījusies, tad kā gan viņa būtu dzīvojusi pirms tā laika, kad grāmatu nebija? Un tas laiks nav nemaz tik sen. Bet mēs zinām, ka zemes virsū nav citas tautas, kas būtu aiz sevis ilgāku mūžu skaitījusi, nekā mēs skaitām.

Daba, kas ir ap mums, dod vienīgi tos padomus, ko Pats Dievs ir ielicis pasaules pamatos. Bet grāmatas bieži raksta ļaudis, kas paši ir no Dieva atkrituši un pretim savai nāvei un miršanai iet.

Kad nebija grāmatu, mūsu zemes ļaudis ticēja vienīgi Dievam un dabai. Dienu dienā viņi redzēja ap sevi mūžīgās dzīvības uzvaras gājieni. Un tas bija tas laiks, kad viņi paši šai mūžīgai dzīvībai līdz posās.

Bet šodien pat mūsu lauku cilts sāk izmirt tikpat čakli kā pilsētu ļaudis, jo viņi tāpat kā pilsētnieki pieķeras cilvēku sludinātiem netikumiem un nevis dzīvības sargāšanas un uzturēšanas, bet dzīvības nonāvēšanas mācībām.

Viņi ir aizmirsuši, ka zeme, kas mūsu tautu ir uzturējusi un viņai devusi dzīvības padomus gadu tūkstošiem, dod tos tāpat arī šodien.

Pilsētas ar savām stiprajām mašīnām ir ie-

dzinušas cieņu pret sevi mūsu zemes ļaudis. Un tie, no mašīnām nobijušies, sāk ticēt, ka lielākā gudriba ir mašīnas, un lielākie zinātāji tie, kas mašīnas vada un būvē.

Zemes ļaudis ir zaudējuši paļāvību uz savu senso dzīvības devēju un uzturētāju un sākuši iet pilsētnieku pēdās, nemaz negribēdami redzēt, ka pilsētnieku ceļi un gaitas jau pirmajā vai otrajā paaudzē nobeidzas ar kapu.

Viņi ir aizmirsuši savu seno lepnumu. Viņi ir aizmirsuši, ka mūsu laukos ir mājas, kas var lepoties ar paaudžu desmitiem, bet ka pilsētā nav mājas, kas varētu lepoties ar pusi no tā.

Savu pirmdzimtību un savu mūžam dzīvās cilts slavu un spēku mūsu zemes ļaudis izmij pret pilsētas greznajām drēbēm un mašīnām, kuŗu mūžs ir tikpat īss kā viņu īpašnieku mūžs.

Bet ja zemnieks nodara kļūdu, tad kļūdu nodara arī visa tauta. Un ja zemnieks atsakās no kalpošanas dzīvībai, tad arī visu tautu dzīvība atstāj.

Bet visi, kas patiesi grib savu dzīvību pāri savam kapam pataupīt, tie lai iet un lasa tajā grāmatā, ko Dievs Pats ir sarakstījis: Lielajā Dabas Grāmatā.

Un to var darīt ikviens, kas arī lasīt neprot. Ikviens, kam ir tikai acis un ausis, un vēlēšanās — saprast.

Kamēr mēs nebūsim aizmirsuši savas tautas

īsto spēka un padoma devēju — zemi — tikmēr mums nav un nebūs neviena, kas mūs spētu uzveikt. Jo kas šos padomus klausā, tos aizstāv pats Pasaules Cēlājs.

Nāves nav

Pēdējā stunda cilvēkos modinā dažādas izjūtas. Bet tikai tad, ja ikviens šajā pēdējā stundā skatās savām paša acīm un nevis savas tautas acīm.

Ja mēs zinām, ka mūsu senči ir tie, kas mūsu asinīs dzīvo, ja mēs zinām, ka nevien mūsu ārējais, bet arī mūsu dvēseles atveids ir lielā mērā vai pat gluži līdzīgs mūsu senču atveidam, ja mēs zinām, ka ikviens no mums ir atdzimis savā tuvākā vai tālākā sencī, tad mums arī kļūst skaidrs, ka tādas pēdējās stundas nemaz nav tajā nozīmē, kā mēs to tik bieži esam paraduši saprast.

Tad mums kļūst skaidrs, ka šī zeme, ko mēs šodien gribam celt, šī valsts, ko mēs šodien gribam stiprināt, ka viss tas, ko mēs šodien savai valstij un tautai labu darām, nav visdarīts kādu citu ļaužu, bet mūsu nebeidzamās latviešu lielģimenes labā, kurai līdz un kurā pašā mēs dzīvojam, kurai līdz un kurā pašā mēs atkal atdzimsim un celsimies augšām jaunā un pilnīgākā atveidā, kā mūsu senči ir cēlušies augšām un pilnīgākā veidā ir atdzimuši mūsos.

Nāve mūsu tautā ir tikai tas brīdis, kas vietām apmaina nogurušās mūsu tautas dzīvības sardzes un tas iet no mūža mūžā, vieniem atgriezoties un otriem aizejot, lai savukārt atkal savā laikā varētu atgriezties pirmie, jaunu spēku mūžībā pasmēlušies.

Neviens, kalpodams savai ģimenei un savai nākamai audzei, nekalpo nekam citam, ka vienīgi pats sev un savai dzīvībai.

Tā ir mūsu tautas senā un apslēptā ticība, kas mūsu atdzimšanas laikam nākot, arī pati atdzimst jaunā krāšņumā un jaunā gaismā.

Viņa atkal iedegas un kļūst gaiša tajās sirdīs, kas grib savai tautai viņas dzīvības ceļā iet līdz tālāk nekā vienā paaudzē vien.

Atkal un atkal tā atdzimst un ceļas augšām latviešu sirdīs, lai vestu viņus uz mūžīgās Latvijas bezgalīgajiem ceļiem.

Kas ir gan pēdējā stunda ikvienam no mums, kas esam patiesi un īsti savu mūžu dzīvojuši?

Vai tā nav aiziešana no šīs dzīves nākamajā?

Vai tā nav pārceļšanās no šīs saules nākamajā?

Vai tā nav jauna ieiešana Mūžīgajā Latvijā, uz kuŗu Dievs mūs aicinā un sauc, likdams mūsu sirdīs nenodzist — ilgām pēc viņas?

Mūžīgā Latvija — mūsu tālā un svētā zeme.

Tie, kas savā dzīvē un cīņās viņai pretim ir gājuši, tie nāves nepazīst.

Noslēgumam

Vecais laiks ir aizgājis pagātnē. Daudzas no vecām maldu domām pierādījušas savu aplamību. Ir izbeigušās dienas, kad cilvēki savu laimi un uzdevumu saskatīja vislielākā bezmērķībā un patvaļā.

Kādreiz duļķainās un no krastiem izkāpušās domu upes atkal iegulstas savos krastos un atgūst savu skaidrību.

Pagājušo laiku ir viegli tiesāt. Jo viņš bija lielu maldu laiks. Bet zemei un tautai ir tik maz svētības no tiesāšanas un apsvēršanas, kurai pēdās neseko citāds gars un citāda dzīve nekā tā, kuŗa šodien izpelnās vienīgi pārmetumus.

Jaunas dienas izausušas pāri mūsu valsij.

Lai Dievs dod, ka jaunas dienas izaustu arī mūsu sirdīs un mūsu dvēselēs, mūsu domās un mūsu darbos. Lai Dievs dod, ka mēs iemācītos staigāt citus, gaišākus un labākus ceļus nekā tos, kas mūsu tautai un valstij tikdaudz ļauna darījuši.

Mūžība rit uz priekšu. Viņa nestāv uz vietas. Kas viņai neiet līdz, tas sastingst un pārvēršas par zemi.

Kas nepakļaujas Dzīvās Mūžības likumiem, tas paliek atpakaļ. Tam laiku ritēšana un līdzšinējā cilvēces uz priekšu iešana nav nesusi nekādu svētību.

Laimīgi ir tie, kas spēj un māk un kam Dievs palīdz — Dzīvai Mūžībai līdz iet.

Lai Dievs dod, ka daudz tādu būtu mūsu tautā.

Lai Dievs dod, ka visa mūsu tauta būtu tāda.

Bet lai tas notiktu, daudz kam ir citādam jātop. Daudz kas par jaunu jāuzceļ. Daudz kas jāaizmirst un no savas sirds jāizravē. Daudz ar ko jāizlīgst un jāsamierinās. Daudz ar ko jācīnās un daudz kas jāuzvar. Daudz kam jāpasniedz roka un ar daudz ko jāsalabst.

Stiprās un veselās ģimenes cēlāji, atjaunotāji, saglabātāji un sargi — viņi būs šie ļaudis.

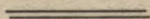
Viņi būs tie, kas latviešu tautu pretim Dzīvai Mūžībai vedīs.

Lai Dievs dod, ka liels un neizskaitāms būtu viņu pulks.

Tad mūsu tautai nekad netrūks spēka — savu valsti saglabāt. Tad viņai nekad nepie-trūks spēka — droši uz priekšu nest Dzīvās Latvijas karogu.

Lai Dievs dod, ka tā būtu.

Tā ir latviešu vēlēšanās. Tā ir latviešu lūgšana.

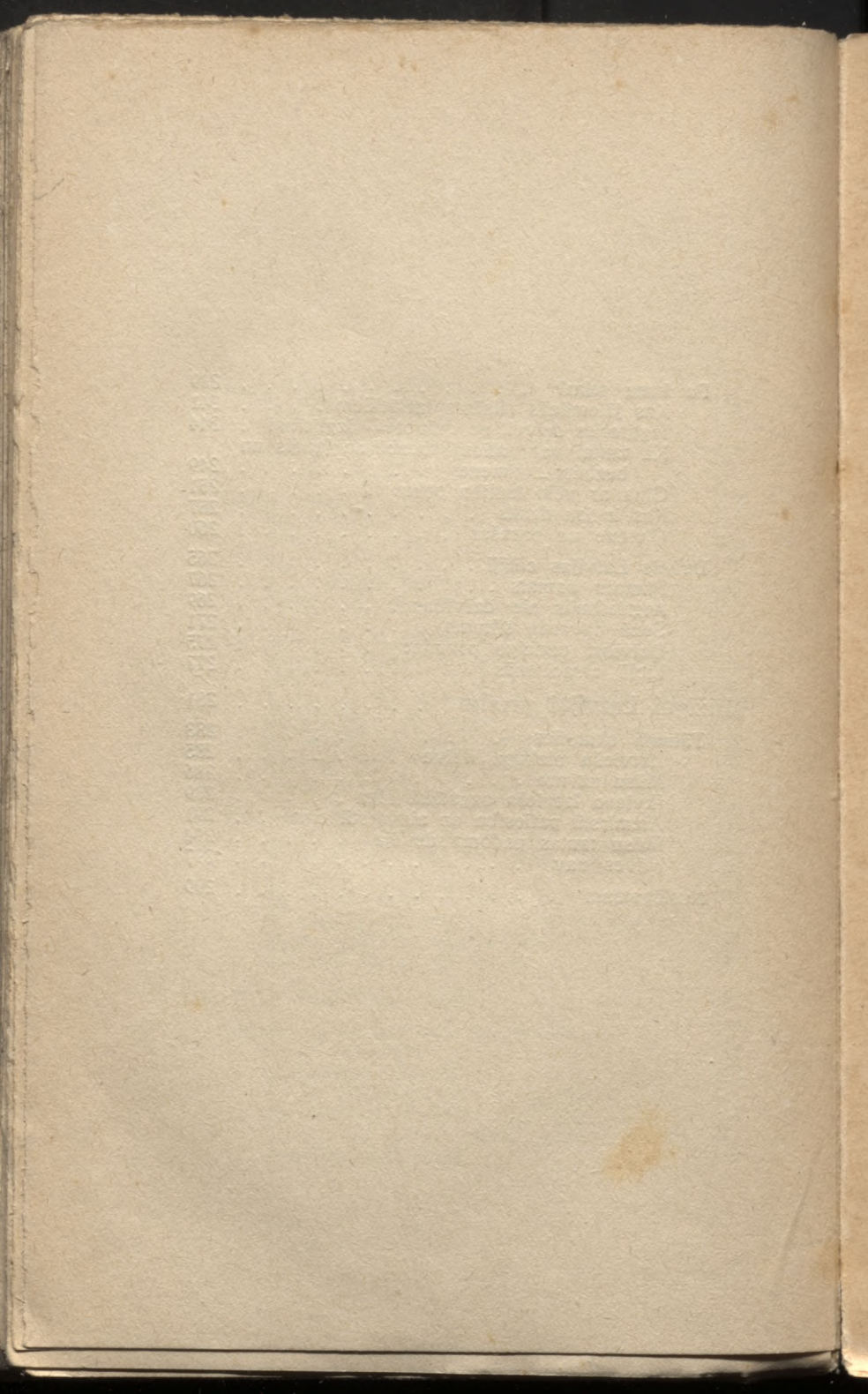

Satura rādītājs

Ievadam	5
Tie, kas izmirst	9
Mūsu tautas dzīvības dārzi šodien	11
Mūsu ģimene	13
Vai tik nu tā ir?	17
Mūsu pilsoņu ģimenes	19
Izpriecu divsavienības	23
Jaunlaiku ļaudis un tautas dzīvība	29
Modernie cilvēki	31
Ģimeni vai diplomu?	40
Bēdīgs pūrs	53
Indes dievinātāji	57
Maldi, kas atriebjas	61
Kādēļ šodien dibinā ģimenes?	63
Dzīve bez rūpēm	65
Cilvēku tirgus	67
Aplamas skaistuma mērauklas	71
Aplamības dzīves biedru izvēlē	77
Vēl par dzīves biedru izvēli	83
Greznuma slogs	86
Vēlās laulības	90
Tīksmināšanās	93
Dvēseļu purvi	97
Apkārtnes vara pār cilvēku	99
Kur iet bojā mūsu ģimene	102
Lietas, kam jānozūd	108
Dārgi pirkti efekti	109
Vēl par kino ietekmi	113
Sacelšanās pret apkārtni	115

Sabrukuma pārvarētie	117
Sabrukuma sākumi	119
Precēti laudis	123
Tie, kas savas ģimenes atstāj	125
Nākošo paaudžu tribunāls	126
Drupu valstībā	133
Bērnības atmiņu vara	135
Divu māju bērni	138
Mazie mocekļi	139
Vēlo laulību posts	142
Pašnāvības un pašnāvnieki	145
Par tiem, kas uz pilsētu nāk	149
Vieglās dienas un stāsts par „pasaules gājējiem“	151
Jautājums, ko daudzi atrisinā pārk vēlu	157
Neredzamā vilku bedre	160
Ko pilsētā var atrast un ko nevar	162
Pilsētas elki	166
Morga ciemiņi	171
Viņi un viņas	175
Sievietes skaistums	177
Sievietes pievilcība un augstās skolas	179
Kā pazīt cilvēka dabu?	184
Kā vīrieši šķiro sievietes	185
Ko vīrietis sievietei piedod un ko nepiedod	191
Kādas sievietes vīrieši atstāj	197
Sievietes asaras un bailes	202
Dzīvības augšamcelšanās	207
Vīrietis un sieviete ceļā uz dzīvību	209
Lomu sajukums	211
Skaistākais „varbūt“	214
Ar ko sievietes sirds ir bagāta	217
Kur sieviete ir pārāka par vīrieti	225
Vīrietis un sieviete mūsu zemes rītdienā	231
Sievietes lielā misija	234

Pa kuru teku?	239
Kas jāiemācās pilsētas latviešiem	241
Izglitoties dzīvei, ne dzīvot — izglītībai	244
Kā tautai var palīdzēt bezbērnu ļaudis un bezbērnu ģimenes	249
Cīņa ar vēlo laulību postu	251
Kas ir jau darīts	257
Ģimene un parašas	260
Dzīvās Latvijas cēļāji	265
Pamatu pamats	267
Atgriešanās pie dzīvības	269
Senā pavarda siltums	271
Dzīvībai uzticīgo paaudze	275
Lielā atsacīšanās	277
Mūžīgai Latvijai pretim	281
Tālumā skatoties	283
Latviešu aizkapa dzīve	285
Mūsu uzvara	286
Ikviena latvieša augstākā alga	289
Aizmirstā patiesība un aizmirstā cīņa	291
Mūsu tautas padoma devēja	294
Nāves nav	297
Noslēgumam	299

(6-1)

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306117197

